

ELVERUM
KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2017 – 2020

Innholdsfortegnelse

- Kommunestyrets budsjettvedtak
- Rådmannens innledning
- Hovedtrekk i handlings- og økonomiplan 2017 – 2020
 - Først og fremst
 - Utviklingstrekk de siste årene
 - Investeringer i perioden 2017 - 2020
 - Nye driftstiltak og tjenester
 - Tjenestereduksjon og effektivisering
 - Handlings- og økonomiplan 2017 - 2020 - oppsummert
- Statsbudsjettet for 2017 og andre budsjettforutsetninger
 - Statlige styringssignaler
 - Kommunens driftsinntekter
 - Kommunens driftsutgifter
- Handlingsplan 2017-2020
 - Innledning
 - Klima og energi
 - By- og bygdeutvikling
 - Samferdsel og infrastruktur
 - Verdiskaping og næringsutvikling
 - Natur, kulturmiljø og landskap
 - Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø
- Økonomiplan 2017 – 2020
 - Økonomiplan – Budsjettskjema 1A
 - Økonomiplan fordelt på tjenesteområder – Budsjettskjema 1B
 - Økonomisk oversikt - Drift
 - Tjenesteområdenes budsjetttrammer - kommunestyrets rammevedtak
 - Budsjetttrammer for sektorer og staber - rådmannens oppfølging
 - Investeringsplan 2017 – 2020 – Budsjettskjema 2A
 - Investeringsplan pr. prosjekt 2017 – 2020 – Budsjettskjema 2B
 - Økonomisk oversikt – Investering
 - Handlingsplan for vann og avløp 2017 – 2020
- Virksomhetsplan 2017
 - Innledning
 - Styring – ledelse – kontroll
 - Årshjul
 - Styringsplattformen
 - Målhierarki og planhierarki
 - Overordnede styringsmål
 - Organisering av virksomheten

- Personaloversikt
- Tjenesteområder
- Politisk styring - folkevalgte
- Administrasjon
- Barnehage
- Skole
- Barnevern
- Helse – forebygging og behandling
- Pleie og omsorg
- Sosial - tjenestebistand
- Sosial - økonomisk bistand
- Kultur og religiøse formål
- Teknisk forvaltning
- Teknisk drift
- Næringsutvikling
- Fellesfunksjoner
- Interne servicefunksjoner
- Årsbudsjett 2017
 - Innledning
 - Driftsbudsjett – Budsjettskjema 1A
 - Driftsbudsjett – Budsjettskjema 1B
 - Hovedoversikt drift
 - Budsjettrammer på tjenesteområder
- kommunestyret vedtak
 - Budsjettrammer på sektorer og
staber - Rådmannens oppfølging
 - Investeringsbudsjett –
Budsjettskjema 2A
 - Investeringsbudsjett –
Budsjettskjema 2B
 - Hovedoversikt investering
- Kommunale tilskudd til ulike
organisasjoner
- Gebyrregulativ 2017 – rådmannens
forslag
 - Leie av Elverumshallen
 - Leie av skolelokaler
 - Leie av lokaler Folkvang
 - Leie Ungdommens hus
 - Leie rom Rådhuset
 - Leie Kulturhuset
 - Leie Rådhusplassen og
Musikkpaviljongen
 - Billettpriser Elverum kino
 - Elverum Bibliotek
 - Elverum Svømmehall
 - Diverse tjenester
 - Alkoholloven - salgs- og
skjenkebevillinger
 - Skolefritidsordning
 - Elverum Kulturskole
 - Elverum Læringssenter -
norskopplæring

- Opphold i Barnehage
- Utenlandsvaksinering
- Pleie- og omsorgstjenester
- Landbruk - gebyr for behandling av saker
- Kart og oppmåling - gebyr for behandling av saker
- Byggesak - gebyr for behandling av bygge- og delingssaker
- Plansaker - gebyr for behandling
- Vei, park og anlegg
- Vann- og avløpsgebyrer
- Innfordring - gebyr for behandling
- Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
- Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR)
- Elverum Kirkelige Fellesråd
- Vedlegg
 - Nærmere spesifisering pr tjenesteområder
 - Ressursfordeling pr Tjenesteområde og Sektor/Stab
 - Rådmannens forslag til nye driftstiltak
 - Rådmannens forslag til investeringsprosjekter
 - Innspill og søknader fra andre

Kommunestyrets budsjettvedtak

KS-153/16 Vedtak Handlingsplan- og økonomiplan 2017 - 2020 og budsjett 2017, vedtatt av kommunestyret 15.12.2016.

KS Vedtak:

1. Formannskapetets forslag til økonomiplan for 2017-2020 og årsbudsjett for 2017 med tilhørende kommentarer og vedlegg vedtas med de endringer som fremkommer av fremlagte felles endringsforslag.
2. Eiendomsskatt
 1. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal det skrives ut eiendomsskatt for alle faste eiendommer i kommunen.
 2. I medhold av eiendomsskatteloven § 13 skal eiendomsskattesatsen være 4,1 promille.
 3. I medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav a fritas eiendommer med stiftelser eller institusjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten. Fritak etter eiendomsskatteloven § 7 avgjøres etter søknad.
 4. Eiendomsskatten skal betales i to terminer.
 5. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte eiendomsskattevedtekter
3. Investeringer som i budsjettet er forutsatt finansiert ved eksterne låneopptak og/eller statstilskudd, må ikke igangsettes før finansieringen er i orden. Det godkjennes en låneramme for nye lån på kr 410.105.000 til finansiering av kommunens investeringer i 2017. Rådmannen er i henhold til kommunens økonomireglement delegert myndighet til å oppta lån innenfor den vedtatte låneramme og til å godkjenne lånebetingelsene, låneform og låneinstitusjon.
4. Sum avdrag for alle lån som skal dekkes av driftsbudsjettet i 2017, utgjør kr 65.157.896.
5. I medhold av Lov om sosiale tjenester m.v. av 13. desember 1991 § 5 - 4 fastsettes det totale garantibeløp for lån til kr 2 mill for budsjettåret 2017.
6. Det vedtas nye priser, betalingssatser og godtgjøringssatser fra 01.01.2017 slik det fremgår av vedlegg eller slik de er fremmet som egne saker.
7. Det vedtas at driftstilskuddet til de private barnehagene for 2017 følger minimumssatsen på 100 %, som fastsatt i statsbudsjettet.
8. Det vedtas at driftstilskuddet til Møteplassen Elverum økes med kr. 100.000,- som kompensasjon for prisstigning bla. på husleie, driftstjenester og IT-kostnader som indeksreguleres i Møteplassens avtaler med kommunen. Økningen finansieres ved at netto driftsresultat og budsjettert avsetning til disposisjonsfond reduseres tilsvarende.
9. Driftstilskuddet til Elverum Frivilligsentral økes med kr. 395.000,- hvorav kr. 365.000,- er videreformidling av tidligere direkte statstilskudd som fra 2017 er tillagt kommunens rammetilskudd, og kr. 30.000,- representerer en økt satsing på området i tråd med føringene fra statsbudsjettet. Økningen finansieres ved at netto driftsresultat og budsjettert avsetning til disposisjonsfond reduseres tilsvarende.
10. Ut over de lovregulerte selvkostområder skal Elverum kommune ha 100 prosent kostnadsdekning (selvkost) for følgende områder: Behandling av private plansaker (reguleringsplaner), Bygge- og delingssaker og for Arbeider etter matrikkelloven og seksjoneringsloven.
11. Rådmannen gis fullmakt til å justere mellom budsjetttrammer for tjenesteområder ved overgang fra leasing og leieavtaler til kommunal lånefinansiering for kjøretøy, maskiner og utstyr.
12. Rådmannen gis fullmakt til å justere mellom budsjetttrammer for tjenesteområder ved korrigerende av internhusleie gjennom året.
13. Rådmannen gis fullmakt til å justere budsjettet mellom tjenesteområder for kurante rutinemessige endring som f.eks. lønnsoppgjør, eller mindre uvesentlige og ikke prinsipielle endringer.

14. Rådmannen gis fullmakt til å overføre inntil 5 mill. kroner fra det generelle disposisjonsfondet til et administrativt disponert disposisjonsfond, for å kunne foreta mindre og ikke prinsipielle endringer mellom Tjenesterammer.
15. Rådmannen delegeres myndighet til å innarbeide tekniske korrigeringer som følge av budsjettvedtaket, herunder å fordele konsekvenser av innsparingstiltak ut på riktige rammer for tjenesteområdene.
16. Formålet ved strømforsyningsfond (konto 25650160) med gjenstående saldo kr 850 000 endres, slik at fondet også kan benyttes som tilskudd til bredbåndutbygging i distriktene der dette ofte viser seg vanskelig å få gjennomført.
17. Opptappingsplan for barnehagenormen
Stortinget har fastsatt et krav til grunnbemanning i barnehager fra 2020, der forholdstallet mellom voksne og barn er 1:3 for barn under 3 år. (en voksen per tre barn målt i heltidsplass per årsverk). Forholdstallet fastsettes til 1:6 for barn over tre år. (en voksen per seks barn målt i heltidsplass per årsverk) Elverum kommune utarbeider i 2017 en opptappingsplan for gjennomføringen av en slik bemanningsnorm innen 2020.
18. Kommunestyret ber om at godtgjøringsreglementet behandles på nytt så raskt som mulig i 2017. Dette med sikte på at godtgjøringen i sakkyndig takstmemnd og klagenemnda for eiendomsskattesaker økes til 1000 kroner pr. møte for medlem og det dobbelte for leder. Bakgrunnen for dette er betydelig større arbeidsmengde som følge av retaksering av alle kommunens eiendommere.
19. Kommunestyret ber administrasjonen utrede behovet for trafikksikkerhetstiltak rundt Søbakken skole.

Det bør vurderes å igangsette en kampanje i 2017 for å få flere elever til å gå og sykle til skolen.

Kommunestyrets endringer i forhold til rådmannens forslag. Endringene er tatt inn i de ulike tabellene i dokumentet.

Oppsummering:

Elverum kommune		Økonomiplan 2017 - 2020			
		Tall i hele tusen kroner			
		Driftsbudsjett			
Ar		2017	2018	2019	2020
Reserve til driftsfond etter foretatte endringer		27 020	21 848	15 393	23 220
Netto endring av fondsbruk og -avsetning mot rådmannens forslag		-582	-582	-757	-757
Sum virkning av egne valgte tiltak og foreslått disponering i rådmannens budsjettforslag:		28 184	23 012	16 907	24 734
Rådmannens avsetning til generelt driftsfond:		27 602	22 430	16 150	23 977
Netto ordinære avsetninger til disposisjonsfond		3 210	3 210	2 210	2 210
Sum rådmannens avsetninger til driftsfond		30 812	25 640	18 360	26 187
Valgte endringer for sunn kommuneøkonomi		0	0	0	0
Valgte endringstiltak for inntekter		-160	-160	-160	-160
Valgte endringstiltak for utgifter		742	742	742	742
Valgte endringstiltak for driftskonsekvenser av investeringer		0	0	175	175
Netto virkning av egne valgte tiltak		582	582	757	757
Sunn kommuneøkonomi		2017	2018	2019	2020
Bygningmessig vedlikehold		13 400	13 800	16 200	16 700
Veivedlikehold		11 400	13 100	15 800	15 800
Kompetanseutvikling		2 700	2 700	2 700	2 700
Netto driftsresultat (disponeres i regnskapssaken)		-27 602	-22 430	-16 150	-23 977

Inntekter:

Elverum kommune		Økonomiplan 2017 - 2020			
		Inntekter i hele tusen kroner			
		Driftsbudsjett			
Ar		2017	2018	2019	2020
Netto virkning av egne tiltak og rådmannens udisponerte		28 184	23 012	16 907	24 734
Summering av valgte tiltak		-160	-160	-160	-160
Nr	Tiltaksbeskrivelse				
I 1	Innsparing fra Musikk i Hedmark	-160	-160	-160	-160

Utgifter:

Elverum kommune		Økonomiplan 2017 - 2020			
		Utgifter i hele tusen kroner			
		Driftsbudsjett			
Ar		2017	2018	2019	2020
Netto virkning av egne tiltak og rådmannens udisponerte		28 184	23 012	16 907	24 734
Summering av endring sunn kommuneøkonomi		0	0	0	0
Summering av valgte tiltak		742	742	742	742
Nr	Tiltaksbeskrivelse				
Egen endringer til "Sunn kommuneøkonomi"					
U 1	Bygningsmessig vedlikehold	0	0	0	0
U 2	Kompetanseutvikling	0	0	0	0
U 3	Veivedlikehold	0	0	0	0
U 4	Netto driftsresultat (disponeres i regnskapssaken)	0	0	0	0
U 5	Tilskudd til lokal musikk og kultur	160	160	160	160
U 7	Full stilling verneombud	172	172	172	172
U 8	Møteplassen	100	100	100	100
U 9	Utgiftsdekning støttekontakter/ledsagere, jmf mai 2015	100	100	100	100
U 10	Ekstra tilskudd til Namibiaforeningen	50	50	50	50
U 11	Byutvikling - Tiltak for å utbedre Sagtjerne badeplass	160	160	160	160

Investeringer:

Elverum kommune		Økonomiplan 2017 -							
		Driftskonsekvens av investeringe							
		Driftsbudsjett				Investeringsplan			
Ar		2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Netto virkning av egne tiltak og rådmannens udisponerte		28 184	23 012	16 907	24 734	Medtatt for å kjenne igjen tiltakene			
Summering av valgte tiltak		0	0	175	175	0	3 000	0	0
Nr	Tiltaksbeskrivelse								
Inv 1	Badeanlegg - skisseprosjekt			175	175		3 000		

Rådmannens innledning

Handlings- og økonomiplan for 2017-2020 med Virksomhetsplan og årsbudsjett for 2017 er resultat av et omfattende arbeid i kommunens administrasjon.

Kommunen får overført økonomisk ramme fra staten. Det er forventet fra staten at kommunen skal kunne gi et tilstrekkelig og forsvarlig tjenestetilbud til sine innbyggerne ut fra denne overføringen.

Elverum kommune er i vekst. Ut fra kriteriene i inntektssystemet til kommunene, vil Elverum kommune få økte rammer fra staten som følge av veksten i antall innbyggere. Overføringen skal gi rom for å håndtere veksten Elverum kommune har. Det er derfor viktig at vi i hvert budsjettår klarer å tilpasse aktiviteten til tilgjengelige ressurser. Da vil økte inntekter, som følge av innbyggervekst, gi handlingsrom for ny aktivitet og ikke være med å saldere et for høyt driftsnivå.

I 2017 er det budsjettet med en overføring fra staten på kr 1.080.584.000,- for 2016 ble det budsjettet med en overføring på kr 1.034.135.000,-. Dette gir en økning på kr 46.449.000,- som utgjør en vekst på 4,4 %. Veksten skal dekke lønns- og prisstigning, endringer i innbyggernes behov for tjenester og nye oppgaver som forventes løst av kommunen.

Organisasjonen har arbeidet kontinuerlig med å tilpasse tjenestenivået til tilgjengelige ressurser i flere år. Handlings- og økonomiplan for 2016-2019 viste et gjennomsnittlig netto driftsresultat på 2,14%. Netto driftsresultat viser hva kommunen sitter igjen med til avsetninger og investeringer. I gjeldende handlings- og økonomiplan er det for år 2017 vist til at man skulle ha en aktivitet som ga et netto driftsresultat på 2,03%.

Rådmannen har hatt som arbeidsmål å levere en revidert handlings- og økonomiplan med de forutsetninger som gjeldende handlings- og økonomiplan viser. I rådmannens forslag til Handlings- og økonomiplan for perioden 2017-2020 vises det et gjennomsnittlig netto driftsresultat på 1,6% i perioden, og for år 2017 1,73%. Dette er svakere enn det som gjeldende handlings- og økonomiplan har lagt opp til. Det er flere årsaker til at man ikke har kommet i mål med de forutsetninger gjeldende handlings- og økonomiplan viser.

Elverum kommune hadde en svakere befolkningsvekst enn landet forøvrig i perioden 1. juli 2015 til 1. juli 2016. Elverum kommune hadde en vekst på rundt 0,4 % og landet en vekst på ca 1%. Dette gir negativt utslag i kommunens andel av innbyggertilskuddet.

Et annet kriterium i inntektssystemet til kommunene er befolkningsvekst fra 1. januar 2016 til 1. januar 2017, som benyttes i beregning av skatteutjevningen. I forslag til Handlings- og økonomiplan for 2017 – 2020 er det lagt opp til en vekst fra januar 2016 til januar 2017 på 1,13%.

Rådmannen har brukt anbefalte tall fra KS prognosemodell, modellen legger til grunn SSB sin fremskrivning på alternativet MMMM (SSB's prognose på befolkningsvekst). Elverum hadde fra 1. januar 2013 til 1. januar 2016 en befolkningsvekst på 1,1%, fra 20 343 – 21 030 innbyggere. Elverum hadde 20 987 innbyggere pr 1. juli 2016.

Rådmannen ser at det kan være en liten risiko med bakgrunn i den utvikling Elverum hadde i første halvår 2016 når det gjelder antall innbyggere i Elverum pr 1. januar 2017. KS prognosemodell har lagt til grunn at Elverum skal ha 21 267 innbyggere 1. januar 2017. Hvis antall innbyggere blir lavere enn det modellen legger opp til, kan man forvente lavere rammeoverføringer fra staten i 2017.

I budsjett for 2017 er det lagt inn nye driftstiltak tilsvarende 31,4 millioner kroner. De største tiltakene er økt tilskudd til private barnehager på kr 6,25 millioner kroner, økt grunnramme til barnevernet 3,0 millioner kroner, redusert refusjon ressurskrevende brukere, uten at aktiviteten er bortfalt, 6,0 millioner kroner, brannsikkerhet Moen sykehjem 4,1 millioner kroner og styrking av rusomsorgen med to stillinger i 2017 utgjør 1 million kroner.

Det er særlig økt tilskudd til private barnehager og bortfall av refusjon for noen ressurskrevende brukere som er de største endringene som påvirker nedgangen i netto driftsresultat fra gjeldende handlings- og økonomiplan til revidert handlings- og økonomiplan. Aktiviteten som medfører disse endringer burde vært kjent i gjeldende handlings- og økonomiplan da aktiviteten også vil være tilstede i 2017.

Kommuneøkonomiproposisjonen av mai 2016, for budsjettåret 2017, forutsatte at kommunesektoren hadde en effektiviseringseffekt tilsvarende 0,5%. Rådmannen har måtte legge inn en effektiviseringseffekt tilsvarende 12.291.000,- for å oppnå et netto driftsresultat på 1,73% som i kroner utgjør 26.763.783,-. Dette innebærer at administrasjonen må gjennomføre en stram økonomistyring gjennom budsjettåret for å nå denne effektiviseringseffekten.

I økonomiplanen er det lagt inn konsekvenser av pågående investeringer og investeringer som vil bli igangsatt i 4 årsperioden. Eksterne finansutgifter øker fra over 124 millioner i 2017 til over 143 millioner i 2020. Dette er en økning nær 19 millioner. Økningen er størst fra 2018 til 2019, økningen utgjør 10,5 millioner kroner. Dette er en av hovedårsakene til at netto driftsresultat reduseres med ca 10,5 millioner kroner i 2019. Det mangler 8,4 millioner kroner for å komme på et netto driftsresultat på 1,75% i 2019. Rådmannen må i tiden fremover ha fokus på kontinuerlig forbedring slik at man ved kommende års rullering av handlings- og økonomiplaner har et netto driftsresultat på minimum 1,75%. Dette er et uttrykk for at man har en sunn kommuneøkonomi.

Elverum kommunes kommuneplan 2010-2022 samfunnsdel har befolkningsvekst på 1% som ett av målene. Elverum kommune har hatt en høyere vekst de siste årene, og har planlagt, og er i gang med å investere for denne veksten. Handlings- og økonomiplanen har lagt til grunn en befolkningsvekst på 1,13% i planperioden. Blir veksten lavere, vil det ha direkte påvirkning på rammeoverføringene fra staten. Dette vil innebære at det er daglig drift som må effektiviseres ytterligere eller aktivitet opphøre, for å få frigjort økonomiske midler til å dekke renter og avdrag. Rådmannen har i revidering av handlings- og økonomiplanen ikke økt eiendomsskatten fra det nivå som er gjeldende handlings- og økonomiplan, det vil si 67,8 millioner kroner.

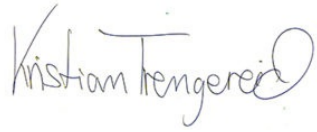
Elverum kommune har en stram økonomi, og man må være forsiktig med å bevilge seg nye driftstiltak eller investeringer, der man ikke har en forutsigbar dekning i budsjettet.

Gjennom budsjettåret endrer innbyggernes behov for tjenester seg. Det er derfor viktig å ha en «buffer» som kommunestyret kan disponere gjennom året til aktivitet som avviker fra det som er planlagt. Budsjettert netto driftsresultat er i sin helhet satt av til disposisjonsfond. Rådmannen vil med dette signalisere at det kan skje at rådmannen må fremme saker som innebærer bruk av dette fondet, for å ivareta kommunens forpliktelser over for innbyggerne.

Kravet til omstilling, kompetanseutvikling og effektivitet ligger over kommunen hele tiden. Dette krever stor innsats både fra den politisk og administrative ledelsen i kommunen og ikke minst fra medarbeidere i de ulike sektorer og staber.

Selv om Handlings- og økonomiplan for 2017-2020 med Virksomhetsplan og årsbudsjett for 2017 er stram, er rådmannen av den oppfatning at planen gir rom for at innbyggerne skal oppleve et godt tjenestetilbud fra Elverum kommune

Elverum, 31. oktober 2016

A handwritten signature in blue ink, reading "Kristian Trengereid". The signature is written in a cursive, flowing style.

Kristian Trengereid
Rådmann

Hovedtrekk i handlings- og økonomiplan 2017 – 2020

Først og fremst

Rådmannen har som ett av sine viktige oppdrag å utarbeide Handlings- og økonomiplan for kommende fireårs periode, i denne runde for perioden 2017-2020, med virksomhetsplan og årsbudsjett for det første året i perioden – 2017. Planen er resultatet av en omfattende arbeidsprosess. Prosessen starter i mars med klargjøring av administrasjonens analyser, ønsker og prioriteringer. Den fortsetter med drøftinger og prioriteringer i kommunestyrekomitéene, blant tillitsvalgte, verneombud med flere i april og mai. Deretter følger kommunestyrets strategikonferanse 8. juni og kommunestyrets strategivedtak per 22. juni 2016 (jfr. kommunens årshjul – se beskrivelse under kapitlet Virksomhetsplan 2017). Prosessen går videre med koordinering og prioriteringer samt levering av usaldert råbudsjett fra rådmannen. Dette ble levert til folkevalgte for drøfting 23. september. På bakgrunn av kommunestyrets vedtak 22. juni og signaler mottatt som følge av framlegg av råbudsjettet, har arbeidet holdt fram med fullstendig utarbeidelse av Handlings- og økonomiplan for perioden 2017-2020.

Forutsetninger for den samlede prosessen som leder til Handlings- og økonomiplanen tas fra følgende kilder – oppsummert:

- Kommuneplanen – samfunnsdel og arealdel .
- Kommunedelplaner, sektor-/temaplaner (strategiske planer) .
- Handlings- og økonomiplan fra forrige runde – 2016-2019.
- Kommuneproposisjon og statsbudsjettet.
- Kommunestyrets strategivedtak 22.06.16, som følge av strategikonferansen 08.06.16 med tilhørende utredningsmateriell.
- Politiske styringssignaler underveis i dialogen mellom folkevalgte og administrasjon – jfr. særlig dialog med formannskap i tilknytning til framlegg av råbudsjett (23.09.16).

Siden 1996 har Elverum vært en bykommune. Elverum er regionsenter i Sør-Østerdal, og har vært i stabil vekst i hele etterkrigsperioden. Denne posisjonen gir unike muligheter og en rekke utfordringer. Kommunen vokser samtidig som den i stor grad tilføres nye oppgaver. Flere innbyggere, med økte forventninger, skal tilbys gode tjenester innenfor et stadig større tjenestespekter. Kommunen som organisasjonen må være omstillingsdyktig og kunne håndtere forandringer i rammevilkår og forventninger fra befolkningen. Særlig gjennom 2014 og 2015 ble organisasjonen satt på prøve for å håndtere omstillinger på grunn av for høyt driftsnivå og dårlige økonomiske resultater i perioden fra 2012. Nedbemanning og effektiviseringer måtte til. Dette ga resultater for 2015 – jfr. regnskap, og ser også ut til å vedvare gjennom 2016 da økonomisk resultatutvikling i all hovedsak er i samsvar med budsjett.

Utviklingstrekk de siste årene

Store investeringer – handlingsrommet begrenses

I de årlige Handlings- og økonomiplaner er det, særlig i de foregående 5 år, særskilt redegjort for de

investeringsutfordringer kommunen står overfor på skolesektoren og helsesektoren. Disse utfordringene er kommunen nå midt inne i, ved at store byggeprosjekter pågår eller er under oppstart. Dette summerer seg opp til utredede brutto investeringsvolumer i kommunal regi på ca. 1.500 millioner kroner innenfor kommende periode – 2017 – 2020 (se tabell under). Det understrekes at dette fordeler seg på flere prosjekter som er i forskjellige faser (skisseprosjekt, forprosjekt, hovedprosjekt, kontrahert) med tilhørende forskjellig grad av usikkerhet. Ca. 1.000 millioner kroner av bruttobeløpet er investeringer hvor kommunen sjøl må bære kapitalkostnadene (renter og avdrag) i egen drift. Av disse kalkulerte 1.000 millioner kroner i investeringer utgjør momskompensasjon og investeringstilskudd i størrelsesorden 360 millioner kroner. Dette medfører at den samlede kalkulerte gjeld, hvor kommunen sjøl må bære kapitalkostnadene etter investeringstilskudd og momskompensasjon, øker med 640 millioner kroner over de kommende fire år som følge av det planlagte investeringsprogrammet. Det øvrige av de samlede 1.500 millioner kroner – ca. 500 millioner kroner – er investeringer i kommunens regi hvor statlige investeringstilskudd, leieinntekter og annet bærer investeringskostnadene.

Gitt et slikt investeringsprogram vil kommunens netto lånegjeld (definert som langsiktig gjeld, eksklusive pensjonsforpliktelser, fratrasket totale utlån og ubrukte lånemidler) ved utgangen av 2020 være på 2.215 millioner kroner. Dette tilsvarer kr. 99.694 per innbygger. Tilsvarende tall ved utgangen av 2015 er kr. 72.134 per innbygger.

Det vises til den samlede og oppdaterte investeringsoversikt for perioden 2017-2020 under, med kort omtale av hvert enkelt prosjekt. Det svært høye investeringsnivået for Elverum kommune for de kommende år er et framtreddende utviklingstrekk.

Situasjonen per 2016 forøvrig er at den kommunale driftsøkonomien er meget stram, men kontrollert. Særlige tiltak i 2015 ga umiddelbar effekt i 2015 og positivt økonomisk driftsresultat, etter flere dårlige år i 2012, 2013 og 2014. For 2016 er den økonomiske resultatutviklingen i tråd med budsjett. Det er å håpe at kontinuerlig effektiviserings- og forbedringsarbeid gjennom flere år vil bidra gradvis mer og mer til å sikre nødvendige marginer i framtidig drift og forbedrede tjenester.

Investeringer i perioden 2017 - 2020

Innledning

I Handlings- og økonomiplanperioden 2017-2020 planlegges investeringer som vist i tabellen under. De investeringsprosjekter som er vist øverst i tabellen (se tekstforklaring i tabell) under, er investeringsprosjekter som kan realiseres uten å påføre kommunen økt belastning i form av kapitalkostnader (renter og avdrag) eller økte driftskostnader. Dette forklares med at dette er prosjekter som enten har gebyrfinansiering, har egen inntjening i form av leieinntekter, statlige tilskudd og/eller særskilte fond for formålet.

Investeringstiltak/-prosjekt	Investeringsomfang - mill kr.				Merknad (se tekst)
	2017	2018	2019	2020	
Investeringer hvor kapitalkostnadene finansieres av gebyrer/inntekter/fond:					
Egenkapitalinnskudd EKP	2,0	2,0	2,0	2,0	
Egenkapitalinnskudd KLP	2,3	2,3	2,3	2,3	
Startlån til videre utlån – boliger (fra Husbanken)	65,0	65,0	65,0	65,0	
Vann og avløp – infrastruktur (gebyrfinansiert)	31,3	31,3	31,3	25,0	1

Jotuntoppen Bo- og servicesenter	51,9				2
12 leiligheter – yngre funksjonshemmede	3,6				3
Svartholtet bofellesskap	9,0				4
Bofellesskap for mindreårige flyktninger	18,8				5
Bygging av kommunale boliger for utleie	15,0	10,0			6
Biler og maskiner (sektor for teknikk og miljø)	1,5	1,5	1,5	1,5	
Sum - investeringer uten belastning på driftsbudsjett	200,4	112,1	102,1	95,8	
Investeringer hvor kapitalkostnadene belaster kommunens driftsbudsjett:					
Helsehuset med omsorgsboliger	129,6	182,8	71,2	23,0	7
Ydalir skole	45,7	112,4	69,8		8
Lillemoen skole – rehabilitering og ombygging	60,8				9
Ydalir barmehage	1,0	30,0	24,0		10
Hanstad skole – utbygging og rehabilitering			4,0	50,0	11
Allaktivitetsarena v/Elverum Ungdomsskole	6,5				12
Ydalir – ny veg og kryssing av Rv 25	8,0	5,1	10,3		13
Infrastruktur Vestad	8,0	14,5			14
Gater, veg, park	11,5	11,6	11,6	11,6	15
Gatebelysning			1,1	1,1	
Gatelysinvesteringer – økt bevilgning	9,0	8,0	2,0	1,0	16
Eiendomsinngrep	0,2	0,2	0,2	0,2	
Rehabilitering bruer – kommunale veger	1,0	0,5	1,1	1,1	17
Hjullaster	1,8				
Brannvarslings 5 kirker	0,7				
Driftsmaskiner – Eiendomsstaben			0,3	0,3	
Renholdsmatter – inngangspartier i bygg	0,6	0,5			
Utfasing av oljekjeler	1,4	1,4	1,4	1,4	18
Utfasing av kvikksølvholdige lyspærer	1,2				
IKT-investeringer – hele kommunen	2,8	2,8	2,8	1,8	19
IKT i skole	2,1	2,1	2,1	2,1	20
Adm.program i skole og barnehage	0,7				
IKT i tjenesteproduksjon, velferdsteknologi	1,2	1,2	1,2	1,2	21
Gjerde sansehage – Lyngholtet	0,1				
Kjøp av biler – jevn utskifting	4,1	3,9	3,9	3,9	22
Sum investeringer som belaster driftsbudsjettet	298,1	377,1	207,0	98,7	

Tabell: Tabellen viser kalkulerte brutto investeringskostnader fordelt på prosjekter i Elverum kommune

som er prioritert for perioden 2017-2020. Det hefter varierende grad av usikkerhet ved tallene, da det er knyttet forutsetninger til disse, samt at prosjektene er i forskjellig fase; skisse-, forprosjekt- eller hovedprosjektnivå. Til fradrag på brutto investeringstall kommer MVA-kompensasjon og på enkelte av prosjektene statlige investeringstilskudd. Se forøvrig forklaring i tekst relatert til merknadene i tabellen.

Vann og avløp – infrastruktur (tabellreferanse 1)

Investeringene i infrastruktur for vannforsyning og avløpshåndtering foregår på basis av gebyrfinansiering og i henhold til egen strategisk plan: Hovedplan vann og avløp 2015 – 2024.

Jotuntoppen Bo- og servicesenter (tabellreferanse 2)

Prosjektet omfatter bygging av 41 omsorgsboliger hvorav 24 boenheter er tilpasset brukere med demenssykdom. Prosjektet har hatt en samlet kalkulert brutto investeringsramme på 186,2 millioner kroner. Etter gjennomført anbudsrunde er det oppnådd en innsparing på 17,5 millioner kroner, som innebærer at behovet for restfinansiering til ferdigstillelse av prosjektet er redusert til 51,9 millioner kroner i 2017 (i forhold til tidligere signalisert i økonomiplanen 2016-2019). Pågående byggeaktivitet har framdrift som forventet og er planlagt ferdigstilt med overlevering i august 2017. Prosjektet innebærer underetasje/sokkel med dagaktivitetssenter for personer med demens, personalbase med døgnbemanning, ekstra personalbase i ledig sokkelareal samt innendørs garasje/parkeringsareal. 1. etasje bygges med 24 omsorgsboliger for demente inkludert betydelige fellesarealer for dagaktivitet og sansehage. Dette gjør boligene godt egnet for målgruppen. Videre bygges det 17 omsorgsboliger i 2. etasje (jfr. tidligere vedtatt 40 omsorgsboliger). Tiltakene omfatter også boligbebyggelse i Jotunvegen som er revet, noe som innebærer bortfall av 1,2 millioner kroner i årlige leieinntekter. Prosjektet bidrar til en mer tilpasset heldøgnsomsorg for målgruppen samt redusert press på sykehjemsplasser.

12 leiligheter – yngre funksjonshemmede (tabellreferanse 3)

Bofellesskapet med 12 leiligheter til yngre funksjonshemmede er godkjent tidligere, hvor det er bevilget 48,8 millioner kroner til prosjektet. Total kostnad utgjør 52,4 millioner kroner, hvorav investeringstilskudd og momskompensasjon i sum utgjør 27 millioner kroner.

Investeringsbehovet som er vist for 2017 utgjør 1,1 millioner kroner i prisframskrivning og 2,5 millioner kroner i merkostnader relatert til vanskelige grunnforhold. Geologiske undersøkelser av tomta (ved Vestad skole) avslørte vesentlige fyllinger på store deler av tomta, noe som tidligere ikke var kjent. Fyllingene er av en slik art at geologisk tekniker sterkt fraråder å fundamenterer bygget på vanlig måte og slik det i utgangspunktet var prosjektert. Det er vurdert ulike løsninger, men pæling ser ut til å være eneste mulige løsning for å sikre en stabil fundamentering. Kostnaden som er oppgitt er estimerer for pælearbeider samt ekstrakostnader for forsterket selvbærende dekke mot grunn. Prosjektet omfatter bygging av 1270 m² bruttoareal fordelt på 675 m² boareal, 135 m² personalbase og 460 m² fellesarealer.

Prosjektet er vesentlig forsinket i hovedsak grunnet pågående reguleringsarbeid, hvor tilgrensende utbyggingsområde vest for Elgstua nå er avklart. Det gjenstår nå utarbeidelse av planbestemmelser, som ligger an til første gangs behandling i løpet av november/desember 2016. Byggestart er avhengig av behandling av planbestemmelsene, og etterfølgende sluttforhandling av utbyggingsavtale med Vestad eiendomsutvikling AS for etablering av nødvendig infrastruktur i området. Det er tatt høyde for at kommunen står for utbygging av infrastrukturtiltakene, som blir fordelt i nevnte utbyggingsavtale basert på refusjonsbestemmelsene i plan-og bygningsloven. Se forøvrig prosjektet *Infrastruktur Vestad*.

Svartholtet bofellesskap (tabellreferanse 4)

Det er tidligere bevilget 27,9 millioner kroner. Basert på innkomne priser i første anbudsutlysning er det behov for en tilleggsbevilgning pålydende 9 millioner kroner i prosjektet. Dette til tross for en kalkulert innsparing på cirka 5 millioner kroner ved bearbeiding av prosjektet. Prosjektet innebærer bygging av et bofellesskap bestående av 5 leiligheter à 78 m² med uteboder, samt tilhørende personalbase og fellesarealer til brukerne. Etter omprosjektering er samlet bruttoareal redusert fra 785 m² til 691 m².

Generelt er det høyere byggekostnader for omsorgsboliger/bofellesskap enn ordinære boliger på grunn av at det er flere hensyn som må tas relatert til krav om tilrettelegging for brukergruppen.

Omprosjekteringen har også medført økte kostnader til rådgivere. Omregulering av eiendommen som følge av krav til parkering og minimumsavstand til friområde er gjennomført, og dette innebærer blant annet krav til bygging av gang- og sykkelveg. Utover dette må det etableres ny trafo-stasjon og det påløper anleggsbidrag for tilknytning til fjernvarme.

I første anbudsrunde var prosjektet beskrevet i massivtre. For å eliminere mulig negativt utslag på prisingen av massivtre som følge av et begrenset bygningsareal, er det denne gangen beskrevet et prosjekt i tradisjonelt bindingsverk med opsjon på bygging i massivtre. Dette skal bidra til å sikre realisering av prosjektet innenfor angitt budsjetttramme, hvor markedskonjunkturer er antatt å utgjøre 10% usikkerhet.

Det er vurdert at det er hensiktsmessig at prosjektet legges ut på Doffin i 2017 for å unngå merkostnader ved vinterarbeider, men også av hensyn til begrenset innkjøpsfaglig kapasitet.

Prosjektet bidrar til at pleie- og omsorgssektoren (PRO) får et nytt bofellesskap. Dette utløser at sektor for familie og helse overtar Sandbakken bofellesskap fra PRO. Hensikten er å lokalisere brukere med psykiske lidelser med geografisk nærhet til eksisterende personalbase på Øvre Sandbakken. Dette skal bidra til mer effektiv ressursutnyttelse samt et bedre tilbud til brukerne. Kommunen blir også i stand til å tilby plasser til øyeblikkelig hjelp og utskrivningsklare pasienter innenfor psykiatri, og således følge opp lovpålagte oppgaver gitt i samhandlingsreformen.

Bofellesskap for mindreårige flyktninger (tabellreferanse 5)

Ut fra vedtak om å ta i mot et økt antall enslige mindreårige flyktninger har flyktningeenheten sett behovet for å etablere et mer kostnadseffektivt bofellesskap hvor det gis et differensiert tilbud tilpasset den ulike bruker. Dette innebærer 1 inntaksboenhet, hvor den enkelte ungdoms behov blir kartlagt i løpet av 3 måneder. Deretter blir ungdommen flyttet inn i det aktuelle tilbudet, enten internt i bofellesskapet eller eksternt (vertsfamilie, fosterhjem, folkehøgskole, privat hybel m.v.).

Det vil med dette prosjektet være mulig å bebo flere mindreårige enslige flyktninger uten å måtte øke bemanningen. Dette innebærer at eksisterende bofellesskap i Stavåssvingen 10 og Grønlivegen 14 frigjøres, og kan omdisponeres til brukere som ikke krever bemanning.

Det planlegges modulbygg i 2 etasjer med 7 boenheter à ca 35 m², 2 boenheter à ca 105 m² og personalbase à ca 35 m². Fellesareal/svalgang utgjør ca 90 m² – totalt 580 m² bruttoareal. Bofellesskapet vil ha kapasitet til 15 brukere, og bidrar til et samlet tilbud som gir rom for en netto økning fra 6 til inntil 20 brukere inklusive eksterne løsninger. Løsningen gir også mulighet for å kunne tilby akutte avlastningsplasser til barnevernet.

Prosjektet krever dispensasjon fra gjeldende reguleringsplan. Forutsatt at dette blir godkjent er det planlagt byggestart våren 2017, og byggetiden er cirka 4 måneder. Prosjektkostnaden er estimert til 15 millioner kroner, og har en kostnadsusikkerhet i nåværende planleggingsfase på 30%. Bofellesskapet planlegges bygget i Vestsivegen sør for kommunens Vedsentral.

Bygging av kommunale leiligheter (tabellreferanse 6)

Det er økende behov for 1- og 2-roms leiligheter, samt noen 4-5-roms leiligheter. Elverum kommune ønsker å bygge leiligheter med robust og nøktern standard, med sentrumsnær beliggenhet. Tilbudet i markedet er begrenset når det gjelder små leiligheter som 1- og 2-roms samt store 4- og 5 roms leiligheter. På bakgrunn av dette er det planlagt å bygge et modulbasert leilighetsbygg i kommunal regi i Gamle Trysilveg 17.

Opprinnelig var det lagt til grunn 12 leiligheter à 40 m², 12 leiligheter à 30 m² og 3 leiligheter à 110 m². Det er foretatt en volumanalyse som ledd i planprosessen som ble kunngjort våren 2016. I analysen viser det seg at det er mer realistisk å bygge 12-16 leiligheter i varierende størrelser. I kalkylen er det derfor

lagt til grunn 7 leiligheter à 30 m² , 7 leiligheter à 40 m² og 2 leiligheter à 110 m² med tilhørende fellesareal. Totalt utgjør dette 790 m² bruttoareal.

Prosjektet er basert på nøktern standard, og kostnaden er estimert til 25 millioner kroner. Det er også lagt til grunn 20% tilskudd fra Husbanken som utgjør 5 millioner kroner.

Framdriften i prosjektet er avhengig av blant annet gjennomføringen av planprosessen, men også at det er innkjøpsfaglig kapasitet til å bistå i anskaffelsesprosessen når den tid kommer. Det planlegges å legge til rette for modulbygging gjennom totalentreprise med fokus på byggetid og levetidskostnader.

Helsehus med omsorgsboliger (tabellreferanse 7)

Prosjektet er godkjent tidligere, hvor det så langt er bevilget 186,4 millioner kroner. Av dette beløpet utgjør 5 millioner kroner strakstiltak brann ved Moen sykehjem, som ble utført i 2014 for å sikre videre drift frem til at Helsehuset blir utbygd.

Prosjektet innebærer 9.480 m² nybygg og rehabilitering av det gamle skolebygget for Sykepleierskolen fra 1970-tallet på 2.910 m². I tillegg skal det gjennomføres inneklimatiltak med ventilasjon og akustikk i de tre eldste bygningene fra 1950-tallet. Utbyggingen av Helsehuset omfatter i korte trekk etablering av 72 korttidsplasser fordelt på 3 avdelinger, aktivitetssone (rehab og friskliv) og kontorarealer og behandlingsrom m.v. for legevakt, PP-tjenesten, helsestasjon og utleielokaler til BUP.

Ved ferdigstillelse vil gammel del i Moen sykehjem kunne fristilles for riving og bygging av 23 omsorgsboliger avhengig av demografiske forhold/behov (jfr. tidligere vedtatt 40 omsorgsboliger). Dette bidrar til at Elverum kommune unngår en stor investering i branntiltak ved Moen sykehjem, som tidligere er estimert til cirka 90 millioner kroner.

Nybygget i Helsehuset er fordelt på fire etasjer med underetasje, mens rehabiliteringen av eksisterende bygningsmasse innebærer full ombygging av de gamle skolelokalene. Ventilasjons- og akustiske tiltak gjennomføres for 3 etasjers blokk samt lokalene til møterommene i 1 etg og innebærer at store deler av underetasjene her bygges om til tekniske rom. Arealene har økt noe siden prosjektpresentasjonen som ble gitt i forrige Handlings- og økonomiplan, dette fordi Husbanken stilte krav til større oppholdsarealer (stuer) tilknyttet korttidsplassene, men også på grunn av større behov for arealer til detaljerte tekniske anlegg.

Samlet kostnad for Helsehuset, eksklusive omsorgsboligene, ble i forprosjektet beregnet til 418,5 millioner kroner, hvorav investeringstilskudd og momskompensasjon i sum er beregnet til 201,8 millioner kroner. Som følge av prosjektets omfang ble det etter ferdig detaljering besluttet å gjennomføre en usikkerhetsanalyse med innleid ekspertise sommeren 2016. Dette resulterte i at de prosjekterende fremla en merkostnad pålydende 38 millioner kroner relatert til de tekniske fagene i forkant av analysen. Usikkerhetsanalysen konkluderte for øvrig med en usikkerhet på cirka 50 millioner kroner relatert til markedskonjunkturer. Anbudskonkurransen er nå gjennomført, og viser en merkostnad som samsvarer med foran nevnte. Samlet prosjektkostnad, eksklusive omsorgsboliger, etter anbud utgjør nå 498,8 millioner kroner, hvorav tilskudd og momskompensasjon utgjør 217,8 millioner kroner. Det vises for øvrig til egen politisk sak vedrørende behov for tilleggsfinansiering, hvor dette er redegjort for mer detaljert.

Det var planlagt oppstart av anleggsarbeidene i november 2016 med 2 års byggetid, men på grunn av behovet for tilleggsbevilgning blir byggestart tidligst desember 2016. Dette forutsetter at anbudstildelingen blir gjort med forbehold om politisk godkjenning.

Mangel av parkeringsareal på bakkeplan har bidratt til at anbudene er priset med parkeringskjeller som opsjon. For å unngå denne kostnaden på cirka 50 millioner kroner foreslår administrasjonen å framskynde bygging av ny barnehage i Ydalir. Dette bidrar til at tomten til Fjeldmora barnehage kan frigjøres til etablering av parkeringsareal. Kostnaden til etablering av parkeringsanlegg på barnehagetomta er foreløpig ikke innarbeidet i Helsehus prosjektet. Dette omfatter riving av bygget med tilhørende grunnarbeider.

Utbygging av Helsehuset gir mulighet til å samlokalisere tjenester til barn og deres familier i ett hus, med synergier både i form av bruk av kompetanse på tvers og én dør inn for kommunens innbyggere. Kommunen vil i større grad kunne forebygge innleggelse og reinnleggelse gjennom å øke andel korttidsplasser. Utbyggingen tilrettelegger også for mottak av utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Elverum som regionsenter tar sitt ansvar og sikrer døgnopphold for øyeblikkelig hjelp som er lovpålagt fra 2016, samt sørger for at kommunens innbyggere sikres et tilbud om heldøgns korttidsopphold med økt fokus på rehabilitering og lindrende behandling. Utbyggingen legger til rette for tett samarbeid mellom legevakt og sengepost, noe som vil styrke kvaliteten på tjenesten. Et helsehus med det innhold som er skissert vil kunne bety mye for fremtidig rekruttering av kompetent arbeidskraft, noe som vil være avgjørende for å sikre god kvalitet på kommunens helse- og omsorgstjenester.

Endring i budsjett for driftsutgifter knytter seg til organisatoriske endringer med etablering av interkommunale øyeblikkelig hjelp døgn på Moen sykehjem i 2015, samt bortfall av ordningen med kommunal medfinansiering. Det er også gjennomført nedbemanning ved de avdelingene som skal følge over til Helsehuset, slik at PRO ikke i samme grad klarer å øke antall institusjonsplasser med samme bemanning.

Omsorgsboligene ved Moen sykehjem er planlagt igangsatt og gjennomført i 2019 og 2020. Utbyggingen vil bli vurdert i forhold til behov. Kostnadene er tidligere estimerte til 92 millioner kroner. Det er imidlertid ikke gjennomført noen form for prosjektering på dette slik at denne summen må ansees som estimat med høy usikkerhet. Kostnaden er regulert opp til dagens nivå og utgjør 94,2 millioner kroner fordelt på årene 2019 og 2020.

Uansett om man skulle velge å ikke bygge omsorgsboligene på Moen sykehjem på dette tidspunktet, vil det være behov for å avhende/rive den eldste delen som blir utflyttet og tilpasse overganger til gjenstående bygningsmasse. Denne eldste delen av bygningsmassen har store brannsikkerhetsmessige feil og mangler, og riving er påkrevet for å hindre fortsatt store og unødige driftskostnader.

Ydalir skole (tabellreferanse 8)

Prosjektet er tidligere godkjent med bakgrunn i at det er behov for en ny 2-parallell barneskole i sentrum til skolestart 2019, og det er så langt bevilget 34,8 millioner kroner. Skolen skal ha kapasitet til inntil 350 elever, og vil bli tilrettelagt for en mulig utvidelse til 4-parallell skole på sikt.

Programmeringsfasen er nå avsluttet, og det er utarbeidet rom- og funksjonsprogram i nært samarbeid med sektor for oppvekst. Alle rom er uttegnet, og utgjør ca 5.100 m² bruttoareal.

Det er besluttet å benytte forhandlet prosedyre for anskaffelse til byggeprosessen, med prekvalifisering, for anskaffelse av samspillsentreprenør med rådgivergruppe. Anskaffelsen er planlagt publisert november 2016 med kontrahering av samspillspartner innen februar 2017. Det er videre planlagt et bygg i massivtre, som utgangspunkt for videre prosjektering.

Prosjektkostnaden er nå estimert til cirka 262 millioner kroner. I denne summen inngår cirka 40 millioner kroner til kjøp av tomt til både skole og barnehage, inklusive tomtenes andel av felles infrastrukturkostnad som opparbeides i regi av Elverum Tomteselskap. Kostnaden har en usikkerhet på over 30%. I tillegg er det uavklart hvilket omfang vedtatt ZEN-ambisjon for bydelen Ydalir skal ha for skoleprosjektet.

Lillemoen skole – oppgradering og tilbygg (tabellreferanse 9)

Opprinnelig ble det lagt til grunn en byggherrestyrt og dialogbasert anskaffelse (samspillsentreprise), men det har blitt avdekket underveis i prosjektet at dette ikke er interessant for markedet. Anskaffelsesstrategien er derfor endret til totalentreprise med tilhørende prosjektering i regi av eiendomsstaben. Prosjekteringen av nybygget samt rehabilitering og ombygging av eksisterende bygningsmasse har nå bidratt til å synliggjøre nødvendige tiltak med tilhørende kostnader. Nylig ferdigstilt

prosjektering viser en reell kostnad på 111,2 millioner kroner, som samsvarer med opprinnelig kostnadsestimat utarbeidet i 2014 medregnet prisstigning. Det vises for øvrig til egen politisk sak vedrørende behov for tilleggsfinansiering.

Forutsatt vedtak om finansiering ligger det nå an til at nybygget ferdigstilles i løpet av våren 2018, mens rehabilitering og ombygging av eksisterende arealer blir gjennomført i forlengelsen av dette. Rehabilitering av tak samt etablering av drenering langs eksisterende bygningsmasse er gjennomført, mens omlegging av infrastruktur pågår. Slutføring av ny G/S-veg med ny kjøreadkomst krever imidlertid grunnnerverv fra berørte naboeiendommer, og her pågår prosess med fokus på å sikre avtale om forhåndstiltrede samtidig som det vil kreve noe mer tid å bli enige om erstatningsoppgjøret. Grunnnervet skal også sikre tomt til nytt idrettsbygg med tilhørende parkering for hele prosjektet i henhold til ny reguleringsplan. Det gjenstår imidlertid å avklare om det skal bygges gymsal eller flerbrukshall. Søndre Elverum Idrettshall AS har ennå ikke framlagt nødvendig finansieringsplan, samt godkjente vedtekter med tilhørende registrering av selskapet. Det er imidlertid avtalt et avklaringsmøte mellom Elverum kommune og selskapet, som grunnlag for videre oppfølging og vedtak i saken.

Investeringen sikrer en framtidsrettet løsning for Lillemoen skole, men det gjenstår å avklare hvorvidt det skal bygges gymsal eller flerbrukshall. Kostnadene til ny gymsal inkludert tomt ligger for ordens skyld inne i prosjektet med en kostnad på 12,8 millioner kroner.

Ydalir – ny barnehage (tabellreferanse 10)

Det er tilrettelagt tomt for etablering av en 8-avdelingers barnehage i forbindelse med kjøp av tomt til ny sentrumsskole i Ydalir. Byggekostnadene for barnehagen er estimert til 55 millioner kroner basert på bygging av cirka 1700 m² bruttoareal. Barnehagetomten som finansieres i skoleprosjektet utgjør cirka 4 millioner kroner.

Det er uavklart når bygging av barnehagen skal gjennomføres, men oppvekstsjefen har i henhold til politisk vedtak utredet driftsoptimalisering av eksisterende barnehager, som innebærer anbefaling om realisering av ny barnehage i Ydalir innen 2022.

Sett i sammenheng med parkeringsutfordringene ved Helsehuset foreslår administrasjonen å framskynde bygging av barnehagen i Ydalir slik at eiendommen Fjeldmoravegen barnehage kan frigjøres fra skolestart 2019. Dette gir mulighet til å etablere nødvendig antall parkeringsplasser tilknyttet Helsehuset, som igjen bidrar til at man unngår å måtte bygge parkeringskjeller i Helsehuset til en merkostnad pålydende cirka 50 millioner kroner (se også omtale under Helsehuset over). Dette forutsetter at oppvekstsjefens anbefaling om nedlegging av blant annet Fjeldmora barnehage blir vedtatt i tide.

Behovet for en 8 avdelingers barnehage tar utgangspunkt i at Fjeldmoravegen barnehage og Husmorlagets Hus barnehage legges ned, tilsammen 5 avdelinger, og en forventet vekst i tilknytning til boligutbyggingen i Ydalir. Prognose for utvikling i barnetallet for 0-åringer i Elverum i årene 2016 – 2024 er på tilsammen 21 barn, og tilsvarer 2 avdelinger.

Hanstad skole – utbygging og rehabilitering (tabellreferanse11)

Det er tidligere vedtatt bygging av 4 klasserom i massivtre (trinn 1), som har blitt forsinket på grunn av manglende oppdragsforståelse hos tilbyderne i første anbudsrunde. Ny anbudsrunde er gjennomført, og det ligger nå an til slutføring av byggetrinnet i løpet av våren 2017, innenfor vedtatt budsjettramme. Byggetrinnet er en midlertidig løsning, som er planlagt å inngå i en framtidig permanent løsning i henhold til utarbeidet generalplan.

Videre utbygging av skolen kan tidligst påbegynnes i 2019 som følge av begrenset prosjektleder- og innkjøpskapasitet sett i sammenheng med vedtatt prosjektportefølje. Dette innebærer prosjektering/kontrahering med tilhørende utbygging av resterende 4 klasserom basert på gjenbruk av løsninger i trinn 1, samt rehabilitering og ombygging av eksisterende bygningsmasse fra 2020. Det

vurderes imidlertid å være usikkerhet knyttet til hvorvidt kommunen vil ha økonomi til å finansiere dette prosjektet i sin helhet innenfor kommende 4-års periode.

Allaktivetsarena v/Elverum Ungdomsskole (tabellreferanse 12)

Tiltaket innebærer å oppgradere uteplassen ved Elverum Ungdomsskole, områdene tett opp mot de anleggene som Elverum Fotball bruker og elvebredden på østsiden av Glomma. Hensikten er å gjøre dette området til en inkluderings- og allaktivetsarena som kan samle brukere på tvers av alder, fysisk funksjonsevne og kulturell bakgrunn. Dette gjelder særlig elever og brukere ved Elverum Ungdomsskole, Elverum kulturskole, Elverum læringssenter, Møteplassen, Elverum fotball samt innbyggere forøvrig i Elverum og tilreisende. Området har i mange år manglet planmessig opparbeiding og trenger sterkt opprusting. Investeringen vil med sannsynlighet utløse medfinansiering fra spillemidler samt MVA kompensasjon slik at netto investering for kommunen er i størrelsesorden 2,5 – 3 millioner kroner.

Ydalir – ny veg og kryssing av riksveg 25 (tabellreferanse 13)

Investeringen gjelder opparbeidelse av planløst vegkryss i Prestmyrbakken, kryss Rv25 med tilknytting til Olav Sæters veg og Prestmyrvegen. Investeringen inkluderer forpliktet anleggsbidrag til Elverum Tomteselskap AS. (Vedtatt budsjettet 10 mill kr i 2016. Ubrukte midler ved årsslutt forutsettes overført 2017.) Investeringen er en nødvendig forutsetning for å betjene skole-, barnehage- og boligutbygging i Ydalirområdet.

Infrastruktur Vestad (tabellreferanse 14)

I forbindelse med reguleringen av området Vestad, vil det være behov for utbygging av infrastruktur (rekkefølgebestemmelser). Omfanget av dette blir beskrevet i reguleringsplanbestemmelsene, og ligger som forutsetning for utvikling av området, og derav også som forutsetning for utbygging av 12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsevne.

Totalkostnad for etablering av infrastruktur er foreløpig estimert til 33,5 millioner kroner. I tillegg tilkommer 2/3 av kostnadene for etablert rundkjøring med cirka 4 millioner kroner. Estimaten innehar over 30% usikkerhet da omfanget ikke er endelig avklart og heller ikke prosjektert.

Det er tidligere bevilget 15 millioner kroner, som opprinnelig var ment å dekke kommunens andel av kostnader relatert til infrastrukturtiltakene. Anbefalingen fra kommunens juridiske rådgiver tilsier imidlertid at Elverum kommune bør stå for utbyggingen for å sikre både gjennomføring og medfinansiering fra øvrige utbyggere innen planområdet. Dette medfører at kommunen må forskuttere kostnadene i sin helhet.

Det er foretatt foreløpige beregninger på hvor stor andel av utbyggingskostnadene hver av partene bør stå for, og hvor stor del som etter hvert kan bli pålagt andre eiendomsbesittere med utbyggingspotensiale i området som er under regulering. Beregningene har tatt utgangspunkt i refusjonsbestemmelsene i Plan- og bygningsloven, og innebærer i første omgang at det inngås utbyggingsavtale med Vestad eiendomsutvikling AS som har konkrete utbyggingsplaner.

Gater, veg park (tabellreferanse 15)

Tiltaket er de løpende investeringer på områdene gate, veg og park. Dette inkluderer både vegoppgradering, faste dekker og nye veger. Investeringene samles fra 2017 i en ramme som erstatter tidligere enkeltsaker. Forslag til prioriterte områder/prosjekter innarbeides i en langtidsplan, som behandles i Vekst og utviklingskomitéen årlig, jfr. kommunestyrets vedtak i sak 072/16.

Gatelysinvesteringer – økt bevilgning (tabellreferanse 16)

Det foreligger nasjonale krav om tilrettelegging for målermontering i henhold til energilovforskriften § 4-5 og måling- og avregningsforskriften § 3-3 samt andre lovpålagte krav. Oppgraderingsarbeid på kommunens gatelysanlegg er anslått til 20 mill kr og er taktet i perioden som vist i tabell.

Rehabilitering bruer – kommunale veger (tabellreferanse 17)

Investeringsiltaket er nødvendige utbedringsarbeider på bruer på kommunale veger for å opprettholde sikkerhet og bæreevne.

Utfasing av oljekjeler (tabellreferanse 18)

Dette investeringsiltaket er planlagt på grunnlag av statlig krav om utfasing av oljekjeler med fossilt brensel innen 2020, samt mål i kommunens energi- og klimaplan. Ved å starte utfasingen i 2017 unngår Elverum kommune store kostnader på gamle oljekjeler som krever vedlikehold. Det planlegges å bruke fjernvarme på de stedene som ligger innenfor gjeldende leveringsområder, og dette innebærer anleggsbidrag til leverandør med tilhørende ombygging av tekniske rom. Ved å gjennomføre denne investeringen oppfylles krav om utfasing av fossilt brensel innen 2020. Investeringen sparer også kommunen for store vedlikeholdskostnader på anlegg som likevel må fases ut om tre år.

IKT-investeringer – hele kommunen (tabellreferanse 19)

Investeringsiltaket er en årlig bevilgning for å sikre kommunens IKT-systemer til daglig og sikker drift. Investeringene løftes opp noe i forhold til normalnivå de siste år, dette for å møte kravet om en full digital kommune innen 2020. Investeringen gjøres for å oppnå gevinster i form av 1. flere og bedre tjenester; 2.en åpen og tilgjengelig kommune; 3. bedre ressursbruk; 4.bedre beslutninger; 5. kortere behandlingstid.

IKT i skole (tabellreferanse 20)

IKT-investeringene i skole vil i hovedsak være investering i nye datamaskiner til elever og lærere, oppgradering av gammelt utstyr og infrastruktur.

IKT i tjenesteproduksjon, velferdsteknologi (tabellreferanse 21)

For å møte fremtidens omsorgsutfordringer må velferdsteknologi være en integrert del av tjenestene i Elverum kommune i løpet av 2020. Det er naturlig å starte med digitalisering av trygghetsalarmer siden analoge telefoner fases ut innen utgangen av 2018. Helsedirektoratet anbefaler at kommunene igangsetter arbeidet med overgang til full digitale løsninger så fort så mulig. Kommunen må ta ansvar for hele kommunikasjonskjeden med det økonomiske ansvaret dette medfører. Overgang til digital kommunikasjonsplattform krever mye forarbeid og planlegging, og dette må følges av endringer i arbeidsrutiner, saksbehandling med videre i tjenestene. Husbanken setter kriterier i sine tilskuddsordninger for at alle bygg for omsorgsformål er tilrettelagt for velferdsteknologi. For å klare dette må sektorer og staber i kommunen samarbeide: IKT-drift, Eiendomsstaben, sektor for PRO og sektor for Familie og Helse. Investeringen sikrer at kommunen er oppdatert i den digitale utviklingen innen tjenesteproduksjon. Det er helt nødvendig å gjøre en grundig kartlegging og forprosjekt for å skape en sikker og velfungerende plattform for denne nye typen velferdsteknologi.

Kjøp av biler – jevn utskifting (tabellreferanse 22)

Investeringen er en årlig bevilgning for å holde en jevn og nødvendig utskifting av tjenestebilene. Rammen for 2017 inkluderer kjøp av to nye biler til innsatsteam som ikke er utskifting.

Nye driftstiltak og tjenester

Nye driftstiltak og/eller **utvidelser av eksisterende drift** innenfor tjenesteproduksjonen, samt driftskonsekvenser av planlagte investeringer (kapitalkostnader + ny drift), er kostnadsberegnet og framgår av tabellen under. Disse tilleggene er å forstå som tillegg til hva som ligger inne i vedtatt økonomiplan for 2016-2019 (basis).

Nye driftstiltak og	Kostnad - millioner kr				Merknad (se tekst)
	2017	2018	2019	2020	
Driftskonsekvenser av nye investeringer					
Nye driftstiltak :					
Tjenesteområde: Administrasjon					
LEAN-koordinator	0,6	0,8	0,8	0,8	1
Tjenesteområde: Barnehage					
Økt tilskudd private barnehager	6,3	5,8	5,8	5,8	2
Tjenesteområde: Skoleformål					
Videreutdanning av lærere – finansiert av kompetansemidler	0,8	0,8	0,8	0,8	3
Fornyelse av lærebøker	0,2	0,2	0,2	0,2	3
Justering av samdrift – Lillemoen og Melåsberget skoler	1	1	1	1	3
Tjenesteområde: Helse					
Jordmortjenesten	0,3	0,3	0,3	0,3	4
Kriseteam – kompetansemidler	0,1	0,1	0,1	0,1	4
Folkehelse-/SLT-koordinator – forlengelse	0,2	0,2	0,2	0,2	4
Øyeblikkelig hjelp dagtid – pålagt tilskudd til fastleger	0,4	0,4	0,4	0,4	4
Ny pålagt avgift nødnett – innbyggeravgift	0,2	0,2	0,2	0,2	4
Tjenesteområde: Sosial – tjenestebistand					
Rusomsorg – 1 stilling NAV, 1 stilling sektor for familie og helse	0,5	0,6	0,6	0,6	5
Tjenesteområde: Barnevern					
Økt grunnramme barnevern	3	3	3	3	6
Tjenesteområde: Pleie og omsorg					
Loken bofellesskap – økt bemanning eller kjøp av tjenester	0,5	0,3	0,1	0,1	7
Brannsikkerhet Moen sykehjem	4,1	4,1			7
Vestly – økt bemanning	0,5	0,6	0,6	0,6	7
Rusomsorg – 1 stilling NAV, 1 stilling sektor for familie og helse	0,5	0,6	0,6	0,6	7
Endring refusjon ressurskrevende tjenester	6	6	6,5	7,2	7
Statsbudsjettet 2017: økt egenandel ressurskrevende tjenester	2,1	2,1	2,1	2,1	7
Tjenesteområde: Næringsutvikling					
Tjenestekjøp – Visit Elverumregionen AS – forlengelse av avtale	0,5				8
Tjenesteområde: Teknisk drift					

Reduksjon parkeringsinntekter	1,1	1,1	1,1	1,1	9
Brukontroll - bruer kommunale veger	0,2	0,2	0,2	0,2	9
Drift av luftmålestasjon	0,1	0,1	0,1	0,1	9
Tjenesteområde: Kultur og religiøse formål					
Elverum bibliotek - økt bok og mediebudsjett	0,3	0,3	0,3	0,3	10
Inntektskrav Svømmehallen reduseres	0,2	0,2	0,2	0,2	10
Inventar og utstyr Elverumshallen	0,3	0,3			10
Tilskudd til frivillighet kultur	0,2	0,2	0,2	0,2	10
Driftskonsekvenser av nye investeringstiltak :					
Driftskonsekvenser av nye investeringer	0,9	4,5	7,4	10,5	11
Sum alle tiltakene	31,1	34	32,8	36,6	

Tabell: Tabellen viser prioriterte nye driftstiltak samt beregnede driftskonsekvenser som kommer som følge av investeringer som er tatt inn og fordelt på år i Handlings- og økonomiplanperioden 2017-2020. De nye tiltakene og driftskonsekvensene er å forstå som tillegg til det eksisterende driftsnivået slik det kommer til uttrykk i økonomiplanen 2016-2019 (basis). Se forøvrig forklaring i tekst relatert til merknadene i tabellen.

Tjenesteområde: Administrasjon

Se tabell - merknad 1.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet administrasjon er:

- **LEAN-koordinator** - Rådmannen vil sterkt anbefale å ha en ressurs i organisasjonen som kan kompensere for den eksterne konsulentbistand vi har i oppstartfasen av kontinuerlig forbedring. Ambisjonen var, da prosessen med kontinuerlig forbedring/Lean startet, at organisasjonen skulle drive dette videre på egen hånd. Erfaringene som er samlet fram til nå, er at lederne og avdelingene som starter opp en metodisk tilnærming til kontinuerlig forbedring/Lean arbeid må ha en ressurs som kan være lederstøtte. Tiltaket innebærer ansettelse av LEAN koordinator i 2017, med helårsvirkning fra og med 2018.

Tjenesteområde: Barnehage

Se tabell - merknad 2.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet barnehage er:

- **Økt tilskudd - private barnehager** - Endringer i beregningsmåte for tilskudd til private barnehager samt endringer i barnetall har resultert i stor økning i tilskudd til private barnehager fra 2016. Forhåndsregninger viser en ytterligere økning i 2017 og for påfølgende år som vist i tabell.

Tjenesteområde: Skoleformål

Se tabell - merknad 3.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet skoleformål er:

- **Videreutdanning av lærere - finansiert av kompetansemidler** - Nye lovkrav krever videreutdanning for at lærere skal få godkjent kompetanse til å kunne undervise. Dette gjennomføres i en 10 årig periode.

- **Fornyelse av lærebøker** - økte midler til nødvendig fornyelse av lærebøker.
- **Justering av samdrift - Lillemoen og Melåsberget skoler** - Innsparing knyttet til samdrift av Lillemoen og Melåsberget må justeres i henhold til ny framdrift og nye kalkyler.

Tjenesteområde: Helse

Se tabell - merknad 4.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet helse er:

- **Jordmortjenesten** - Kommunen skal ta et større ansvar for barselomsorgen enn det tidligere har blitt gjort. For å kunne imøtekomme nye anbefalinger, som blant annet hjemmebesøk av jordmor innen 2 dager etter hjemreise, økes ressurser til jordmortjenesten.
- **Kriseteam - kompetansemidler** - Felles kompetanseheving i arbeid med krisehåndtering i et tverrfaglig team.
- **Folkehelse-/SLT-koordinator - forlengelse** - Det er behov for en ekstra bevilgning utover den finansiering som ligger inne til denne tjenesten (det er en betydelig andel ekstern finansiering gjennom prosjektmidler)
- **Øyeblikkelig hjelp dagtid - pålagt tilskudd til fastleger** - Kommunen er lovpålagt å organisere ø-hjelp tilbud på dagtid for pasienter som oppholder seg i kommunen og ikke har fastlege. Alle kommuner under 25.000 innbyggere må overføre honorar til fastlegene som har plikt til å yte denne tjenesten.
- **Ny pålagt avgift nødnett - innbyggeravgift** - I 2016 ble de innført kvartalsvis avgift per innbygger tilknyttet legevakten. Elverums andel av merkostnaden utgjør 200.000.

Tjenesteområde: Sosial – tjenestebistand

Se tabell - merknad 5.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet sosial - tjenestebistand er:

- **Rusomsorg - 1 stilling NAV, 1 stilling sektor for familie og helse** - tiltaket må sees sammen med satsingsområdene i statsbudsjettet og opptrappingsplan for psykisk helse og rusomsorg. Midlene er tenkt fordelt med en stilling til enhet psykisk helse hos sektor for familie- og helse, samt en ruskonsulent hos NAV.

Tjenesteområde: Barnevern

Se tabell - merknad 6.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet barnevern er:

- **Økt grunnramme barnevern** - forsterket finansiering til tjenesten er nødvendig basert på økning i antall saker som registreres hos barnevernet.

Tjenesteområde: Pleie og omsorg

Se tabell - merknad 7.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet pleie og omsorg er:

- **Loken BFS - økt bemanning eller kjøp av tjenester** - Tiltaket medfører å flytte tjenestemottaker ut fra nåværende bolig i bofellesskap, til en egen bolig som er tilpasset tjenestemottakeres behov. Nåværende bolig kan ikke imøtekomme de behov som foreligger. Spesialisthelsetjenesten vurderer at endring av rammebetingelser for tjenestemottaker fra nåværende bosted til bedre tilpasset bolig med stor sannsynlighet vil kunne medføre bedring i helsetilstand.
- **Brannsikkerhet Moen sykehjem** - Nattevaktsbemanningen ved Moen sykehjem ble økt med 5, 4 årsverk i 2013 på grunn av manglende brannsikkerhet ved bygget. Bygget ble høsten 2014, og tidlig vinter 2015 oppgradert med flere strakstiltak. Dette er allikevel ikke tilstrekkelig for å kunne redusere

ekstra nattbemanning

- **Vestly - økt bemanning** - Vestly avlastningsbolig yter avlastning til familier med barn med nedsatt funksjonsevne. Behovet og etterspørselen er økende og har økt jevnt siden Vestly ble åpnet i 2013, både i antall barn og antall vedtakstimer. For å sikre faglig forsvarlige drift er det nødvendig å styrke bemanning, slik at avdelingen kan tilrettelegge og følge opp helse- og omsorgstjenester til hvert enkelt barn.
- **Rusomsorg - 1 stilling NAV, 1 stilling sektor for familie og helse** - tiltaket må sees sammen med satsingsområdene i statsbudsjettet og opptrappingsplan for psykisk helse og rusomsorg. Midlene er tenkt fordelt med en stilling til enhet psykisk helse hos sektor for familie- og helse, samt en ruskonsulent hos NAV.
- **Endring ressurskrevende tjenester** - Tiltaket gjelder reduksjon av inntektskravet for ressurskrevende tjenester for å budsjettere på et realistisk nivå. I hovedsak dreier bortfall av inntekter seg om tjenestemottakere som nå er for gamle og faller ut av refusjonsordningen uten at kostnaden faller bort.
- **Statsbudsjett 2017: økt egenandel ressurskrevende tjenester** - I statsbudsjettet er det varslet at egenandel for ressurskrevende tjenester øker med 50.000 kr per bruker utover vanlig lønnsvekst.

Tjenesteområde: Næringsutvikling

Se tabell - merknad 8.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet næringsutvikling er:

- **Tjenestekjøp - Visit Elverumregionen AS - forlengelse av avtale** - Elverum kommune har en tjenestekjøpsavtale med Visit Elverumregionen AS som har gått for perioden 2014 - 2016. Denne avtalen forlenges for ett år. I 2017 skal reiselivselaterte avtaler som berører både fylkesnivå og regionalt nivå reforhandles. Det vil avklare eventuell videre kommunal medvirkning.

Tjenesteområde: Teknisk drift

Se tabell - merknad 9.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet teknisk drift er:

- **Reduksjon parkeringsinntekter** - Tilpasning av budsjett for parkeringsinntekter til de faktiske forhold slik de fortøner seg etter at driftserfaringer er opparbeidet.
- **Brukontroll - bruer kommunale vegger** - Gjennomføring av brukontroll i tråd med regelverket.
- **Drift luftmålestasjon** - Drift av luftmålestasjon, jfr. vedtak i sak FSK-042/16 «Oppretting og finansiering av permanent stasjon for måling av luftkvalitet i Leiret i Elverum»

Tjenesteområde: Kultur og religiøse formål

Se tabell - merknad 10.

Nye driftstiltak i tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet kultur og religiøse formål er:

- **Elverum bibliotek - økt bok og mediebudsjett** - Økning av bibliotekets bok- og mediebudsjett for å imøtekomme innbyggernes behov på en tilfredsstillende måte. Dette innebærer å kunne gi et bredere tilbud som vil være tilgjengelig på flere typer fysiske medier.
- **Inntektskrav svømmehallen reduseres** - Høgskolen i Hedmark reduserte antallet leide timer i svømmehallen i forbindelse med at Terningen Arena åpnet. De timene som Høgskolen frigjorde ble overtatt av barneskolene som har en lavere leie. Dette betyr at inntekten fra barneskolene ikke dekker opp for den tapte inntekten fra Høgskolen.
- **Inventar og utstyr Elverumshallen** - Inventar og utstyr i hallen er utslitt og mangelfullt da det ikke er funnet rom for å skifte ut dette de senere årene. Spesielt nevnes vantene for innebandy, som i nåværende forfatning ansees å utgjøre en sikkerhetsrisiko ved bruk.

Tilskudd til frivillighet kultur – hensikten med tiltaket er å gi årlig, og forutsigbart, tilskudd til frivilligheten for å styrke et godt samarbeid mellom kommune og frivillige organisasjoner. I Elverum skal innbyggere og tilreisende kunne drive alle vanlige og kjente former for musikk, sang og kultur, samt ha tilgang til lokale møteplasser for kulturaktivitet og sosial omgang.

Driftskonsekvenser av nye investeringer

Se tabell - merknad 11.

Som følge av de investeringstiltak som er lagt inn i økonomiplanen for 2017-2020, følger kapitalkostnader (renter og avdrag) og kostnader for ny drift – jfr. de investeringsprosjekter som er redegjort for foran. Som vist i tabellen økes kostnadene betydelig gjennom 2018, 2019 og 2020, som følge av at investeringskostnadene og tilhørende drift øker på grunn av utbygging av Helsehus, og gradvis også kapitalkostnader som følge av skoleutbygging.

Tjenestereduksjon og effektivisering

Gjennom de senere år, og særlig gjennom 2015 – jfr. budsjettrevisjon inkludert nedbemanning m.v. – har Elverum kommune gjennomført grep for kostnadsreduksjoner som har medført relativt betydelig tilstramming for mange tjenesteområder. I hovedsak har dette dreid seg om tilpasninger for å møte betydelig økte helserelaterte kostnader, pensjonsrelaterte kostnader, investeringskostnader o.a.

2015 ga Elverum kommune et positivt økonomisk resultat. Per oktober 2016 indikerer den økonomiske resultatutviklingen at det også i 2016 kan oppnås økonomisk resultat på linje med budsjett.

I dette framlegget av Handlings- og økonomiplan for perioden 2017 – 2020 planlegges det ikke for spesifikke nye grep for å redusere eller avvikle særskilt tjenesteproduksjon eller for nedbemanning.

Det påpekes imidlertid at økonomiplanen bærer i seg effektiviseringsprosesser som er under gjennomføring (jfr. prosjektet Kontinuerlig forbedring med både prosessuelle forbedringer(LEAN-arbeid) og organisatoriske grep samt effektivisering av innkjøp). Det betyr at organisasjonen har utviklingspress på seg for et vedvarende arbeid for effektivisering og forbedring.

Handlings- og økonomiplan 2017 - 2020 - oppsummert

Tabellene og tabellkommentarene over viser bilde av noen hovedtrekk som vil prege den kommende Handlings- og økonomiplanperioden ved at det vises:

- Investeringsvolum fordelt på tiltak/prosjekter og år.
- Nye foreslåtte driftstiltak og driftskonsekvenser som følge av investeringene – altså årlig tilleggsbelastning som må inndeckes.
- Omtale av tjenestereduksjoner (kutt) og effektivisering av tjenesteproduksjonen som bidrag til inndekning.

I tillegg vises det til kapitlet Virksomhetsplan 2017 som beskriver tjenesteproduksjonen fra kommunen per tjenesteområde.

Til grunn for «Handlings- og økonomiplan 2017 - 2020 med virksomhetsplan og årsbudsjett 2017» ligger tiltak og beskrivelser som er redegjort for over, med de økonomiske rammer

dette innebærer. Disse rammene er særlig:

- **Låneopptak:** Elverum kommunes økonomistyring har som et grunnleggende ambisjon at økonomien skal være sunn. Dette innebærer idéelt at lånegjeld bør begrenses. Dette gir som handlingsregel at nytt årlig låneopptak hvor finanskostnader belaster driftsbudsjettet, ikke skal overstige årlige låneavdrag eller helst holdes ned mot 75 prosent av årlige låneavdrag. En slik strategi ville derved gradvis redusere gjeldsbelastningen. Gitt de utfordringer kommunen står overfor, med de inntektsrammer som rår, og de investeringsutfordringer kommunen har, så vurderes det som umulig i denne økonomiplanperioden å overholde denne handlingsregelen. Økonomiplanen 2017-2020 medfører økt lånegjeld for kommunen, på den andelen som vil belaste kommunens drift, netto tilsvarende cirka 640 millioner kroner.
- **Netto driftsresultat:** Elverum kommune har som ambisjon om å budsjettere for en sunn kommuneøkonomi med netto driftsresultat som forutsettes fordelt til å styrke vei- og bygningsvedlikehold (vedlikeholde realkapitalen), kompetanseutvikling (vedlikeholde humankapitalen) og netto driftsresultat i seg sjøl til å bygge opp egenkapitalen. Denne økonomiplanen for 2017 – 2020 vurderes å ha et tilfredsstillende netto driftsresultat i 2017 og 2018, men for svakt resultat i 2019 og 2020, hvilket må forbedres ved kommende budsjetter/økonomiplaner.
- **Eiendomsskatt:** Handlings- og økonomiplanperioden 2017 – 2020 er lagt opp med årlige inntekter fra eiendomsskatt på samme nivå som 2016.

Årsbudsjett for 2017 og økonomiplan for 2017-2020 viser:

1. økning av driftsnivået som følge av nye valgte driftstiltak, og økning av kapitalkostnader som følge av investeringer fra 2016 til 2017 tilsvarende 31,1 millioner kroner (jfr. tabell over: Nye driftstiltak m.v.)
2. elementene i «Sunn kommuneøkonomi» for perioden som følger:

Elementene i «Sunn kommuneøkonomi»	Millioner kroner				
	2017	2018	2019	2020	Idéelt nivå – 2016 kr.
Bygningsmessig vedlikehold (realkapital)	13,4	13,8	16,2	16,7	21,0
Veivedlikehold (realkapital)	11,4	13,1	15,8	15,8	20,0
Kompetanseutvikling (humankapital)	2,7	2,7	2,7	2,7	6,0
Netto driftsresultat (til fond/egenkapital)	26,8	29,3	19,3	25,4	30,0

3. investeringer som gir ny netto lånebelastning for kommunen etter fradrag for investeringstilskudd og momskompensasjon på til sammen cirka 640 millioner kroner for økonomiplanperioden.
4. budsjetterte eiendomsskatteinntekter for perioden tilsvarende:
 - 67,8 millioner kr i 2017
 - 67,8 millioner kr i 2018
 - 67,8 millioner kr i 2019
 - 67,8 millioner kr i 2020

Tilstrekkelig positivt netto driftsresultat og «sunn kommuneøkonomi» er svært nødvendig fordi:

1. Elverum kommune har ved inngangen av økonomiplanperioden tilnærmet ingen fond/likvid egenkapital til å ta uforutsette hendelser på en omsetning på samlet cirka 1,5 milliarder kroner, derfor

må det bygges opp egenkapital.

2. De viste summer i perioden for å dekke bygningsmessig vedlikehold, veivedlikehold og kompetanseutvikling er til dels uforsvarlig lave, og bør økes for å hente inn etterslep og ikke tære på kapital samt skape forsvarlige vedlikeholdsnivåer særlig på nye formålsbygg.
3. I perioden som kommer etter 2020 vil ytterligere behov for både drifts- og investeringsmidler særlig innenfor skolesektoren gjøre seg gjeldende – jfr. særlig investeringsbehov ved Hanstad og Vestad skoler. Det vil legge ytterligere press på muligheten for «sunn kommuneøkonomi».
4. De synliggjorte «idéelle nivåene» er vist på grunnlag av følgende vurderinger:
 - Bygningsmessig vedlikehold er fastlagt ut fra norm fra Norsk Kommunalteknisk forening som for tiden er kr. 170 pr m². Gitt Elverum kommunes areal på formålsbygg per 2016 (121.000 m²) så vil et forsvarlig nivå på bygningsvedlikeholdet være 21 millioner kroner årlig.
 - For veivedlikeholdet er resonnementet at veivedlikeholdet i Elverum bør ha som mål å ligge på 85% av gjennomsnittsnivået i den kommunegruppa Elverum hører til. Ut fra en slik vurdering er det anslått at veivedlikeholdet i Elverum bør ha et årlig nivå i størrelsesorden 20 millioner kroner (227 km veg og gater).
 - For kompetanseutvikling er det gjort en skjønnsmessig vurdering for å indikere et forsvarlig nivå.

Statsbudsjettet for 2017 og andre budsjettforutsetninger

Statlige styringssignaler

Regjeringen legger i statsbudsjettet for 2017 opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på 3,4 milliarder kroner. Videre legger Regjeringen opp til en realvekst i frie inntekter (rammetilskudd og skatt) på 4 075 millioner kroner. Veksten i frie inntekter fordeler seg med 3 625 millioner kroner til kommunene og 450 millioner kroner til fylkeskommunene.

Veksten i frie inntekter i 2017 må ses i sammenheng med anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen. Det er til statsbudsjettet gjort beregninger som indikerer at demografiutviklingen kan gi en merutgift på omlag 2,5 milliarder kroner i kommunesektoren. Det antydes at 2,1 milliarder kroner av dette må dekkes av frie inntekter. Merutgiftene er et uttrykk for hva det vil koste å opprettholde tjenesteytingen med uendret standard og produktivitet.

Kommunens driftsinntekter

Frie inntekter

I henhold til KS' prognosemodell for Statsbudsjettet 2017 vil Elverum kommune motta 1,08 milliarder kroner i frie inntekter fordelt på skatt og rammetilskudd. Herav anslås skatteinntektene å bli 578 millioner kroner inklusive inntektsutjevning. I rammetilskuddet på vel 502 millioner kroner ligger også skjønnstilskudd som fordeles av fylkesmannen på 3 millioner kroner.

Kommuneplanen har som ett av målene 1% årlig vekst i innbyggertallet. Dette er lagt til grunn i framskrivningen av frie inntekter for økonomiplanperioden. Det er benyttet SSB's befolkningsprognoser for middels innbyggervekst, både når det gjelder samlet økning og fordeling på aldersgrupper.

Kommunesektorens inntekter

Kommunesektorens frie inntekter består av rammetilskudd fra staten og skatteinntekter. Andelen frie inntekter anslås til 73 prosent av de samlede inntekter i sektoren. Frie inntekter kan disponeres fritt innenfor rammen av gjeldende lover og regelverk og gir rom for lokal tilpasning av virksomheten. I tillegg mottar kommunene øremerkede tilskudd som må benyttes i tråd med formålet som er angitt for bevilgningen. Disse utgjør 5,7 % av de samlede inntektene. Gebyrinntekter er kommunale avgifter og egenbetaling for tjenester. Gebyrene utgjør 13,7 prosent av kommunesektorens samlede inntekter.

Integreringstilskuddet

Kommunen får utbetalt integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger, personer med opphold på humanitært grunnlag og familiegjennforening med flyktninger. Tilskudd gis ordinært for en periode på fem år fra mottak. I tillegg har kommunen frem til 2016 fått refundert 80 % av alle utgifter utover en kommunal egenandel til kommunale barnevernstiltak for enslige, mindreårige asylsøkere og flyktninger. I statsbudsjettet for 2017 foreslår regjeringen at refusjonsordningen legges om til en ordning med fast tilskudd. Tilskuddet slås sammen med det særskilte tilskuddet som kommunen mottar ved bosetting av

enslige, mindreårige flyktninger.

Elverum kommune har hatt en årlig økning i nye bosatte flyktninger fra 35 personer i 2012, til 70 personer i 2016. IMDI har for 2017 anmodet Elverum kommune om å bosette 60 nye flyktninger, hvorav 10 enslige mindreårige. Anmodningen fra IMDI er lagt til grunn for budsjettet i 2017. Integreringstilskuddet er beregnet til 45 millioner kroner. Tilskuddet for enslige, mindreårige flyktninger er beregnet til 25 millioner kroner.

Merverdiavgiftskompensasjon

Momskompensasjon er refusjon til kommunesektoren for anskaffelser som er avgiftspliktige. Kompensasjon fra investeringer benyttes til egenandel i investeringsprosjektene. Det er i økonomiplanen 2017-20 budsjettert med 24,3 millioner kroner hvert år i perioden.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten er i rådmannens budsjettframlegg en videreføring av gjeldende Handlings- og økonomiplan og ligger på 67,8 millioner kroner årlig i perioden 2017-2020. Her er det tidligere inntektsanslaget videreført i kroneverdi. Det endelige resultatet av den pågående omtakseringen hvor også andre elementer som reduksjonsfaktorer og bunnfradrag vil avgjøre hva den promillen blir for 2017. De grunnleggende prinsippene for takseringen vil bli fremlagt i egen sak parallelt med økonomiplanforslaget. Promillesatsen vil ikke bli avklart før i kommunestyrets budsjettvedtak.

Klagebehandling i forbindelse med retaksering vil ha en kostnad som er vanskelig å forutse. Det er estimert at dette kan gi kostnader på inntil 1 millioner kroner. Denne kostnaden inngår i det budsjetterte netto driftsresultatet som er en fellesreserve for hele kommunens virksomhet.

Gebyrregulativet

De fleste gebyrer er betaling for tjenester som er arbeidsintensive og bør justeres ut fra lønnsveksten i kommunen. Den generelle lønnsveksten i 2016 var på 2,4 prosent. Det er derfor foretatt en regulering av de fleste gebyrer ut fra en generell økning på 2,4 prosent.

Dog er det endel unntak fra beregningen hvor gebyrene er foreslått justert spesifikt av den enkelte sektorsjef, og flere tjenester får sine satser fastsatt i statsbudsjettet eller av andre enn kommunen. Dette gjelder blant annet oppholdssatsen i barnehage som er maksimalprisregulert og omsorgstjenester som reguleres ut fra grunnbeløpet i folketrygden.

Selvkost

Flere sektorer har gjort selvkostvurderinger og foreslår sine satser justert ut fra dette. På den måten vises de reelle kostnadene frem, og det kan legge grunnlag for en mer reell vurdering av hvilke brukergrupper man ønsker å subsidiere gjennom tilskudd eller styrte rabattordninger.

Vann- og avløpsgebyrer

I henhold til selvkostkalkylen for vann og avløp 2017-2020 foreslås det ingen økning i gebyrene for vann og avløp i 2017, se eksempel nedenfor.

Tabellen nedenfor viser konkrete priser for abonnenten i perioden.			
		2016	2017
Vann	per m ³ i kroner	9,91	9,91

Kloakk	per m ³ i kroner	14,95	14,95
Gebyr for en bolig med beregnet areal på 120 m² , tilsvarer et forbruk på 192 m³			
Vann per år		1.903	1.903
Kloakk per år		2.870	2.870
Sum vann og kloakk		4.773	4.773
Prisene er å forstå uten merverdiavgift.			

Skatt - personlige skatteyttere

Den kommunale skattøren for personlige skattytere er på 11,8 prosent, altså uendret fra 2016. Skattøren er satt utfra et mål om at skatteinntektenes andel av samlede inntekter for kommunene i 2017 skal ligge på 40 prosent.

Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende brukere

Hensikten med ordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet får best mulig tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon. Ordningen gjelder ikke personer over 67 år. For 2017 foreslås det at kommunene får kompensert 80% av egne netto lønnsutgifter i 2016 til helse- og omsorgstjenester ut over et innslagspunkt (utgifter som kommunen selv må dekke)på 1 157 000 kroner. For 2016 er innslagspunktet 1.081.000 kroner.

Utbytte fra selskaper

Det er i planperioden tatt inn effekten av endret struktur i Elverum Energi AS. Frem til nå har kommunen benyttet seg av en unntaksbestemmelse vedrørende tidspunkt for inntektsføring av utbytter til selskapet. Kommunen har gjennom denne bestemmelsen inntektsført utbytter i det kalenderår selskapet skal benytte til opptjening av utbytte.

Denne bestemmelsen forutsetter at kommunen ved kommunestyret, selv har kontroll på selskapets utbyttevedtak gjennom eierkontroll. Utbytte fra Elverum Energi AS er derfor i 2017 og 2018 budsjettet i 0 og økt opp igjen til 6,1 millioner kroner i 2019 og 2020.

I gjeldende økonomiplan var utbytte satt til 12,1 million kroner i slutten av perioden. På bakgrunn av signaler fra selskapet og markedet er utbyttet justert ned med anslagsvis 6 millioner kroner begge årene.

Utbytte fra KF Elverum kommuneskoger er budsjettet med 0,1 millioner kroner i planperioden. Dette er en vesentlig, og planlagt reduksjon i utbytte fra kommuneskogen i forhold til perioden 2012 – 2016. Dette har sin forklaring i at en nå har gjennomført den planlagte 5-års perioden med relativt høy avvirkning og høye utbytter som er investert i vegoppgraderinger på de kommunale veger. Fra 2017 reduseres avvirkningen betydelig for en periode med reduksjon av utbytte som konsekvens.

Kommunens driftsutgifter

Pris- og lønnsforutsetninger

Anslått pris- og kostnadsvekst (deflatoren) i kommunesektoren er i statsbudsjettet satt til 2,5 prosent for 2017. Lønnsveksten er antatt å bli 2,7 prosent og prisøkning på 2,1 prosent med en vekting med

henholdsvis 2/3 og 1/3. I de budsjetterte driftsrammene for sektorene i Elverum kommune er det forutsatt en inntektsvekst på 2,4 prosent på varer og tjenester levert av kommunen (se forøvrig eget avsnitt om vann- og avløpsgebyrer som er selvkostområde). Satsen er vurdert ut fra årets lønnsutvikling.

Når det gjelder lønn er resultatet av det sentrale lønnsoppgjøret i 2016 budsjettert inn i driftsrammene for sektorene med helårseffekt. Lokale lønnsforhandlinger fra høsten 2016 er ikke lagt inn i budsjetterrammene til sektorene, men er lagt i en lønnsreservepott og vil bli budsjettjustert i 2017.

Det er budsjettert med en lønnsreserve for 2017 på ca 15 millioner kroner. Reserven skal dekke lønnsoppgjør (mellomoppgjør) i 2017 utover det som er lagt inn i driftsrammene, samt helårsvirkning av lokale forhandlinger for 2016. Reserven er beregnet på bakgrunn KS' beregninger av allerede avtalt ramme sentralt på 2,2 prosent.

Pensjon

Reserve til pensjon er budsjettert med 20,5 millioner kroner i 2017. Denne skal dekke reguleringspremien fra pensjonsselskapene Elverum kommunale pensjonskasse (EKP) og Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Dette blir etterfakturert kommunene når lønnsoppgjøret 2017 sentralt er gjennomført. I tillegg skal justeringer som følge av premieavviksberegninger dekkes etter aktuarberegninger av pensjonskostnaden ved slutten av året.

Forskjellen mellom faktisk innbetalt premie til pensjonsselskapene ett år og pensjonskostnaden som regnskapsføres (aktuarberegning) benevnes premieavviket. Akkumulert premieavvik nedbetales over 15 år, men fra 2011 er nedbetalingen endret til 10 år og premieavvik fra og med 2014 skal nedbetales over kun 7 år.

Nedbetaling av akkumulert premieavvik dekkes fullt ut i driften fra 2014. Tidligere år har dette delvis vært finansiert av pensjonsfondet som nå er oppbrukt.

Kapitalkostnader - Renteforutsetninger

Det er forbundet med stor usikkerhet å anslå gjennomsnittsrenter for økonomiplanperiodene. Det internasjonale bildet med fortsatt svake vekstutsikter gjør at vi foreløpig har relativt lave renteforventninger også framover. Med utgangspunkt i dagens situasjon og anbefalte prognoser, har rådmannen lagt følgende renter til grunn i økonomiplanen:

- Flytende lånerente på 1,8 prosent for ordinære avdragslån, 1,5 prosent for sertifikatlån og 1,9 prosent for nye låneopptak. Det er lagt til grunn at nye låneopptak gjennomføres med en 50/50-fordeling på fast/flytende rente.

I 2016 er andelen lån med flytende rente på 52 prosent. For de øvrige lån i gjeldsporteføljen har kommunen fastrenteavtaler. Merk at en renteøkning på én prosent per år vil gi økte renteutgifter på 6 millioner kroner.

Innkjøp av varer og tjenester

Innkjøpsfunksjonen i Elverum kommune har stor belastning med utlysning og behandling av omfattende og til dels kompliserte anbud knyttet til den store byggeaktiviteten kommunen har planlagt for de nærmeste årene. Dette søkes løst ved å engasjere ett årsverk for de nærmeste 2 – 3 årene, som belastes investeringsprosjektene i sin helhet.

Kommunen er deltager i et innkjøpssamarbeid med Hamar, Ringsaker, Løten og Stange som nå er formalisert, hvor man utlyser felles anbudskonkurranser slik at innkjøpsvolumene skal være mer interessante for leverandørene enn hva hver enkelt kommune representerer. I tillegg deler vi på arbeidet

med utlysninger. På noen innkjøpsområder utvides samarbeidet også slik at Hedmark Fylke og kommuner som Gjøvik, Lillehammer og Kongsvinger inngår.

Vi har iverksatt et internt prosjekt for å øke bruken av våre innkjøpsavtaler, hvor alle sektorer og staber deltar. Til dette benytter vi SAS Innkjøpsanalyse, som benytter de enkelte varelinjer i leverandørfakturaene til å analysere om dette er et avtalekjøp fra riktig leverandør til avtalt pris. Vi har samlet opp historikk for de tre siste årene i systemet og dette er fordelt ned på de enkelte virksomheter i kommunen. Forsiktige estimater antyder at dette kan gi innsparinger på omkring 9 millioner kroner på de ca. 300 millioner kroner vi årlig bruker på kjøp av varer og tjenester til ordinær drift.

En viktig motivasjon i dette arbeidet er at enhetene i størst mulig grad får beholde de «gevinster» som oppnås innenfor egen budsjetttramme. Samtidig som systemet hele tiden monitorerer sentralt hva man oppnår fra måned til måned.

I arbeidet blir det løpende vurdert hva vi kan gjøre for å lette tilgangen til verktøy som hjelper den enkelte enhet til å kjøpe riktig vare fra riktig leverandør, og vi vurderer om vi skal ta i bruk elektroniske rekvisisjoner gjennom Agresso som er vårt økonomisystem.

Kommunalt driftstilskudd til private barnehager

Kommunen skal, i samsvar med forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager §§ 4 og 5, fastsette tilskuddssatser for driftskostnader og kapitalkostnader.

Forskriften sier at kommunens regnskap fra 2 år før tilskuddsåret skal ligge til grunn for tilskuddsberegningen. Det betyr at regnskapstallene for 2015 (funksjonene 201 og 221), framskrevet med gitte deflatorer, danner basis for tilskuddsberegning for 2017 (med noe teknisk korrigering for brukerbetaling blant annet).

I 2017 skal tilskuddet utgjøre 100 % av kostnadene til kommunal barnehagedrift.

Det skal dokumenteres hvordan tilskuddssatsene er beregnet.

Nytt fra forrige økonomiplan, og som har særlig betydning for tilskuddsutbetalingene, er at kommunene er pålagt å benytte nasjonale satser for kapitaltilskudd. Disse er sagt at skal forholdes til de private barnehagenes byggeår, og varierer fra 8.800 kr. til 18.300 kr. Elverum kommune har fram til 2016 beregnet denne satsen selv ut fra egen status, og har ytt likt tilskudd på ca. 5.500 kr.

For 2017 framkommer tilskuddssatsene slik:

- Små barn (0-2 år) kr 203 981
- Store barn (3-6 år) kr 98 670
- Kapitalkostnader varierende nasjonal sats

Handlingsplan 2017-2020

Innledning

Handlings- og økonomiplan 2017-2020 redegjør for hovedtrekkene i den planlagte virksomheten for Elverum kommune de kommende fire år. **Handlingsplanen** gir en verbalbeskrivelse av prioriterte og planlagte tiltak. **Økonomiplanen** redegjør tilsvarende for det tilhørende budsjettet for fireårsperioden fordelt på investeringer og drift.

Handlingsplanen for den kommende fireårsperioden er det elementet i kommunens planhierarki (jfr. kommunens planstrategi) som skal søke å:

1. ta tak i de mål og strategier som er beskrevet i kommuneplanen, kommunedelplaner og tema-/sektorplanene (de strategiske planene).
2. ta tak i føringer for tjenesteproduksjonen og samfunnsutviklingen som foreligger, som er nødvendig å håndtere og som ikke er redegjort for i planverket.

Resonnementet (punkt 1 og 2 over) er at kommunen så langt råd er skal arbeide planmessig og omgjøre politisk prioriterte og vedtatte, langsiktige mål og strategier til praktiske tiltak. Samtidig må kommunen ha tilstrekkelig beredskap for å kunne håndtere muligheter og utfordringer som samfunnsutviklingen byr på «under reisen», og som planverket ikke har forutsatt.

Beskrivelsen i handlingsplanen struktureres innenfor de seks samfunnsområdene som er fastlagt som strukturen for samfunnsplanleggingen og beskrevet i planstrategien for Elverum. Disse samfunnsområdene er:

- Klima og energi
- By- og bygdeutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

I tråd med kommunens planstrategi er ambisjonen å skape en «rød tråd» fra kommuneplan via kommunedelplaner/ tema-/sektorplaner og inn i Handlingsplan – Økonomiplan. Handlingsplanen danner basis for ytterligere detaljering som gjøres i planens første år, denne gang for 2017. Dette finnes i Virksomhetsplan og korresponderende årsbudsjett for 2017, beskrevet og fordelt per tjenesteområde (se senere kapitler).

Klima og energi

Elverum kommune har strategisk plan: **Energi- og klimaarbeid i Elverum – 2014 – 2018.**

Utslippsreduksjoner – Karbonbinding – Forebyggende tiltak, godkjent i kommunestyret 19. juni 2014. Se: **Strategisk plan Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014 – 2018**. Denne planen skal være utgangspunkt for klima- og energirelaterte tiltak som skal utføres i kommunen. Denne planen er en oppdatering og ytterligere forbedring av foregående fireårsperiodes plan. Nytt er blant annet at forebyggende tiltak mot klimaendringer er tatt inn i planen.

Klima og energiarbeidet i Elverum kommune i perioden fra 2009 har i vesentlig grad dreid seg om energiøkonomiseringsarbeid i kommunens egne bygg. Dette har for en stor del foregått i et samarbeid med de øvrige kommunene i Sør-Østerdal gjennom Regionrådet for Sør-Østerdal. Gjennom dette samarbeidet har en klart å opparbeide både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet, og er kommet langt med energiøkonomiseringstiltak i egne formålsbygg. Dette har skjedd ved offentlig-privat samarbeid med EPC-kontrakter som grunnlag (Energy Performance contracts). Gjennom dette samarbeidet har en klart å opparbeide både nasjonal og internasjonal oppmerksomhet, og er kommet langt på enkelte områder.

Arbeidet via Regionrådet for Sør-Østerdal fortsetter i et nytt prosjekt «Energi- og klima i Sør-Østerdal» med prosjektperiode ut 2018. Målsettingen er å videreutvikle nettverket og aktiviteter mellom kommunene i Sør-Østerdal og kompetansen til ansatte, kommunens innbyggere og næringslivet innen energi- og klimaspørsmål. Prosjektet viderefører det nasjonale og det internasjonale engasjementet gjennom blant annet et EØS prosjekt med to småkommuner i Ungarn og Interregprosjektet «Ecoinside» med sikte på å grønn næringsutvikling med fokus på sol, restressurser og bærekraftig byggeri. Kommunen deltar også i andre nettverkene som Energiråd Innlandet med interregprosjektet «Green drive region» og Tretorget ved sin «Tredriver».

Klima- og energiarbeidet i Elverum kommunes regi for perioden 2017-2020 legges opp med tiltak som vist under – jfr. ni temaområder med mål og strategier i planen **Energi- og klimaarbeid i Elverum – 2014 – 2018:**

Tema	Tiltak som søkes gjennomført i perioden 2017 – 2020
Transport	• Kollektivtransport innad i Elverum og til- og fra Elverum skal det arbeides for å styrke. • I by- og arealplanlegging og ved realisering av disse planene i utbygginger skal framkommelighet for gående og syklende prioriteres. • Elverum kommune og by skal praktisere et miljøvennlig og arealeffektivt utbyggingsmønster med siktemål å redusere transportarbeidet. • Det skal gjennomføre en «sykkelkampanje» i perioden for å øke sykkelbruk innad i Elverum – dette skal være tverrfaglig samarbeid, jfr. folkehelseiltak. • Det skal arbeides for å fortsette å bringe kommunens bilflåte over på lavutslippsbiler, hybrid og eller el. – dette vurderes ved innkjøp og den gradvise utskifting av bilparken.
Stasjonær forbrenning	• ENØK i kommunale bygg – arbeidet fortsetter for å opprettholde den relativt høye «standing» Elverum og Sør-Østerdalsregionen har. • ENØK i private næringsbygg – opparbeidet kompetanse i det interkommunale samarbeidet søkes anvendt også overfor private byggeiere i kommune/region. • ENØK i privatboliger –det vurderes om en klarer å skaffe seg kapasitet til å utvide arbeidet med å veilede på ENØK i privatboliger. • Elverum kommune skal legge til rette for fortsatt utvikling av Elverum fjernvarme basert på bioråstoff. • Både i nyutbygginger, påbygginger og restaurering skal det legges til rette for nye løsninger og innovativ bruk av fornybar energi basert på biomasse, jordvarme, vind og solenergi – jfr. særlig utbyggingen i Ydalir og Elverum Tomteselskaps engasjement. • Søke å opprettholde og forsterke ordning for utskifting av ildsteder i private boliger.
Avfallshandtering/slambehandling	• Samarbeide godt med Sør- Østerdal Interkommunale Renovasjonssleskap (SØIR) for å medvirke til at Elverums innbyggere bidrar ytterligere til bedre og økt kildesortering.
Jordbruk	• Veilede og stimulere jordbrukere i Elverum til tiltak og bruk av støtteordninger som fremmer godt klimajordbruk. • Samarbeide med landbrukets rådgivingstjeneste om informasjon og rådgivingstiltak. • Veilede og stimulere landbruksnæringens utøvere til økt bruk av biomasse til oppvarming, biodiesel og bio-olje for transport- og produksjonsformål.
	Arbeide for at: • Nye større utbyggingsområder for bolig og næring hovedsakelig lokaliseres innenfor gang- og sykkelavstand til sentrum, og nært eksisterende kollektivtilbud.

Arealplanlegging	• Gode sykkel- og gangforbindelser sikres i reguleringsplaner. • Utslipp av klimagasser skal være et vurderingskriterium i reguleringsarbeidet. • Det legges til rette for fortetting av bebyggelse langs/ved eksisterende kollektivtilbud. • Det angis bestemmelser om maksimumsnormer i stedet for minimumsnormer for antall parkeringsplasser i nye byggeprosjekter.
Fornybar energiproduksjon	Arbeide for: • Økt produksjon av fornybar energi – bioenergi, vannkraft, grunnvarme, vindkraft. • Overgang til bruk av fornybar energi og redusere energibehov i næringsbygg og husholdninger. • Tilrettelegging for ENØK-tiltak i offentlige og private bygg ved å veilede om alternativ, drive opplysning om støtteordninger – jfr. f.eks. ENOVA. • Etablering av nærvarmeanlegg og gardsvarmeanlegg. • Etablering av mer klimavennlige kjøleløsninger på store bygg med kjølebehov.
Karbonbinding i skog, bygg og trekonstruksjoner	Arbeide for: • En aktiv skogpolitikk og påvirkning til dette gjennom næringspolitikk. • Å sikre høyt investeringsnivå på Elverums skogarealer gjennom målrettet veiledning overfor skogeiere, slik at den den samlede netto tilveksten på skogarealene øker. • Bygging med fornybare og klimavennlige materialer, og spesielt bruk av tre i bygg og øvrige konstruksjoner i Elverum kommune. • Bruk av tre som byggemateriale utredes på linje med andre byggematerialer, og av fagmiljøer med relevant kompetanse på området, ved alle nye større byggeprosjekt i sentrum. Kommunens og Elverum tomteselskaps engasjement i utbyggingen av Ydalir med tilhørende deltakelse i ZEN-nettverket (Zero Emission Neighbourhood) har særskilt oppmerksomhet i ressursbruken.
Kommunens egen virksomhet	Arbeide for at: • Kommunen skal vise vei ved selv å ta i bruk tre som byggemateriale i sine bygg. • Kommunen tilrettelegger for at det både i kommunens drift og ansatte kan bruke elbiler og ha tilgang til parkering med lademuligheter. • Det utformes anskaffelsesspesifikasjoner som stiller krav som fremmer utvikling av miljøeffektive løsninger ved innkjøp og bygg- og anleggsaktiviteter. • Kommunen som reguleringsmyndighet tilrettelegger for økt bruk av fornybare materialer med lavt CO2-avtrykk ved utforming av egnede bestemmelser for bygging. • Det utarbeides årlig statusrapport i årsberetningen for temaene klima-, energi og miljø. • Tilgjengelig teknologi til å redusere behovet for arbeids- og møtereiser utnyttes.
Informasjon og samfunnskontakt	• Det skal drives aktivt holdningsskapende arbeid overfor kommunens innbyggere for å redusere utslippet av klimagasser – jfr. alle tiltak som er beskrevet (ENØK, oppvarmingsalternativ, transportløsninger m.v.)
Forebyggende tiltak mot flom, skred og overvann	Arbeide for at: • Overvannshåndtering skal løses lokalt innen området (LOH) i alle nye utbyggingsområder. «Blågrønne» overvannsløsninger som kombinerer vannhåndtering og grønne områder i bystrukturen skal tilstrebes. • Grønnstruktur langs vassdrag sikres. • Flomveger i eksisterende og nye boligområder kartlegges og sikres. • Åpne overvannskanaler og bekker ikke lukkes. • Sidevassdrag kartlegges med tanke på flomrisiko, og områder det ikke bør bygges på identifiseres og hensyntas i alle byggesaker. • ROS-analysen for Elverum revideres, og eksisterende flomutsatt bebyggelse kartlegges.

By- og bygdeutvikling

I løpet av 2017/2018 er ambisjonen at Elverum kommune skal ferdigutvikle og vedta oppdatert planverk innenfor dette samfunnsområdet – jfr. planstrategi. Dette er:

- Byplan for Elverum kommune
- Samlet plan for boligbygging i Elverum kommune

- Samlet strategisk plan for bygdeutviklingen i Elverum kommune

Det har pågått et intensivt arbeid gjennom 2015 og 2016 for å utvikle grunnlaget for en oppdatert byplan.

Samfunnsområdet er benevnt by- og bygdeutvikling fordi Elverum både er en by- og landkommune, med i størrelsesorden $\frac{3}{4}$ av befolkningen i by- og bynært område, $\frac{1}{4}$ av befolkningen i omkringliggende bygder. Dette krever et planverk som tar hensyn til de muligheter og utfordringer dette gir for å tilby og vedlikeholde både urbane og landlige bo- og leveområder- derfor byplan og plan for bygdeutvikling. I tillegg er det vurdert som nødvendig å arbeide på plass en samlet plan for boligbygging. Disse planverkene henger sammen, og forventes å kunne gi tilstrekkelig oversikt over de samlede, nødvendige og ønskede mål og strategier innenfor samfunnsområdet by- og bygdeutvikling.

Ved inngangen til Handlingsplanperioden 2017-2020 baseres den kommunale tjensteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette samfunnsområdet (i påvente av den oppdaterte byplan) i vesentlig grad på følgende:

- Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel
- Kommunedelplan – arealdelplan Elverum byområde
- Kommunedelplan – Sentrumsplan
- Et omfattende lovverk og forskrifter – i særlig grad Plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter.
- Særskilte vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, i tilknytning til reguleringsarbeid e.a.

Kommunens ressurser vurderes som begrensede i forhold til å håndtere disse ambisjonene, sett ut fra at Elverum skal utvikle seg som by. I løpet av de siste 2-3 år er det likevel etablert en styrking av kommunens kapasitet og kompetanse ved at både ytterligere arealplanlegger og byarkitekt er tilsatt, samt at konsulentbistand i byplanprosessen er leid inn. Det er sektor for teknikk og miljø som i hovedsak vil være operativ utfører for de ansvar og ambisjoner som finnes innenfor dette samfunnsområdet. By- og stedsutvikling blir til i samarbeid mellom private og offentlige interesser innenfor rammen av lovverk.

Selve byplanarbeidet kan særskilt følger her: [se egen portal](#)

Med det planverk og erfaringer en har innenfor samfunnsområdet by- og bygdeutvikling, så legges det opp til at kommunen prioriterer følgende tiltak for perioden 2017-2020:

- **Nyutvikling og revidering av planer** – byplan, boligbygging, bygdeutvikling. Byplanprosessen er per 2016 inne i et intensivt arbeid. Det må imidlertid tas høyde for at ressurssituasjonen kan begrense ambisjonene innenfor området. Dette oppfattes som sårbart og i enkelte tilfeller kritisk for å opprettholde overordnede mål og befolkningsutvikling spesielt, og by-/kommuneutvikling generelt.
- **Arealplanlegging - Byplanlegging - Reguleringsplanlegging** – på dette området planlegges det og gjøres det jevnt arbeid med de ressurser kommunen har til rådighet. Det er et relativt stort arbeid å holde tritt med utbyggingstakten i kommunen, og planleggingen som må gjennomføres som følge av dette.
- **Byggesaksbehandling** – Denne tjensteproduksjon er riktig dimensjonert ut fra behovet i kommunen. Den fortsetter som stabil gebyrfinansiert tjensteproduksjon. Brukerdialog og kommunikasjon skal utvikles og effektiviserings- og forbedringsarbeid pågår (LEAN-arbeid).
- **Oppfølging av privat og offentlig utbygging** – Som følge av både privat og offentlig utbygging i Elverum, er det til enhver tid et betydelig antall prosjekter å følge i drøftinger, dialog, forhandlinger m.v. Dette arbeidet gir grunnlag for de forskjellige formene for arealplanlegging og byggesaksbehandling.
- **Elverum Tomteselskap** er et kommunalt eid selskap. Selskapets virksomhet inngår som en vesentlig del av den kommunale satsingen for å tilrettelegge for bygge- og boområder i byen. I årene som kommer, er det en forutsetning at administrasjonen og tomteselskapet har et løpende samarbeid for å

sikre god produksjon hos begge parter. Utbyggingsområdet Ydalir har særskilt fokus.

- **Det er opprettet et eget prosjekt for byutvikling** med politisk-administrativ styringsgruppe. Det legges opp til at dette arbeidet fortsetter i årene framover i regi av styringsgruppa. Arbeidet forøvrig baseres på utredede delprosjekter som søkes løst steg for steg.
- **Arbeidet for å holde fast ved og søke å utvikle Elverum som «skoghovedstad» og treby.** Treveilederen for bygging utvikles og oppdateres, føringer for trebyggeri søkes ytterligere utviklet. Arbeidet for å utvikle næringsutviklingstiltak, konferanser og annet som er skog- og trerelatert fortsetter.
- **Kommunikasjons- og omdømmearbeid.** Det legges opp til at arbeidet med å markedsføre Elverumregionen som bosted, arbeidssted og som et sted å besøke, fortsetter.

Rent konkret så planlegges det for og vil bli realisert betydelige investerings- og utbyggingsprosjekter innenfor samfunnsområdet by- og bygdeutvikling i Elverum gjennom perioden 2017 – 2020 – både i kommunal regi, annen offentlig regi og privat regi. Dette er prosjekter som har vært gjennom planlegging og reguleringer med kommunal medvirkning og vil komme til realisering. Vesentlige utbygginger vil være:

- Bydelen Ydalir med ambisjoner om forsknings- og utviklingsbasert støtte for å sikre klimariktig utbygging. Dette er gjennomføring av en bydel med planlagt 800 – 1.000 boenheter. Kommunen og Elverum tomteselskap og et nettverk av private interessenter er delaktig i forsknings- og utviklingssamarbeid hvor Sintef og Byggforsk med flere er kompetansepartnere (ZEN – Zero Emission Neighbourhood).
- Ydalir skole i kommunal regi – planlagt 2 parallell skole med inntil 350 elever i bydelen Ydalir.
- Ydalir barnehage – planlegging og utbygging mot slutten av Handlingsplanperioden 2017-2020.
- Lillemoen skole i kommunal regi – utbygging og rehabilitering pågår.
- Elverum Helsehus i kommunal regi – byggestart ved årsskiftet 2016/2017
- Jotuntoppen bo og servicesenter i kommunal regi – ferdigstilles til august 2017.
- Gamle Brannstasjonen – kommunale boliger – plan ferdig i 2017.
- Elverum videregående skole i fylkeskommunal regi. Utbygging og total renovering i 3 – års perioden 2016 – 2019.
- Utbygging av riksveg 3/25 på strekningen Omangsvollen – Grundset.
- En rekke planlagte private utbyggingsprosjekter – så som: Slåttmyrbakken nord – boligområde; Sentrum Park – leiligheter; Trolltoppen 2; Vestad – boligutvikling sørøst for Vestad skole med – planen vil være ferdig i 2017; Nistilmarka 2 – regulering pågår av nytt boligfelt mot Hernes – ca 25 tomter.

I tillegg er det lagt opp til at det samlede planalternativet for hovedveger inn til, og i -og rundt Elverum vil bli vedtatt i kommunestyret per november 2016 som grunnlag for eventuell senere utbygging hen i mot 2025 – jfr. Nasjonal Transportplan.

Samferdsel og infrastruktur

Samfunnsområdet samferdsel og infrastruktur er for første gang i forbindelse med utviklingen av planstrategi for Elverum for 2012-2015, løftet fram som et eget område i kommunen med forslag til tilordnet planverk. Dette er gjort ut fra tanken om at alle samferdsels- og infrastrukturelle utfordringer og behov i et lokalsamfunn er tjent med å sees under ett. Det er helt grunnleggende fysiske samfunnsstrukturer det gjelder, så som veg, bane, vanntilførsler, avløp, energiforsyning, datanettverk m.v. med tilhørende kommunikasjonstrafikk.

I løpet av 2015 har Elverum kommune fått på plass oppdatert planverk innenfor dette fokusområdet – jfr. planstrategi. Dette er:

- **Hovedplan vann og avløp** – planen har en særstilling på grunn av gebyrfinansieringen som ligger til grunn for gjennomføringen. Denne planen ble godkjent i kommunestyret 30.09. 2015 og finnes her: [Hovedplan vannforsyning og avløp](#).

I løpet av 2017/2018 er ambisjonen å utvikle følgende plan i henhold til planstrategi:

- **Samferdselsplan for Elverum kommune** – for å håndtere mål, strategier og koordinering som kan håndteres i lokalsamfunnsregi på veg, bane og prioriteringer på gange, sykkel, bil –og kollektivløsninger samt datakommunikasjon (bredbånd, fiber) m.v. Ferdigstillingen av denne planen har vært skjøvet på, dels fordi de utfordringer som skal håndteres henger sammen med byplanen, dels av kapasitetsårsaker.

Ved inngangen til handlingsplanperioden 2017-2020 baseres den kommunale tjensteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette fokusområdet i vesentlig grad på følgende:

- Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel
- Hovedplan vann og avløp – jfr. godkjent plan for perioden 2015-2024.
- Et omfattende lovverk og forskrifter – i særlig grad Plan- og bygningsloven med forskrifter.
- Særskilte vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, i tilknytning til reguleringsarbeid e.a.

Det legges det opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet samferdsel og infrastruktur prioriteres på følgende tiltak for perioden 2017-2020:

- **Nyutvikling og revidering av planer** – samferdsel. Det er planen å starte planprosessen på strategisk plan for samferdsel i 2017/2018, men det må tas høyde for at ressurssituasjonen kan begrense ambisjonene innenfor området betydelig, samt at det skal vurderes om dette planverket skal inngå som en del av byplanen (se forøvrig over).
- **Vann og avløp** – dette er en stabil, gebyrfinansiert tjensteproduksjon på forvaltning, drift, vedlikehold og utbygging av vann- og avløpssystemer i kommunen i henhold til rullerende strategisk plan. Enhet for vann og avløp i sektor for teknikk og miljø kan over år vise til meget gode faglige resultater. Vannforsyning og avløpshåndtering i Elverum er av landets beste. Det planlegges for at dette fortsetter langs samme linje, i henhold oppdatert plan for perioden 2015-2024, med utbygginger som koordineres med øvrige utbygginger.
- **Vegbygging og vegvedlikehold** – bygdeveger og bygater. Dette er helt grunnleggende infrastruktur for at lokalsamfunnet skal fungere. I økonomiplanen ligger midler til vegvedlikehold som gradvis trappes videre opp fra et nivå på ca. 11 mill kr årlig i 2017 til ca. 16 mill kr i 2020. Det er vurdert at det idéelle nivå i Elverum ville vært i størrelsesorden 20 mill kr årlig. Det er også gjennom de siste år (2012 – 2016) tatt et betydelig løft for å oppgradere standarden på kommunale veger ved hjelp av omplassering av kapital fra skog til veg (økt hogst av hogstmoden skog).
- **Gater, veg og park** – forvaltning, drift, vedlikehold og utbygging av gater, veger og parker m.v. tilligger sektor for teknikk og miljø. Foruten vegbygging og vegvedlikehold, som får særskilt oppmerksomhet som grunnleggende infrastruktur (se omtale over), legges det vekt på å holde parker og uteområder i kommunen i beste mulige skikk. For de kommende år vil gatelys få særskilt oppmerksomhet gjennom betydelig oppgradering – se egen omtale av investeringsprosjekt.
- **Bredbåndutbygging** – det er planer under utvikling for å starte utbygging av bredbånd ytterligere i Elverum i et samarbeid mellom det offentlige ved kommune og fylkeskommune, bredbåndsselskaper og potensielle abonnenter i de aktuelle geografiske områder gjennom dugnadsbidrag. Det pågår en relativt offensiv utbygging av bredbåndskapasiteten i sentrum av Elverum i regi av flere konkurrerende selskaper på kommersiell basis.

Det lagt opp til at det samlede planalternativet for hovedveger inn til, og i -og rundt Elverum vil bli vedtatt i kommunestyret per november 2016 som grunnlag for senere eventuell utbygging hen i mot 2025 – jfr. Nasjonal Transportplan. Utfallet av denne saken vil få stor betydning for hvordan både

kommune og stat (v/Statens Vegvesen) kan og må jobbe videre på samferdelsesområdet i og rundt Elverum i de kommende år – jfr. også betydningen dette har for byutviklingen i Elverum.

Verdiskaping og næringsutvikling

Samfunnsområdet verdiskaping og næringsutvikling har tre strategiske planer:

- Strategisk næringsplan for Elverum 2014-2018 – oppdatert plan godkjent per 22.10.2014.
- Overordnet eierstrategi for Elverum kommune – skal utvikles i 2016/2017.
- Strategisk plan: Internasjonalt arbeid – ferdigstilles i 2016.

Den oppdaterte strategiske næringsplanen vil være utgangspunkt for næringsutviklingsarbeid som skal utføres i kommunens regi de kommende år. Planen finnes her: [strategisk næringsplan](#).

Den alt vesentlige delen av kommunens ressurser til næringsutviklingsarbeid vil bli sluset inn i selskapet ElverumRegionen Næringsutvikling AS (ERNU AS), selskap som eies sammen med nabokommunene Elverum og Åmot. I løpet av 2013 ble også Sør-Østerdal Næringshage AS stiftet som deleid datterselskap av ERNU AS, i den hensikt å bidra i nyskappingsarbeidet overfor de eksisterende bedrifter og gründere i regionen – se forøvrig nettsidene til [Sør-Østerdal Næringshage AS](#).

Kommunen har ressurs til næringsutviklingsarbeidet gjennom egen næringssjef. Næringssjefen inngår i et funksjonelt samarbeid med ElverumRegionen Næringsutvikling AS gjennom kontorfellsskap, og er ansatt i Elverum kommune og tilknyttet Samfunnsutviklingsstaben.

Ved inngangen til handlingsplanperioden 2017 – 2020 baseres den kommunale tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette fokusområdet i vesentlig grad på følgende:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Strategisk Næringsplan (se over)
- Særskilte vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, i tilknytning til enkeltsaker e.a.

Det legges opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet verdiskaping og næringsutvikling prioriteres på følgende tiltak for perioden 2017-2020 – jfr. næringsplanen:

- Førstelinjetjeneste overfor bedrifter, gründere og nyskapere for å bistå disse med de første vurderinger og hjelpe de videre inn i virkemiddelapparat bestående av det en sjøl har i form av ERNU AS, Sør-Østerdal Næringshage AS samt Innovasjon Norge m.fl.
- Saksforberedelse og utredningsarbeid for å sikre god bruk av næringsfondspenger.
- Forvalte og bidra til utvikling av større og mindre næringsutviklingsinitiativ som er oppe. Erfaring tilsier at det til enhver tid oppstår muligheter for næringsutvikling på grunn av særskilte initiativ som kommer opp, og som har muligheter i seg og hvor næringsutviklingsapparatet v/næringssjef og ERNU må organisere opp prosjekter og initiativ.
- I tråd med næringsplanen fortsette arbeidet for å rekruttere både innbyggere og virksomheter til Elverum – jfr. gjennomførte initiativ de senere år gjennom «Attraktivitetsprosjekter» i samarbeid innad i Elverumsregionen og med Hamarregionen samt initiativ som foregår i regi av pågående Byregionprogram.
- Forsterke og videreutvikle høgskolesamarbeidet. Elverum kommune er inne i flere funksjonelle samarbeid med Høgskolen i Hedmark (Terningen Nettverk, samarbeidsfora med øvrige vertskommuner for høgskole, praktiske fagsamarbeid på flere nivåer). Det er ambisjoner om å styrke å utvikle dette samarbeidet, og så involvere næringsliv for å søke å få til et funksjonelt «Triple-Helix»-samarbeid.

- Bidra til å gjennomføre det planlagte 5-årige prosjektet «Omstilling til ny næring og ny industriell produksjon» (2014 – 2018). Dette er et utviklingsinitiativ som vurderes som helt avgjørende å bidra til å gjennomføre de kommende år, gitt de utfordringer blant annet industrien i Elverum har, og de muligheter som er identifisert og arbeides med overfor Forsvaret, innenfor bioøkonomien, innenfor farmasøytisk industri og folkehelsesegmentet.
- Bidra til å styrke og stabilisere Elverum Næringsforum som møtested og talerør for næringslivet i kommunen.
- Søke å styrke og konkretisere samarbeidsinitiativ med NAV særlig i den hensikt å få større andeler av innvandrerpopulasjonen ut i arbeid.
- I tillegg er det vurdert som godt langsiktig næringsarbeid (jfr. utfordringene for Elverumssamfunnet slik det ble beskrevet i planstrategien) å sørge for god skole, gode skoleresultater og hindre frafall i videregående skole slik at barn og unge blir godt rustet for arbeidslivet.

Natur, kulturmiljø og landskap

Dette Samfunnsområdet handler om ansvaret for å forvalte og utvikle natur og landskap (jord, skog, utmark m.v.) for bruk og vern samt kulturvern. Det dreier seg altså om å legge rammer for kommunens bidrag til forvaltning av landarealene innenfor Elverum kommunes geografiske grenser samt kulturvernet (bygninger, konstruksjoner, installasjoner o.a.)

I Elverum kommune forvaltes dette i stor grad i henhold til omfattende lovverk, forskrifter og ordninger innenfor jord- og skogbruket. Dette ivaretas særlig av sektor for teknikk og miljø – enhet for landbruk og miljø. Det kulturvernrelaterte ivaretas av sektor for kultur.

Det legges opp til at kommunens kulturvernplan skal forsøkes oppdatert – det har gjennom de siste år vært kapasitetsutfordringer for å ferdigstille påbegynt arbeid. Arbeidet gjøres på grunnlag av et registreringsarbeid som er startet opp i 2014, men ikke slutført. Videre er det gitt mandat fra kommunestyret i henhold til planstrategi for å produsere en ny, samlet strategisk plan for forvaltning av natur, kulturmiljø og landskap i Elverum. Dette blir en samling beskrivelser av det målrettede arbeid som foregår innenfor området. Arbeidet er forsinket grunnet kapasitetsutfordringer.

Ved inngangen til handlingsplanperioden 2017-2020 baseres den kommunale tjensteproduksjon og samfunnsutvikling innenfor dette samfunnsområdet i vesentlig grad på følgende:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Lover og forskrifter som regulerer saksbehandling
- Særskilt vedtak i kommunestyre og formannskap, i tilknytning til de årlige budsjetter, i tilknytning til enkeltsaker e.a.

Det legges opp til at arbeidet innenfor natur, kulturmiljø og landskap prioriteres på følgende tiltak for perioden 2017-2020:

- Nyutvikling og revidering av planer – kulturvernplan og strategisk plan for forvaltning av natur, kulturmiljø og landskap.
- Enhet for landbruk og miljø, innenfor sektor for teknikk og miljø, driver kontinuerlig forvaltning og tjensteproduksjon i henhold til omfattende lovverk innenfor jord- og skogsektoren. Dette arbeidet fortsetter som bidrag til å holde og utvikle Elverums posisjon i skogsektoren. Arbeidet tenkes synliggjort i større grad ved å produsere en samlet strategisk plan for hele forvaltningsområdet (se omtale over).
- Det pågår prosjekter og initiativ for å søke å få til større grad av trebyggeri i Elverum. På dette området bidrar fagkompetansen i kommunen til å løfte fram og holde fast i initiativ som både har

betydning for profilering, som klimatiltak og som byutvikling. Dette arbeidet fortsetter, og mye tyder på at langsiktig arbeid innenfor dette området nå bærer frukter ved at flere og flere utbyggingsprosjekter synes å bli planlagt og realisert med klimariktige, trebaserte konsepter.

Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Samfunnsområdet helse, livskvalitet og oppvekstmiljø er det området hvor kommunen som tjenesteproducent bidrar med den absolutt største andel av virksomheten. Innenfor dette området finnes barnehage-, skole-, helse-, omsorg og sosialtjenester og kultureller tjenester. Dette omfatter i størrelsesorden 80 prosent av det årlige kommunale driftsbudsjettet.

Tjenesteproduksjonen innenfor dette samfunnsområdet foregår i henhold til en betydelig mengde lover og forskrifter, samt kommunale sektor-/temaplaner med mål og strategier.

Kommunen har nå følgende oppdaterte godkjente planverk innenfor dette samfunnsområdet:

- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum – 2013-2017: [Se planen her](#)
- Strategisk plan: Barnefattigdom – Bekjempelse og forebygging – 2013-2016: [Se planen her](#)
- Strategisk plan: Integrering i Elverum – 2015-2019: [Se planen her](#)
- Strategisk plan for NAV i Hedmark – 2015-2020.
- Strategisk plan/kommunedelplan: Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv – 2014-2018: [Se planen her](#)

I tillegg er kommunens oppdaterte strategiske plan: «Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020» nylig godkjent i Kommunestyret – 26.10.2016.

Følgende planverk som er tilknyttet til dette samfunnsområdet er under utvikling og oppdatering:

- Strategisk plan: Oppvekst i Elverum – 2016-2019 (ferdigstilles ved årsskiftet 2016/2017).
- Boligsosial plan for Elverum kommune (ferdigstilles 2017).

I sum er dette et komplett planverk på samfunnsområdet i henhold til planstrategien.

Det legges opp til at arbeidet innenfor samfunnsområdet helse, livskvalitet og oppvekstmiljø særlig prioriteres på følgende tiltak for perioden 2017-2020:

- Utbygging av Elverum Helsehus . Dette er en betydelig investering for Elverum kommune i kommende periode – se investeringsoversikt.
- Utbygging av Jotuntoppen bo og servicesenter – se investeringsoversikt.
- Utbygging og rehabilitering av Lillemoen skole – se investeringsoversikt.
- Utbygging av Ydalir skole – se investeringsoversikt.
- Utbygging av Ydalir barnehage – se investeringsoversikt.
- Utbygging av leiligheter for yngre funksjonshemmede – se investeringsoversikt.
- Utbygging av bofellesskap for mindreårige flyktninger – se investeringsoversikt.
- Bygging av kommunale boliger for utleie – se investeringsoversikt.
- Bygging av Svartholtet bofellesskap – se investeringsoversikt.
- Utbygging og rehabilitering av Hanstad skole – se investeringsoversikt.
- Bygging av Allaktivitetsarena v/Elverum Ungdomsskole – se investeringsoversikt.
- En rekke faglige utviklingsinitiativ som pågår på tjenestoområdene pleie og omsorg, helse, barnehage, skole og sosial fortsetter over flere år – se omtaler under «Virksomhetsplan 2017» på de aktuelle tjenestoområdene.
- Utviklingsarbeidet i prosjektet «Kontinuerlig forbedring i Elverum kommune» er i ferd med å «feste seg» og forbedrings- og effektiviseringsarbeid med LEAN-konseptet som grunnlag vil det bli arbeidet

med innenfor flere og flere tjenesteområder.

- Fortsettelse av jevn og god drift i barnehagene støttet av utviklingsarbeid som foregår i interkommunalt kvalitetsutviklingsprosjekt.
- Flyktningtjenestens arbeid vil ha stor oppmerksomhet, gitt Elverums nødvendige bidrag på linje med alle i kommuner i Norge, for å ivareta mottak og integrering av flyktninger og innvandrere.
- Jevn og relativt stor kulturproduksjon på kino, kulturhusarrangementer og bibliotek fortsetter. Elverum kommune bidrar betydelig både økonomisk og praktisk, i samarbeid med frivillige og øvrige organisasjoner, på en rekke kulturarrangementer som festspill, Grundsetmartn, Elverumsdager, Jakt- og fiskedager, filmfestival (Movies on War), 17. mai, fotball- og håndballturneringer m.v.

Økonomiplan 2017 – 2020

Økonomiplan – Budsjettskjema 1A

Budsjettforskriftenes budsjettskjema 1A viser kommunens ressurstilgang i form av inntekter, virkning av vedtatte finansposter og fondsbevegelser og hva som står til disposisjon for tjenesteproduksjon i driftsregnskapet.

Økonomiplan Budsjettskjema 1A				
Tall i 1000 kroner	2017	2018	2019	2020
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER				
Skatt på inntekt og formue	- 492 788	- 496 533	- 506 268	- 515 986
Ordinært rammetilskudd	- 587 796	- 600 027	- 605 243	- 609 966
Eiendomsskatt verk og bruk	- 5 335	- 5 335	- 5 335	- 5 335
Eiendomsskatt annen fast eiendom	- 62 465	- 62 465	- 62 465	- 62 465
Andre direkte eller indirekte skatter	- 381	- 381	- 381	- 381
Andre generelle statstilskudd	- 69 990	- 72 720	- 69 990	- 69 990
Sum frie disponible inntekter	-1218755	-1237461	-1249682	-1264123
FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER				
Renteinntekter og utbytte	- 13 263	- 14 863	- 21 892	- 22 785
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)				
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	59 248	61 171	64 882	63 635
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)				
Avdrag på lån	65 158	69 638	76 601	79 726
Netto finansinntekter/-utgifter	111 144	115 946	119 591	120 576
AVSETNINGER OG BRUK AV AVSETNINGER				
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk				
Til ubundne avsetninger	27 625	22 453	14 998	22 825
Til bundne avsetninger	2 097	2 097	2 097	2 097
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk				
Bruk av ubundne avsetninger				
Bruk av bundne avsetninger	- 5 544	- 523	- 507	- 2 267
Netto avsetninger	24 177	24 026	16 587	22 655
FORDELING				
Overført til investeringsregnskapet	0	2 730	0	0
Til fordeling drift	-1083434	-1094759	-1113504	-1120893

Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1083 434	1094 759	1113 504	1120 893
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0

* Overføring fra drift til investering gjelder forskuttering av spillemidler

Økonomiplan fordelt på tjenesteområder – Budsjettskjema 1B

Budsjettforskriftenes budsjettskjema 1B spesifiserer linjen «Sum fordelt til drift» fra budsjettskjema 1A på de enkelte tjenesteområdene.

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet, fordelt på tjenesteområder				
Tall i 1000 kroner	2017	2018	2019	2020
Netto driftsutgifter per tjenesteområde				
Politisk styring	10 070	9 263	10 070	9 263
Administrasjon	87 062	87 779	89 704	89 894
Barnehage	144 737	143 492	143 595	144 666
Skole	211 492	210 271	213 706	217 833
Barnevern	49 448	49 588	49 587	49 588
Helse	66 893	67 159	67 158	67 160
Pleie og omsorg	303 947	306 069	308 686	309 196
Sosial – tjenestebistand	1 652	- 1 099	- 2 541	- 2 541
Sosial – økonomisk bistand	48 606	48 861	48 861	48 861
Kultur- og religiøse formål	26 789	26 862	26 635	26 639
Teknisk forvaltning	7 462	7 731	7 663	7 593
Teknisk drift	12 499	12 226	12 634	12 511
Næringsutvikling	4 501	3 518	3 931	3 931
Fellesfunksjoner	30 470	43 370	44 370	44 520
Interne servicefunk (fordeles)	77 807	79 669	89 445	91 777
Netto for tjenesteområdene	1 083434	1 094759	1 113504	1 120893

Økonomisk oversikt - Drift

Budsjettforskriftenes hovedoversikt drift viser kommunens inntekter, utgifter og finanstransaksjoner fordelt på de enkelte hovedposter.

Økonomisk oversikt - Drift				
Tall i 1000 kroner	2017	2018	2019	2020
DRIFTSINNTEKTER				
Brukerbetalinger	-68 708	-68 705	-68 701	-68 698
Andre salgs- og leieinntekter	-110 330	-115 481	-119 869	-120 062
Overføringer med krav til motytelse	-151 146	-148 151	-147 601	-146 801
Rammetilskudd	-587 796	-600 027	-605 243	-609 966
Andre statlige overføringer	-69 990	-72 720	-69 990	-69 990
Andre overføringer	-1 151	-1 151	- 151	- 151
Inntekts- og formuesskatt	-492 788	-496 533	-506 268	-515 986
Eiendomsskatt verk og bruk	-5 335	-5 335	-5 335	-5 335
Eiendomsskatt annen fast eiendom	-62 465	-62 465	-62 465	-62 465
Andre direkte og indirekte skatter	- 381	- 381	- 381	- 381
Sum driftsinntekter	-1.550.090	-1.570.949	-1.586.005	-1.599.836
DRIFTSUTGIFTER				
Lønnsutgifter	776 790	773 099	780 283	785 886
Sosiale utgifter	198 455	200 467	202 851	202 894
Kjøp av varer og tjen. som inngår i komm. tjenesteprod.	186 219	189 309	203 495	205 163
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjensteprod.	157 732	155 801	155 301	154 801
Overføringer	122 184	136 181	134 506	134 472
Avskrivninger	68 000	68 000	68 000	68 000
Fordelte utgifter	-27 973	-27 973	-27 973	-27 973
Sum driftsutgifter	1.481.406	1.494.884	1.516.463	1.523.242
Brutto driftsresultat	-68 684	-76 065	-69 542	-76 593
EKSTERNE FINANSINNTEKTER				
Renteinntekter og utbytte	-13 263	-14 863	-21 892	-22 785
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)				
Bruk av interne lån				
Mottatte avdrag på lån	- 397	- 397	- 397	- 397
Sum eksterne finansinntekter	-13 659	-15 259	-22 289	-23 182
EKSTERNE FINANSUTGIFTER				
Renteutgifter og låneomkostninger	59 248	61 171	64 882	63 635
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)				

Avdrag på lån	65 158	69 638	76 601	79 726
Utlån	150	150	150	150
Sum eksterne finansutgifter	124 556	130 958	141 633	143 511
Resultat eksterne finanstransaksjoner	110 897	115 699	119 345	120 329
Motpost avskrivninger	-68 000	-68 000	-68 000	-68 000
Netto driftsresultat	-25 787	-28 366	-18 197	-24 264
BRUK AV AVSETNINGER				
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk				
Bruk av disposisjonsfond	- 600	- 600	- 600	- 600
Bruk av bundne driftsfond	-5 544	- 523	- 507	-2 267
Sum bruk av avsetninger	-6 144	-1 123	-1 107	-2 867
AVSETNINGER				
Overført til investeringsregnskapet	0	2 730	0	0
Avsatt til dekning av tidligere års r.messige merforbruk				
Avsatt til disposisjonsfond	29 835	24 663	17 208	25 035
Avsatt til bundne driftsfond	2 097	2 097	2 097	2 097
Sum avsetninger	31 931	29 489	19 304	27 132
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	0	0	0	0

Tjenesteområdenes budsjettrammer - kommunestyrets rammevedtak

Tabellen viser sum inntekter og utgifter per tjenesteområde inkl. finansposter som i henhold til budsjettforskriften skal vises i budsjettskjema 1A. Det er denne oppstillingen over budsjettrammer per tjenesteområde, som det vil bli rapportert på i tertialrapportene gjennom året.

Tjenesteområde	2017	2 018	2 019	2 020
Politisk styring	10 070	9 263	10 070	9 263
Administrasjon	87 062	87 779	89 704	89 894
Barnehage	144 737	143 492	143 595	144 666
Skole	211 488	210 267	213 701	217 829
Barnevern	24 462	24 602	24 601	24 602
Helse	66 893	64 429	67 158	67 160
Pleie og omsorg	305 654	307 776	310 393	310 902

Sosial – tjenestebistand	1 652	-1 099	-2 541	-2 541
Sosial – økonomisk bistand	48 606	48 861	48 861	48 861
Kultur- og religiøse formål	26 789	26 862	26 635	26 639
Teknisk forvaltning	7 238	7 500	7 427	7 351
Teknisk drift	7 179	11 933	12 362	10 486
Næringsutvikling	5 480	4 497	3 910	3 910
Fellesfunksjoner	-1 025 115	-1 025 831	-1 045 321	-1 050 800
Interne servicefunk (fordeles)	77 806	79 669	89 445	91 777
Netto for tjenesteområdene	0	0	0	0

Budsjettrammer for sektorer og staber - rådmannens oppfølging

Oppstillingen viser ressurstilgangen for de enkelte sektorer og staber, og vil være rådmannens utgangspunkt for lederavtaler og oppfølging gjennom året.

Sum inntekt/utgift inkl finansposter per sektor				
Tall i 1000 kroner				
Sektor/stab	2017	2018	2019	2020
Rådmann	19 033	15 144	18 275	18 275
Teknikk og miljø	24 707	26 764	29 391	29 315
Eiendomsstab	-8 710	-9 723	-451	2 069
Oppvekstsjef	399 301	396 838	400 376	405 575
Familie- og helse	94 693	95 222	95 221	95 223
NAV-leder	50 054	50 510	50 509	50 510
Kultur	79 041	79 325	79 098	79 103
Pleie-, rehabilitering- og omsorg	326 997	328 906	331 523	332 032
Personalstab	11 977	12 029	12 029	12 029
Service/IT-stab	14 756	14 029	14 835	14 029
Økonomistab	17 515	17 164	17 164	17 164
Felles/finans/diverse	-1.029.362	-1.026.209	-1.047.971	-1.055.326
TOTAL	0	0	0	0

Budsjettforskriftenes budsjettskjema 2A viser summen av planlagte investeringer og utlån, og hvorledes disse planlegges finansiert.

Budsjettskjema 2A - Investeringsbudsjettet				
Tall i 1000 kroner	2017	2018	2019	2020
FINANSIERINGSBEHOV				
Investeringer i anleggsmidler	429 131	422 805	239 725	125 204
Utlån og forskutteringer	65 000	65 000	65 000	65 000
Kjøp av aksjer og andeler	4 300	4 300	4 300	4 300
Avdrag på lån	14 405	16 302	18 240	20 210
Dekning av tidligere års udekket				
Avsetninger				
Årets finansieringsbehov	512 836	508 407	327 265	214 714
FINANSIERING				
Bruk av lånemidler	- 410 105	- 320 314	- 134 404	- 120 915
Inntekter fra salg av anleggsmidler				
Tilskudd til investeringer				
Kompensasjon for merverdiavgift	- 82 826	- 79 455	- 47 945	- 25 041
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	- 14 405	- 100 408	- 139 416	- 63 258
Andre inntekter				
Sum ekstern finansiering	- 507 336	- 500 177	- 321 765	- 209 214
Overført fra driftsregnskapet	0	- 2 730	0	0
Bruk av tidligere års udisponert				
Bruk av avsetninger	- 5 500	- 5 500	- 5 500	- 5 500
Sum finansiering	- 512 836	- 508 407	- 327 265	- 214 714
Udekket / Udisponert	0	0	0	0

Investeringsplan pr. prosjekt 2017 – 2020 – Budsjettskjema 2B

Budsjettforskriftenes budsjettskjema 2B viser en spesifikasjon av de tiltak som planlegges gjennomført i form av investeringer og utlån. I vedlegget til økonomiplan vises en nærmere spesifikasjon av det enkelte tiltak med planlagt finansiering og hvilke driftskonsekvenser tiltaket fører med seg.

Tall i 1000 kroner	
INVESTERINGER BRUTTO	Budsjett

Investeringer som medfører økt finanskostnad (lån)		2016	2017	2018	2019	2020
66308000	Allaktivitetsarena		6 500	0	0	0
95190116	Ydalir, ny veg X RV 25	10 000	8 000	5 125	10 250	0
90120017	Hjullaster		1 800	0	0	0
95205017_2	Rehabilitering av bruer økt bevilgning		1 000	500	0	0
95205017	Rehabilitering av bruer		0	0	1 050	1 050
95204017	gate, veg, park, KS-072/16	9 196	11 491	11 640	11 640	11 640
90441017	Gatelysinvesteringer		0	0	1 093	1 093
90441017_2	Gatelysinvesteringer økt bevilgning		9 000	8 000	2 000	1 000
92800117	eiendomsinngrep	220	225	225	225	225
90462000	Infrastruktur Vestad		8 000	14 500	0	0
62204100	Ny skole i sentrum – Ydalir	31 800	45 715	112414	69 821	0
62205100	Ydalir – ny barnehage 2020		1 000	30 000	24 000	0
66301000	Brannvarsling, 5 kirker		700	0	0	0
31125000	Renholdsmatter – inngangsparti av bygg		600	500	0	0
90329400	Utfasing av kvikksølvholdige lyspærer		1 200	0	0	0
90329410	Utfasing av oljekjeler		1 350	1 350	1 350	1 350
90329300	Driftsmaskiner eiendom		0	0	346	346
62113000	Lillemoen skole rehab og utbygging	17 100	60 819	0	0	0
14321000	Helsehuset med omsorgsboliger	104790	129600	182801	71 200	23 000
62103010	Hanstad skole utbygging og rehabilitering		0	0	4 000	50 000
62120003	IKT i skole	2 050	2 100	2 100	2 100	2 100
62120102	adm.program skole og barnehage		700	0	0	0
74205002	Gjerde sansehage ved Lyngholtet		120	0	0	0
40700017	IKT i tjenesteprod., velferdsteknologi	2 600	1 230	1 230	1 230	1 230
40600017	IT investeringer	1 743	1 785	1 785	1 785	1 785
40600017_2	IT investeringer		1 000	1 000	1 000	0
20100017	Kjøp av biler-jevn utskifting	3 793	4 110	3 885	3 885	3 885
66309000	Badeanlegg – skisseprosjekt		0	3 000	0	0
SUM BRUTTO INVESTERINGER			298045	380055	206975	98704
INVESTERINGER BRUTTO		Budsjett				
Investeringer hvor finanskostnader er dekket av inntekter eller fond		2016	2017	2018	2019	2020
90110016	Biler og maskiner (miljø og teknikk)	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
14418001	12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsnivå	26 219	3 600	0	0	0
14440000	Bofellesskap for mindreårige flyktninger		18 836	0	0	0

14316000	Jotuntoppen bo- og servicesenter	70 000	51 900	0	0	0
14319000	Svartholtet bofellesskap	26 200	9 000	0	0	0
14430000	bygging av kommunale leiligheter	43 750	15 000	10 000	0	0
95180017	VA plan	22 000	31 250	31 250	31 250	25 000
Egenkapitaltilskudd KLP		1 900	2 300	2 300	2 300	2 300
Egenkapitaltilskudd EKP		1 500	2 000	2 000	2 000	2 000
Startlån 2016-20		65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
SUM BRUTTO INVESTERINGER			200386	112050	102050	95800
SUM ALLE INVESTERINGER BRUTTO			498431	492105	309025	194504

Økonomisk oversikt – Investering

Budsjettforskriftenes hovedoversikt investeringer viser inntekter, utgifter og tilknyttede finanstransaksjoner, samt hvorledes dette er planlagt finansiert ved disponering av egenkapital og forbruk av lån.

Økonomisk oversikt - Investering				
Tall i 1000 kroner	2017	2018	2019	2020
INNTEKTER				
Salg driftsmidler og fast eiendom				
Andre salgsinntekter				
Overføringer med krav til motytelse	0	- 84 106	- 121.176	- 43 048
Kompensasjon for merverdiavgift	- 82.826	- 79 455	- 47 945	- 25 041
Statlige overføringer				
Andre overføringer				
Renteinntekter og utbytte				
Sum inntekter	- 82.826	- 163.561	- 169.121	- 68.089
UTGIFTER				
Lønnsutgifter				
Sosiale utgifter				
Kjøp av varer og tjen. som inngår i komm. tjensteprod.	420 131	414 805	236 632	123 111
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjensteprod.	9 000	8 000	3 093	2 093
Overføringer				
Renteutgifter og omkostninger				
Fordelte utgifter				
Sum utgifter	429 131	422 805	239 725	125 204

FINANSIERINGSTRANSAKSJONER				
Avdrag på lån	14 405	16 302	18 240	20 210
Utlån	65 000	65 000	65 000	65 000
Kjøp av aksjer og andeler	4 300	4 300	4 300	4 300
Dekning av tidligere års udekkede merforbruk				
Avsatt til ubundne investeringsfond				
Avsatt til bundne investeringsfond				
Sum finansieringstransaksjoner	83 705	85 602	87 540	89 510
Finansieringsbehov	430.010	344.845	158.144	146.625
FINANSIERING				
Bruk av lån	- 410 105	- 320 314	- 134 404	- 120 915
Salg av aksjer og andeler				
Mottatte avdrag på utlån	- 14 405	- 16 302	- 18 240	- 20 210
Overført fra driftsregnskapet	0	- 2 730	0	0
Bruk av tidligere års udisponerte mindreforbruk				
Bruk av disposisjonsfond	- 5 500	- 5 500	- 5 500	- 5 500
Bruk av bundne driftsfond				
Bruk av ubundne investeringsfond				
Bruk av bundne investeringsfond				
Sum finansiering	- 430 010	- 344 845	- 158 144	- 146 625
Udekket / Udisponert	0	0	0	0

Handlingsplan for vann og avløp 2017 – 2020

Forslaget legger opp til noe utvidelse av forsyningsområdet, samt ferdigstillelse av utbyggingen i Heradsbygda, jfr hovedplan vann og avløp. Ferdigstillelse av lager- og beredskapsbygg på vannverket planlegges utført i løpet 2017. Rehabilitering og oppgradering er økt noe som følge av generell prisstigning, samt kjente kostnadsøkninger.

Tiltak/prosjekter mill 2016 kr	Tiltak 2017	Tiltak 2018	Tiltak 2019	Tiltak 2020	Kommentar (revisjon pr. 29.08.2016)
Ledningsnett					
Sanering av ledningsnett vann	6,5	6,5	6,5	6,5	Rehabilitering av gamle vannledninger
Sanering av ledningsnett avløp	6,5	6,5	6,5	6,5	Rehabilitering av gamle avløpsledninger
Oppgradering overvannsnett	2,0	2,0	2,0	2,0	Behov for å løse overvannsproblemer. Problemene med styrtregn øker. Kan medføre skader på eiendom hvor kommunen blir erstatningspliktig

Oppgradering av hovedledningen til Elverum Renseanlegg	3,0		4,0	4,0	Rehabilitering av gammel 800 mm, betong, hovedledningen til Elverum Renseanlegg. Planlegges utført på entreprise i to deletapper.
Renseanlegg avløp					
Vannbehandlingsanlegg					
Driftsbygning vannverket	2,0				Det er et behov for å lagre nødvannsutstyr i samarbeid med GIVAS og HIAS i et nytt bygg, samt lagring av nødstrømsaggregat. HIAS og GIVAS blir leietakere i vårt bygg
Utvidelse av forsyningsområdet					
Utbygging Heradsbygd; herunder Kvithammerberget	1,0	3,0	2,0		Utvidelse av forsyningsområdet jfr hovedplan
Søstugrenda	3,0	2,0			Utvidelse av forsyningsområdet jfr hovedplan
Strandbygda (Sundsvoll/Voldmogrenda)		4,0	3,0		Utvidelse av forsyningsområdet jfr hovedplan. Oppstart etter ferdigstillelse av prosjekt Søstugrenda.
Nye utbyggingsområder					
B1-B41 (samlede kostnader)	1,0	1,0	1,0	1,0	Gjelder kommunal klargjøring i forb. med bl.a. privat utbygging. Det er synergieffekter å hente, i forhold til å utføre tiltak sammen med andre. Herunder vannledning i Ydalir/Prestmyra
Andre prosjekter					
SUM	25	25	25	20	

Virksomhetsplan 2017

Innledning

Virksomhetsplan og årsbudsjett forklarer hovedtrekkene i den tjenesteproduksjonen som er planlagt på de forskjellige tjenesteområder i Elverum kommune i 2017. Virksomhetsplanen forklarer med ord og tabeller/figurer hva som skal gjøres, årsbudsjettet redegjør for de økonomiske rammene for denne virksomheten.

Virksomhetsplanen tar utgangspunkt i:

1. Tiltak som er beskrevet i handlingsplanen (fireårs-perspektiv) – forutsatt og planlagt i henhold til mål og strategier i det overordnede planverket – kommuneplanen og de strategiske planene.
2. Føringer for tjenesteproduksjon og samfunnsutvikling som foreligger og som anses som nødvendig å håndtere i ettårs perspektiv og som ikke er redegjort for i planverk- uforutsett og ikke langsiktig planlagt.
3. De føringer som er kommet fram gjennom arbeidsprosess og foreslåtte prioriteringer fra folkevalgte (kommunestyrekomitéene), administrasjonen (sektorer og staber), tillitsvalgte, verneombud m.fl., som drøftes på kommunestyrets strategikonferanse medio juni og som oppsummeres i kommunestyrets vedtak i junimøtet (jfr. årshjulet for styring).

Nytt av året er at virksomhetsplanen for kommunen er strukturert på tjenesteområder med tilhørende funksjoner og tjenester. Dette har tidligere vært presentert strukturert på kommunens sektorer og staber. Denne omleggingen har vært ønskelig i lengre tid, nå ser en mulighet til å gjennomføre det, fordi organisasjonen vurderes som moden, kompetanse er bygd opp og datasystemer er tilgjengelige. Moderne økonomisystemer kan rapportere økonomidata på alternative strukturer. Etter hvert har flere kommuner utnyttet dette til å vende budsjetttrammene mot brukerne og deres tjenestebehov. Da blir det en tettere sammenheng mellom tjenestebeskrivelser og målekort uansett hvem i kommuneorganisasjonen som leverer tjenestene. Det skapes grunnlag for en tettere dialog i plan- og budsjettprosessen på tvers i organisasjonen. Samtidig vil en slik struktur samsvare tettere med statistikk som sammenligner kommuner – KOSTRA-data, Kommunebarometer og andre kilder. Sist, men ikke minst, er det ønske om at presentasjon av virksomheten strukturert på tjenesteområder skal lette folkevalgtes styring av ressursbruk og innbyggernes mulighet til innsyn i hvordan kommunens ressurser anvendes til tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling.

Dette kan gjøres samtidig som rammestruktur på sektorer og staber benyttes av rådmannen som grunnlag for lederavtaler og oppfølging av rammestyringen. Kommunen som virksomhet er organisert i seks sektorer som ivaretar kommunens rolle som tjenesteprodusent, forvaltningsmyndighet og samfunnsutvikler. I tillegg er virksomheten organisert med fem staber som primært ivaretar støttefunksjoner for sektorene. Derest er enkelte funksjoner/tjenester ivaretatt i hel- eller deleide selskaper/virksomheter og interkommunale virksomheter (avfallshåndtering, brann og redning samt revisjon).

Kommunens overordnede planverk er i henhold til planstrategien fordelt på seks samfunnsområder (jfr. nærmere beskrivelse i Handlingsplan foran). Virksomhetsplanen er det nivået i planverket som beskriver kommende års tjenesteproduksjon innenfor rammen av det vedtatte budsjett. Dette betyr at tiltak slik de framstår i Handlingsplanen (se foran) er detaljert i form av tjenesteproduksjon og arbeidsoppgaver på tjenesteområder. Dette er i neste omgang grunnlaget for:

- rådmannens lederkontrakt med resultatavtale og arbeidsfordeling for driftsåret med sektor- og stabssjefer

- sektor- og stabssjefenes tilsvarende avtale med sine enhetsledere
- tjenesteproduksjonen den enkelte medarbeider utfører
- oppfølging/rapportering gjennom året – jfr. i særlig grad månedlige økonomirapporter, tertialrapporter og årsmelding.

Redegjørelsen for neste års (2017) tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdene har følgende underkapitler:

- **Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet** – kort beskrivelse av hvilke type tjenester kommunen produserer og yter overfor innbyggerne/målgruppen på det aktuelle tjenesteområdet.
- **Målgrupper for tjenestene** – redegjørelse for hvilke målgrupper som er mottaker av de aktuelle tjenestene.
- **Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta** – beskrivelse av hvilke lov- og forskriftshjemler som ligger til grunn for tjenestene på tjenesteområdet, eventuell statistikk og andre fakta som er relevant for å forstå tjenesteområdet og tjenesteproduksjonen.
- **Planverk på tjenesteområdet** – kort beskrivelse av kommunalt planverk som er grunnlag for tjenestene innenfor tjenesteområdet.
- **Mål for tjenesteproduksjonen - målekort 2017** – målekort med indikatorer for tjenestene (jfr. mål og planhierarki). Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om målene nås.
- **Organisering av tjenesteproduksjon** – kort om hvem som har ansvar for at de aktuelle tjenestene på tjenesteområdet blir produsert og levert.
- **Planlagt utviklingsarbeid i 2017** – utviklingsarbeidet som planlegges gjennomført for å forbedre eksisterende tjenester og eventuelt utvikle nye.

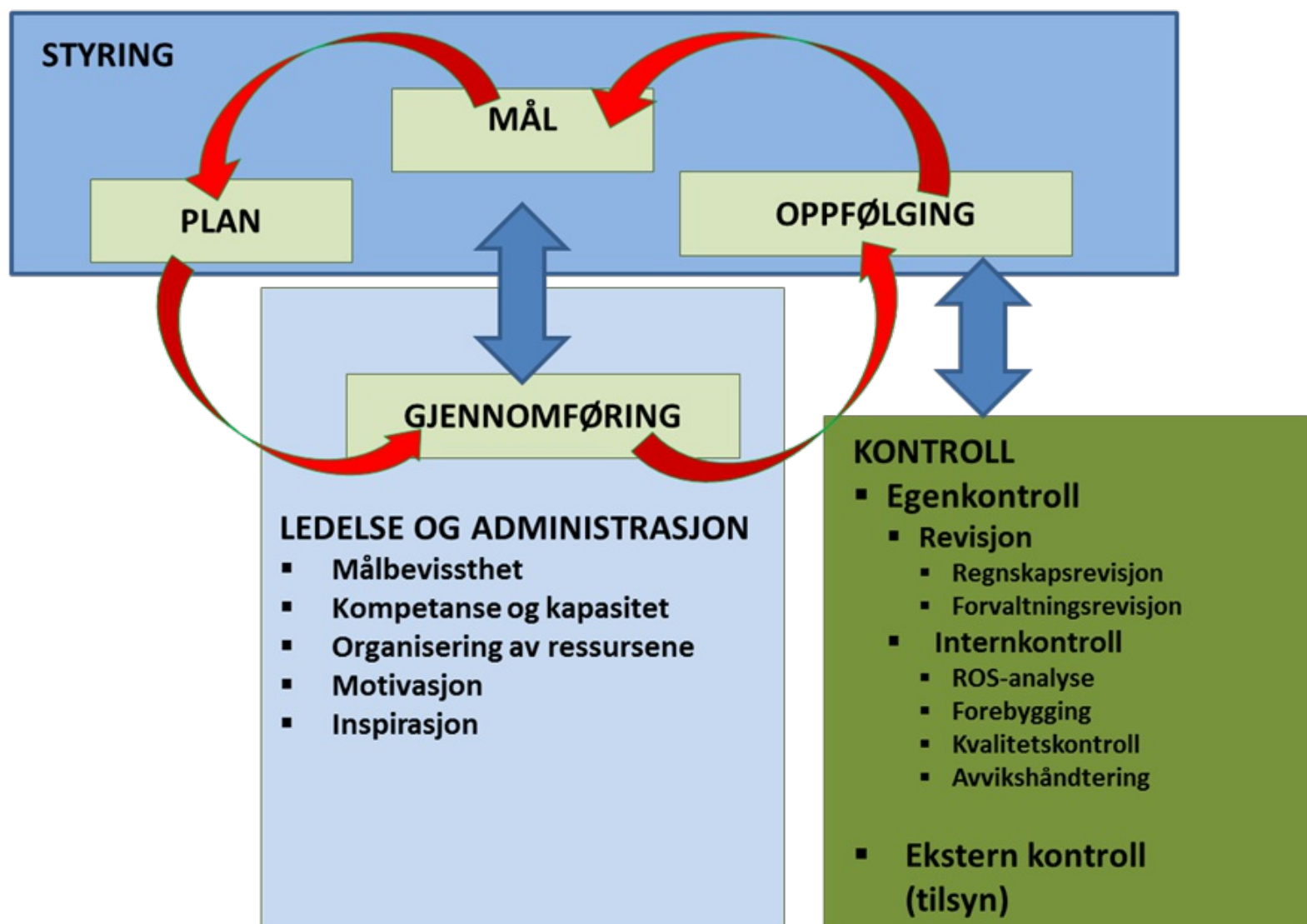
Styring – ledelse – kontroll

Kommunestyret og formannskapets styring

Kommunen styres i tråd med overordnet planverk og i henhold lover og forskrifter, regler og rutiner fra overordnet myndighet. Kommunen må ha et tilfredsstillende system for:

- **styring** (dvs. sette mål, sørge for tilstrekkelige planer og ha nødvendige rutiner for oppfølging) – utføres i hovedsak av de folkevalgte politikere i formannskap og kommunestyre.
- **ledelse** (dvs. ta i mot styringssignaler, organisere ressursene, målrette virksomheten, gjennomføre og rapportere) – utføres i hovedsak av den kommunale administrasjon under rådmannens ledelse.
- **kontroll** (dvs. kommunens egenkontroll og ekstern kontroll gjennom tilsyn).

Styring – Ledelse - Kontroll

Figur: Illustrasjon av Elverum kommunes system for styring, ledelse og kontroll av virksomheten

«Handlings- og økonomiplan 2017-2020 – Virksomhetsplan og årsbudsjett 2017» er en vesentlig del av dokumentasjonen av styrings-, ledelses- og kontrollarbeidet i kommunen.

Delegasjon

Kommunestyret er kommunens øverste myndighet. Kommunestyret fatter vedtak i henhold til saker i møter, og tar de initiativ som kommunestyret sjøl anser som nødvendig i henhold til lover, forskrifter og egne ambisjoner. For å lette og sikre den daglige drift av kommunen delegerer kommunestyret myndighet på spesifiserte områder i henhold til kommuneloven, særlig til formannskapet og administrasjonen v/rådmannen, men også andre organer – jfr. delegeringsreglement for Elverum kommune godkjent av kommunestyret.

I tillegg har kommunen et eget reglement for videredelegering av myndighet tildelt rådmannen, til sektorsjefer og stabssjefer i kommunens administrasjon. Dette er reglementet: «Administrativ delegering – fordeling av myndighet og ansvar». Denne videredelegeringen er et ledd i å sikre faglig forsvarlig, operativ og praktisk drift i kommunen.

Lederkontrakter og ledelsesfora

Ledelse og administrasjon av kommunens virksomhet ivaretas av rådmannen. Elverum kommunes virksomhet er organisert i 6 sektorer og 5 staber (se forøvrig kapitlet om organisering). Lederne for disse sektorene og stabene utgjør sammen med rådmannen, rådmannens ledergruppe. For å gjennomføre den årlige vedtatte virksomheten (virksomhetsplan og årsbudsjett vedtatt av kommunestyret – dette dokumentet) fordeler rådmannen ansvar til sektorsjefene og stabssjefene. Denne ansvarsfordelingen er formalisert gjennom en årlig lederkontrakt i 3 deler:

- **Generell del** – generell forventningsavklaring med leder.
- **Resultatavtale** – spesifikk forventningsavklaring med leder vedrørende hvilke resultater som forventes i driftsåret (jfr. virksomhetsplanen og budsjettet med målekort, beskrivelser, økonomiske rammer m.v.)
- **Vedlegg** – et spesifisert vedlegg som sikrer ansvarsfordeling for at spesifikke oppgaver i kommunestyrets vedtak på den samlede Handlings- og økonomiplan (4 år) og Virksomhetsplan med årsbudsjett (1 år) blir gjennomført.

Sektor- og stabssjefene skriver tilsvarende avtale med sine enhetsledere i de forskjellige sektorer og staber.

For å styrke den samlede virksomhetens evne til å nå målene innenfor tilgjengelige ressursrammer og styrke ledergjerningen, har organisasjonen flere ledelsesfora – faste og temporære. Dette gjelder for rådmannens ledergruppe og sektor- og stabssjefenes ledergrupper i den enkelte sektor og stab. Slike fora er:

- Ukentlige ledergruppemøter med forberedte saker av felles betydning for virksomhetene og ledergjerningen.
- Budsjettdialog med ledere 5 ganger pr år i tilknytning til tertialrapportering og månedsrapportering.
- Årlige medarbeidersamtaler med leder med grundig gjennomgang av årets virksomhet.
- Ledertrening og lederutvikling i forskjellige fora med forberedte tema.

Egenkontroll

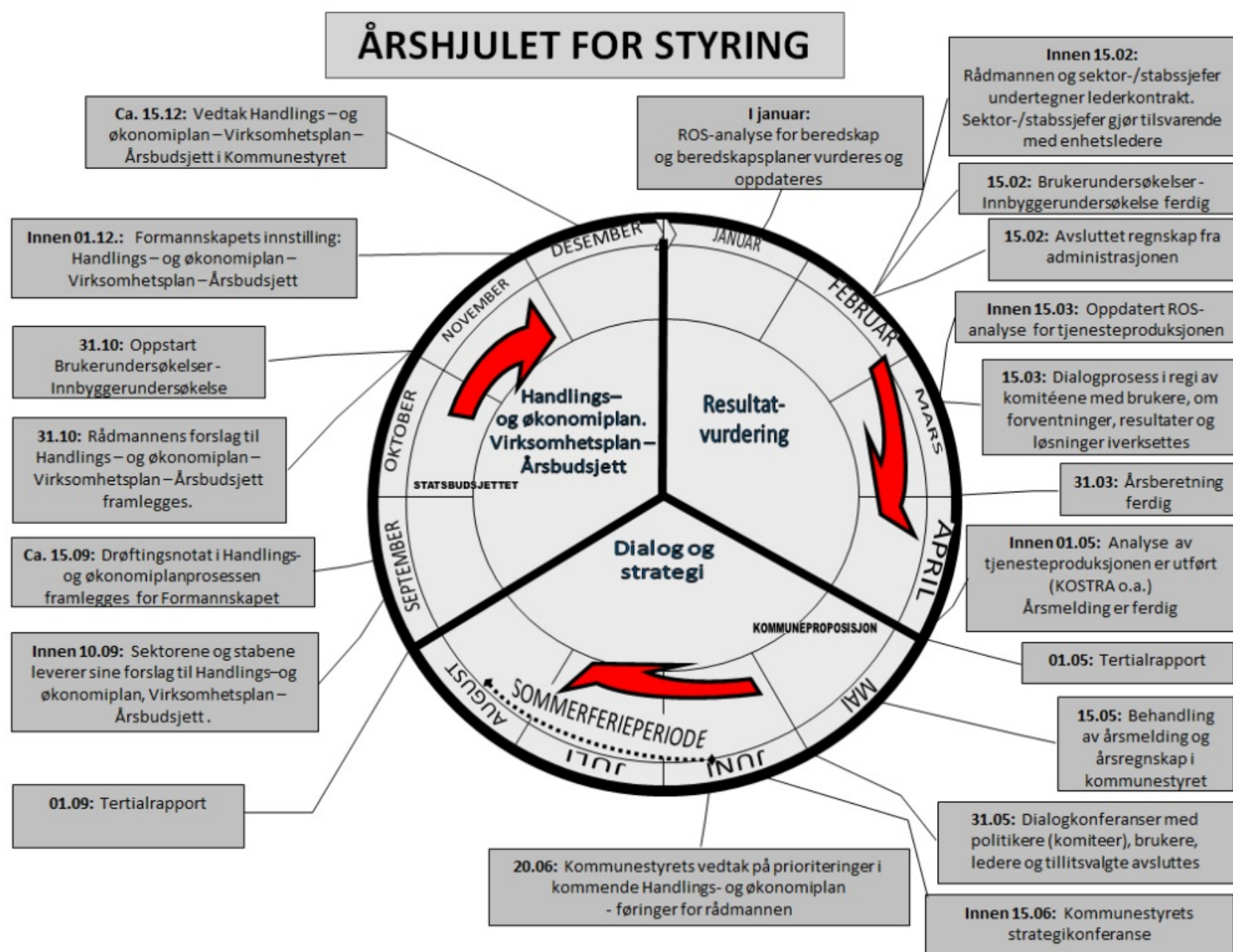
Kommunen har egenkontroll av virksomheten i henhold til lover og forskrifter. Dette gjøres for å sikre lovlig og forsvarlig anvendelse av felleskapets midler, redusere risiko for styringssvikt, feil og mangler, sikre åpenhet og forhindre mislighold. I praksis sikres dette særlig gjennom systematisk revisjon av virksomheten, årlig regnskapsrevisjon og periodiske forvaltningsrevisjoner av kommunes virksomheter og selskaper. Kommunens kontrollutvalg har et særskilt ansvar i dette kontrollarbeidet. I tillegg har kommunen som virksomhet et system for internkontroll i sektorer og staber som bl.a. innebærer å opprettholde en årlig oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for tjenesteproduksjonen, anvende et kvalitetssystem med avvikshåndtering og drive forebyggende utviklingsarbeid.

Ekstern kontroll

Kommunens virksomhet er underlagt ekstern kontroll. Dette blir i særlig grad ivare tatt av Fylkesmannen gjennom tilsyn av utvalgte virksomhetsområder. Dette inngår som ledd i den statlige todelte rolle overfor kommunene: På den ene side ved å vedta lover og forskrifter for innbyggers rettigheter og bevilge økonomiske midler til kommunenes tjenesteproduksjon, forvaltning og samfunnsutvikling og på den andre side å føre tilsyn (Fylkesmannens rolle) med at kommunene utfører denne rollen forsvarlig. Som følge av tilsyn får kommunen tilsynsrapporter med anbefalinger og eventuelt pålegg om utbedringer, alt avhengig av hvilke funn tilsynet gir.

Årshjul

Årshjulet for styring synliggjør viktige milepæler i styringsarbeidet gjennom året. Her vises samspillet mellom folkevalgt styring og administrativ ledelse og gjennomføring.

Styringsplattformen

Kommunens styringsplattform er grunnlag for styrings- og ledelsesarbeidet:

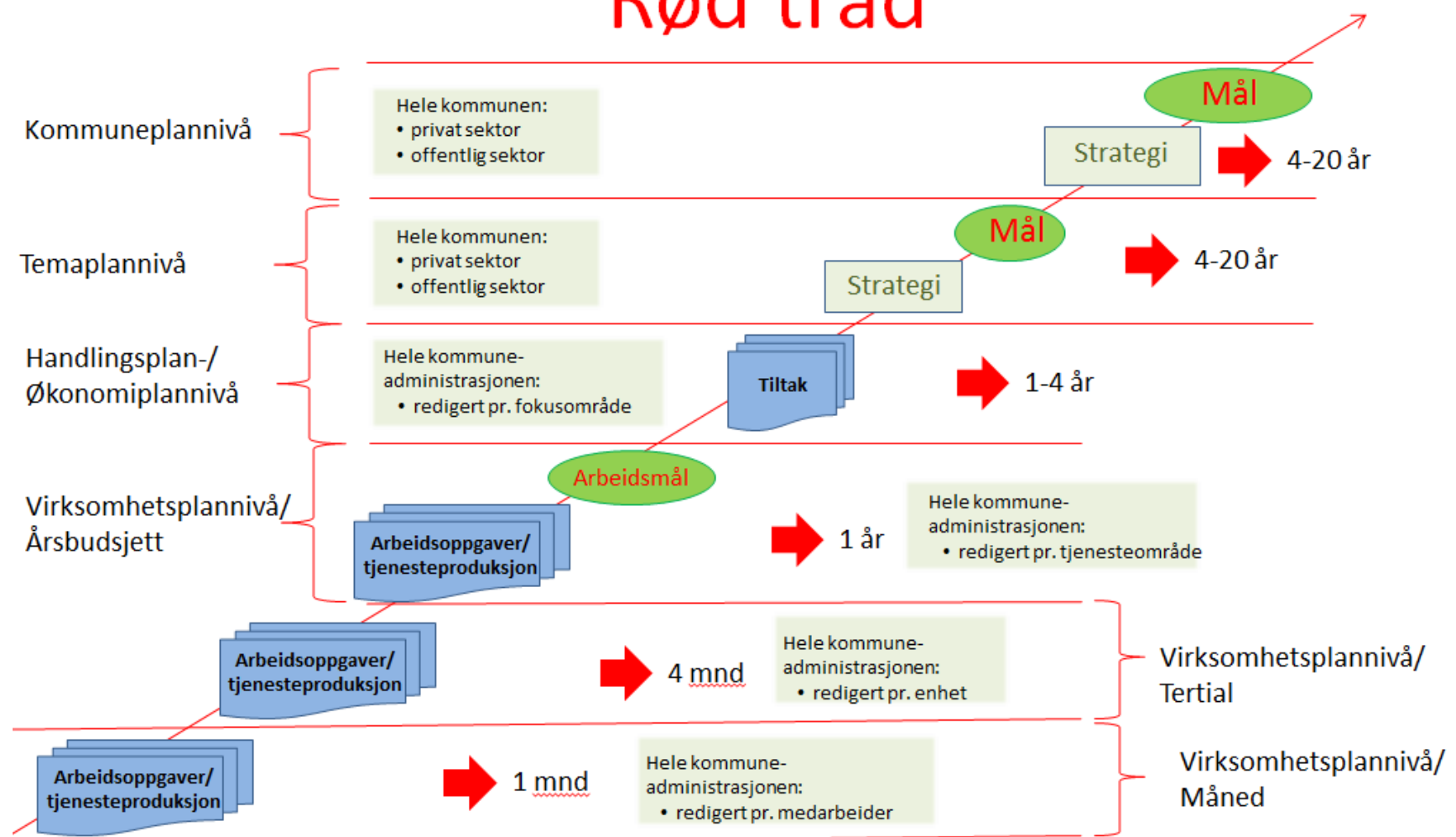
STYRINGSPLATTFORM

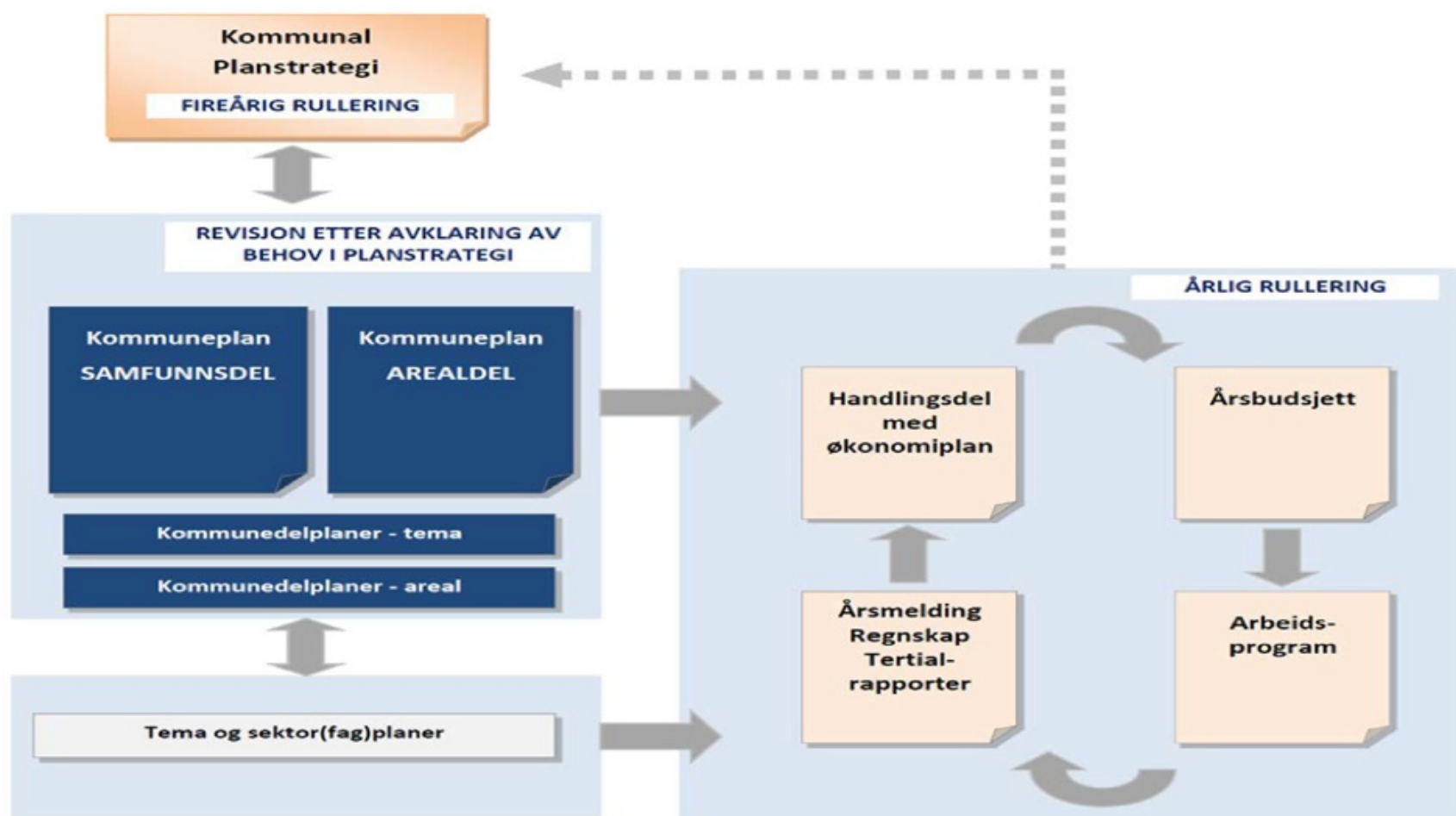
Målhierarki og planhierarki

De overordnede planene (kommuneplanen og temaplaner/sectorplaner (strategiske planer)) har overordnede langsiktige mål og tilhørende strategier. Gjennom planarbeidet skal den røde tråden styrkes fra langsiktige og overordnede mål og strategier til den daglige tjenesteproduksjonen.

Rød tråd

Figur: Illustrasjon av det samlede mål- og planhierarki i Elverum kommune med «rød tråd».

Figur: Illustrasjon av sammenhengen mellom langsiktige overordnede planer (kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel) og detaljeringen av disse i kommunedelplaner og sektor/temaplaner (de strategiske planene), samt sammenhengen mellom 4-års syklusen og 1-års syklusen i henholdsvis handlings- og økonomiplan og virksomhetsplan (arbeidsprogram) – årsbudsjett. Planstrategien legger grunnlag for innhold, omfang og tidsperspektiv i dette planverket innenfor en kommunestyreperiode. Kilde: Kommunal- og regionaldepartementet.

Overordnede styringsmål

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede plan med visjonen: ”Elverum har hjerterom”. Det langsiktige målet i kommuneplanen er at «Elverum skal være et godt og sunt sted å leve, med aktive, glade og friske innbyggere». Det finnes overordnede mål for hele organisasjonen (nivå 1) med tilhørende mål for sektorene (nivå 2).

Målnivåene er justert ut i fra strategivedtaket i kommunestyret i juni 2016, og den forventede økonomiske utviklingen i perioden (se målekortet under).

Overordnede styringsmål nivå 1							
Dimensjoner med indikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017	MÅL 2018	MÅL 2019	MÅL 2020
SAMFUNN							
Innbyggertall (1% økning årlig)	20794	21030	21200	21400	21600	21800	22000
Innbyggertilfredshet	Ikke målt	4,1	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Reduksjon i energiforbruket i kommunale bygg ift. Referanseåret 2009 – 2010, korrigert ift. utetemp, areal og brukstid	-21,0%	-24%	nivå som 2014	nivå som 2014	nivå som 2014	nivå som 2014	nivå som 2014
ØKONOMI							
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter (1,75 % anbefalt av Fylkesmannen)	-2,6%	1,9%	-0,3%	1,73%	1,87%	1,22%	1,59%
Andel finanskostnader i % av frie inntekter (ekskl. eiendomsskatt og flyktningetilskudd) *)	9,1 %	11,9	10,6%	10,3%	10,6%	11,3%	11,2%
ORGANISASJON							
Nærværsprosent	92,50%	91,9%	92,5%	92,50%	92,5%	92,5%	92,5%
Medarbeidertilfredshet – ny endret metode og undersøkelse fra 2016 – se tabellen under				Medarbeidertilfredshet – ny endret metode og undersøkelse fra 2016 – se tabellen under			
TJENESTEKVALITET							
Tjenestene skal være innenfor lov og forskrift. (Tilsyn fra fylkesmann på ulike tjenesteområder blir rapport i tertialrapportene og årsrapporten)	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
BRUKERUNDERSØKELSER PÅ ULIKE TJENESTER (et gjennomsnitt av gjennomførte brukerundersøkelser i det enkelte rapporteringsår)							
Resultat for bruker	5,0	5,0	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Respektfull behandling	5,1	5,2	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Tilfredshet med informasjon	4,3	4,7	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Ny og endret medarbeiderundersøkelse.

Med virkning fra 2016 har kommunen tatt i bruk et nytt forskningsbasert verktøy, som er utviklet for kommunesektoren. Denne metoden/verktøyet er basert på færre variabler:

- Undersøkelsen er bygget med ulike påstander, der den enkelte skal svare på en skala fra 1 – 5 (1 = svært uenig og 5= svært enig).

- Undersøkelsen er mer målrettet i forhold til medarbeiderutvikling, organisasjonsutvikling og lederutvikling.
- Undersøkelsen skal **gjennomføres annet hvert år**. Resultatene av medarbeiderundersøkelsen presenteres på 10 faktorer (se tabellen under).

Metoden er vesentlig endret og sammenligning med tidligere resultater vil ikke være hensiktsmessig. Resultatene gis på overordnet nivå for hele kommunen, per sektor/stab og på enhetsnivå.

Resultatene måles på en skala fra 1 – 5 (1 = svært uenig og 5= svært enig)

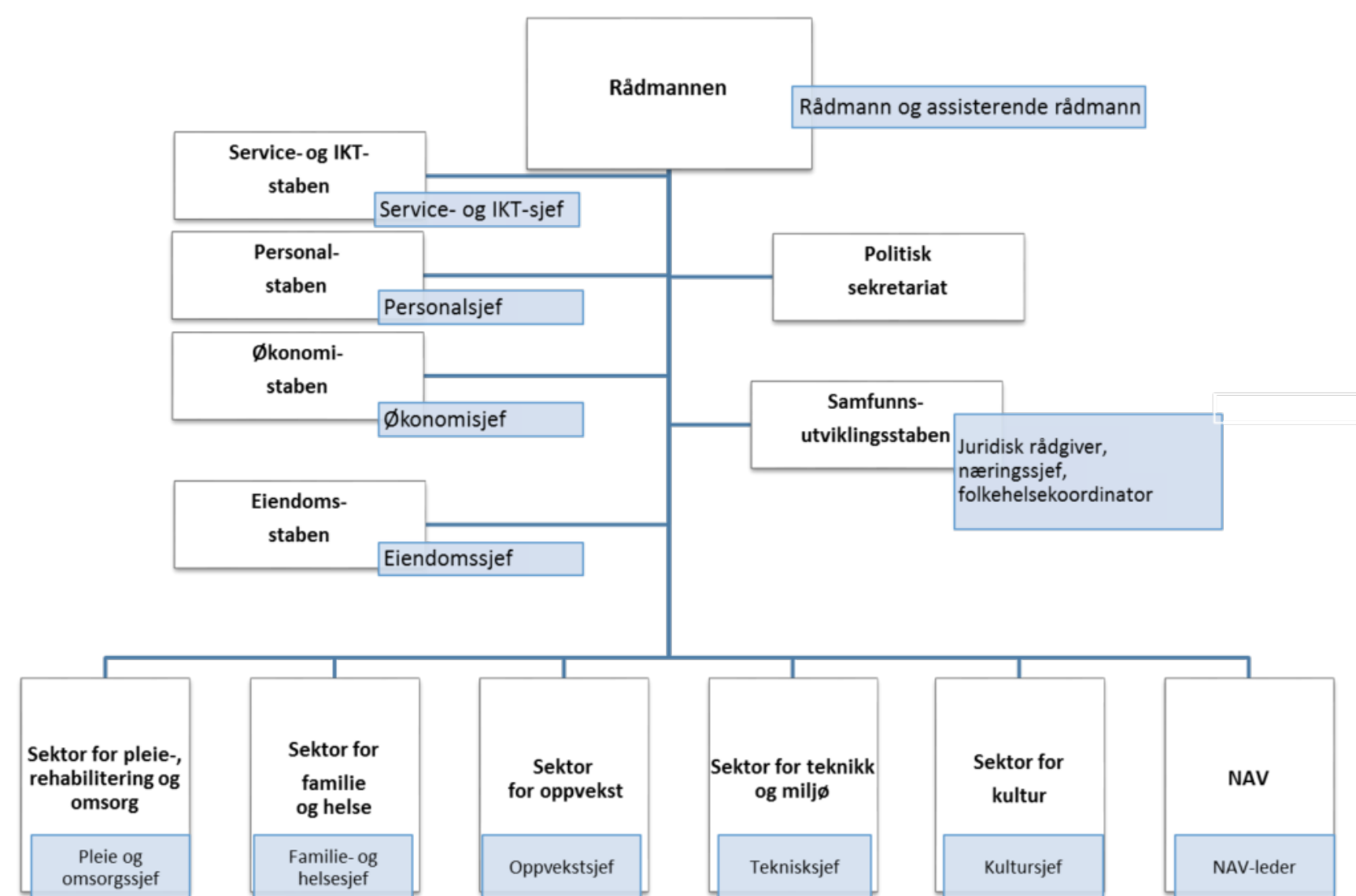
Medarbeidertilfredshet – 10 faktorer	MÅL 2016
Faktor 1: Oppgavemotivasjon – oppleves oppgavene som en drivkraft og som spennende og stimulerende	4,0
Faktor 2: Mestringstro – tiltro til egen kompetanse og mulighet til å mestre utfordringer	4,0
Faktor 3: Selvstendighet – opplevelse av å ha mulighet til å jobbe selvstendig	4,0
Faktor 4: Bruk av kompetanse – brukt egen jobbrelevant kompetanse på en god måte	4,0
Faktor 5: Mestringsledelse – ledelse som vektlegger at den enkelte medarbeider skal få utvikle seg best mulig i forhold til egne forutsetninger	4,0
Faktor 6: Rolleklarhet – forventningene til jobben som skal utføres er tydelig definert og kommunisert	4,0
Faktor 7:Relevant kompetanseutviling – best mulig rustet til å utføre sine oppgaver med høy kvalitet	4,0
Faktor 8:Fleksibilitetsvilje – fleksibel på jobb og tilpasse sin måte å jobbe på til nye behov og krav	4,0
Faktor 9: Mestringsklima – motiveres av å lære, utvikle seg og gjøre hverandre gode	4,0
Faktor 10: Nytteorientert motivasjon – nyttig og verdifullt for andre	4,0

Undersøkelsen gjennomføres i 2016, som medfører at resultater presenteres i rapporteringen fra 2016. Undersøkelsen gjennomføres annet hvert år, og blir derfor ikke gjennomført i 2017, neste undersøkelse blir da i 2018.

Organisering av virksomheten

Organisasjonskart

Organisasjonskartet viser den administrative organiseringen i Elverum kommune med seks sektorer som har ansvar for tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling samt staber som har støttefunksjoner. Sektorene og stabene er videre organisert med enheter med enhetsledere (vises ikke i kartet under), samt at de største sektorer også har avdelinger med avdelingsledere innenfor sine enheter.

Figur: Organisering av Elverum kommunes administrasjon med sektorer for tjenesteproduksjon, myndighetsforvaltning og samfunnsutvikling samt støttefunksjoner samlet i staber.

Personaloversikt

Oversikten viser hvilke personalressurser som benyttes i tjenesteproduksjonen og som det utbetales lønn til på de gitte tellepunkter.

Grunnlaget hentes direkte ut fra lønnssystemet slik at tellingen er maskinell. Utgangspunktet for tellingene er *aktuell lønnsprosent for de enkelte stillingskategorier (faste ansatte, vikarer, personer i engasjement stillinger og midlertidige stillinger)*, disse summeres opp til *lønnede årsverk*.

Sektorer og staber	Antall årsverk per. 31.12.2015	Antall årsverk per. 31.08.2016
Rådmannskontoret og Samfunnsutviklingsstaben	7,0	7,0
Sektor for teknikk og miljø	41,5	44,0
Eiendomsstaben	96,0	92,2
Sektor for oppvekst	502,4	509,7
Sektor for familie og helse	84,4	83,0
NAV Elverum	21,5	23,0
Sektor for kultur	80,1	80,2
Sektor for pleie, rehabilitering og omsorg	467,7	464,4
Personalstaben	12,6	13,8

Service- og IKT-staben	23,6	22,4
Økonomistaben	25,9	25,0
Felles/finans/diverse	12,0	13,0
Sum kommunen	1374,7	1377,7

Tjenesteområder

Politisk styring - folkevalgte

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet politisk styring er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
10 Politisk styring	9 983	8 564	10 070
100 Politisk styring	8 147	6 520	7 858
110 Kontroll og revisjon	1 837	2 044	2 211
Totalsum	9 983	8 564	10 070

100 Politisk styring: Funksjonen inneholder godtgjørelse til folkevalgte og utgifter som følger med møteavvikling, representasjonsutgifter, befaringer/høringer mm. arrangert av folkevalgte organer. Utgifter til valgavvikling føres også her. Utgifter til interkommunale og regionale politiske råd og samarbeidstiltak inngår.

110 Kontroll og revisjon: Funksjonen inneholder utgifter og inntekter til kommunens kontrollutvalg etter kommunelovens § 77 og revisjon etter kommunelovens § 78. Møtegodtgjørelser og andre utgifter til møteavvikling i kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og utgifter til regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon inngår.

Administrasjon

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Administrasjon er et vanskelig tjenesteområde å beskrive budsjettmessig ut fra definisjon av tjenesteområder. For det første er KOSTRA-funksjonen «Administrasjon» vesentlig mer omfattende enn de fleste tenker over, som lett forbinder dette med sentraladministrasjonen i kommunen.

For det andre vil det på en del områder bli lagt et budsjett på administrasjon som i regnskapet blir omfordelt til de reelle tjenestefunksjonene. Et eksempel her kan være budsjettet for læringer hvor budsjettet blir lagt på administrasjon, men hvor den reelle kostnaden i regnskapet blir ført på de KOSTRA-funksjoner hvor læringen får sin kontrakt.

For det tredje har særlig SI-staben og Økonomistaben betydelige utgifter som etter regelverket må utgiftsføres på administrasjon, men hvor det foreligger tjenesteavtaler med våre kommunale selskaper som gir vesentlige inntekter til dekning av utgiftene.

Tjenesteområdet Administrasjon er gruppert på følgende funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
12 Administrasjon	91 147	78 483	87 062
120 Administrasjon	69 290	60 435	69 298
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	5 859	18 048	17 764
130 Administrasjonslokaler	15 998	0	0
Totalsum	91 147	78 483	87 062

Følgende sektorer og staber har budsjettmidler til disposisjon i dette tjenesteområdet i 2017:

Budsjett 2017	Sektor/Stab											
Tjenesteområde	10 Rådmann	12 Teknikk	15 Eiendom	20 Oppvekst	32 Helse	50 Kultur	70 PRO	81 Personal	82 SI-staben	83 Økonomi	99 Felles	SUM
12 Administrasjon	6 020	2 113	17 764	1 941	3 183	1 555	9 860	11 547	11 147	14 920	7 011	87 062
120 Administrasjon	6 020	2 113	-	1 941	3 183	1 555	9 860	11 547	11 147	14 920	7 011	69 298
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen			17 764									17 764
130 Administrasjonslokaler			-									-
SUM	6 020	2 113	17 764	1 941	3 183	1 555	9 860	11 547	11 147	14 920	7 011	87 062

Funksjon 120 Administrasjon består av:

- **Administrativ ledelse:** Til funksjon 120 skal det henføres administrative ledere (sektorledere, stabsledere og enhetsledere med avdelingsledere).
- **Fordeling av andel lederstilling:** Dersom en administrativ leder på funksjon 120 yter tjenester for ett eller flere tjenesteområder, og dette utgjør 20 % av stillingen eller mer, skal denne andelen henføres til det aktuelle tjenesteområdet i regnskapet.
- **Stab/støttefunksjoner:** Stabs-/støttefunksjoner knyttet til planlegging, oppfølging og styring av hele kommunen. Dette omfatter blant annet oppgaver knyttet til økonomiforvaltning, personalforvaltning, informasjonsarbeid, IKT-drift og utvikling, kommunejurist, utvikling av lokalsamfunn og næring. En andel blir henført til aktuelle tjenesteområder i regnskapet.
- **Fellesfunksjoner:** Kommunikasjon og servicekontor, felles journalføring, post og arkivfunksjon, felles lønns- og regnskapsfunksjon, fakturering og innfordring, felles IKT-drift for hele kommunen, lærlingeordning og beredskap.
- **Fellesutgifter:** Kantine, sekretariat for politisk ledelse, bedriftshelsetjeneste for kommunens ansatte, overordnet HMS-arbeid, kontingent til KS, frikjøp av hovedtillitsvalgte, utgifter knyttet til innføring og administrasjon av eiendomsskatt.

Funksjon 121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen består av:

Utgifter knyttet til forvaltning av kommunens bygg og eiendom, bl.a. eiendomsforvaltning, eiendomsledelse og administrasjon, forsikringer av bygg og skatter og avgifter knyttet til bygg. Deler av

opprinnelig budsjett henføres til riktig tjenesteområde i regnskapet.

130 Administrasjonslokaler: Utgifter til drift og vedlikehold av administrasjonslokaler. Dette budsjetteres på funksjon 190 interne servicefunksjoner og henføres i regnskapet til aktuelle tjenesteområder i løpet av året (internhusleiemodellen).

Målgrupper for tjenestene

Felles for administrasjonsfunksjonene er at målgruppene er organisasjonsinterne.

Administrasjonsbegrepet favner fellesfunksjoner som eiendomsdrift, personalfunksjon, økonomifunksjon, servicekontor, arkiv, IKT-drift, informasjon og rådmannsfunksjoner. Administrative funksjoner og øverste ledere i de tjenesteproduserende sektorene inngår også. Administrasjonens funksjon er å bidra til at de funksjoner som er direkte tjenesteproduserende når sine mål.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Området administrasjon er regulert av både generelle lover og kommunespesifikke lover og forskrifter på de enkelte fagområder innenfor:

- KommuneLOVEN
- OffentlighetsLOVEN
- SikkerhetsLOVEN
- ForvaltningsLOVEN
- Økonomistyring og regnskapsførsel, herunder avgiftshåndtering
- Personalforvaltning inkludert skatte- og avgiftsbestemmelser vedrørende lønn
- Bestemmelser om kommunale arkiver og sammenheng med lov om offentlighet
- Lov om offentlige anskaffelser vedrørende vår innkjøpsvirksomhet
- Forskrift om behandling av personopplysninger
- Forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen (eForvaltningsforskriften)

En opplisting av alt lov og forskriftsverk på området vil ikke være hensiktsmessig i økonomiplansammenheng.

Eiendomsstaben som eiendomsforvalter forpliktes av blant annet:

- Byggherreforskriften
 - Internkontrollforskriften
 - Brann- og eksplosjonsvernLOVEN
 - ArbeidsmiljøLOVEN
 - Lov og forskrift innen EI-sikkerhet
 - Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid
 - Lov og forskrift om strålevern
 - Klima- og forurensningslov
 - Plan- og bygningsLOVEN / TEK 10
-

Planverk på tjenesteområdet

Tjenesteområdet inngår i alle av kommunens planer som en bidragsyter til at sektorene kan gjennomføre sine planer.

Mål for tjenesteproduksjon - målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er

vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

TJENESTEKVALITET	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
120 - Økonomi			
Økonomiske rapporter gir et korrekt bilde og er levert til avtalte tider – ledere	4,6	4,5	4,5
Tilfreds med økonomiske analyser og rapporter fra Agresso	4,4	4,5	4,5
Opplever økonomistaben som serviceinnstilt og fleksibel	5,1	4,5	4,5
Avvik vedrørende tidsfrister og feil i leverte terminoppgaver	0	0	0
Tidsfrist for ferdigstillelse av kommuneregnskap	15. feb	15.feb	15.feb
Forbehold i revisjonsberetning for kommuneregnskapet	ingen	ingen	ingen
Uavklarte leverandørfakturaer eldre enn 90 dager	0,9%	0,0 %	0,0 %
Andel av totalt utestående kommunale krav eldre enn 90 dager	16,1%	25,0 %	25,0 %
Refusjonskrav sykepengeskrav eldre enn 90 dager, innsendt etter 01.01.2013	91,3 %	30,0 %	20,0 %
Prisreduksjon kjøp varer/tjenester ved styrking av innkjøpsfunksjon	Ikke målt	3,0 %	3,0 %
Pålegg i rapport etter stedlig kontroll av skatteregnskapet	0	0	0
Andel av kommunens arbeidsgivere hvor planlagt regnskapskontroll er gjennomført. (Norm for plan er 5 % av arbeidsgivere)	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Innbetalt restskatt, person, siste år av sum krav.	95,4 %	)*	)*
)* Mål for innbetalt restskatt 2017 fastsettes av skattemyndigheten i desember			
120 - Personal			
Tilfreds med faglige råd i arbeidsgiver- og personalspørsmål	5,3	4,7	4,7
Personalstaben som initiativtaker til forbedringer og utvikling av organisasjonen	4,7	4,0	4,2
Opplever personalstaben som serviceinnstilt og fleksibel	5,3	4,7	5,0
Utvikle overordnet arbeidsgiverstrategi via partssamarbeid	Versjon 1	Versjon 1	
Gjennomføre revisjon av lønns- og arbeidsvilkår (inkludert kompetansetillegg) og forhandlingsmodell for å underbygge Arbeidsgiverstrategien.	Hovedoppgj 2016	Vurdere behov	halvår 2017
Antall elevdager kompetansetiltak arrangert direkte via rådgiver personal innen prioriterte kompetanseområder	OK	1000	500
120 - Service- og IKT	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Dagens inngående post registrert og på nett innen kl 15.00 hver dag	94%	98%	98%
Kommunikasjon og service			
Forbrukerrådets kommunetest for servicetjenester – rangering/plass i Hedmark	Ikke testet	4. plass	Måles ikke
Opplever 1. linjetjenesten som nyttig, serviceinnstilt og fleksibel	4,9	4,5	4,5
Flest mulig skjemaer skal kunne håndteres og sendes digitalt fra innbyggere. Andelen digitale skjemaer er beregnet ut fra totalt antall	Ikke målt	90%	90%
Brukertilfredshet målt i innbyggerundersøkelsen – internett (hvert 2. år)	3,9	Måles ikke	4,5

Brukertilfredshet målt i innbyggerundersøkelsen – sosiale medier (hvert 2. år)	4,1	Måles ikke	4,5
Difi kåring – kvalitetsvurdering av offentlige nettsteder – antall stjerner	Ikke målt	5	Måles ikke
Kommunikasjonsstrategi – utarbeidet og vedtatt i henhold til planstrategien	Nei	ja	ja
IKT-drift			
Opplever responstid ved kontakt med IKT-brukerstøtte som tilfredsstillende	5,1	4,5	4,8
Opplever at IKT-drift løser problemer på en tilfredsstillende måte til beste for brukerne	5,1	5,0	4,8
Opplever IKT-drift som serviceinnstilt og fleksibel	5,2	4,5	4,9
Oppetid for nettverks-infrastruktur, måles 24/7, unntatt planlagt nedetid	99,8%	99 %	99%
Oppetid for servere, målt i tiden 07.00 – 23.00, 24/7			99%
120 - Beredskap			
Beredskap – minimum en skrivebords øvelse i kommunens kriseledelse per år	100%	100%	100%
120 - Kantinedrift			
Gjennomsnittlig besøk per dag i kantina Elvarheim	27	33	34

120/121/130 Eiendomsfunksjoner		Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
ØKONOMI	INDIKATOR			
	Økonomi byggeprosjekter i hht. årsplan	92%	100 %	100 %
	Økonomi byggeprosjekter i hht. entreprisekontrakter		100 %	100 %
	Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning, i % av samlede netto driftsutgifter	9,3%	9%	9,3%
	Korrigerte brutto driftsutgifter til vedlikeholdsaktiviteter i eiendomsforvaltningen per m ²	108	170	170
	Samlet arealer for førskolelokaler i m ² per. innbygger 1-5 år	6,5	6	6,5
	Samlet arealer for skolelokaler i m ² per. innbygger 6-15 år	16,7	15	16,7
	Samlet arealer for administrasjonslokaler i m ² per. innbygger		0,9	0,9
SAMFUNN				
	Reduksjon i energiforbruket i kommunale bygg ift. referanseåret 2009-2010, korrigert ift utetemp, areal og brukstid	-24 %	-21 %	-21 %
TJENESTEKVALITET				
	I hvilken grad er du fornøyd med driftsteknikers evne til å løse avtalte oppgaver iht gjeldende driftsplan?	4,8	4,5	4,5
	I hvilken grad er du fornøyd med renholders evne til å løse avtalte oppgaver iht gjeldende renholdsplan?	4,5	4,5	4,5
	Hvor fornøyd er du med oppfølgingen av dine henvendelser til eiendomsstaben? (eiendomssjef, enhetsledere, teamledere)	4,4	4,5	4,5
	Hvor fornøyd er du med utførelsen av vedlikehold iht vedtatt vedlikeholdsplan?	4,2	4,5	4,5
	I hvilken grad mener du som har bestilt et byggeprosjekt at prosjektet er utført iht inngått oppdragsavtale?	3,7	4,5	4,5

Organisering av arbeidet

Økonomistaben

Økonomistaben består av enhetene økonomirådgivning, regnskap, lønn og skatt/innfordring, som ledes av hver sin enhetsleder. I tillegg har staben 2 innkjøpsrådgivere, 2 rådgivere knyttet til systemdrift av Agresso og GAT og en controller. Disse ressursene er direkte underlagt økonomisjefen.

Staben har det direkte ansvaret for kommunens egne økonomifunksjoner, kommunens skatteregnskap og økonomifunksjonene for våre 3 milde stiftelser. I tillegg benyttes stabens kompetanse også i sammenheng med næringsutvikling og andre forhold som involverer kommunen økonomisk.

I tillegg yter staben økonomitjenester gjennom Agresso til følgende virksomheter med kommunalt eierskap, basert på inntektsgivende tjenesteavtaler:

- Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
- Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS
- SØIR Husholdning AS
- SØIR Næring AS
- Labpartner AS
- Elverum kirkelige fellesråd
- Elverum kommunale pensjonskasse
- Terningen Arena Idrett og Kultur AS
- Terningen Arena Idrett og Kultur Drift AS

Målet med leveranse av tjenester til denne næringsvirksomheten hvor kommunen selv er en betydelig eier, er todelt. For det første sikrer man virksomhetene rimelige tjenesteleveranser gjennom stordriftsfordeler og et tilnærmet selvkostprinsipp i tjenesteavtalene. For det andre bygger man et større og mer kompetanserikt fellesskap innenfor økonomiområdet, og blir selv ut fra størrelse innenfor økonomistaben mindre sårbare ved ferier og fravær.

Personalstaben

Personalstaben er ansvarlig for – og driver støttetjenester innenfor følgende områder:

- Lederstøtte: Støtte til cirka 85 ledere på flere nivåer innen områdene ledelse, HR- og personalforvaltning. Det er startet et lederutviklingsprogram. Basisopplæringen av ledere (ferdighetsopplæringen) er også laget i ny og forbedret utgave.
- Helse, Miljø og Sikkerhet: Både systemarbeid, opplæring og oppfølging, samt tilrettelegging og oppfølging av fysisk og psykososialt arbeidsmiljø og kommunens bedriftshelsetjeneste. Arbeidet er forsterket med økt grad av kompetanseoverføring til linjelederne.
- Personalforvaltning: Utarbeide, oppdatere og følge opp kommunens system for personalforvaltning. I dette ligger alle reglementer og prosedyrer fra ansettelse til opphør av arbeidsforhold. Det omfatter også oppfølging og tilrettelegging av IA-arbeid og sykefraværsoppfølging. Alle slike dokumenter skal være digitalt tilgjengelige via kommunens kvalitetssystem på intranett. Staben leder og følger opp forhandlinger om ansattes lønns- og arbeidsvilkår.
- Rekruttering og kompetanse: Dette omfatter blant annet prosedyrer for ansettelser, kompetanseregistrering, analyser og tiltak. I tillegg administrerer staben lærlingeordningene. I årene framover forventes det store endringer i tilgang til kvalifisert kompetanse. Dette betyr endringer i både rekrutteringsmønster/-metoder og krav til interne kvalifiseringssystemer. Dette området er sterkt fokusert og omfatter også en rekke egne tiltak.
- Tillitsvalgtområdet og vernetjenesten: Staben er administrativt ansvarlig for tillitsvalgtordningene

og vernetjenesten.

Omstilling og endring: Kommunen står foran vesentlige endringer – både i form av offentlige pålegg og prioriteringer, men også ut fra kommunens egen situasjon. Dette vil i stor grad kunne påvirke den enkelte ansatte og deres arbeidsforhold. Personalstaben skal bidra med kompetanse for både å skape nødvendig endringsvilje og at endringene følger de lover og avtaler som gjelder for slikt arbeid. I tillegg skal staben drive kompetanseoverføring til linjelederne på området gjennom en serie aktiviteter/kompetansetiltak.

Staben har 6 medarbeidere som konsulent/rådgivere innenfor personalområdet. Og administrerer i tillegg 4,7 årsverk som hovedtillitsvalgte og et varierende antall lærlinger i henhold til kommunens mål som lærlingebedrift.

Service- og IKT-staben

Service- og IKT staben er ansvarlig for og driver intern og ekstern tjenesteproduksjonen organisert innenfor følgende enheter med tilhørende rammer:

- IKT-drift og utvikling
- Kommunikasjon og Service
- Digitalt dokumentcenter (fellesarkiv)
- Felles prosjekter

I tillegg drifter staben IKT-tjenester til følgende virksomheter med kommunalt eierskap, basert på inntektsgivende tjenesteavtaler:

- Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS
- Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS
- Hedmark Revisjon IKS
- Elverum kirkelige fellesråd
- Elverum kommunale pensjonskasse

Følgende faktorer beskriver de ressurser som service- og ikt staben har til disposisjon i 2016: Staben har totalt 22,4 årsverk til disposisjon og kompetansenivået i service- og IKT staben er relativt høyt, både når det gjelder formal- og realkompetanse og vurderes som riktig for å utføre de oppgaver staben har.

Eiendomsstaben

Tjenestene skal betjene de mål som eiendomsstaben har ansvaret for.

Tjenesteproduksjonen foregår i regi av enhetene Utleie, Vedlikehold, Drift, Renhold og Byggeprosjekter.

Hver og en har sin enhetsleder, under samlet ledelse av eiendomssjef. Tjenesteproduksjonen er særlig knyttet til:

- Forvaltning av eiendomsporteføljen med tilhørende fdv-dokumentasjon, dvs. ivareta kommunens eierinteresser og forpliktelser, herunder verdibevaring, forsikring av kommunal eiendom, innleie- og festeavtaler, samt forvaltning av interne og eksterne utleieavtaler.
- Synliggjøring av eiendomskostnader relatert til tjenesteproduksjon (internhusleiemodellen).
- Gjennomføre og styrke tilstandsbasert vedlikehold av eiendomsmassen for å redusere etterslep.
- Gjennomføre forsvarlig og kostnadseffektivt renhold og løpende drift.
- Bidra til energiøkonomisering gjennom fysiske og organisatoriske tiltak.
- Saksbehandling innen lovverk knyttet til enhetenes ansvarsområder.
- Gjennomføre investeringsprosjekter i henhold til årsplan med fokus på bærekraftige kvaliteter, framdrift og økonomi.

- Avhende overflødig eiendom, bygg og anlegg (EBA) i henhold til vedtak, samt erverve eiendom i henhold til gjeldende reguleringsplaner.

Planlagt utviklingsarbeid

Utviklingsarbeid i Økonomistaben i 2017:

Økonomisystemet ble oppgradert i slutten av 2015 og vi har gjennom 2016 tatt i bruk mye ny funksjonalitet og fortsetter dette arbeidet i 2017:

- Oppgraderingen fører til at en rekke interne prosedyrer og rutiner vil gjennomgås i løpet av 2017 med LEAN-prinsipper som metode, for å forenkle hverdagen hos våre brukere. Men dette vil også gi positive effekter innad i økonomistaben i forhold til å håndtere vekst i bilagsvolumer innenfor dagens ressursrammer.
- Arbeide for økt bruk av EHF-faktura både inn fra leverandører og ut til næringskunder. Samtidig arbeide for økt bruk av e-faktura mot våre privatkunder. Dette gir både intern effektivisering og besparelser i porto for utgående fakturaer.
- Legge til rette for bruk av timeregistering for personell og maskiner i både investering og drift, for å effektivisere de kostnadsfordelinger som gjøres manuelt i dag.
- Slutføre arbeidet med innkjøpsanalyser i samarbeid med øvrige sektorer og staber, slik at vi utnytter våre innkjøpsavtaler bedre. Det er estimert ut fra erfaringer hos andre kommuner at dette kan gi reduserte kostnader ved rutinemessige kjøp av varer og tjenester. Til dette innføres et innkjøpsanalyseverktøy i et prosjektsamarbeid med Hamar kommune. Arbeidet ble startet i 2015, men vakanser gjør at arbeidet ikke er slutført.
- Planlegge og estimere kost/nytte ved implementering av innkjøpsmodul med rekvisisjoner, elektroniske bestillinger mot rammeavtaler basert på elektroniske varekataloger, og legge til rette for at disse rutiner presenteres i Agresso's WEB-portal for alle i kommunen som skal bestille varer og tjenester mot disse avtalene. Det antas at dette vil kunne gi betydelig innsparinger på kommunens kjøp av varer og tjenester, men det vil kreve investering i lisenser og konsulentbistand og vil bli fremmet som egen sak.

Utviklingsarbeid i Personalstaben i 2017:

- **Arbeidsgiverstrategi:** Arbeidet med strategien avsluttes høsten 2016, men implementeringen vil skje gjennom 2017.
- **Medarbeiderundersøkelsen10-faktor:** Gjennomføres november 2016, men bearbeidelse og tiltak med bakgrunn i resultatene vil foregå gjennom hele 2017.
- **Scenarioplanlegging HR mot 2030:** Det er gjennomført opplæring i scenarioplanlegging for 2 ansatte (personalsjef og rådgiver) i 2016. I løpet av 2017 skal staben utarbeide sin egen scenarioplan. Det skal inneholde framtidige utfordringer bl.a. til rekruttering og kompetanseforhold, i tillegg til generelle vurderinger av det framtidige arbeidsmarkedet.
- **Rekrutteringsplaner:** Det skal utarbeides ulike prognoser for å se omfanget av avgang/pensjonering for de kommende år innenfor sektor/staber og innen ulike yrker, samt behov for ny kompetanse. Dette er grunnlaget for analyser i forhold til nyrekruttering, samt vurdering av hvilken type kompetanse som skal rekrutteres inn.
- **«Ned med fraværet»:** Det gjennomføres et prosjekt med hensikt å få ned sykefraværet. Prosjektet er et samarbeid med KS og NAV og ca. 30 andre bykommuner.

Utviklingsarbeid i Service og IKT staben i 2017:

Staben har som ambisjon å realisere et digitalt førstevalg, det vil si at den primære kommunikasjonskanalen mellom kommunen og innbyggere/næringsliv/det offentlige skal være digital.

- Digitale tjenester må etableres på en felles plattform som betyr en stor og gjennomgående oppgradering og utvidelse av kapasitet på nett og servere, oppgradering av fellessystemer og en rekke fagsystemer:
 - Digital post til/fra innbyggere
 - Oppgradering til office2016 Exchange – migrering av domene – office 365
 - Selvbetjente løsninger for publikum – nye portaler – digitale skjemaer – e-dialog
 - Gode kommunikasjonskanaler i digitale flater som sosiale medier, nettsider
 - Sikkerhet gjennom bruk av nasjonale standarder
 - Sikker digital postflyt internt i kommunen
- Høyhastighetsbredbånd i hele kommunen er ønskelig. Dugnadsutbygging i samarbeid med leverandører og innbyggerne.
- Kvalitetssystem – oppgradere og videreutvikle fellessystemet i nært samarbeid med sektorer og staber.
- Beredskap – oppdatere og gjennomgå overordnet ROS-analyse for Elverums samfunnet. Beredskapsplaner og tiltakskort for de ulike områdene skal oppdateres.

Utviklingsarbeid i Eiendomsstaben i 2017

I samsvar med planverk vil utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet i særlig grad være:

- Slutføre innføring av «Beste Praksis Renhold» basert på INSTA800. Dette som grunnlag for et konkurransedyktig og behovsprøvd renhold, hvor elektroniske renholdsplaner er tilgjengelig for brukerne.
- Fortsette utviklingen av samarbeidet mellom eiendomsstaben og ulike behovshavere/aktører (Den norske kirke, Elverum Kommunale Industribygg, Elverum Tomteselskap og Midt-Hedmarken Brann- og Redningsvesen) for å sikre tett koordinering, kostnadseffektive og helhetlige løsninger.
- Gjennomføre tilstandsanalyse for alle formålsbygg, som grunnlag for utarbeidelse av tilstandsbasert vedlikeholdsplan. Herunder synliggjøring av eksisterende vedlikeholdsbehov/etterslep.
- Etablering av rammeavtale for renholdstjenester for å sikre daglig drift ved fravær og behov utover gjeldende renholdsplan.
- Videreføre fokuset på økt bruk av tre i kommunens byggeprosjekter, jfr. kompetanseprogrammet for økt bruk av tre (Fylkesmannen i Hedmark og Oppland).
- Videreføre LEAN-arbeidet for å sikre effektiv ressursbruk og samarbeid både internt og tverrsektorielt.
- Restrukturere prosjektportalen i tråd med resultatet fra LEAN-arbeidet.
- Videreføre fokuset på innovative anskaffelser – koordinert med NHOs leverandørutviklingsprogram og ERNU.
- Videreføre ORMEL-prosjektet – optimal ressursutnyttelse av grunnvann til kjøling og oppvarming av bygg (Regionalt forskningsfond).
- Følge opp ZEN-ambisjonen for ny bydel i Ydalir i samarbeid med Elverum tomteselskap – fokus på bygging av skole og barnehage

Barnehage

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet barnehage er gruppert på funksjoner som vist i tekst og tabell under, med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017

20 Barnehage	149 828	137 203	144 737
201 Førskole	131 763	130 340	137 639
211 Styrket tilbud til førskolebarn	8 431	6 863	7 098
221 Førskolelokaler og skyss	9 635	0	0
Totalsum	149 828	137 203	144 737

- **Funksjon 201** inneholder tjenesten kommunale barnehager.
- **Funksjon 211** inneholder tjenesten styrket spesialpedagogisk opplæring til førskolebarn med særskilte behov.
- **Funksjon 221** inneholder tjenestene barnehagelokaler og transport av barn som har vedtak om dette.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppe for tjenestene er alle barn i førskolealder i Elverum kommune.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til barnehageloven. En vesentlig intensjon er at barna skal utvikle sin basiskompetanse gjennom lek og læring i et sosialt samspill med andre barn og voksne.

Planverk på tjenesteområdet

Elverum kommune har høsten 2016 under utvikling og oppdatering egen strategisk plan for oppvekstområdet , herunder for tjenesteområdet barnehage. Følgende planer/rammer for tjenesteområdet gjelder inntil den strategiske planen er på plass:

- Rammeplan for barnehagen
- Pedagogisk plattform for barnehagene og kommunale enkeltvedtak som er styrende for virksomheten.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, rammeplan og pedagogisk plattform) og mål i handlings- og økonomiplan, er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

INDIKATOR TJENESTEKVALITET 201 - Barnehage	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Opprettholde 100 % barnehage dekning utfra (antall søkere) ihht loven	100%	100 %	100%
Antall tilsyn etter § 16 i barnehageloven	---	4	18
BRUKERUNDERSØKELSE (SKALA 1 - 6) <i>Måles annethvert år, neste måling er i 2017.</i>			
Trivsel	5,2	Måles ikke	5,0
Tilgjengelighet	5,7	Måles ikke	5,7
Resultat for brukerne	5,1	Måles ikke	5,0
Respektfull behandling	5,5	Måles ikke	5,5

Informasjon	5,0	Måles ikke	5,0
Generelt	5,2	Måles ikke	5,3
Fysisk miljø	4,6	Måles ikke	4,7
Brukermedvirkning	4,9	Måles ikke	5,0

Det vil bli gjennomført ett skriftlig tilsyn i alle barnehager, 10 kommunale og 8 private.

Organisering av tjenesteproduksjonen

Barnehagetilbudet i Elverum kommune er organisert gjennom ti kommunale barnehager samt åtte private barnehager med cirka 550 barn samlet i de kommunale og 550 barn samlet i de private barnehagene per 2016.

De kommunale tjenestene innen tjenesteområdet Barnehage produseres av Sektor for oppvekst med sine organisatoriske enheter:

- Sorenskrivergården – 5 avdelinger
- Terningen – 8 avdelinger
- Solkroken – 3 avdelinger
- Søbakken – 3 avdelinger
- Husmorlagets hus – 2 avdelinger
- Stavåsbakken – 4 avdelinger
- Bakkebygrenda – 3 avdelinger
- Vestad – 3 avdelinger
- Fjeldmoravegen – 3 avdelinger
- Kirkeby – 2 avdelinger

Sektor for oppvekst er tillagt veiledningsplikt og tilsynsansvaret med de private barnehagene i kommunen i henhold til §8 og §16 i barnehageloven. Sektoren innvilger, etter søknad, redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid til barn fra familier med lav inntekt i henhold til barnehageloven § 15.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- gjennomføre prosjektet «LEK GIR LÆRING» – et treårig kvalitetsutviklingsarbeid i barnehagene som gjennomføres i samarbeid med kommunene i Sør-Østerdalsregionen. Utviklingsarbeidet startet opp i august 2014. Hovedmålet er å sikre kvaliteten på barnehagetilbudet ved å utvikle barnehagene som lærende organisasjoner og styrke den enkelte barnehage som læringsarena.
- gjennomføre COS (CIRCLE OF SECURITY) – et samarbeid med Familieteamet.
 - Fellesdag med Stig Torsteinson, psykolog
 - Skolering av ansatte – 8 samlinger – en barnehage pilot
 - Bevisstgjøring av voksenrollen.
- gjennomføre Jåttamodellen – en metode i forbindelse med tilknytning og tilvenning av nye barn og familier. En barnehage er pilot, med mulig videreføring i alle barnehager
- videreføre «Hverdagslykke» – kontinuerlig arbeid med psykisk helse. Forebyggingsarbeid i alle barnehager.
- drive veiledning av nyutdannede barnehagelærere.
- gjennomføre Minikursprogram – kurs for assistenter og fagarbeidere.

Skole

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet skole

Tjenesteområdet skole er gruppert på funksjoner som vist i tekst og tabell under, med budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
21 Skole	241 343	210 737	211 488
202 Grunnskole	190 563	191 541	192 297
213 Voksenopplæring	4 554	6 300	6 203
215 Skolefritidstilbud	1 747	1 276	1 115
222 Skolelokaler	33 548	0	0
223 Skoleskyss	5 890	6 620	6 847
383 Musikk- og kulturskoler	5 043	5 000	5 025
Totalsum	241 343	210 737	211 488

- **Funksjon 202** inneholder tjenesten 10 årig grunnskole. **Grunnskolen i Elverum** gir tilpasset opplæring slik at hver enkelt elev stimuleres til høyest mulig grad av måloppnåelse i henhold til læreplanens kompetansemål. Følgende fem grunnleggende ferdigheter er integrert på det enkelte fags premisser: 1. kunne uttrykke seg muntlig; 2. kunne uttrykke seg skriftlig; 3. kunne lese; 4. kunne regne; 5. kunne bruke digitale verktøy.
- **Funksjon 215** inneholder tjenesten skolefritidstilbud. **Skolefritidsordningen** skal være preget av trygghet, omsorg og opplevelser. Dette skal stimulere til vekst og utvikling, i naturlig samvær med andre barn og voksne.
- **Funksjon 213** inneholder tjenesten opplæring til voksne som har rettigheter i henhold til introduksjonsloven og voksenopplæringsloven. **Elverum læringssenter** (voksenopplæringen) tilbyr norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne fremmedspråklige som gir mulighet for kvalifisering til arbeidsliv og videre utdanning .
- **Funksjon 222** omfatter lokaler til opplæring i grunnskolen, voksenopplæring og kulturskole.
- **Funksjon 223** inneholder tjenesten skoleskyss.
- **Funksjon 383** inneholder tjenesten musikk og kulturskole for barn, unge og voksne. **Elverum kulturskole** gir barn og unge opplæring i kultur og kunstfag. Kulturskolen skal være et kompetansesenter innenfor ulike former for kulturuttrykk som er preget av høy faglig kvalitet, kreativitet og tverrfaglig miljø. Kulturskolen samarbeider tett med frivillige lag og foreninger
- **Pedagogisk psykologisk tjeneste (PP-tjenesten)** er en særskilt tjeneste som kostnadsmessig er fordelt på funksjonene 211 (styrket tilbud til førskolebarn – se tjenesteområde barnehage), 202 (grunnskole) og 213 (voksenopplæring). PP-tjenesten bistår barnehage og skole med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med spesielle behov.
- **Logopedtjenesten** er underlagt PP-tjenestens ledelse og dekker tilbudet for barn, unge og voksne i Elverum kommune. Her inngår også salg til Sykehuset Innlandet.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for tjenestene innenfor tjenesteområdet skole er:

- Grunnskoletjenesten til alle barn og unge i Elverum i alderen 6 – 16 år.
- Skolefritidstilbudet for barn på 1.-4. trinn i grunnskolen samt på 5.-7. trinn for barn med spesielle behov.
- Voksne med rettigheter i henhold til introduksjonsloven og voksenopplæringsloven.
- PP-tjenesten for tilrettelegging for elever med spesielle behov.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa.
- Lov om voksenopplæring.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Planverk på tjenesteområdet

Elverum kommune har høsten 2016 under utvikling og oppdatering en egen strategisk plan for oppvekstområdet, herunder for tjenesteområdet skole. Følgende planer/rammer for tjenesteområdet gjelder inntil den strategiske planen er på plass:

- Skolepolitisk plattform

For grunnskolen finnes det i tillegg flere dokumenter som gir føringer og rammer for driften:

- Handlingsplan mot krenkende atferd
- Ordensreglement
- Kvalitetsplan for SFO
- Kommunale vedtekter for SFO
- Leseplan for 1. 10- klassetrinn
- Kommunal minstestandarder for den gode læringsøkt
- Planer for elevenes skolemiljø
- Reglement for skolens driftsstyrer/skolemiljøutvalg

For Kulturskolen:

- Rammeplan utarbeidet av Norsk kulturskoleråd
- Lokal virksomhetsplan

For Voksenopplæringen:

- Virksomhetsplan/årshjul for virksomheten

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan og skolepolitisk plattform) og mål i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

TJENESTEKVALITET

202 - Grunnskole:

NASJONALE PRØVER, prosentvis andel av elevene som ligger på nivå 1. **MÅL:** andelen av elever på nivå 1 på 5. trinn skal ikke overstige 20%. Andelen av elever på nivå 1 og 2 på 8. trinn skal ikke overstige 20%. Andelen av elever på nivå 1 og

2 på 9. trinn skal ikke overstige 15%			
INDIKATOR	RESULTAT 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Nasjonale prøver 5. trinn: Leseferdighet	25%	<30 %	<20 %
Nasjonale prøver 5. trinn: Engelsk	20,6%	<30 %	<20 %
Nasjonale prøver 5. trinn: Regneferdighet	17,8%	<30 %	<15 %
Nasjonale prøver 8. trinn: Regneferdighet	30,1%	<30 %	<20%
Nasjonale prøver 8. trinn: Leseferdighet	26,7%	<30 %	<20 %
Nasjonale prøver 8. trinn: Engelsk	21,6%	<18 %	<15 %
Nasjonale prøver 9. trinn: Leseferdighet	21,6%	<16 %	<15%
Nasjonale prøver 9. trinn: Regneferdighet	16,3%	<16 %	<15 %

202 - Grunnskolepoeng	RESULTAT 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	39,9	38	43
Prosentvis andel av elevene som ligger under 35 grunnskolepoeng skal ikke overstige (nytt mål):	---	---	15%
BRUKERUNDERSØKELSE SFO (skala 1 - 6, der 6 er høyest)			
Respektfull behandling	5,4	4,8	5,5
Resultat for bruker	5,1	4,5	5,2
Brukermedvirkning	4,6	4,5	4,7
ELEVUNDERSØKELSE			
Elevundersøkelse 7. trinn: Faglig utfordring	3,9	4,0	4,0
Elevundersøkelse 7. trinn: Mobbing på skolen	1,3	1	1
OBJEKTIVE MÅL			
LUS-leseutvikling, % andel barn på nivå 3 i LUS-trappa ved skolestart - tidlig innsats	93 %	90 %	95 %
Andelen elever som får spesialundervisning i henhold til § 5.1	8,8%	9%	8,6%
Andel skolestartere som mestrer utvalgte ferdigheter innenfor rammeplanens fagområde kropp, bevegelse og helse - tidlig innsats.	97 %	95 %	98 %
Pc-tetthet i grunnskolen /antall elever pr. pc	3,3	3,3	2,6

383 - Kulturskolen	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Antall brukere som svarer på brukerundersøkelsen skal økes (nytt mål):	25%	---	50%
Andel foresatte som mener at elevene har godt utbytte av opplæringen de får	87%	90%	90%
213 - Elverum Læringssenter (voksenopplæring)	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Andel elever i grunnskolen som gjennomfører eksamen i løpet av to år	100%	80 %	100%
Andelen som består norskprøve A1 skriftlig og muntlig	100%	90 %	100%

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres av Sektor for oppvekst med slik organisering:

Grunnskole

Per høsten 2016 er det 2433 elever i grunnskolen, hvorav 530 barn deltar i skolefritidsordningen.

Tjenesteproduksjonen foregår i følgende enheter:

- Elverum ungdomsskole
- Hanstad barne- og ungdomsskole
- Frydenlund skole
- Søbakken skole
- Vestad skole, inneholder forsterket enhet for elever med sammensatte hjelpebehov
- Lillemoen/Melåsberget skoler
- Hernes skole
- Sørskogbygda skole
- Kirkeby oppvekstsenter (barnehage og skole)
- Fjeldmora skole, skole for ungdom henvist av Sykehuset Innlandet med beliggenhet på Sanderud.
Skolen er finansiert av fylkeskommunen med Elverum som arbeidsgiver.

PPT, læringssenter og kulturskolen

- Kulturskolen har 350 ordinære elever. I tillegg yter kulturskolen tjenester i barnehager, grunnskoler. Den selger også tjenester til kirken, kor og korps, lag/foreninger. Kulturskolen administrerer den kulturelle skolesekken rettet mot grunnskolen samt den kulturelle spaserstokken med de eldre som målgruppe.
- Elverum læringssenter (ELS) består av 3 avdelinger med totalt 145 elever, elevtallet er økende.
- PP- tjenesten (PPT) arbeider med individ og systemsaker samt kompetanseutvikling ut mot brukere og ansatte.

Elverum kulturskole, Elverum læringssenter og PPT er organisert som egne enheter, stasjonert i kommunehuset Folkvang. PPT er organisert som en felles tjeneste for Elverum, Åmot, Stor-Elvdal, Våler og Hedmark fylkeskommune.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- Deltagelse i prosjektet Kultur for læring i regi av Fylkesmannen i Hedmark. I 2017 vil skolene få tilgang til en bred analyse gjennomført av SEPU (senter for praktisk utdanningsforskning). Resultatene vil danne utgangspunkt for skolens fokus/forbedringsområder videre.
- Deltakelse i den nasjonale satsingen: Ungdomstrinn i utvikling, som er en nasjonal satsing med tilbud om støtte til lokalt utviklingsarbeid i klasseledelse, regning, lesing og skriving. Satsingen har tre sentrale virkemidler – skolebasert kompetanseutvikling, lærende nettverk og pedagogiske ressurser. Prosjektperioden er ut 2017.
- Foreldreskole etter modell fra forsøket som er gjennomført ved Lillemoen/Melåsberget skoler innføres nå ved alle barneskolene under navnet «Hjerterom».
- Elverum læringssenter og Fylkeskommunen samarbeider om opprettelse av kombinasjonsklasse på ELVIS for å sikre bedre overgang mellom skolene for fremmedspråklige elever i alderen 16-20 år.

- Pågående samarbeid mellom læringssenteret, flyktningetjenesten og NAV med mål om å få flyktninger raskere ut i arbeidspraksis og arbeid – Flyktninger i arbeid (FIA).
- Kulturskolen implementerer ny rammeplan for Norske kulturskoler i tråd med sentral veiledning.
- Et team sammensatt av lærere fra kulturskolen og grunnskolen skriver ferdig lokal læreplan i musikkfaget i grunnskolen fra 1- 7 trinn innen 01.07.2017.
- Brassastick for barn med spesielle behov. Initiativ ledet av kulturskolen i samhandling med grunnskolene og Elverum videregående skole.
- I samarbeid med Lions i Elverum skal alle lærere på barnetrinnet få kurset «Dette er mitt valg». Dette er et viktig holdningsarbeid for å hindre mobbing og antisosial atferd i Elverumsskolen.
- Elverum kommune er MOT kommune. MOT er et viktig holdningsskapende arbeid rettet mot ungdom i Elverum. Spesielt fokusområde i 2017 er, i samarbeid med kultursektor, å opprette en MOT-spot/MOT-cafe/lokal møteplass for ungdom, på Ungdommens hus.

Barnevern

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet barnevern er gruppert på funksjoner som vist i tekst og tabell under, med budsjett- og regnskapstall i 1.000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
23 Barnevern	38 026	32 084	24 462
244 Barnevernstjeneste	9 442	11 462	11 521
251 Barneverntiltak i familien	8 648	4 631	-6 783
252 Barneverntiltak utenfor familien	19 936	15 992	19 724
Totalsum	38 026	32 084	24 462

- **Funksjon 244** inneholder tjenesten barnevern.
- **Funksjon 251** inneholder tjenesten Barneverntiltak i familien – dette omfatter drift av tiltak til barn og familier i hjemmet, bosetting og drift og underhold av enslige mindreårige flyktninger i bofelleskap.
- **Funksjon 252** inneholder tjenesten Barneverntiltak utenfor familien – dette omfatter drift av tiltak for barn der omsorgen er overtatt av barnevernet; fosterhjem, institusjoner eller andre tiltak under barnevernet.

Målgrupper for tjenestene

- Barn som har behov for bistand i familien for ikke å oppleve videre omsorgssvikt.
- Barn som etter barneverntjenesteloven har behov for nytt bosted/familie.
- Enslige mindreårige flytninger i bofelleskap.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen foregår i henhold til:

- Lov om barneverntjenester

- Forvaltningsloven
- Introduksjonsloven – lovgrunnlaget for mottak og bosetting av flyktninger.

Per oktober 2016 er det 49 barn i Elverum bosatt utenfor hjemmet. I 2016 har det vært en stor økning i denne andelen av barn i forhold til andre som har tiltak hos barnevernet. Det har per medio oktober 2016 kommet 220 bekymringsmeldinger gjennom året til barneverntjenesten. Barneverntjenestens undersøkelsesteam (se organisering) gjennomfører til enhver tid barnevernundersøkelser i henhold til lov, dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak. Det er enhetsleder og fagleder som foretar beslutning om undersøkelser skal gjennomføres.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplanens samfunnsdel – planens omtale av barn, unge og familier.
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål signalisert i statsbudsjettet, og i kommuneplan, handlings- og økonomiplan, er det satt i gang arbeid med bedre definering av målbare indikatorer og ny langsiktig plan for tjenesteområdet. Arbeidet vil settes i gang i 2017, og mål /indikatorer blir nye fra 2018.

Indikator TJENESTEKVALITET	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
244 - Barneverntjenesten			
Respektfull behandling (skala 1 – 6, der 6 er høyest)	5	måles ikke	5,0
Fristoverskridelse for gjennomgang av melding	0%	0%	0 %
Barn med frivillige hjelpetiltak skal ha utarbeidet tiltaksplan som evalueres hver 3. måned	100%	100 %	100%
252 - Barneverntiltak utenfor familien			
Antall barn i fosterhjem (grunnlagsmateriell)	36	36	36
Antall barn i institusjon (grunnlagsmateriell)	6	6	6
Antall barn i beredskapshjem og ungdoms- og familiehjem (grunnlagsmateriell)	5	5	5
Antall lovpålagte tilsyn i fosterhjem	120	120	130
251 - Barneverntiltak i familien - enslig mindreårige flyktninger			
Antall enslige mindreårige som bosettes (av total-antall)	6	5	Inntil 20
Andel enslige mindreårige i skole utdanning eller arbeid etter fylte 20 år	100%	95%	95%

Organisering av tjenesteproduksjonen

Barneverntjenestene produseres av Sektor for familie- og helse og er organisert i en egen enhet i sektoren med egen enhetsleder, en fagleder, to teamledere samt 14 saksbehandlere og en miljøterapeut. Enheten er videre delt inn et undersøkelsesteam, tiltaksteam og miljøterapi og oppfølging i fosterhjem /tiltak.

Sektor for Kultur v/enheten Flyktningtjenesten har ansvar for tjenesten bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Dette innebærer heldøgns bemanning i 2 bofellesskap, oppfølging av vertsfamilier og hybler

med oppfølging.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet Barnevern vil i særlig grad være å:

- utvikle det tverrfaglige samarbeidet med andre enheter i kommunen for å forbedre forebyggende arbeid for å redusere saker til overtagelse av omsorg etter Lov om barneverntjenester.
- videreutvikle bruk av fagsystem for gode styringsdata.
- videreutvikle oversiktsverktøy for kostnadsendringer i barnevernet.
- fortsette påbegynt forbedringsarbeid med LEAN som verktøy.
- videreutvikle prosedyrer og implementering av prosedyre « nærnettverk» i Elverum kommune.
- følge opp fosterhjem i barneverntjenesten.
- omorganisere arbeidet mot enslige mindreårige flyktninger, med fokus på faglighet og forsvarlig økonomi, for å ivareta kommunestyrets vedtak.

Helse – forebygging og behandling

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet helse er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
24 Helse	66 830	64 822	66 893
231 Aktivitetstilbud barn og unge	6 119	5 672	5 833
232 Forebygging helsestasjons- og skolehelsetjeneste	10 964	11 622	12 011
233 Annet forebyggende helsearbeid	8 954	7 450	7 429
234 Aktivisering og servicetjenester overfor eldre og	13 595	10 169	10 993
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	27 198	29 908	30 627
Totalsum	66 830	64 822	66 893

- **Funksjon 231 Aktivitetstilbud barn og unge**, inneholder tjenestene Utekontakten med oppsøkende virksomhet mot arenaer hvor barn og unge oppholder seg og Oppfølgende team som gir lavterskel tilbud med oppfølging for barn og unge opp til 25 år og enslige, mindreårige flyktninger i egen bolig. Ungdommens hus og Hernes fritidsklubb.
- **Funksjon 232 Forebyggende helsestasjon- og skolehelsetjeneste**, inneholder tjenestene Smittevern og vaksinasjonsprogram, Helsestasjonstjeneste til barn mellom 0-5 år, Jordmortjeneste, Skolehelsetjeneste for barn 6-18 år med tilstedetid på alle grunnskoler og videregående skoler og tilbud til høgskolestudenter samt Psykisk helsearbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.
- **Funksjon 233 Annet forebyggende helsearbeid**, inneholder tjenestene Interkommunal tjeneste for miljørettet helsevern i Sør-Østerdal, Samfunnsmedisinske tjenester med kommuneoverleger, helsestasjonslege og psykologer samt tjenesten Frisklivssentralen med forebyggende arbeid til utsatte grupper i samfunnet. Innenfor funksjonen ligger videre tjenesten SMISO Elverum – Senter mot incest og seksuelle overgrep, som er et lavterskel tilbud og hvor Elverum er vertskommune. Interkommunalt samarbeid med tjenestetilbud på krisesenteret i Hamar.
- **Funksjon 234 Aktivisering og servicetjenester overfor eldre og funksjonshemmede**,

inneholder tjenestene Transporttjenester for eldre og yrkes- og utviklingshemmede til og fra dagaktiviteter/dagopphold. Aktivitet og fritid med bistand, her ligger Sundsvoll dagaktivitetssenter og tjenesten fritid med bistand/støttekontakt.

- **Funksjon 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering,** inneholder tjenestene drift av interkommunal legevakt, drift av kommunens turnuslegeordning og avtaler med fastleger, legetjenester i sykehjem, på helsestasjon og i legevakt, legetjenester på IKAD-plasser (interkommunal akutte døgnplasser) for somatikk og psykiatri, tilskudd til drift av private fysioterapitjenester.

Målgrupper for tjenestene

Innbyggere i Elverum og personer som oppholder seg i kommunen som har rett til en eller flere av de aktuelle tjenestene. Tjenestene gis i samsvar med lov og forskrift og særskilt vedtak og gjelder mer spesifikt:

- barn og unge uansett behov. Målgruppen er bevisst bred for å fange opp og tidlig identifisere de risikoutsatte.
- barn – helsestasjon fra 0 – 20 år
- ungdom og studenter i høgskolen – helsestasjon
- personer som er gravide
- personer i alle aldre med akutt skade eller sykdom
- personer med kronisk sykdom eller funksjonssvikt
- barn, unge og voksne med psykiske utfordringer/lidelser, som trenger hjelp eller bistand for å mestre egen livssituasjon
- yrkes- og utviklingshemmede med behov for støttekontakt, aktivitet og fritid med bistand
- pasienter på sykehjemmene som trenger legetilsyn
- personer som trenger fastlegetjenester eller fysioterapi

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Kommunens tjenester til helse, forebygging og behandling ytes med hjemmel i Lov om helse- og omsorgstjenester. Tjenestetilbudet skal være i overensstemmelse med lokale og nasjonale mål og faglige veiledere og skal foregå innen for rammen av forsvarlighet i alle sektorens ansvarsområder.

Øvrige lover som er ramme for sektorens arbeid:

- Kommuneplanen – samfunnsdel.
- Lov om helse- og omsorgstjenester.
- Lov om barneverntjenester
- Lov om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven)
- Lov om helsepersonell
- Folkehelseloven
- Psykisk helsevernloven
- Forskrift om kvalitet i helse- og omsorgstjenesten
- Forskrift til rammeplan for psykisk helsearbeid
- Forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjeneste
- Forskrift til rammeplan for jordmor
- Forskrift om akuttmedisin utenfor sykehus
- Forskrift for fastlegeordningen i kommunene
- Forskrift om miljørettet helsevern
- Forskrift om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020
- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2013 – 2017
- Legeplan
- Fysioterapiplan
- Integreringsplan
- Barnefattigdom – bekjempelse og forebygging
- Plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i helse- og omsorgsplanen, i handlingsplan – økonomiplan) er det satt arbeidsmål for tjenesteområdene for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for forhold som vurderes som vesentlige for tjenesteutøvelsen. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

Indikator TJENESTEKVALITET	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
231 - Aktivitetstilbud barn og unge			
Planlagte åpne dager/kvelder på Ungdommens Hus og Hernes fritidsklubb	280	250	280
Ferieklubb, antall deltagere	550	350	550
Sommeråpent Ungdommens hus antall dager	10	0	15
Åpne dager etter skoletid på Ungdommens hus	111	111	111
Antall registrerte samtaler Utekontakten	1000	1000	1150
232 - Forebyggende helsestasjon- og skolehelsetjeneste			
Respektfull behandling (skala 1 – 6, der 6 er høyest)	5,4	5,4	5,4
Resultat for bruker	4,9	4,9	4,9
Tilgjengelighet	0	4,0	4,0
Alle gravide skal få tilbud om det nettbaserte programmet «Mamma Mia» (ny)			100%
70 flyktninger får tilbud om 5 konsultasjoner/4-ukers program (ny)	-	-	70
233 - Annet forebyggende helsearbeid			
Tilbakemelding etter tilsyn /befaring (miljørettet helsevern)	4 uker	4 uker	4 uker
Avvik fra svarfrist på høringsuttalelser (miljørettet helsevern)	0 %	0 %	0 %
Familieteam – Andel av brukere som øker ORS-score fra første behandling til slutt		80%	80 %
Andel av gravide, samt de som har født i løpet av siste 6 mnd deltar i fysisk aktivitet ved frisklivssentralen.		20%	20%
234 Aktivisering og servicetjenester overfor eldre og funksjonshemmede			
Antall timer bistand til brukere som har rettigheter til og behov for hjelp til å ha en meningsfylt fritid, snitttimer pr måned.	12	12	12
Askeladden, individuelt tilrettelagt arbeid for 14 yrkeshemmede, gj.snitt timer pr uke	14,75	14	14,75
Sundsvoll aktivitetssenter, individuelt tilrettelagt aktivitet for 11 brukere, gj.snitt timer pr uke.	16,15	15	15.50

241 - Diagnose, behandling, re-/habilitering			
Andel helsepersonell som tilfredsstillter kompetansekrav i akuttmed.forskriften	80%	80%	85%
Fastleger som deltar i legevaktarbeid (tar legevakter)	70 %	70%	80%
Antall klagesaker i legevakt/avvik – mindre enn	<10	<10	<8
Familieteam – Andel av brukere som øker ORS-score fra første behandling til slutt		80%	80 %

Organisering av tjenesteproduksjonen

Sektor Familie- og helse, dekker områder som er pålagt kommunen å ha ansvar for gjennom lover og avtaleverk, og driftes etter de krav og kompetanse områder innen helsepersonell som er pålagt.

Tjenestene skal ytes til alle som har behov ihht krav på tilbud, samt yte lavterskel tilbud der det er hensiktsmessig og mulig. Fokus skal være tidlig forebygging og intervensjon, og samhandling med rett instans ved avdekket behov for bistand.

Sektor for kultur, dekker områdene forebygging, fritid barn og unge innenfor ungdommens hus, Hernes fritidsklubb, Utekontakter, oppfølgingsteam og idrettspedagog, transport til og fra dagaktiviteter.

Aktivitet og fritid med bistand gir bistand til innbyggere som har rettigheter til, og behov for hjelp til å ha en meningsfylt hverdag og fritidstilbud. Fokus på fritid i karlegging og brukerens ressurser / ønsker og behov er i fokus. Tjenesten organiseres som deltagelse i aktivitetsgrupper, tilbud i samarbeid med frivillig organisasjon eller individuell støttekontakt. Sundsvoll dagaktivitetssenter er tilbud for personer med utviklingshemming som ikke mestrer tilrettelagt arbeid.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

Sektor for familie og helse:

- implementere LEAN som filosofi og metode.
- videreutvikle tverrfaglig samarbeid med skole og helsesøster ved barns overganger fra barnehage – skole, skole – ungdomsskole – videregående skole.
- starte arbeidet med å utvikle egen helsestasjon for gutter.
- implementering av nye nasjonale anbefalinger i psykisk helsearbeid, jamfør statlig veileder «sammen for mestring»; kunnskapsbasert praksis, recovery orientert arbeid i flere enheter
- strategisk arbeid mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, radikalisering, selvmord og selvskading.
- innføre elektronisk verktøy for Klient- og resultatstyrt praksis for alle ansatte i klinisk arbeid.
- kompetanseheving i legevakt, jamfør nye krav for leger og hjelpepersonell etter forskriften.
- kvalitetssikre dokumentasjon av nødvendig helsehjelp og saksbehandlingsrutiner.
- videreutvikle arbeid ved frisklivssentralen ihht føringer for folkehelsearbeid i statsbudsjettet.

Sektor for Kultur:

- Utekontakten skal delta i tverrfaglig « TIUR prosjekt» tverrfaglig, rusforebyggende.
- Med fokus på Ungdommens Hus skal MOT arbeidet videreutvikles i enhet forebygging, fritid barn og unge i samarbeid med EUS.
- Ungdommens Hus skal videreutvikles i h t deltagelse og inkludering spesielt i forhold til å forebygge utenforskap.

Pleie og omsorg

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet pleie og omsorg er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
53 Pleie og omsorg	337 661	295 977	305 654
253 Pleie, omsorg, hjelp og re-/habilitering i instit	175 527	144 645	148 433
254 Kjernetjenester knyttet til pleie, omsorg, hjelp	141 219	146 333	152 238
256 Akutt helse- og omsorgstjenesten	0	5 000	4 982
261 Institusjonslokaler	20 915	0	0
Totalsum	337 661	295 977	305 654

- **Funksjon 253** inneholder tjenestene Pleie og omsorg i institusjon, Drift av kjøkken og kantine i institusjon, Dagopphold og aktivitet i institusjon, avlastning. Innenfor institusjonsområdet gis det tilbud om rehabiliteringsopphold, andre korttidsopphold og avlastning og langtidsopphold.
- **Funksjon 254** Tjenestetilbudet innenfor helsetjenester i hjemmet, herunder sykepleie (hjemmesykepleie) og psykisk helsetjeneste ytes i brukers hjem. Hjemmebaserte tjenester omfatter også tjenestene praktisk bistand, brukerstyrt personlig assistanse (BPA), trygghetsalarm, avlastning utenfor institusjon, omsorgslønn, fysio-/ergoterapeut, matombringing og formidling av tekniske hjelpemidler fra NAV i tillegg til at kommunen har eget lager for korttidsutlån.
- **Funksjon 256** inneholder tjenesten Akutthjelp helse- og omsorgstjenesten. Elverum er administrativ vertskommune for 6 interkommunale øyeblikkelig hjelp døgnplasser for Åsnes, Våler, Stor-Elvdal og Elverum kommune. Tjenesten er lokalisert på Moen sykehjem, korttidsavdeling 3.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for pleie- og omsorgstjenestene er innbyggere i Elverum som, i henhold særskilt vedtak og i samsvar med lov og forskrift, har rett til en eller flere av de aktuelle tjenestene.

Målgruppen for helse- og omsorgstjenestene er personer i alle aldre med akutt skade eller sykdom, personer med kronisk sykdom eller funksjonssvikt, personer med pleie- og omsorgsbehov som de selv ikke kan mestre. Tjenestene gis i hjemmet, i bofellesskap, omsorgsbolig eller i institusjon.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Helse- og omsorgstjenestene er lovpålagte, og en del av samfunnsoppdraget kommunen har. Det er særskilte statlige føringer for hvordan kommuner skal utøve helse- og omsorgstjenester. Tjenestene skal være i overensstemmelse med både lokale og nasjonale mål og faglige veiledere. De vesentligste lover og forskrifter på området er:

- Lov om helse- og omsorgstjenester
- Lov om pasient- og brukerrettigheter
- Lov om helsepersonell
- Forskrift om en verdig eldreomsorg
- Forskrift om kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

- Forskrift om habilitering og rehabilitering
- Forskrift om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten
- Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp

Tall fra Statistisk Sentralbyrå (KOSTRA; kommune stat rapportering) viser at Elverum kommune har en noe institusjonstung tjenesteprofil, og prioriterer hjemmebaserte tjenester til de eldste noe lavere enn sammenlignbare kommuner.

Samlet mottar ca. 1280 innbyggere i Elverum pr. 2016 en eller flere pleie- og omsorgstjenester. Av disse mottar omlag 760 personer hjemmesykepleie og cirka 190 personer mottar praktisk bistand hjemmehjelp, og ca 80 personer mottar praktisk bistand opplæring. 28 personer i Elverum kommune har BPA ordningen pr. høsten 2016.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020.
- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2013 – 2017.
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i helse- og omsorgsplanen, i handlingsplan – økonomiplan) er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for forhold som vurderes som vesentlige for tjenesteutøvelsen. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

Et av formålene er å sikre at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig. Den enkelte tjenestemottaker sikres et aktivt og meningsfylt liv og en tilværelse i fellesskap med andre. En verdig avslutning på livet, som ivaretar den enkeltes individuelle behov, skal også ivaretas.

Indikator Tjenestekvalitet	Resultat 2015	Mål 2016	Mål 2017
253 - Pleie, omsorg, hjelp og rehabilitering i institusjon			
Brukerundersøkelser sykehjem(forenklet undersøkelse skala 1-3, der 3 er best)			
Resultat for brukerne	1,9	Ikke målt	1,9
Respektfull behandling	2,0	Ikke målt	2,0
Brukermedvirkning	1,9	Ikke målt	1,9
Resultat for brukerne – pårørende	4,5	Ikke målt	4,5
Respektfull behandling – pårørende	5,0	Ikke målt	5,0
Brukermedvirkning – pårørende	4,1	Ikke målt	4,5

253 - Tjenesteproduksjon - institusjon			
Andel beboere i institusjon med aktive tiltaksplaner	100 %	100 %	100 %
Fallutredning er utført på alle pasienter i henhold til prosedyre	100 %	100 %	100 %
Pasienter i spesialenhet skal være utredet for kognitiv svikt		100 %	100 %

Alle pasienter skal ha mål for habilitering/rehabilitering jf. FOR-2011-12-16-1256		100 %	100 %
Det skal utføres legemiddelgjennomgang på alle pasienter med langtidsvedtak (NY)			100 %
Ernæringskartlegging er utført på alle pasienter i henhold til prosedyre (NY)			100 %
Andel plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år og over	18,3 %	18,1 %	18,1 %
Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold	16,8 %	17,9 %	15%
Antall UK (utskrivningsklare) døgn (somatikk)	535 døgn		500 døgn

254 – Kjernetjenester – pleie og omsorg (hjemmetjenester, matutkjøring, BPA, m.v.)			
Brukerundersøkelser – enhet for tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne (skala 1-6, der 6 er høyest)			
Trygghet – pårørende	5,3	Måles ikke	5,3
Respektfull behandling – pårørende	5,3	Måles ikke	5,3
Informasjon – pårørende	5,1	Måles ikke	5,1

Brukerundersøkelser hjemmebaserte tjenester (forenklet undersøkelse (skala 1-3, der 3 er best))	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
De ansatte utfører arbeidsoppgavene på en god måte	2,0	Ikke målt	2,0
Jeg får den hjelpen jeg trenger slik at jeg kan bo hjemme	2,0	Ikke målt	2,0
Jeg får være med å bestemme hvilken hjelp jeg skal motta	1,9	Ikke målt	1,9
De ansatte behandler meg med respekt	2,0	Ikke målt	2,0
Tjenesten jeg får hjemme gjør at jeg føler meg trygg	1,9	Ikke målt	1,9
De ansatte snakker klart og tydelig slik at jeg forstår dem	2,0	Ikke målt	2,0
Alt i alt, jeg er fornøyd med den hjemmesykepleien jeg får	1,9	Ikke målt	1,9
Alt i alt, jeg er fornøyd med den praktiske bistanden (hjemmehjelpen)	1,9	Ikke målt	1,9

254 – Tjenesteproduksjon hjemmetjenester – PRO	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
Gj. sn. timer pr. uke hjemmesykepleie	3,9 t/uke		4,0 t/uke
Andel innbyggere 80 år eller eldre i omsorgsbolig med heldøgnsbemanning	0 %		2 %
Dekningsgrad heldøgns omsorgsplasser(institusjon og omsorgsboliger med heldøgnsbemanning) 80 år eller eldre	22 %		23 %
Ernæringskartlegging er utført på alle aktuelle brukere i henhold til prosedyre	50%	100 %	100 %
Andel brukere i hjemmebasert omsorg med aktive tiltaksplaner	90%	100 %	100 %
Andel rehabiliterings- og korttidsplasser av totalt antall institusjonsplasser	16,3 %		16,3 %
Andel saker hvor frister overholdes i kommunens ergo- og fysioterapitjeneste	60 %		70 %
Aktivitetstilbud – antall plasser hjemmeboende	20 plasser		22 plasser
254 – Tjenesteproduksjon hjemmetjenester – Psykisk helse	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017

Klient- og resultatstyrt praksis (KOR) benyttes som verktøy for brukermedvirkning	Ikke målt	50 %
Antall med bo- og oppfølgingsavtale (psykisk helse)	12 brukere	17 brukere
Antall UK (utskrivningsklare) døgn psykisk helse/rus (innføres fra 01.01.17)	Ikke målt	0 døgn
Antall som har mottatt psykisk helsetjeneste (inkl. lavterskel)	235 brukere	245 brukere

Organisering av tjenesteproduksjonen

Pleie- og omsorgstjenestene produseres i følgende sektorer:

Sektor for pleie, rehabilitering og omsorg:

- Moen sykehjem og Sætre alders- og sykehjem med 140 plasser.
- Jotunhaugen rehabilitering/sykehjem og Lyngholtet sykehjem med 56 plasser.
- Hjemmebaserte tjenester fordelt på følgende avdelinger: Nord, Sør, Sentrum, Sætre, Søndre Nyborg og Sandmoen omsorgsboliger og forsterket avdeling.
- Enhet for tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne fordelt på følgende avdelinger: Loken, Sandbakken (interkommunalt bofellesskap), Sandmoen, Grøndalsbakken, Grønliveien, Søndre Nyborg og Vestly avlastning.

Sektor for familie og helse:

- Psykisk helse og rus: Hjemmebaserte tjenester til brukere i eget hjem og som bor i omsorgsbolig Øvre Sandbakken, samt brukersamtaler (behandling/terapi). Lavterskeltilbud for personer med rusproblemer gis på Annekset.

Sektor for kultur:

- Hjelpemiddellageret som formidler tekniske hjelpemidler fra Nav hjelpemiddelsentral, i tillegg korttidsutlån fra kommunalt hjelpemiddellager, samt montering, service og vedlikehold av utleverte hjelpemidler.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- implementere LEAN som filosofi og metode.
- ivareta rollen som Utviklingssenter for sykehjem og hjemmebaserte tjenester i Hedmark med fokus på fag- og kompetanseutvikling på ulike fagområder knyttet til eldreomsorg (betingelser tildeling av rollen som satellitt sammen med Stange, under Hamar kommune).
- styrke pasientsikkerheten med spesielt fokus på fallforebygging, legemiddelgjennomgang, forebygge urinveisinfeksjon og trykksår er noen av de prioriterte fagområdene i PRO.
- videreutvikle systemet for kvalitetssikring og internkontroll.
- styrke demensomsorgen ved å videreutvikle rollen som demenskoordinator og etablere demensteam. Videre samarbeide med Demensforeningen for å spre kunnskap om demenssykdom for Elverum kommunes innbyggere, og gjennomføre pårørendeskole.
- videreutvikle og evaluere effekten av innsatsteam som en tjeneste som gir brukeren mulighet for rehabilitering og økt mestring i eget hjem.
- bidra som aktiv prosjektdeltaker i velferdsteknologiprojektet i Sør-Østerdal regionen, samt starte arbeidet med å innføre velferdsteknologi som en del av helse- og omsorgstjenesten. Tverrfaglig og tverrsektorielt arbeid for å sikre overgang fra analoge til digitale trygghetsalarmer.
- implementere nye nasjonale anbefalinger i psykisk helsearbeid, jamfør statlig veileder «Sammen for

mestring»; kunnskapsbasert praksis, recoveryorientert arbeid.

- etablere øyeblikkelig hjelp døgntilbud i kommunene for mennesker med psykisk helse- og rusproblemer (plikten inntreffer i 2017)
- innføre aktivt arbeid mot vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, radikaliserings, selvmord og selvskading.
- realisere opptrappingsplan for rusarbeid, jamfør statlige føringer.

innføre elektronisk verktøy for klient-og resultatstyrt praksis for alle ansatte i klinisk arbeid.

Sosial - tjenestebistand

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet sosial – tjenestebistand er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
75 Sosial - Tjenestebistand	13 036	-1 840	1 652
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	12 981	10 613	12 529
243 Tilbud til personer med rusproblemer	1 367	710	1 158
265 Kommunalt disponerte boliger	-2 721	-15 680	-15 397
273 Kommunale sysselsettingstiltak	1 410	2 516	3 362
Totalsum	13 036	-1 840	1 652

- **Funksjon 242** inneholder tjenestene Sosial rådgiving og veiledning, administrasjon og støttefunksjoner inn mot bosetting og introduksjonsordningen, skjenkekontroll og gjeldsrådgiving.
- **Funksjon 243** inneholder tjenesten rusomsorg
- **Funksjon 265** inneholder tjenesten Kommunalt disponerte boliger. Tjenesten innebærer boligforvaltning, ivaretagelse av eierinteresser og forpliktelser knyttet til kommunens ulike boligtyper: omsorgsboliger, boliger i bofellesskap og øvrige kommunalt disponerte boliger. I tillegg er tjenester knyttet til 2 prosjekter i boligsosialt utviklingsprogram under denne funksjonen.
- **Funksjon 273** inneholder tjenesten Kommunale sysselsettingstiltak. Tjenesten utøves gjennom Vedsentralen, Jobbsentralen og Askeladden tekstilverksted.

Målgrupper for tjenestene

- Personer som trenger råd, veiledning, midlertidig bolig , oppfølging i forhold til rus, gjeldsrådgiving og økonomisk bistand.
- Personer som har behov for omsorgsboliger, bolig i og utenfor bofellesskap som trenger heldøgnsoppfølging og øvrige vanskeligstilte som trenger kommunal bolig.
- Personer med nedsatt funksjonsnivå mellom 18 og 67 år som har vedtak og behov for jobb eller aktivitet i henhold til Helse – og omsorgstjenesteloven.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet foregår i henhold til:

- Lov om sosiale tjenester arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).
- Avtale med Integrerings- og Mangfoldsdirektorstatet (IMDI)
- Kommunestyrets vedtak om bosetting av flyktninger.

Elverum kommune har 398 kommunalt disponerte boliger som er fordelt på 33.249m².

Planverk på tjenesteområdet

Følgende kommunale planer og rammer gjelder for tjenesteområdet:

- Kommuneplanens samfunnsdel – særskilt kapitlet om Livskvalitet og velferd.
- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020.
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019.
- Strategisk plan: Barnefattigdom – bekjempelse og forebygging 2013-2016
- Strategisk plan for NAV Hedmark 2016-2020.
- Alkoholpolitiske retningslinjer 2016 – 2020, vedtatt av Kommunestyret 31.08.2016.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og i handlingsplan – økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for forhold som vurderes som vesentlige for tjenesteutøvelsen. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

INDIKATOR TJENESTEKVALITET	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
242 - Sosial tjenestebistand			
Antall avsluttede gjeldsrådgivningssaker per mnd.		10	10
Andel gjeldsrådgivningssaker som fører til avtale		80%	80%
80 % av flyktningene som følges opp av minoritetsveileder skal være i arbeidsrettede tiltak eller utdanning. Måles hvert tertial. [NY i 2017]			80%
243 - Tilbud til personer med rusproblemer			
Antall rusmisbrukere som følges opp av ruskonsulent [NY i 2017]	55	60	30
273 - Kommunale sysselsettingstiltak			
Askeladden, individuelt tilrettelagt arbeid for 14 yrkeshemmede, gj.snitt timer pr uke	15	14	15
Antall deltakere på arbeidstrening/arbeidsmarkedstiltak i Jobbsentralen pr. uke	3	6	6
265 Kommunalt disponerte boliger			
Antall kommunalt disponerte boliger gjennom tilvisningsavtaler			15
Antall hustander fra kommunal leid til egen eid bolig pr år	12	12	12
Startlån – andel barnefamilien som får hjelp til egen bolig av totalt brukte startlånsmidler	45%	50%	50%

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres i flere sektorer og staber som følger:

- NAV Elverum ivaretar tjenestene sosial rådgiving og veiledning, administrasjon og støttefunksjoner inn mot bosetting og introduksjonsordningen, gjeldsrådgiving samt tjenestene rusomsorg og midlertidige boliger.
- Sektor for kultur v/Flyktningtjenesten produserer tjenesten råd,veiledning og sosialt forebyggende arbeid mot flyktninger i introduksjonsperioden og kommunale sysselsettingstiltak på:
- Sektor for kultur v/Askeladden tekstilverksted som er et lavterskeltilbud med tilrettelagt arbeid for yrkeshemmede som faller utenfor ordinært og annet tilrettelagt arbeid. Tjenesten er spesielt rettet mot utviklingshemmede.
- Jobbsentralen er et arbeidsmarkedstiltak som i samarbeid med NAV jobber for å få folk ut i arbeid. Tjenesten er spesielt rettet mot sosialklienter med behov for en lavterskel inngang til arbeidslivet.
- Elverum kommuneskoger produserer på tjenesten kommunale sysselsettingstiltak på Vedsentralen.
- Eiendomsstaben bidrar med forvaltning, drift og vedlikehold på tjenesten kommunalt disponerte boliger.
- Service- og IKT staben har ansvar for og deltar i Husbankens kommuneprogram «Bolig for velferd 2016 – 2020». Service- og IKT staben har også ansvar for oppfølg og kontroll i henhold til vedtatte alkoholpolitiske retningslinjer

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- videre deltagelse i Husbankens kommuneprogram «Bolig for Velferd», blant annet med delprosjektene: «Hjem først» og «Midlertidig bolig».
- å videreutvikle produkter fra Askeladden tekstilverksted i tråd med moter og etterspørsel. Forenkle produksjonen tilpasset brukergruppen.

Sosial - økonomisk bistand

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet sosial - økonomisk bistand er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
76 Sosial - Økonomi bistand	43 117	42 853	48 606
275 Introduksjonsordningen	8 058	9 360	9 389
276 Kvalifiseringsordningen	5 561	5 754	5 776
281 Økonomisk sosialhjelp	29 498	27 739	33 441
283 Bistand etabl. og opprettholdelse av egen bolig	0	0	0
Totalsum	43 117	42 853	48 606

- **Funksjon 275** inneholder tjenestene mottak, bosetting og boveiledning og introduksjonsprogrammet for flyktninger og innvandrere.
- **Funksjon 276** inneholder tjenesten Kvalifiseringsprogrammet(KVP).
- **Funksjon 281** inneholder tjenestene Økonomisk sosialhjelp(bidrag) Utgifter i forbindelse med bosetting av flyktninger.
- **Funksjon 283** inneholder tjenesten som er en videreformidling av tilskudd gitt av Husbanken og kan gis til vanskeligstilte i egen bolig.

Målgrupper for tjenestene

- Flyktninger som bosettes i Elverum kommune, bortsett fra enslige mindreårige flyktninger, og som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet.
- Personer som deltar i kvalifiseringsprogrammet i regi av NAV.
- Personer som trenger råd, veiledning, midlertidig bolig, og økonomisk bistand.
- Vanskeligstilte i egen eid bolig som kan søke tilskudd via kommunen for å opprettholde muligheten for å bo i egen bolig.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet foregår i henhold til:

- Lov om sosiale tjenester arbeids- og velferdsforvaltningen (Sosialtjenesteloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.
- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).
- Avtale med Integrerings- og Mangfoldsdirektorstatet (IMDI)
- Kommunestyrets vedtak om bosetting av flyktninger.

Tabell under viser utviklingen i antall mottakere av økonomisk sosialhjelp fra 2010 fram til dags dato. Tallene uttrykker hovedpersonene (de som står som søkere). Bak hver hovedperson(søker) er det ofte flere familiemedlemmer som vil påvirke økonomisk stønad som utbetales.

År	Måned											
	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES
2010	228	278	278	251	222	268	231	185	224	226	239	240
2011	176	209	227	212	200	202	158	181	216	166	183	200
2012	161	196	205	167	179	211	143	186	165	188	219	178
2013	170	201	238	204	214	195	198	193	180	224	251	211
2014	210	233	224	227	259	231	248	233	242	252	208	274
2015	247	243	236	239	211	264	259	217	285	276	243	260
2016	213	283	277	290	281	291	283	301				

Planverk på tjenesteområdet

Følgende kommunale planer og rammer gjelder for tjenesteområdet:

- Kommuneplanens samfunnsdel – særskilt kapitlet om Livskvalitet og velferd.
- Strategisk plan: Helse og omsorg i Elverum 2016 – 2020.
- Strategisk plan: Integrering i Elverum 2015 – 2019.

- Strategisk plan: Barnefattigdom – bekjempelse og forebygging 2013-2016
- Strategisk plan for NAV Hedmark 2016-2020.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for forhold som vurderes som vesentlige for tjenesteutøvelsen. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

INDIKATOR TJENESTEKVALITET	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
275 - Kultur - Flyktingtjenesten			
Antall deltagere på introduksjonsprogrammet (varighet cirka 2 år)	70	50	70
Andel flyktninger som starter på utdanning eller jobb etter avsluttet program. Grunnskole for voksne er inkludert.	33%	50 %	50%
Andel flyktninger som starter på utdanning eller jobb fem år etter bosetting (ferdig med integreringsfase)	76%	80 %	80%
Antall flyktninger som bosettes + sekundærbosetting eller familiegjenforente	51	50	70
276 - Kvalifiseringsordningen			
Antall deltagere i kvalifiseringsprogrammet (KVP) tjeneste 2760	25	30	30
70% av alle deltagere som avslutter i KVP skal gå over i arbeid eller utdanning. Måles hvert tertial., tjeneste 2760		70%	70%
281 - Økonomisk sosialhjelp			
Antall brukere u/25 som mottar økonomisk sosialhjelp per mnd	46	56	55
Antall brukere u/25 år som har økonomisk sosialhjelp som hovedinntekt og har mottatt sosialhjelp i mer enn 30 dager	23	23	20
Aktivitetsplikten-antall deltagere i pålagt aktivitet for sosialhjelp[NY i 2017]			25
Andel av personer i aktivitetsplikt, se måltall, som har arbeidsoppgaver i kommunen[NY i 2017			60%

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet produseres i flere sektorer og staber som følger:

- **NAV Elverum v/Jobbsenteret** ivaretar tjenestene førstelinjetjenesten herunder økonomisk sosialhjelp, aktivitetsplikten, kvalifiseringsprogrammet(KVP) og gir råd og veiledning både i forhold kommunale og statlige ytelser. **Markedsavdelingen** har ansvar for sykefraværsoppfølging og arbeidsledige og jobber aktivt ut mot arbeidsmarkedet for å skaffe arbeid og -eller tiltaksplasser. Avdelingen har i samarbeide med de andre avdelinger/instanser et særlig ansvar for å følge opp ungdommer som er uten jobb eller har droppet ut av videregående skole. Nasjonalt senter for veteransaker er organisert i denne avdelingen. **Oppfølgingsavdelingen** har ansvar for brukere med større bistandsbehov, herunder arbeidsavklaringssaker, avklaringspenger(AAP) og uføre som ønsker bistand til å komme tilbake til arbeidslivet.
- **Sektor for kultur v/Flyktingtjenesten** produserer tjenesten vedrørende bosetting og oppfølging av flyktninger i integreringsperioden på 5 år. Flyktingetjenesten sammen med Elverum Læringscenter har ansvaret for gjennomføring av introduksjonsprogram som innebærer full arbeidsuke på 37,5 timer.

Alle kommunens sektorer har med sine forskjellige tjenesteleveranser medansvar for kvalifisering og integrering av bosatte flyktninger – jfr. den strategiske planen for integrering.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være:

- IPS(individuell jobbstøtte). Det er planer om å implementere metodikken i ordinær drift. Arbeidet avhenger av tilgjengelige ressurser, og en er avhengig av et samarbeide her mellom kommune, fylke(NAV), NAV lokalt og Distriktpsykiatrisk senter(DPS) – Elverum/Hamar.
- Aktivitetsplikt for de som mottar økonomisk sosialhjelp skal videreutvikles.
- NAV Elverum skal være med i et forskningsprosjekt som skal utprøve en ny metodikk i forhold til helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier(HOLF). Det er tilsatt 2 familiekoordinatorer hvorav 1,5 årsverk er finansiert av Arbeids og velferdsdirektoratet. Kommunens egenandel i dette er 0,5 årsverk. Prosjektet går over 2 år ut 2018. Oppstart er 1. oktober 2016. Prosjektet er organisert under Jobbsenteret.

Kultur og religiøse formål

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet kultur og religiøse formål er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
77 Kultur- og religiøse formål	39 370	24 444	26 789
370 Bibliotek	3 720	3 664	3 982
373 Kino	2 134	400	520
375 Museer	504	518	529
377 Kunstformidling	1 744	2 222	2 236
380 Idrett	1 631	2 611	2 249
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	5 692	-295	831
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	6 201	6 379	7 265
386 Kommunale kulturbygg	6 153	0	0
390 Den norske kirke	10 873	8 229	8 446
392 Andre religiøse formål	720	715	730
Totalsum	39 370	24 444	26 789

- **Funksjon 370 Bibliotek**, sikrer alle innbyggere fri tilgang til informasjon, kunnskap og kultur. Elverum bibliotek er en møteplass og en kulturarena som bidrar til inkludering og integrering. Biblioteket har åpent 6 dager i uka. Biblioteket samarbeider tett med hver enkelt skole og barnehage – og har fagansvar i forhold til skolebibliotekene. Biblioteket har billettsalg for kulturhuset, samt

resepsjonstjenesten for rådhuset.

- **Funksjon 373 Kino,** sikrer alle innbyggere daglig kinovisning, med et tilbud tilpasset alle aldersgrupper og interesser. Som en del av tjenesten drives kiosk og billettsalg i kulturhuset. Det vises 5-6 forestillinger pr dag, 362 dager i året. Det er et utstrakt samarbeid med skoler, barnehager og Møteplassen. Kino har billettsalg for alle kulturhusets forestillinger, alle kulturforestillinger og håndballkamper i Terningen Arena. Kiosksalg.
- **Funksjon 375 Muséeer,** kommunens tilskudd til Anno Museum som er et bidrag til å sikre gode museumstjenester i Elverum.
- **Funksjon 377 Kunstformidling,** tjenestene kulturhus og kunst og kunstformidling. Kulturhuset har to saler: en sal med 343 seter og en sal med 60 seter. Kulturhuset gir innbyggerne et tilbud i alle sceniske uttrykk som konserter, teater, standup, show, dans etc. Tjenesten Kunst og kunstformidling omfatter tilskudd til kunstnerisk virksomhet på profesjonelt nivå, og til formidling av slik virksomhet. Her ligger blant annet tilskudd til kulturpris, Volumfestivalen, Hedmarken symfoniorkester, Festspillene i Elverum samt Elverum kunstforening. Inkludert er også forvaltning, utvikling og formidling kommunens kunstsamling lagret på Glomdalsmuseet.
- **Funksjon 380 Idrett,** tilskudd til idrettsforeninger, eventuelle idrettsaktiviteter i kommunal regi, drifts- og anleggsstøtte til idrettsorganisasjoner samt mulig støtte til idrettsarrangementer. Tjenesten omfatter også veiledning knyttet til spillemidler
- **Funksjon 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg,** utgifter til drift og vedlikehold av kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg (inklusive tilhørende tekniske anlegg og utendørs idrettsanlegg). **Elverumshallen** er gymsal for Elverum ungdomsskole på dagtid, og leies ut til idrettslag, foreninger og arrangementer på kveldstid. Kvelds- og helgeaktivitet er i hovedsak yngres avdeling i idrettslagene. **Svømmehallen** tilbyr skolebad for 7 barneskoler, Elverum ungdomsskole, Elverum videregående skole og for Høgskolen i Hedmark. Folkebad 5 dager i uka samt utleie til Elverum Svømming, Elverum sportsdykkerklubb og Forsvaret m.fl. inngår også. **Terningen Arena Idrettspark** inngår i tjenesten. Idrettsanlegget på Terningen Arena er eget kostnadsområde, og driftes av Elverumshallen i samarbeid med Høgskolen i Hedmark og Forsvaret. Anlegget er åpent for alle, men brukes primært av Høgskolen i Hedmark og Forsvaret på dagtid.
- **Funksjon 385** inneholder tjenestene Generelle kulturtiltak inkludert tilskudd til lag og foreninger, Tilskudd til samfunnshus og grendehus, Tilskudd 17.mai og andre driftstilskudd, Restaurering og vedlikehold av Christiansfjeld festning og drift av fredede Terningen skanse og Grindalen skanse. Støtte til lokalt kulturarbeid og tilrettelegging for samarbeidsprosjekter som Veterandag 8. mai, 17. mai feiring, nasjonale og lokale kampanjer, minneår og liknende begivenheter inngår.
- **Funksjon 386 Kommunale kulturbygg,** forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale kulturbygg.
- **Funksjon 390 Den norske kirke,** kommunens overføringer til kirkens virksomhet etter § 15 i kirkeloven og etter § 3 i gravferdsloven.
- **Funksjon 392 Andre religiøse formål,** kommunens tilskudd/overføringer til livssynsorganisasjoner. Satsen for beregning av kommunalt tilskudd blir regnet ut lokalt, og skal tilsvare kommunens utgifter per medlem til Den norske kirke som bor i kommunen.

Målgrupper for tjenestene

Målgrupper for tjenestene innenfor tjenesteområdet kultur og religiøse formål er:

- Alle innbyggere i Elverum kommune får tjenester innenfor kulturelle formål. Kulturaktiviteter som tilbys i bibliotek, kino, museer og idrettsanlegg er åpent for alle og lett tilgjengelig. Det tilstrebes et bredt utvalg i arrangementer og forestillinger – både med tanke på alder, kjønn og interesser. Også idrettslag, frivillige lag og foreninger er samarbeidspartnere og målgrupper for tjenesten.
- De som sokner til den norske kirke og øvrige livssynsorganisasjoner. Elverum kommunes ansvar er avgrenset til tilskuddet til Den norske kirke og til de øvrige livssynsorganisasjoner.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenesteproduksjonen innenfor tjenesteområdet Kultur og religiøse formål foregår i henhold lovverk/rammer for mange av tjenestene. Sentrale rammer er:

- Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova).
- Lov om folkebibliotek
- Lov om kulturminner (kulturminneloven).
- Lov om film og videogram – Kino er underlagt film- og videogramloven. Denne loven gjelder framvisning og omsetning av film og videogram i næring.
- Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4) som sier at kulturvirksomhet gir grunnlag for demokrati, for sosiale felleskap og økonomisk verdiskapning.
- Forskrift for badeanlegg, bassengbad og badstu m.v. med formål «å sikre brukerne av badeanlegg, bassengbad og badstuer tilfredsstillende helsemessige og hygieniske forhold, samt bidra til å hindre ulykker».

Elverum bibliotek har hatt stabilt besøk (årlig ca 80 000) og utlån (ca 70 000) over tid, til tross for knappe ressurser. Elverum bibliotek har lavest bemanning i forhold til antall innbyggere sammenlignet med tilsvarende kommuner i Hedmark. Dette gjør at bibliotekstjenesten er sårbar. Elverum biblioteks bok- og mediebudsjett er svært begrenset.

Elverum Kulturhus med sin drift som kino og kulturhus er en sentral kulturinstitusjon i kommunen. Besøksstatistikk framgår av tabell under:

KULTURHUSET	2013	2014	2015
Antall besøkende på kulturarrangementer for voksne	7.330	6.705	6.986
Antall besøkende på kulturarrangementer for barn	5.082	4.095	4.320
Antall besøkende på kino – barn	15.767	13.570	12.700
Antall besøkende på kino – fra 11 år og oppover	34.179	32.360	38.129

Planverk på tjenesteområdet

Følgende kommunale planer gjelder for tjenesteområdet:

- Kommuneplanens samfunnsdel med sine mål og strategier og hvor tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet Kultur og religiøse formål på mange områder bidrar til å oppfylle mål.
- Kommunedelplan/strategis plan: «Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv i Elverum – 2014 – 2018».

En Kulturminneplan er under utarbeidelse i henhold til den kommunale Planstrategien.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan og strategiske planer) og i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjeneste-produksjonen er vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

INDIKATOR	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
370 - Biblioteket			

Utlån pr innbygger	3,5	3,0	3,5
Antall besøkende per år	76 680	76 000	78 000
373 - Kino			
Antall besøkende på kino – barn	12 700	10 000	10 000
Antall besøkende på kino – fra 11 år og oppover	38 129	38 000	38 000
377 - Kunstformidling			
Antall besøkende på kulturarrangementer for voksne	6 986	7 000	7 000
Antall besøkende på kulturarrangementer for barn	4 320	4 000	4 000
380 - Idrett			
Antall veiledninger for søknad på spillemidler	40	50	50
Antall stormøter med informasjon til idrettsråd, samfunnshus og grendehus	4	4	4
Antall styremøter i Elverum Idrettsråd	10	10	10
381 - Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg			
Brukertilfredshet svømmehallen (skal 1-6, der 6 er høyest)	5	5	5
Brukertilfredshet Elverumshallen (skal 1-6, der 6 er høyest) (1-6)	6	5	5
Antall besøkende per.år i Elverumshallen	300 000	300 000	300 000
Totalt antall brukere Svømmehallen	78 303	80 000	80 000
Svømmehallen antall besøkende på fellesbad	14 716	19 000	16 000

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenester innenfor kulturområdet produseres i hovedsak innenfor Elverum kommunes Sektor for kultur i regi av enhetene:

- Idrettshaller og servicetjenester – I tillegg til drift av egne anlegg er driftsorganisasjonen til Elverumshallen leid inn av TAIK for å håndtere daglig drift av idrettshallen på Terningen Arena.
- Kino og Kulturhus
- Bibliotek
- Forebygging, fritid barn og unge
- Aktivitet og fritid med bistand

Tjenestene som hører under «religiøse formål» produseres av Den norske kirke og livssynsorganisasjonene kun med medfinansiering gjennom tilskudd fra kommunen.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- Videreutvikle Kulturhusets gode samarbeid med eksterne aktører og arrangører, både lokale og nasjonale.
- Videreføre arbeid med ny kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer, med fokus på medvirkning og informasjon.
- Videreutvikle samarbeid med idrettsrådet og frivillige lag/foreninger. Vurdere tilskuddsordninger slik at de støtter mål i kommunalt planverk (Idrett, folkehelse og frivillighet).
- Forsterke Elverum biblioteks fokus på litteratur, kunnskap og arrangementer rettet mot barn og unge,

- samt videreutvikle samarbeidet med skoler og barnehager.
- Bidra til utvikling av uteområder til felles bruk for kommunens innbyggere med fokus på integrering.
- Jobbe for at vi skal ha frie midler som egenandel for å søke eksterne midler (Stiprosjekt, Gjensidigestiftelsen, tilskudd fra fylkeskommune).
- Ivareta alt samarbeid som oppsto i forbindelse med innspillingen av filmen «Kongens nei», samt utvikle merkevaren «Kongens nei»- duobindersen.

Teknisk forvaltning

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet teknisk forvaltning er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
80 Teknisk forvaltning	7 090	5 900	7 238
301 Plansaksbehandling	4 418	4 004	4 391
302 Byggesbehandling og eierseksjonering	6	-1 399	-1 575
303 Kart og oppmåling	736	-172	871
304 Bygge- og delesaksbehandling, ansvarsrett og utlippstillatelser	-1 325	109	178
329 Landbruksforv. og landbruksbasert næringsutv.	2 567	2 303	2 316
360 Naturforvaltning og friluftsliv	687	1 056	1 057
Totalsum	7 090	5 900	7 238

- **Funksjon 301** inneholder tjenesten Arealplanlegging.
- **Funksjon 302** utgår og blir erstattet av funksjon 304.
- **Funksjon 303** inneholder tjenesten Kart- og oppmåling.
- **Funksjon 304** inneholder tjenesten Bygge- og delesaksbehandling, ansvarsrett og utlippstillatelser.
- **Funksjon 329** inneholder tjenestene Veterinærvakt og Landbruksforvaltning.
- **Funksjon 360** inneholder tjenestene Fiske- og viltforvaltning og Viltfondet.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppen for tjenestene er de som i tråd med lovverket har rett til en eller flere av de aktuelle tjenestene. De vanligste målgruppene for tjenestene etter særlovgivningen er:

- Utbyggere (private og profesjonelle aktører)
- Aktører i landbruket
- Grunneiere/eiendomsbesittere

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Kommunen er delegert forvaltningsmyndighet for et utvalg av særlover med de plikter det medfører for tilgjengelighet, faglighet og saksbehandlingskvalitet. Tjenestene ytes med hjemmel i disse særlovene, hvorav bl.a. Plan- og bygningsloven, Matrikkeloven, Forurensningsloven, Vegtrafikkloven, Jordloven,

Skogbruksloven, Viltloven, Konsesjonsloven samt andre miljø- og landbruksrelaterte lover er sentrale.

Ca. 2300 saker behandles årlig og gis vedtak, flest innen landbruksforvaltningen og byggesaksområdet

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplanen (areal- og samfunnsdel)
- Kommunearealdelplaner/områdeplaner
- Strategisk plan: Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014-2018.
- Strategisk plan: folkehelsearbeid i Elverum 2013 – 2017.
- Strategisk Næringsplan 2014 – 2018.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

TJENESTEKVALITET INDIKATOR	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
ALLE FUNKSJONER			
Antall saker omgjort av Fylkesmannen pga. saksbehandlingsfeil	0	0	0
301 - Plansaksbehandling			
1.gangsbehandling max 12 uker etter mottatt komplett planmateriale	85 %	100 %	100 %
303 - Kart og oppmåling			
Plassering av tiltak innen 3 dager	100 %	100 %	100 %
Andel eksisterende eiendommer i eiendomsbasen	97 %	97 %	98 %
Oversittelse av frist etter forskrift, Matrikkelloven § 18.3 (16 uker)	0 %	0 %	0 %
304 - Bygge- og delesaksbehandling, ansvarsrett og utslippstillatelser			
Gjennomførte tilsyn i % av antall byggesaker	61 %	20 %	20 %
Overskridelser av saksbehandlingstid som medfører nedsettelse av gebyr	0	0	0
Andel saker som har brukt byggsøk – nasjonale løsningen for elektronisk kommunikasjon i plan- og byggesaker	16 %	20 %	20 %
Brukertilfredshet snitt, bedrekommune.no (hvert 2. år)	4,6	–	4,5
329 - Landbruksforvaltning			
Ferdigbehandlede lovsaker innen 8 uker	78 %	85 %	85 %
Andel nærings saker sendt overordnet myndighet uten mangler	–	100 %	100 %
Andel skogfondsaker som behandles innen 1 uke	75 %	85 %	85 %
Andel nærings og økonomisaker behandlet innen 3 uker	95 %	90 %	90 %

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet Teknisk forvaltning produseres av Sektor for teknikk og miljø med sine organisatoriske enheter:

- Enhet for Geodata
- Enhet for Byggesak
- Enhet for Arealplan
- Enhet for Landbruk og Miljø.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- videreføre innsatsen på lederutvikling
- videreføre arbeidet med LEAN – gjennomføring
- videreføre arbeidet med digitalisering av saksbehandling og brukerdiallog
- slutføre arbeidet med ny byplan
- utarbeide plan for forvaltning av natur, kulturmiljø og landskap i Elverum kommune

Teknisk drift

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet teknisk drift er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
81 Teknisk drift	25 362	3 236	7 179
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	-607	-1 724	-1 781
332 Kommunale veier, miljø- og trafiksikkerhetstiltak og parkering	10 047	9 082	12 608
335 Rekreasjon i tettsted	2 306	2 200	2 402
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	17 152	16 754	16 858
340 Produksjon av vann	5 646	3 276	3 337
345 Distribusjon av vann	-7 079	-14 630	-14 063
350 Avløpsrensing	9 084	6 848	6 988
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	-11 198	-18 570	-19 174
355 Innsamling av husholdningsavfall	11	0	5
Totalsum	25 362	3 236	7 179

- **Funksjon 330** inneholder tjenesten Parkeringsordning.
- **Funksjon 332** inneholder tjenesten Kommunale veger.
- **Funksjon 335** inneholder tjenesten Rekreasjon i tettsted (parker m.v.).

- **Funksjon 340** inneholder tjenesten Produksjon av vann.
- **Funksjon 345** inneholder tjenesten Distribusjon av vann.
- **Funksjon 350** inneholder tjenesten Avløpsrensing og Avløpsnett/innsamling av avløpsvann.
- **Funksjonene 339 og 355** forvaltes av henholdsvis Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR), og Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS (MHBR).

Målgrupper for tjenestene

Målgruppen for tjenestene er alle kommunens innbyggere, samt alle brukere av kommunale veger, parker og plasser.

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Tjenestene ytes innenfor rammene av og med hjemmel i blant annet disse særlovene: Plan- og bygningsloven, Forurensningsloven, Vegtrafikkloven, Vegloven, Vassressursloven, Matloven, Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg, Smittevernloven, Brann- og eksplosjonsvernloven (MHBR), Renovasjonsforskriften (SØIR) m.fl.

Kommunen har ca 6.000 abonnenter på vann/avløp, som omfatter ca 17.000 innbyggere. Ca 227 km kjøreveger, 33 km gang/sykkelveger og ca 3.700 gatelyspunkter forvaltes, driftes og vedlikeholdes.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplan (areal- og samfunnsdel)
- Kommune arealdelplaner/områdeplaner
- Hovedplan vann og avløp – 2015 – 2024.
- Trafikksikkerhetsplan 2008 – 2017.
- Strategisk plan: Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014-2018.
- Strategisk plan: Folkehelsearbeid i Elverum 2013 – 2017.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

TJENESTEKVALITET INDIKATOR	Resultat 2015	MÅL 2016	MÅL 2017
332 OG 335 - Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak og Rekreasjon i tettsted			
Innbyggerundersøkelsen «Ryddighet og renhold på offentlige steder» (hvert 2. år)	Ikke målt	4,5	4,5

340, 345, 350, 353 -Produksjon og distribusjon av vann, Avløpsnett, avløpsrensing og innsamling			
Kommunale kloakkrenseanlegg, avvik fra krav	0	0	0
Ingen skal være uten vann i mer enn 6 timer	100 %	100 %	100 %
Plassering i tilstandsvurderingen BedreVA (innenfor de -% beste)	25%	10 %	10 %

Avvik fra drikkevannsforskriftene	0	0	0
Brukertilfredshet snitt, (skala 1 – 6, der 6 er høyest)	5,1	4,5	4,8

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet Teknisk drift produseres av sektor for Teknikk og Miljø med sine organisatoriske enheter:

- Enhet for Veg, park og anlegg
- Enhet for Vann og avløp

Interkommunale selskapene:

- Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS
- Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Utviklingsarbeid i 2017 innenfor tjenesteområdet vil i særlig grad være å:

- videreføre innsatsen på lederutvikling
- videreføre arbeidet med LEAN – gjennomføring
- profesjonalisere maskinentreprenørvirksomheten
- videreføre arbeidet med digitalisering av saksbehandling og brukerdiallog
- gjennomføre investeringer i tråd med Hovedplan vann og avløp
- gjennomføre investeringer knyttet til vegoppgradering og nye kommunale veger
- ferdigstille prosjektering av forlengelse av Welhavens veg, nytt kryss med RV2, og Østsidevegen opp mot Henrik Ibsens veg, og eventuelt starte arbeidene dersom budsjettsituasjonen gjør det mulig.

Næringsutvikling

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet næringsutvikling er gruppert på funksjoner med budsjett- og regnskapstall i 1000 kroner:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
89 Næringsutvikling m.m.	982	2 839	5 480
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	-6	0	0
320 Kommunal næringsvirksomhet	-2 247	-2 648	-425
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	3 236	5 488	5 905
Totalsum	982	2 839	5 480

- **Funksjon 320** inneholder tjenesten kommunal næringsvirksomhet og er i denne sammenheng det utbyttet kommunen erverver fra KF Elverum kommuneskoger.
- **Funksjon 325** inneholder tjenesten tilrettelegging og bistand for næringslivet.

Målgrupper for tjenestene

Målgruppen for tjenestene er næringsutøvere og næringsutviklere i Elverum via enkelttiltak og flere forskjellige fellesprosjekter inkludert Omstillingsprogram og Byregionprogram (i regi av ElverumRegionens Næringsutvikling AS (ERNU AS)).

Lovgrunnlag - Statistikk - Fakta

Det kommunale bidraget til næringsutvikling er ikke lovpålagt, men baserer seg på kommunens egen ambisjon forankret i planverk (se under).

Elverum kommune opplever lav arbeidsledighet (høsten 2016) til tross for at en i kommunen har vært gjennom til dels tøffe omstillingsutfordringer og nedbemanninger særlig i industri, hvilket ga støtet til blant annet pågående Omstillingsprogram i regi av ERNU AS. Elverumregionen er en del av en større bo- og arbeidsmarkedsregion som omfatter Elverumregionen og Hedemarken – en region med tilsammen ca. 150.000 mennesker og et relativt variert arbeidsmarked innenfor reiseavstander på 30 – 45 minutter. Elverum kommune har innenfor kommunens grenser i størrelsesorden 10.000 arbeidsplasser, med et betydelig innslag av offentlige arbeidsplasser i forsvar, sykehus, høyskole, kommunal og fylkeskommunal virksomhet. I kommunen vurderes det å være behov for å drive næringsutvikling for å utvikle en større andel av privat, konkurranseutsatt næringsvirksomhet basert på lokale fortrinn, for å balansere opp forholdet mellom private og offentlige arbeidsplasser og gjøre næringslivet mer differensiert og robust.

Planverk på tjenesteområdet

Kommunalt planverk som i særlig grad er styrende for tjenesteproduksjon innenfor tjenesteområdet er:

- Kommuneplanen (areal- og samfunnsdel)
- Strategisk Næringsplan 2014 – 2018
- Strategisk plan: Energi- og klimaarbeid i Elverum 2014-2018.
- Strategisk plan for NAV

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

På grunnlag av langsiktige strategiske mål (i kommuneplan, i strategiske planer) og i handlings- og økonomiplan er det satt arbeidsmål for tjenesteområdet for 2017. Målene for tjenesteproduksjonen er vist som indikatorer for funksjonene. Indikatorene gjør det mulig å følge utvikling over tid og viser om kortsiktige og langsiktige mål nås.

Tjenestekvalitet - indikator	Resultat 2015	Mål 2016	Mål 2017
Antall gjennomførte eksterne arrangementer/møter	5*	3	12
Antall gjennomførte systematiske bedriftsbesøk	5*	10	12
Antall konkrete næringsutviklingsinitiativ/prosjekter i arbeid	Ikke målt	Ikke målt	10

*)begrenset kapasitet grunnet permisjon

Funksjon 320 er utbyttet fra KF Elverum Kommuneskogens virksomhet. Kommuneskogen drives som et eget kommunalt foretak. Indikatoren på kommuneskogens drift og måloppnåelse er i denne sammenheng satt opp med et budsjettmål for utbytte. Det vises forøvrig til kommuneskogens drift med eget styre og skogbestyrer og tilhørende rapportering til kommunen gjennom eget regnskap og årsmelding.

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenestene innen tjenesteområdet Næringsutvikling m.m. produseres i regi av Samfunnsutviklings-staben direkte og ved at en relativt betydelig del av ressursene kanaliseres inn i selskapet ElverumRegionens Næringsutvikling AS (ERNU AS) med sine medarbeidere på de forskjellige prosjekter og datterselskaper (Sør-Østerdal Næringshage AS, Visit ElverumRegionen AS m.fl.)

Kommunens næringssjef er medarbeider i Samfunnsutviklingsstaben, og arbeider i kontorfellesskap med medarbeidere i ERNU AS samt øvrige selskaper og virksomheter som også bidrar til næringsutvikling i Elverum – slike som kommunalt eide Elverum Tomteselskap AS og Elverum kommunale Industribygg AS med datterselskaper.

Tjenester som ytes i regi av kommunens Sektor for teknikk og miljø bidrar også i betydelig grad til næringsutvikling og tilrettelegging for næringslivet – i særlig grad gjelder dette tjenester som areal- og reguleringsplanlegging, byggesaksbehandling og landbruksforvaltningen – se omtale under tjenesteområdene Tekniske tjenester og Teknisk forvaltning.

Kommuneskogen drives som eget kommunalt foretak.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Tjenesteproduksjonen innenfor dette tjenesteområdet er i sin karakter utviklingsarbeid for å bidra til å skape forbedret og ny næring. I det følgende listes imidlertid noen arbeidsområder som prioriteres i 2017 for å «utvikle utviklingsarbeidet», altså bidrag til å utvikle hvordan næringsutviklingsarbeidet i Elverum kan forbedres:

- Oppfølging av prioriterte tiltak forankret i Strategisk Næringsplan 2014-2018.
- Understøtte utvikling av Elverum Næringsforum.
- Følge opp arbeidet i Omstillingsprogrammet for Elverumregionen.
- Arbeide med de særskilte prosjekter/initiativ som er oppe og har næringsutviklingspotensial.
- Arbeide videre med attraksjonsprosjektene i samarbeid innad i Elverumsregionen og med Hamarregionen samt pågående Byregionprogram for å rekruttere nye innbyggere og ny virksomhet.

Fellesfunksjoner

Tjenesteområdet «Generelle fellesfunksjoner» inneholder KOSTRA-funksjoner som etter sitt innhold ikke kan henføres til noen spesifikke tjenester. Her ligger kommunens generelle inntekter i form av rammetilskudd, andre tilskudd, skatteinntekter og renteutgifter/-inntekter og andre finansposter. Samt at årsresultatene føres her.

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
90 Fellesfunksjoner	-1.063.776	-979.484	-1.025.115
170 Årets premieavvik	8 572	0	0

171 Amortisering av tidligere års premieavvik	13 459	13 952	12 452
172 Pensjon	292	0	3 900
173 Premiefond	-26 573	0	0
180 Diverse fellesutgifter	18	56 383	34 800
800 Skatt på inntekt og formue	-487 537	-532 770	-560 588
840 Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd	-559 447	-599 323	-618 864
850 Generelt statstilskudd vedr. flyktninger m.v.	-37 012	-37 139	-34 028
860 Motpost avskrivninger	-66 996	0	0
870 Renter/utbytte og lån	70 189	91 429	110 767
880 Interne finansieringstransaksjoner	21 192	27 983	26 446
899 Årets regnskapsmessige merforbruk/mindreforbruk	67	0	0
Totalsum	-1.063.776	-979.484	-1.025.115

180 Diverse fellesutgifter. Her føres utgiftene til eldrerådet. Lønns- og pensjonsreserve samt kommunestyrets og formannskapets reserver blir budsjettert her, men regnskapsført på riktige funksjoner i løpet av året.

Funksjonene 170, 171, 172 og 173 brukes for å spesifisere kommunens pensjonskostnader i regnskapsåret. Budsjettet legges på pensjonsreserven, se funksjon 180.

800 Skatt på inntekt og formue, her føres skatt på alminnelig inntekt og formue for personlige skattytere samt eiendomsskatt.

840 Statlig rammetilskudd og øvrige generelle statstilskudd. Dette er statlig rammetilskudd som sammen med skatten benevnes kommunens frie inntekter. Videre inneholder funksjonen øvrige generelle statstilskudd som ikke skal henføres til spesiell tjenestefunksjon.

850 Generelt statstilskudd vedrørende flyktninger m.v. føres her. Også overføring av integreringstilskudd til/fra andre kommuner ved flytting av tilskuddsberettigede flyktninger føres under denne funksjonen.

All bruk av midler inkludert fondsavsetninger føres på relevante funksjoner (sosialkontortjeneste, sysselsetting, opplæring, bolig osv.), slik at det er de midler man mottar til fordeling som budsjetteres og regnskapsføres her.

860 Motpost avskrivninger - Avskrivninger er gjort obligatorisk i kommunenes driftsregnskap. Dette betyr at summen av alle avskrivninger som er utgiftsført på art 590 på de «tjenesteytende» funksjonene, inntektsføres på denne funksjonen. De kalkulatoriske avskrivningene benyttes for å finne «driftskostnadene» på de enkelte tjenesteområdene i forbindelse med KOSTRA-rapporteringen, men blir i kommunens finansregnskap motpostert og erstattet med de reelle avdrag på lån.

870 Renter/utbytte og lån (innlån og utlån) Under denne funksjonen føres renteutgifter (ekskl. morarenter) og renteinntekter, herunder rente- og avdragskompensasjon, og eksterne finansieringstransaksjoner (inkl. låneavdragsfond), samt utbytte fra selskaper.

Eksterne finansieringstransaksjoner inneholder:

1. Bruk av lån og avdrag på lån

2. Utlån (ekskl. sosiale utlån som skal føres på funksjon 281), formidlingslån og mottatte avdrag

880 Interne finansieringstransaksjoner. Dekning av tidligere års merforbruk og disponering av tidligere års mindreforbruk i driftsregnskapet er obligatoriske poster på denne funksjonen. Det samme gjelder for dekning av tidligere års udekket og disponering av tidligere års udisponert i investeringsregnskapet.

Overføringer til investeringsregnskapet (f.eks. ved omdisponering av driftsmidler på en funksjon til investeringsformål) bør føres på denne funksjonen. Det samme gjelder avsetninger til og bruk av ubundne fond.

899 Årets regnskapsmessige merforbruk/mindreforbruk. Her føres årets regnskapsmessige resultat. Det budsjetteres ikke på denne funksjonen da økonomiplanen disponeres fullt ut ved avsetning til fond eller bruk av fond, slik at det budsjettmessige resultatet er lik null.

Siden dette er et fellesområde for alle kommunens tjenesteområder og i stor grad omhandler kommunens finanser avviker beskrivelsen av området fra de øvrige tjenesteområdene.

Området har ingen eksterne målgrupper, men understøtter de øvrige tjenesteområdene. Lovgrunnlaget finnes i hovedsak i Kommuneloven og i lover og forskrifter knyttet til økonomiforvaltningen som er beskrevet tidligere, herunder særlig de kommunale budsjett- og regnskapsforskriftene.

Det finnes noen spesifikke mål for området og disse er beskrevet tidligere i de mål som gjelder for hele kommunen.

Interne servicefunksjoner

Interne servicefunksjoner benyttes i budsjettet for å fordele ressurser til områder hvor man på budsjetteringstidspunktet ikke kan angi den eksakte fordelingen. Gjennom den løpende regnskapsførslen blir ressursbruken fordelt på de øvrige tjenesteområdene, og de KOSTRA-funksjoner som inngår i dette tjenesteområdet skal være nullet ut senest i årsoppgjøret.

Den alt overveiende delen av ressursene som vises i dette tjenesteområdet henføres til internhusleie, som føres på eget KOSTRA-begrep utenfor KOSTRA-kontoplanen i henhold til anbefaling fra SSB. Her budsjetteres sektorer og stabers utgifter til internhusleie og eiendomsstabens tilsvarende inntekter. Eiendomsstaben budsjetterer også sine bygningsrelaterte driftsutgifter her, som fordeles til de øvrige tjenesteområdene gjennom regnskapet. Også denne funksjonen skal være utlignet senest i årsoppgjøret.

Funksjoner og tjenester innenfor tjenesteområdet

Tjenesteområdet har følgende budsjetttramme til fordeling:

Tjenesteområde	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
94 Interne servicefunksjoner (fordeles)	0	74 182	77 807
000 Internhusleie – i henhold til Kostra	0	47 850	-667
190 Interne serviceenheter	0	26 331	78 474
Totalsum	0	74 182	77 807

Følgende sektorer og staber har budsjettmidler til disposisjon i dette tjenesteområdet i 2017:

Budsjett 2017	Sektor/Stab											
	10	12	15	20	32	50	70	81	82	83	99	
Tjenesteområde	Rådmann	Teknikk	Eiendom	Oppvekst	Helse	Kultur	PRO	Personal	SI-stab	Økonomi	Felles	SUM
94 Interne servicefunksjoner (fordeles)	575	2.122	-8.958	42.614	2.823	12.988	21.835	356	862	2.594	- 6	77.807
000 Internhusleie - i henhold til KOSTRA	575	2.259	-87.575	42.614	2.823	12.988	21.835	356	862	2.594		- 667
190 Interne serviceenheter		- 137	78.617								- 6	78.474
SUM	575	2.122	-8.958	42.614	2.823	12.988	21.835	356	862	2.594	- 6	77.807

Funksjonen benyttes for samlet budsjettering av utgifter og inntekter til forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdsavdelinger som betjener flere funksjoner i KOSTRA-kontoplanen. Funksjonen kan benyttes til for eksempel eiendomsavdelinger, felles materiallager og felles maskinpark eller bilpark. Eventuelt også andre avdelinger definert av KMD. Det forutsettes at alle utgifter for serviceenheten skal fordeles fullt ut på de funksjonene som betjenes fra enheten.

Det er viktig å få fram i KOSTRA hvordan drifts- og vedlikeholdsutgifter faktisk er fordelt på de ulike byggtypene. Internhusleie eller intern fordeling av utgifter knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold av bygg og anleggsdrift, skal derfor fordeles i regnskapet slik at den faktiske fordelingen av drifts- og vedlikeholdsutgifter til for eksempel skolebygg kommer frem i KOSTRA.

I vår kommune er det i alt vesentlig intern husleie for alle bygg som budsjetteres her. I budsjettet vises en mindre differanse som knyttes til til avtalejusteringer og investeringsprosjekter. Dette vil bli utlignet i regnskapet.

Det betyr at selv om det budsjetteres betydelige beløp her, skal regnskapsresultatet for året i dette tjenesteområdet være i null, når alle kostnader er fordelt ut på respektive enheter.

- **Funksjon 190** inneholder tjenestene i hovedsak Vedlikehold, Drift og Renhold. Men også en del andre poster til fordeling.

Innenfor vedlikehold gjennomføres det vedlikeholdstiltak iht. egen 4-årig vedlikeholdsplan. Den skal sikre opprettholdelse av den bygningstekniske tilstand overlevert ved ferdigstillelse av nybygg, herunder oppgradere kommunens Eiendom, Bygg og Anlegg (EBA) iht. gjeldende forskriftskrav – eierstyrt utvikling. Vedlikeholdet omfatter kommunens formålsbygg, som samlet utgjør 121.712 m².

Drift innebærer løpende driftstiltak iht. egen driftsplan, som sikrer ivaretagelse av kommunens eieransvar for egen EBA, herunder internkontroll, serviceavtaler og løpende utbedring av feil og mangler.

Renhold gjennomføres regelmessig og periodisk iht. egen renholdsplan, som skal bidra til ivaretagelse av inneklima, samt redusere behovet for bygningsteknisk vedlikehold. Renholdsarealet utgjør 78.657 m².

- **Funksjon 000** er benyttet som en teknisk bokføringsfunksjon for å håndtere internhusleie i henhold til anbefaling fra SSB, og skal i regnskapet gå i null for kommunen som helhet. Den enkelte enhet fører utgifter til intern husleie her og eiendomsstaben fører tilsvarende inntekter. Således vil ikke internhusleien påvirke hverken kommunens resultatregnskap eller vår rapportering til KOSTRA.

Målgrupper for tjenestene

Dette tjenesteområdet har ingen eksterne målgrupper. Alle målgrupper er knyttet til de øvrige tjenesteområdene, og beskrives under disse. I tillegg har eiendomsstaben noen eksterne leietagere i kommunale formålsbygg.

Lovgrunnlag – Statistikk – Fakta

Alt lovgrunnlag, statistikk og konkrete fakta er knyttet til de øvrige tjenesteområdene disse ressursene fordeles til i regnskapet og beskrives under disse.

Eiendomsstaben som genererer de største beløpene her er beskrevet under administrasjon.

Planverk på tjenesteområdet

Planverk på tjenesteområdet er innbefattet i planene for de øvrige tjenesteområdene.

Mål for tjenesteproduksjonen – målekort 2017

Mål for tjenesteproduksjonen er knyttet til de øvrige tjenesteområdene som servicefunksjonene fordeles til i regnskapet.

Organisering av tjenesteproduksjonen

Tjenesteproduksjonen organiseres av den sektor eller stab som har budsjettmidler i dette tjenesteområdet, og som gjennom regnskapet fordeler disse ut fra leverandørfakturaer og lønnsfordelinger løpende.

Planlagt utviklingsarbeid 2017

Økonomistaben driver et løpende utviklingsarbeid på rutiner og prosedyrer knyttet til dette tjenesteområdet sammen med de sektorer og staber som har budsjettmidler her. Vi har fått nye muligheter gjennom oppgraderingen av vårt økonomisystem og innføring av elektronisk mottak av fakturaer, som gjør det mulig å i større grad automatisere kontering og kostnadsfordelinger i området.

Årsbudsjett 2017

Innledning

Oppstillingene i årsbudsjettet viser det første året i økonomiplanen sammenlignet med opprinnelig budsjett for inneværende år og siste avlagte regnskap. Tabellene unntatt rammevedtakene er stilt opp i henhold til de kommunale budsjett- og regnskapsforskriftene.

Driftsbudsjett – Budsjettskjema 1A

Budsjettforskriftens budsjettskjema 1A viser kommunens ressurstilgang i form av inntekter, virkning av vedtatte finansposter og fondsbevegelser og hva som står til disposisjon for tjenesteproduksjon i driftsregnskapet.

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet			
Tall i 1000 kroner	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER			
Skatt på inntekt og formue	-492 788	-465 480	-442 451
Ordinært rammetilskudd	-587 796	-568 655	-551 983
Eiendomsskatt verk og bruk	-5 335	-5 335	-6 375
Eiendomsskatt annen fast eiendom	-62 465	-61 955	-38 992
Andre direkte eller indirekte skatter	- 381	- 372	- 363
Andre generelle statstilskudd	-69 990	-43 574	-43 539
Sum frie disponible inntekter	-1218 755	-1145 371	-1083 703
FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER			
Renteinntekter og utbytte	-13 263	-29 381	-38 823
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	59 248	59 643	54 200
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	65 158	61 543	54 959
Netto finansinntekter/-utgifter	111 144	91 805	70 336
AVSETNINGER OG BRUK AV AVSETNINGER			
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	26 659	0
Til ubundne avsetninger	27 625	3 503	21 279
Til bundne avsetninger	2 097	390	9 140
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0

Bruk av ubundne avsetninger	0	0	- 680
Bruk av bundne avsetninger	-5 544	-3 105	-4 556
Netto avsetninger	24 177	27 447	25 183
FORDELING			
Overført til investeringsregnskapet	0	0	327
Til fordeling drift	-1083 434	-1026 119	-987 858
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1083 434	1026 119	987 858
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0	0	0

Driftsbudsjett – Budsjettskjema 1B

Driftsbudsjettets Budsjettskjema 1B spesifiserer fordelingen på tjenesteområder fra linjen «Fordelt til drift» i Budsjettskjema 1A. Dette er en oppstilling i henhold til budsjettforskriftene. I kommunens rammevedtak for tjenesteområdene inngår også en del poster som forskriftene styrer til skjema 1A. Rammevedtaket er derfor spesifisert særskilt nedenfor.

Budsjettskjema 1B – Driftsbudsjettet på tjenesteområder			
Tall i 1000 kroner	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Netto driftsutgifter pr sektor			
Politisk styring	10 070	9 544	9 983
Administrasjon	87 062	78 106	90 433
Barnehage	144 737	136 349	149 891
Skole	211 492	217 369	241 694
Barnevern	49 448	29 278	38 034
Helse	66 893	65 081	67 257
Pleie og omsorg	303 947	303 506	336 342
Sosial – tjenestebistand	1 652	-5 398	14 076
Sosial – økonomisk bistand	48 606	47 289	43 826
Kultur- og religiøse formål	26 789	24 967	42 013
Teknisk forvaltning	7 462	5 030	7 745
Teknisk drift	12 499	6 186	23 739
Næringsutvikling	4 501	2 861	1 202
Fellesfunksjoner	30 470	20 981	-78 445
Interne servicefunk (fordeles)	77 807	75 737	0
Netto for tjenesteområdene	1.083.434	1.016.886	987.790

Hovedoversikt drift

Budsjettforskriftenes hovedoverskrift drift viser kommunens inntekter, utgifter og finanstransaksjoner fordelt på de enkelte hovedposter.

Økonomisk oversikt – Drift			
Tall i 1000 kroner	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
DRIFTSINNTEKTER			
Brukerbetalinger	- 68 708	- 69 405	- 69 488
Andre salgs- og leieinntekter	- 110 330	- 114 856	- 114 048
Overføringer med krav til motytelse	- 151 146	- 176 574	- 237 111
Rammetilskudd	- 587 796	- 568 655	- 551 983
Andre statlige overføringer	- 69 990	- 43 574	- 43 539
Andre overføringer	- 1 151	- 2 277	- 3 437
Inntekts- og formuesskatt	- 492 788	- 465 480	- 442 451
Eiendomsskatt verk og bruk	- 5 335	- 5 335	- 6 375
Eiendomsskatt annen fast eiendom	- 62 465	- 61 955	- 38 992
Andre direkte og indirekte skatter	- 381	- 372	- 363
Sum driftsinntekter	-1 550 090	-1 508 483	-1 507 787
DRIFTSUTGIFTER			
Lønnsutgifter	776 790	742 566	799 070
Sosiale utgifter	198 455	193 332	203 739
Kjøp av varer og tjen. som inngår i komm. tjensteprod.	186 219	172 785	199 387
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjensteprod.	157 732	167 668	153 202
Overføringer	122 184	137 354	89 691
Avskrivninger	68 000	65 000	66 996
Fordelte utgifter	- 27 973	- 24 810	- 36 052
Sum driftsutgifter	1 481 406	1 453 895	1 476 033
Brutto driftsresultat	- 68 684	- 54 588	- 31 754
EKSTERNE FINANSINNTEKTER			
Renteinntekter og utbytte	- 13 263	- 29 380	- 38 823
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Bruk av interne lån	0	0	0
Mottatte avdrag på lån	- 397	- 414	- 234

Sum eksterne finansinntekter	- 13 659	- 29 794	- 39 057
EKSTERNE FINANSUTGIFTER			
Renteutgifter og låneomkostninger	59 248	59 643	54 200
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	65 158	61 542	54 960
Utlån	150	18	167
Sum eksterne finansutgifter	124 556	121 203	109 327
Resultat eksterne finanstransaksjoner	110 897	91 409	70 270
Motpost avskrivninger	- 68 000	- 65 000	- 66 996
Netto driftsresultat	- 25 787	- 28 179	- 28 481
BRUK AV AVSETNINGER			
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	- 600	- 600	- 2 680
Bruk av bundne driftsfond	- 5 544	- 3 105	- 4 557
Sum bruk av avsetninger	- 6 144	- 3 705	- 7 238
AVSETNINGER			
Overført til investeringsregnskapet	0	0	327
Avsatt til dekning av tidligere års r.messige merforbruk	0	26 659	0
Avsatt til disposisjonsfond	29 835	4 835	26 186
Avsatt til bundne driftsfond	2 097	390	9 139
Sum avsetninger	31 931	31 884	35 652
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	0	0	- 67

Budsjettrammer på tjenesteområder - kommunestyret vedtak

Tabellen viser sum inntekter og utgifter per tjenesteområde inkl. finansposter som i henhold til budsjettforskriften skal vises i budsjettskjema 1A. Det er denne oppstillingen over budsjettrammer per tjenesteområde, som det vil bli rapportert på i tertialrapportene gjennom året.

Tjenesteområdenes budsjettrammer			
Tall i 1000 kroner	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Netto driftsutgifter pr tjenesteområde			
Politisk styring	10 070	8 564	9 983
Administrasjon	87 062	78 483	91 147
Barnehage	144 737	137 203	149 828

Skole	211 488	210 737	241 343
Barnevern	24 462	32 084	38 026
Helse	66 893	64 822	66 830
Pleie og omsorg	305 654	295 977	337 661
Sosial – tjenestebistand	1 652	-1 840	13 036
Sosial – økonomisk bistand	48 606	42 853	43 117
Kultur- og religiøse formål	26 789	24 444	39 370
Teknisk forvaltning	7 238	5 900	7 090
Teknisk drift	7 179	3 236	25 362
Næringsutvikling	5 480	2 839	982
Fellesfunksjoner	- 1.025.115	-979.484	- 1.063.776
Interne servicefunk (fordeles)	77 806	74 182	0
Netto for tjenesteområdene	0	0	0

Budsjettrammer på sektorer og staber - Rådmannens oppfølging

Oppstillingen viser ressurstilgangen for de enkelte sektorer og staber, og vil være rådmannens utgangspunkt for lederavtaler og oppfølging gjennom året.

Sum inntekt/utgift inkl finansposter pr sektor (i 1000 kr)			
Sektor/Stab	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
Rådmann	19 033	18 073	18 294
Teknikk og miljø	24 707	22 200	19 814
Eiendomsstab	-8 710	-13 343	-23 968
Oppvekst	399 301	391 019	384 261
Familie- og helse	94 693	89 311	86 970
NAV-leder	50 054	44 007	44 680
Kultur	79 041	60 739	64 818
Pleie-, rehabilitering- og omsorg	326 997	315 619	321 247
Personalstab	11 977	11 712	10 493
Service/IT-stab	14 756	13 360	14 367
Økonomistab	17 515	16 803	16 944
Felles/finans/div	-1 029 362	-969 500	-957 920
TOTAL	0	0	0

Investeringsbudsjett – Budsjettskjema 2A

Budsjettforskriftenes budsjettskjema 2A viser summen av planlagte investeringer og utlån, og hvorledes disse planlegges finansiert.

Budsjettskjema 2A - Investeringsbudsjettet			
Tall i 1000 kroner	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
FINANSIERINGSBEHOV			
Investeringer i anleggsmidler	429 131	375 309	195 967
Utlån og forskutteringer	65 000	65 000	62 219
Kjøp av aksjer og andeler	4 300	3 400	6 782
Avdrag på lån	14 405	12 790	22 401
Dekning av tidligere års udekket	0	0	13 390
Avsetninger	0	0	20 914
Årets finansierungsbehov	512 836	456 499	321 673
FINANSIERING			
Bruk av lånemidler	- 410 105	- 376 477	- 217 584
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	0	- 17 240
Tilskudd til investeringer	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	- 82 826	- 61 732	- 24 195
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	- 14 405	- 12 790	- 39 498
Andre inntekter			- 1 912
Sum ekstern finansiering	- 507 336	- 450 999	- 300 429
Overført fra driftsregnskapet	0	0	- 327
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0
Bruk av avsetninger	- 5 500	- 5 500	- 20 917
Sum finansiering	- 512 836	- 456 499	- 321 673
Udekket / Udisponert	0	0	0

Investeringsbudsjett – Budsjettskjema 2B

Investeringsbudsjett – Budsjettskjema 2B skal spesifisere årets investeringsrammer for den enkelte investeringsaktivitet. Det vises her til samme oversikt under Økonomiplan 2017 – 2020, som viser aktiviteten og til beskrivelsene av det enkelte prosjekt gitt i tekstdelene foran.

Hovedoversikt investering

Budsjettforskriftenes hovedoversikt investeringer viser inntekter, utgifter og tilknyttede finanstransaksjoner, samt hvorledes dette er planlagt finansiert ved disponering av egenkapital og forbruk av lån.

Økonomisk oversikt - Investering			
Tall i 1000 kroner	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Regnskap 2015
INNETEKTER			
Salg driftsmidler og fast eiendom			- 17 240
Andre salgsinntekter			- 1 912
Overføringer med krav til motytelse	0	0	- 6 345
Kompensasjon for merverdiavgift	- 82 826	- 61 732	- 24 195
Statlige overføringer			
Andre overføringer			
Renteinntekter og utbytte			
Sum inntekter	- 82 826	- 61 732	- 49 692
UTGIFTER			
Lønnsutgifter			
Sosiale utgifter			
Kjøp av varer og tjen. som inngår i komm. tjenesteprod.	420 131	374 409	170 576
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjensteprod.	9 000	0	251
Overføringer			24 786
Renteutgifter og omkostninger	0	900	354
Fordelte utgifter			
Sum utgifter	429 131	375 309	195 967
FINANSIERINGSTRANSAKSJONER			
Avdrag på lån	14 405	12 790	22 401
Utlån	65 000	65 000	62 218
Kjøp av aksjer og andeler	4 300	3 400	6 782
Dekning av tidligere års udekkede merforbruk			13 389
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	2 676
Avsatt til bundne investeringsfond			18 239
Sum finansieringstransaksjoner	83 705	81 190	125 705
Finansieringsbehov	430 010	394 767	271 980
FINANSIERING			

Bruk av lån	- 410 105	- 376 477	- 217 584
Salg av aksjer og andeler			
Mottatte avdrag på utlån	- 14 405	- 12 790	- 33 152
Overført fra driftsregnskapet			- 327
Bruk av tidligere års udisponerte mindreforbruk			
Bruk av disposisjonsfond	- 5 500	- 4 600	- 5 047
Bruk av bundne driftsfond			
Bruk av ubundne investeringsfond	0	- 900	- 3 723
Bruk av bundne investeringsfond			- 12 147
Sum finansiering	- 430 010	- 394 767	- 271 980
Udekket / Udisponert	0	0	0

Kommunale tilskudd til ulike organisasjoner

Tilskudd til ulike organisasjoner		
Organisasjon/lag/forening	2016	2017
Tilskudd til festspillene, reguleres iht sum og føringer kulturdepartementet	941.000	941.000
Elverum håndball herrer	50.000	50.000
Nysted - Elverum Kunstforening	32.000	32.000
Hedmarken Symfoniorkester	18.000	18.000
Møteplassen	950.000	1.050.000
Musikk i Hedmark	160.000	0
Volum	100.000	100.000
Tilskudd samfunnshus	0	260.000
Tilskudd lag og foreninger 300' - driftsmidler etter søknad 1 gang pr år	0	300.000
Elverum Idrettsråd	500.000	805.000
Tilskudd 17. mai	96.500	96.500
Tilskudd Glomdalsmuseet (avh. av innbyggere)	103.000	103.000
Tilskudd Hedmark Fylkesmuseum	400.000	400.000
Namibiaforeningen, internasjonalt infosenter	50.000	100.000
Grundsetmart'n	230.000	230.000
Kulturformål barn og unge	100.000	0
Tilskudd frivillighet kultur - prosjektmidler etter søknad 2 ganger i året	0	200.000
Tilskudd til lokal musikk og kultur	0	160.000
Diverse tilskudd lag/foreninger innen helse	55.000	55.000
SMISO (tidl. Evas Støttesenter)	162.000	162.000
Herneshallen (indeksreguleres i henhold til avtale)	285.000	285.000
Elverum Frivilligsentral (kr 365.000 inkl. i rammetilskuddet fra 2017)	393.600	788.600
Christianfjelds venner	30.000	30.000
Sum	4.656.100	6.166.100

Gebyrregulativ 2017 – rådmannens forslag

Leie av Elverumshallen

LEIEPRISER I ELVERUMHALLEN IDRETTSHALL

A	Turneringer/arrangementer		2017		2016
	Messehallen/turn + 2 garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr.	270,00	kr.	260,00
	Idrettshallen + 2 garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr.	470,00	kr.	470,00
	Idrettshallen + alle garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr.	530,00	kr.	520,00
	Bomberom + garderober/dusj (pr time à 60 min)	kr.	160,00	kr.	150,00
	Vestibyle	kr.	150,00	kr.	140,00
B	Idrettshallen				
	Arrangementer uten inntektsgivende tiltak pr døgn (vaktmestertjenester faktureres i tillegg)	kr.	6.890,00	kr.	6.720,00
	Idrettsarrangementer med egen avtale				
	Arrangement med inntektsgivende tiltak pr døgn (tilsyn/vaktmester faktureres i tillegg)	kr.	13.220,00	kr.	12.910,00
	Egne avtaler med f.eks Grundsetmart’n	kr.	-	kr.	-
	Leie av utstyr				
	Tilsyn vaktmester per påbegynt time	kr.	560,00	kr.	540,00
	Scene-elementer med ben pr element for inntil 2 uker	kr.	150,00	kr.	150,00
C	Trening				
	Elverumshallen pr treningstime à 45 min	kr.	320,00	kr.	310,00
	Messehallen pr treningstime à 45 min	kr.	240,00	kr.	230,00
	Utleie av bomberom pr treningstime à 60 min	kr.	130,00	kr.	120,00
	Aktiviteter for barn og unge under 19 år gis 40 % rabatt				
	Avgift for bruk av klister pr.time	kr.	40,00	kr.	40,00
D	Kamper – 25 % av spilleinntekten				
	Minimumsleie	kr.	860,00	kr.	860,00
	Kretskamper	kr.	490,00	kr.	480,00
E	Garderobeutelie (hver seksjon har 1 eller 2 garderober + 1 dusj)				
	Gardrobe en seksjon	kr.	150,00	kr.	140,00
	Garderober to seksjoner	kr.	250,00	kr.	250,00

Garderober tre seksjoner	kr.	360,00	kr.	360,00
Leie av lagerrom – egen avtale	kr.	–	kr.	–

Leie av skolelokaler

UTLEIE AV SKOLELOKALER		2017		2016	
1	Skolens lokaler kan lånes ut til sosiale og kulturelle formål utenom skoletid, såfremt denne bruken ikke i vesentlig grad begrenser skolens bruk av lokalene.				
2	Rektor har det daglige ansvaret for tilsyn med skoleanlegget og forestår utlån i disse tilfelle: * arrangementer i skolens egen regi, eller i regi av skolens rådsorganer eller foreninger i skolens lokalmiljø * Idretts- og kulturaktiviteter der utlån/-leie avtales for det enkelte tilfelle * voksenopplæringskurs arrangert av kommunen eller av godkjent studieorganisasjon. Slik at bruk av skolelokalene som ikke har inntektsbringende siktemål, er gratis for brukeren. For arrangementer av inntektsbringende karakter betales leie etter satsene i reglementets punkt 6. Brukeren betaler for ekstra renhold som måtte bli nødvendig på grunn av utvidet bruk, også i de tilfelle det ikke betales leie. * Utlån av skolens kroppsøvingsanlegg som trenings- og øvingslokaler for lokalt idretts- og kulturliv gjennom hele eller deler av skoleåret: Søknad sendes den enkelte skole etter kunngjøring i lokalpressen før skoleferien. Denne bruken av skoleanlegget er gratis for brukerne. Brukes skolens kroppsøvingsutstyr så som baller, apparater og matter, betales en avgift pr t/u pr halvår for dette. Ekstra renhold betales av bruker.				
	Bruk av kroppsøvingsutstyr pr t/u pr halvår	kr.	340,00	kr.	330,00
3	Utleie av skolebygg til overnatting skjer etter avtale med rektor og innkvarterings- ansvarlig for arrangementet, alternativt direkte med representant for brukerne. Rektor er ansvarlig for forhånsvarsling av brannvesenet. Rektor har ansvar for at arrangør/bruker blir gjort kjent med skolens brann- og sikkerhetsinstruks. Rektor vurderer om overnatting krever at det etableres bakvaksordning av vaktmester eller tilsynsansvarlig. Uttak av strøm til campingvogner o.l skjer etter skolens anvisning, og kan bare skje i det omfang skolens tekniske anlegg tillater det.				
	Overnatting pr person pr overnattingsdøgn med bakvakt	kr.	90,00	kr.	80,00
	Overnatting pr person pr overnattingsdøgn uten bakvakt	kr.	90,00	kr.	80,00
	Uttak av strøm til campingvogn o.l pr døgn pr uttak	kr.	70,00	kr.	70,00
4	Skolelokalene kan også leies bort til andre etter avtale med rektor: * Møter og samlinger i heimevern og sivilforsvar * Kortere kurs arrangert av andre enn nevnt under punkt 2 foran * Andre møter og foredragsvirksomhet, også av politisk eller religiøs art * For slik utleie betales husleie som nevnt i punkt 6				
5	Bortleie skjer i alle tilfelle på slike vilkår: * Kravene i renholdsforskriftene for skoler må overholdes * Leieren må i hvert tilfelle oppgi en ansvarshavende blant dem som er tilstede, til skolens vedkommende (rektor eller vaktmester). * Den fastsatte godtgjøringen kan kreves innbetalt på forskudd * Leietillatelsen kan når som helst tilbakekalles. * Leieren er ansvarlig for at skolens lokaler og inventar blir behandlet aktsomt og forsvarlig og står økonomisk ansvarlig for all skade som måtte oppstå. * All parkering av sykler og motorkjøretøyer skjer på anvist plass.				

* Det er forbudt å nyte rusmidler innfor skoleområdet. Videre er det forbudt å røyke på skolens arealer.					
6	Utleieprisen for de forskjellige rom fastsettes slik: (Minimumsleie = 1 time)				
	Gymnastikksal m/garderobe og dusj	kr.	310,00	kr.	300,00
	Svømmebaseng m/garderobe og dusj	kr.	310,00	kr.	300,00
	Klasserom	kr.	170,00	kr.	160,00
	Øvrige rom	kr.	200,00	kr.	190,00
Utgifter til brensel, lys og renhold fastsettes til 75 % av leieprisen. Når leietillatelsen gis etter pkt. 4 kan disse satsene settes ned av rektor/driftsstyret etter søknad i hvert enkelt tilfelle. Rektor påser at leieforholdet blir gjort kjent for økonomisjef mht. innbetaling av leie.					
7	Vaktmester/rektor sender månedlig oppgave over utleie av skolens lokaler til revisor.				

Leie av lokaler Folkvang

LEIE FOR DE ENKELTE ROM I KOMMUNEHUSET FOLKVANG		2017		2016	
Utleie skjer ved at forespørsel bekreftes med underskrevet avtale. Utleie som krever ekstra renhold på kvelder og i helger, belastes leietaker i tillegg til leiekostnadene. Leie for det enkelte rom er fastsatt slik:					
A	Elverum – Aulaen				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr.	1.700,00	kr.	1.660,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr.	1.920,00	kr.	1.870,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr.	3.550,00	kr.	3.460,00
	Øving Aulan alle dager	kr.	500,00	kr.	500,00
	Timepris dagtid	kr.	260,00	kr.	250,00
B	Heradsbygd – Lille Auditoriet				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr.	1.220,00	kr.	1.190,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr.	1.220,00	kr.	1.190,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr.	2.280,00	kr.	2.220,00
	Timepris dagtid	kr.	150,00	kr.	140,00
C	Leiret – Store Auditoriet				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr.	1.650,00	kr.	1.610,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr.	1.920,00	kr.	1.870,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr.	3.550,00	kr.	3.460,00
	Timepris dagtid	kr.	260,00	kr.	250,00
E	Nordskogbygda, Sørskogbygda og Jømna – Møterom				

Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr.	620,00	kr.	600,00
Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr.	620,00	kr.	600,00
Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr.	1.220,00	kr.	1.190,00
Kantina u/kjøkken og bemanning				
Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr.	2.430,00	kr.	2.370,00
Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr.	2.430,00	kr.	2.370,00
Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager pr dag	kr.	2.430,00	kr.	2.370,00
Kursrom DATA u/instruktør				
Dagtid 8:00 – 15:30 pr time	kr.	240,00	kr.	230,00
Kveld 15:30 – 24:00 pr time	kr.	240,00	kr.	230,00

Leie Ungdommens hus

BETALING FOR LEIE AV LOKALER I UNGDOMMENS HUS		2017	2016
A	Frivillige lag, grupper eller organisasjoner med en klar barne- og ungdomsprofil: gratis bruk av lokalene til sin virksomhet på dager uten ordinær drift	kr.	0,00
	Forutsetninger for gratis bruk er: At arrangementet er lukket (for lagets medlemmer), og at ikke bruk av utstyr medfører kostnader, samt at lokalene ryddes etter bruk	kr.	0,00
	Bursdager, seremonier, jubileer etc	kr.	1.500,00
	Større arrangementer som cuper, lan, turneringer, mønstringer. Tilgang til hele huset unntatt øvingsrom	kr.	4.160,00
B	Utleie av lokaler til andre brukergrupper (kort varighet, kveld eller dag)		
	Kafè	kr.	710,00
	Storsal	kr.	1.410,00
	Buldrerom	kr.	440,00
	Øvingsrom pr. mnd. i helger	kr.	2.000,00
	Øvingsrom pr. ukedag/kveld	kr.	500,00
C	Utleie av kjentmann		
	Hverdager 09:00 – 24:00 pr påbegynt time	kr.	410,00
	Helger pr påbegynt time	kr.	530,00
	Fritid med Bistand		
	Egenandel transport pr. tur fritidsaktiviteter internt i Elverum	kr.	50,00
	Egenandel transport pr tur fritidaktiviterer til nabokommuner	kr.	100,00
	Øvingsrom pr. mnd. i helger	kr.	2.000,00
	Øvingsrom pr. ukedag/kveld	kr.	500,00

C	Utleie av kjentmann				
	Hverdager 09:00 – 24:00 pr påbegynt time		410,00		400,00
	Helger pr påbegynt time		530,00		510,00
	Fritid med Bistand				
	Egenandel transport pr. tur fritidsaktiviteter internt i Elverum	kr.	50,00	kr.	50,00
	Egenandel transport pr tur fritidaktiviterer til nabokommuner	kr.	100,00	kr.	100,00

Leie rom Rådhuset

LEIE FOR DE ENKELTE ROM I RÅDHUSET		2017		2016	
Utleie skjer ved at forespørsel bekreftes med underskrevet avtale. “Store arrangementer” i Festsalen er: utleie til bl.a. dansefester, brylluper, og kommersielle arrangementer med inngangspenger. Utleie som krever ekstra renhold på kvelder og i helger, belastes leietaker i tillegg til leiekostnadene. Leie for det enkelte rom er fastsatt slik:					
A	Festsalen				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl vask	kr.	4.290,00	kr.	4.180,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl vask	kr.	6.430,00	kr.	6.270,00
B	Tårnet i Rådhuset				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl vask	kr.	2.170,00	kr.	2.110,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl vask	kr.	2.170,00	kr.	2.110,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl vask	kr.	2.730,00	kr.	2.660,00
C	Rådhusfoajèen				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl vask	kr.	2.700,00	kr.	2.630,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl vask	kr.	2.700,00	kr.	2.630,00
D	Kommunestyresalen				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl vask	kr.	2.170,00	kr.	2.110,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl vask	kr.	2.170,00	kr.	2.110,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl vask	kr.	2.730,00	kr.	2.660,00
E	Formannskapssalen				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang	kr.	1.800,00	kr.	1.750,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang	kr.	1.800,00	kr.	1.750,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr.	2.360,00	kr.	2.300,00
E	Grupperommet				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl vask	kr.	1.230,00	kr.	1.200,00

	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl vask	kr.	1.230,00	kr.	1.200,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl vask	kr.	1.780,00	kr.	1.730,00
F	Peisestua				
	Dagtid 8:00 – 15:30 pr gang Inkl vask	kr.	1.230,00	kr.	1.200,00
	Kveld 15:30 – 24:00 pr gang Inkl vask	kr.	1.230,00	kr.	1.200,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager Inkl vask	kr.	1.780,00	kr.	1.730,00
G	Resturant Elvarheim				
	Leie uten kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl vask	kr.	3.300,00	kr.	3.220,00
	Leie med kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl vask	kr.	4.460,00	kr.	4.350,00
H	Kantine Folkvang				
	Leie uten kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl vask	kr.	3.300,00	kr.	3.220,00
	Leie med kjøkken (kun utleie etter kl 15. hverdager) Inkl vask	kr.	4.460,00	kr.	4.350,00

Leie Kulturhuset

VEILEDENDE Utleiepriser ved Kulturhuset i Elverum		2017		2016	
Kultursjefen har fullmakt til å godkjenne særskilte avtaler for hele Kultursektorens ansvarsområde. Det kan omfatte avtaler med leietakere/arrangører som f.eks Festspillene i Elverum og lignende. Ledsagerbevis gir innehaveren adgang til arrangementer med en ledsager mot å betale kun for seg selv. Eksterne arrangører må forespørres om å akseptere ledsagerbevisordningen. Kultursektoren står også for utleie av Festsalen, Rådhusfoajéen og Tårnet i Rådhuset. Kulturhuset leies ikke ut til kurs/konferanser etter kl 16:00					
A	Storstua – lokale leietagere/foreninger pr. gang				
	Dagtid 8:00 – 15:30	kr.	2.280,00	kr.	2.220,00
	Kveld 15:30 – 24:00	kr.	4.780,00	kr.	4.660,00
	Fredag kveld, lørdag, søndag og helligdager	kr.	7.550,00	kr.	7.370,00
	Storstua – kommersielle leietakere alle dager, pr. gang				
	Alle dager	kr.	11.940,00	kr.	11.660,00
	Dobbeltforestillinger	kr.	15.680,00	kr.	15.310,00
B	Veslestua – lokale leietagere/foreninger, pr. gang				
	Dagtid 8:00 – 15:30	kr.	1.690,00	kr.	1.650,00
	Kveld 15:30 – 24:00	kr.	2.810,00	kr.	2.740,00
	Veslestua – kommersielle leietakere				
	Alle dager		4.960,00		4.840,00
C	Avgift for billettsystem – billettagift				

Bruk av husets billettsystem er obligatorisk. Kurs og konferanser er unntatt.					
Billettavgift pr solgt billett		kr.	25,00	kr.	25,00
Provisjon av billettinntekter etter at husleie og billettavgift er trukket fra brutto inntekt: (Lokale barne- og ungdomsaktiviteter der alle deltagere er under 18 år er fritatt for provisjon)					
Lokale leietagere/foreninger			6 %		6 %
Kommersielle leietagere			7 %		7 %
D	Utleie av teknikere				
Lokale leietagere: Hverdager kl 09:00 – 24:00 pr påbegynt time		kr.	400,00	kr.	350,00
Lokale leietagere: Helger pr påbegynt time		kr.	500,00	kr.	450,00
Kommersielle leietagere hverdager og helg pr. påbegynt time		kr.	600,00	kr.	600,00
D	Utleie utstyr				
Teknisk utstyr fra Kulturhuset leies ikke ut.					

Leie Rådhusplassen og Musikkpaviljongen

UTLEIE AV RÅDHUSPLASSEN		2017		2016
Leie pr. dag inkl. strøm		kr.	850,00	kr. 850,00
UTLEIE AV MUSIKKPAVILJONGEN				
Musikkpaviljong etter nærmere avtale		kr.	0,00	kr. Gratis

Billettpriser Elverum kino

BILLETTPRISER VED ELVERUM KINO		2017		2016	
Vedtatt av rådmannen etter fullmakt. Prisene inkluderer kulturmoms med gjeldende sats.					
A	Barneforestillinger kl 17:00				
	Pr person uansett alder	kr.	85,00	kr.	85,00
	Pr person uansett alder – 3D forestillinger	kr.	105,00	kr.	105,00
B	Ungdom/voksenforestillinger – Alle forestillinger				
	Pr person	kr.	105,00	kr.	105,00
	Pr person – 3D forestillinger	kr.	125,00	kr.	125,00

C	Rabattordninger				
	Barnefilmer/17:00 forestilling – Rabattheft 6 forestillinger	kr.	525,00	kr.	525,00
	Ungdom/voksenforestillinger – Rabattheft 6 forestillinger	kr.	625,00	kr.	625,00
	Honnørbillett voksen forestilling.	kr.	95,00	kr.	95,00
	Vernepliktige alle forestillinger	kr.	85,00	kr.	85,00

Elverum Bibliotek

ELVERUM BIBLIOTEK		2017		2016
Erstatning for tapte og ødelagt bøker/lydbøker	kr.	560,00	kr.	550,00
Erstatning for tapt og ødelagte filmer	kr.	350,00	kr.	340,00
Erstatning for tapt og ødelagt musikk cd	kr.	250,00	kr.	230,00
Erstatning for tapt og ødelagt pc spill	kr.	370,00	kr.	360,00
Erstatning for tapt og ødelagte tidsskrifter	kr.	80,00	kr.	70,00
Kopiering av vitnemål med rett kopi bekreftelse	kr.	6,00	kr.	6,00
Kopiering i sort/hvit format A4	kr.	4,00	kr.	4,00
Kopiering i sort/hvitt format A3	kr.	8,00	kr.	8,00
Kopiering i farge format A4	kr.	7,00	kr.	7,00
Kopiering i farge format A3	kr.	14,00	kr.	14,00
Erstatning for tapt lånekort	kr.	40,00	kr.	40,00
Gebyr for 1. gangs varsel om innlevering	kr.	60,00	kr.	60,00
Gebyr for 2. gangs varsel om innlevering	kr.	140,00	kr.	130,00
Fax innland pr side	kr.	11,00	kr.	10,00
Fax utland pr side	kr.	16,00	kr.	15,00
Scanning minstepris pr. sending deretter 1 kr. pr. side over 4 sider	kr.	4,00	kr.	4,00
Utskrift fra PC pr side	kr.	4,00	kr.	4,00

Elverum Svømmehall

BILLETTPRISER VED ELVERUM SVØMMEHALL					
A	Svømmehallen		2017		2016
	Voksenbillett	kr.	75,00	kr.	75,00

	Førstegangstjeneste/student	kr.	55,00	kr.	55,00
	Barnebillett	kr.	30,00	kr.	30,00
	Klippekort, voksne	kr.	680,00	kr.	600,00
	Klippekort, barn	kr.	270,00	kr.	240,00
	Klippekort, honør	kr.	540,00	kr.	480,00
	Årskort, voksne	kr.	2.030,00	kr.	2.030,00
	Årskort, barn	kr.	810,00	kr.	810,00
B	Klubber/Idrettslag, stevner				
	Svømmestevne på helgedag (Tilsyn utover hallens ordinære åpningstid, og eventuelle vaktmestertjenester faktureres i tillegg)	kr.	3.800,00	kr.	3.800,00
	Svømmestevne på hverdager (Tilsyn utover hallens ordinære åpningstid, og eventuelle vaktmestertjenester faktureres i tillegg)	kr.	900,00	kr.	880,00
B	Klubber/Idrettslag, trening				
	Hele bassenget pr time	kr.	350,00	kr.	350,00
	Baneleie pr time	kr.	100,00	kr.	100,00
C	Ordinær utleie				
	Hele bassenget pr time	kr.	820,00	kr.	800,00
	Bare trimrommet	kr.	110,00	kr.	110,00
	Tillegg for tilsyn/badevakt pr påbegynt time	kr.	560,00	kr.	540,00
	Når hele bassenget leies kan trimrom benyttes uten tillegg.				
D	Garderober i underetasje				
	1 garderobe / 1 dusj pr time	kr.	140,00	kr.	130,00
	2 garderober / 1 dusj pr time	kr.	190,00	kr.	180,00
	3 garderober / 2 dusj pr time	kr.	220,00	kr.	210,00
	4 garderober / 2 dusj pr time	kr.	250,00	kr.	240,00
	Ved utleie av garderoberne utenom badets åpningstider faktureres tillegg for tilsyn pr time	kr.	560,00	kr.	540,00

Diverse tjenester

DIVERSE TJENESTER		2017		2016	
A	Betaling av faktura på Servicekontoret				
	Betaling med kontanter/bankkort	kr.	35,00	kr.	0,00
	Ny utskrift/kopi av faktura	kr.	12,00	kr.	0,00

B	Kjøp av andre offentlige dokumenter. Kopipris pr side			
	Sort/hvit format A4	kr.	12,00	kr. 11,00
	Sort/hvit format A3	kr.	12,00	kr. 11,00
	Farge format A4	kr.	34,00	kr. 33,00
	Farge format A3	kr.	46,00	kr. 44,00

Alkoholloven - salgs- og skjenkebevillinger

ALKOHOLLOVEN: SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER		2017	2016
	Kunnskapsprøve – salgsbevilling pr gang	kr. 400,00	kr. 400,00
	Kunnskapsprøve – skjenkebevilling pr gang	kr. 400,00	kr. 400,00
	Etablerer prøve for serveringsvirksomhet	kr. 400,00	kr. 400,00
	Søknad om ambulerende bevilling pr. gang	kr. 310,00	kr. 310,00
	Søknad om skjenkebevilling for enkeltanledning en dag	kr. 1.000,00	kr. 1.000,00
	Søknad om skjenkebevilling for enkeltanledning flere dager, ekstra pr dag i tillegg	kr. 500,00	kr. 500,00
	Gebyr for ikke levert salgsoppgave fra bevillingshaver – pr arrangement	kr. 1.000,00	kr. 1.000,00
	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år, regulert minstepris:		
	Gebyr per omsatt vareliter alkoholholdig drikke følger satsene i forskrift om omsetning av alkoholholdig drikke § 6-2. Avgiftene blir regulert hvert år av Helse- og omsorgsdepartementet	kr. 0,00	kr. 0,00
	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år. Der beregning etter gjeldende litersatser ikke overstiger kr 1500 pr år er minstesats kr 2000	kr. 2.000,00	kr. 0,00
	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år. Der beregning etter gjeldende litersatser ikke overstiger kr 2500 pr år er minstesats kr 3000	kr. 3.000,00	kr. 0,00
	Minimumsgebyr per omsatt vareliter skjenket alkohol pr år. Der beregning etter gjeldende litersatser ikke overstiger kr 4800 pr år er minstesats kr 4800	kr. 4.800,00	kr. 0,00

Skolefritidsordning

BETALING FOR OPPHOLD I SKOLEFRITIDSORDNING (SFO)		2017	2016
	Betalingssatser for opphold i SFO fra 01.08 (Betaling innkreves over 11 måneder) Matpenger er inkludert i betalingssatsen		
A	Heldagplass pr mnd	kr. 2.900,00	kr. 2.900,00

B	Delt plass pr mnd	kr.	2.300,00	kr.	2.300,00
C	Leksehjelptilbud: Det gis fratrekk i betalingssatsen ut fra antall timer leksehjelp som gis i sfo- tiden Fratrekk pr time:	kr.	100,00	kr.	100,00
D	Søskenmodrasjon ytes slik: For barn nr. 2 eller flere: 20%				
E	Utleie av skolen til den årlige Elverumsturneringen/fotballturnering og håndballturneringen/Yngres cup. Pris pr skole pr utleie.	kr.	10.000,00	kr.	10.000,00

Elverum Kulturskole

SEMESTERAVGIFT FOR ELEVER I DEN KOMMUNALE KULTURSKOLE			2017		2016	
Med virkning fra 01.08 fastsettes semesteravgiften slik:						
A	Semesteravgift for eneundervisning	kr.	1.600,00	kr.	1.600,00	
B	Semesteravgift for undervisning i gruppe	kr.	1.300,00	kr.	1.300,00	
C	Instrumentleie pr. semester	kr.	400,00	kr.	400,00	
D	Note/Kopieringsavgift pr år	kr.	180,00	kr.	170,00	
E	Materiell visuelle fag pr år	kr.	570,00	kr.	550,00	

Elverum Læringssenter - norskopplæring

NORSKOPPLÆRING FOR ELEVER VED ELVERUM LÆRINGSSENTER UTEN RETT TIL GRATIS OPPLÆRING			2017	2016	
Det fastsettes timebetaling for elevene slik:					
A	Timepris for dagundervisning	kr.	70,00	kr.	70,00
B	Timepris for kveldsundervisning	kr.	100,00	kr.	100,00

Opphold i Barnehage

BETALING FOR OPPHOLD I BARNEHAGE		2017	2016
Ny nasjonal ordning for reduksjon av foreldrebetalingen i barnehager ble innført 2015. Husholdninger med lavere inntekt enn 473 000 kan søke om reduksjon av foreldrebetalingen. Ingen husholdning skal betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass.			

I tillegg skal husholdninger med lavere inntekter enn 405 000 ha gratis kjernetid (20 timer per uke) når barn er 4 – 5 år.					
A	Heldagplass pr mnd (statsbudsjettets maksimalsats) 01.01. – 31.12.	kr.	2.730,00	kr.	2.660,00
	Dagplass – betaling for enkeltdager	kr.	270,00	kr.	260,00
	Gebyr for henting av barn etter åpningstid; pr. påbegynt halvtime	kr.	600,00	kr.	580,00
	Matpenger pr mnd – endring med virkning fra 01.08	kr.	290,00	kr.	280,00
B	Søskenmodrasjon ytes slik: For barn nr. 2: 30 % For barn nr. 3: 50 % Matpenger er unntatt fra søskenmodrasjonen				

Utenlandsvaksinering

BETALING FOR UTENLANDSVAKSINERING		2017		2016	
	Vaksinasjon pr gang (fra fylte 16 år)	kr.	290,00	kr.	280,00
	Pris ved senere besøk ang. samme reiseprogram	kr.	190,00	kr.	180,00
	Familie	kr.	480,00	kr.	470,00
	Studenter / honnør / barn 12- 16 år	kr.	210,00	kr.	220,00
	Egenandel ikke møtt til time	kr.	290,00	kr.	280,00
	Enkel kontakt /resept	kr.	50,00	kr.	50,00
	Utskrift av vaksinekort/gul feber sertifikat/fritagelsesattest gul febevaksine	kr.	30,00	kr.	0,00
BETALING FOR KOPI AV JOURNAL					
	Avgift for kopi av journal	kr.	100,00	kr.	85,00

Pleie- og omsorgstjenester

BETALING FOR SERVERING AV MIDDAG		2017		2016	
Prisen for servering av middag til eldre og uføre fastsettes slik: Prisene forutsetter at det tegnes abonnementsavtale for minimum en måned ad gangen. Rådmannen, eller den han bemyndiger, gis fullmakt til å avvike denne prisen i spesielle tilfelle etter vurdering av helse- og /eller sosial status.					
Utkjøring av middag med dessert	kr.	88,00	kr.	86,00	
Utkjøring av middag uten dessert	kr.	74,00	kr.	72,00	
Middag med dessert kjøpt i kantine/institusjon	kr.	81,00	kr.	79,00	
Middag uten dessert kjøpt i kantine/institusjon	kr.	67,00	kr.	65,00	

VEDERLAG FOR HELSETJENESTER I HJEMMET				
I medhold av forskrift FOR-2011-12-16-1349 om egenandel i kommunale helse- og omsorgstjenester som fastsetter betalingssatser for hjemmehjelp dvs. praktisk bistand og opplæring i hjemmet:				
1	Abonnementsordning for tjenester som ytes over lang tid			
	Månedssavgift ved inntekt 0 G – 2 G (inntil 185 152)	kr.	190,00	kr. 186,00
	Månedssavgift ved inntekt 2 G – 3 G (inntil 185 152 – 277 728)	kr.	748,00	kr. 730,00
	Månedssavgift ved inntekt 3 G – 4 G (inntil 277 728 – 370 304)	kr.	1.789,00	kr. 1.747,00
	Månedssavgift ved inntekt 4 G – 5 G (inntil 370 304 – 462 880)	kr.	2.914,00	kr. 2.846,00
	Månedssavgift ved inntekt over 5 G (over 462 880)	kr.	3.384,00	kr. 3.384,00
De som er innlemmet i abonnementsordningen, men som ikke får hjelp under ferieavviklingen, fritas for månedssavgift i en måned. Brukere av hjemmetjenester skal ikke betale høyere vederlag enn det kommunens utgifter til vedkommende tjeneste utgjør pr måned (sjølkost). De som er innlemmet i abonnementsordningen, skal dermed betale en lavere sats enn månedssavgiften, dersom antall timer vedkommende har fått hjelp er så lavt at kommunens kostnader, ved å gi hjelpen, ikke overstiger den månedssavgift brukeren skulle ha betalt etter sin netto inntekt.				
2	Betalingssatsen uten abonnementsordning			
	Kommunens kostnad pr time (sjølkost) for hjemmehjelp, boveileder o.l	kr.	477,00	kr. 465,00
I tilfelle hvor brukere har behov for nødvendig hjelp for et kortere tidsrom, gis pleie- og omsorgssjef fullmakt til å redusere betalingssatsen, eventuelt gi gratis tjenester. Det betales ikke egenandel for hjemmesykepleie.				
VEDERLAG FOR OPPHOLD I INSTITUSJON				
Vederlag for opphold i institusjon er regulert i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet – forskrift om egenandel i kommunale helse- og omsorgstjenester FOR-2011-12-16-1349 nr. 1349. I medhold av forskriften § 3 og 4 er følgende maksimalsatser for egenandel i institusjon vedtatt:				
Kortidsopphold				
	Kortidsopphold pr døgn. Transport, kost og losji, medisiner o.l, samt nødvendig hjelp, er inkludert i satsen	kr.	147,00	kr. 147,00
	For dag eller nattopphold uten middag	kr.	77,00	kr. 77,00
Satsene følger de til enhver tid fastsatte maksimalsatser i forskrift om kommunale helse- og omsorgstjenester § 4. Avlastningstiltak for personer og familier, som har et særdeles tyngende omsorgsarbeid, er gratis. Personer på avlastningstiltak har også gratis kost og losji, men utgifter til medisiner, medisinsk forbruksmateriell, transport- og reiseutgifter, hygieneartikler, vask og reparasjon av privat tøy og egenandel for bruk av tjeneste, dekkes ikke.				
Langtidsopphold Kommunen fastsetter oppholdsutgiftene ved den enkelte institusjon i eget vedtak. Den fastsatte egenandel skal ikke overstige de reelle utgiftene, og skal beregnes på følgende måte: Av inntekter inntil folketrygdens grunnbeløp, fratrasket et fribeløp, kan det kreves betalt 75 prosent årlig. Fribeøpets størrelse følger av Helse- og omsorgsdepartementets forskrift om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3 andre ledd. Betalingen skal begrenses slik at enhver har i behold til eget bruk minst 25% av folketrygdens grunnbeløp i tillegg til fordelene av fribeøpet. Av inntekter utover folketrygdens grunnbeløp betales inntil 85%. Kommunen gir fradrag for boutgifter i egen bolig ved tildeling av fast plass i sykehjem: 1. Leiligheter: Inntil kr. 2.794.- mot dokumentert betaling av				

husleie. 2. Enebolig: Inntil kr. 1.671.- mot at det fremvises dokumentasjon på betalt strøm, kommunale avgifter og boligforsikring. Dersom beboer har hjemmeboende ektefelle, eller mindreårige barn eller delvis forsørger barn over 18 år, halveres beløpene. Det foreslås høyere fradrag for leiligheter enn eneboliger, da leilighetsbeboere gjennom sin husleie har høyere boutgifter.			
BETALING FOR KOPI AV JOURNAL			
Avgift for kopi av journal	kr.	100,00	kr. 85,00

Landbruk - gebyr for behandling av saker

Betalingsregulativ for behandling av saker etter jord- og konsesjonsloven		2017	2016
Gebyr for behandling av saker etter jord- og konsesjonsloven fastsettes ved forskrift av Landbruks- og Matdepartementet. Gebyr merket med *) kan endres av departementet etter at kommunestyret har fattet vedtak. Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.			
1	Delingssaker etter jordloven *)		
	For delingssaker som behandles etter jordloven, i hht. gebyrsats fastsatt av Landbruksdepartementet.	kr. 2.000,00	kr. 2.000,00
2	Konsesjonssaker *) jf. konsesjonsloven. Gebyrsats fastsatt av Landbruksdepartementet. Tinglysingsgebyr kommer i tillegg.	kr. 5.000,00	kr. 5.000,00
3	Felles gebyr for mindre overføring av landbruksareal – deling og konsesjon Ved overføring av landbruksarealer mellom eiendommer hvor arealet ikke endrer formål som følge av overføringen. Tinglysingsgebyret og ev. oppretting av matrikkelenhet kommer i tillegg.		
3.1	Areal fra 0-15 daa – jordlovdeling og konsesjon	kr. 2.560,00	kr. 2.500,00
3.2	Areal fra 15,1 – 30 daa – jordlovdeling og konsesjon	kr. 4.100,00	kr. 4.000,00
Fellingsgebyr viltforvaltning			
4	Søknader i hht. forskrift om hold av vilt i fangenskap m.v. jfr. rundskriv 1/99	2.560,00	2.560,00
5	Fellingsgebyr hjortevilt		
	Voksen elg	kr. 300,00	kr. 300,00
	Elg kalv	kr. 300,00	kr. 300,00
	Voksen hjort	kr. 150,00	kr. 150,00
	Hjort kalv	kr. 150,00	kr. 150,00
6	Timepris (Kommer til anvendelse ved gjennomføring av avtalte oppdrag.)	kr. 830,00	kr. 830,00

Miljøsertifisering, jf «Miljøfyrtårn» ordningen		2017	2016
0	For sertifisering av bedrifter utenfor Elverum kommune tilkommer kjøregodtgjørelse ihht. Statens satser		

1	Nysertifisering av bedrift, inkl mva	kr.	4.000,00	kr.	3.000,00
	Tillegg for bedrifter med 4 eller flere bransjekrav, inkl mva	kr.	520,00	kr.	500,00
2	Resertifisering av bedrift, inkl mva	kr.	1.200,00	kr.	1.000,00
	Tillegg for bedrifter med 4 eller flere bransjekrav, inkl mva	kr.	520,00	kr.	500,00

Kart og oppmåling - gebyr for behandling av saker

BETALINGSREGULATIV FOR KARTKOPER OG ANDRE KOPIERINGSTJENESTER		2017	2016
1	Normalt uttak av kopier for saksorientering er gratis. Kopieringsoppdrag utover dette dekkes etter timepris, pluss papiromkostninger. Timepris:	kr. 830,00	kr. 810,00
2	Diverse bestemmelser		
	Det skal ikke tas betaling for kart som skal følge delingssøknad, byggesøknad, søknad om utslippstillatelse eller dokumenter som er en del av vår informasjonsplikt og naturlige serviceansvar. Unntak er situasjonsplaner etter byggeforskriftenes kap. 14.5. Andre offentlige etater, skoler og ideelle organisasjoner betaler ikke for enkeltkopier på papir. For større leveranser kan det avtales spesialpriser.		

REGULATIV FOR ARBEID ETTER MATRIKKEL- OG SEKSJONERINGSLOVEN		2017	2016
Lovhjemmel Matrikkelloven § 32, forskriftenes §16 og Lov om seksjonering §7. Tinglysingsgebyr fastsettes ved statsbudsjettet og kommer i tillegg.			
1.1	Oppretting av matrikkelenhet		
1.1.1	Oppretting av grunneiendom og festegrunn		
	areal fra 0 – 500 m²	kr. 16.060,00	kr. 15.680,00
	areal fra 501 – 750 m²	kr. 18.640,00	kr. 18.200,00
	areal fra 751 – 1000 m2	kr. 21.410,00	kr. 20.900,00
	areal fra 1001 – 1250 m2	kr. 24.320,00	kr. 23.750,00
	areal fra 1251 – 1500 m2	kr. 27.210,00	kr. 26.570,00
	areal fra 1501 m² – 1750 m²	kr. 30.060,00	kr. 29.350,00
	areal fra 1751 – 2000 m2	kr. 32.930,00	kr. 32.150,00
	pluss pr. påbegynt daa mellom 2 daa – 10 daa	kr. 2.760,00	kr. 2.690,00
	Økning pr. daa over 10 daa	kr. 1.390,00	kr. 1.350,00
	For arealer over 20 daa betales etter medgått tid. Minstepris	kr. 68.800,00	kr. 67.180,00
	For landbrukseiendommer og grunn til allmennyttige formål betales etter medgått tid. Minstepris	kr. 10.450,00	kr. 10.200,00

	Ved samtidig oppmåling av minimum 6 tilgrensede tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis 10% reduksjon av gebyret. For punktfeste der merking og måling i marken er unødvendig, betales etter pkt. 1.2. Ved ommatrikulering av arealer der målebrev er med koordinater regnes 50% av 1.1.1			
1.1.2	Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn			
	Arealklasser følger 1.1.1. Gebyr 50% av 1.1.1.			
	For areal over 20 daa betales etter medgått tid. Minstepris:	kr.	26.220,00	kr. 25.600,00
1.1.3	Oppmåling av uteareal på eierseksjon			
	Arealklasser og gebyr følger 1.1.1.			
1.1.4	Oppretting av anleggseiendom			
	Gebyr for oppretting av anleggseiendom;			
	areal fra 0 – 2000 m ³	kr.	32.520,00	kr. 31.750,00
	areal fra 2001 m ³ – , økning pr. påbegynt 1000 m ³	kr.	1.390,00	kr. 1.350,00
1.1.5	Registrering av jordsameie			
	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.			
1.2	Oppretting av matrikkelenhet			
	(Tidligere midlertidig forretning og registreringsbrev). Matrikkelføring uten fullført oppmålingsforretning. I tillegg kan det komme tilleggsgebyr for å utføre oppmålingsforretning. Viser til 1.1.1, 1.1.2, 1.1.4 og 1.1.5.	kr.	6.890,00	kr. 6.720,00
1.2.1	Avbrutt oppmålingsforretning eller matrikulering			
	Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 1.1 og 1.2.			
1.3	Grensejustering			
1.3.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
	Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5% av eiendommens areal (maksimalgrensen er satt til 500 m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20% av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.			
	areal fra 0 – 250 m ²	kr.	5.790,00	kr. 5.650,00
	areal fra 251 m ² – 500 m ²	kr.	10.300,00	kr. 10.050,00
1.3.2	Anleggseiendom			
	For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5% av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³ .			
	volum fra 0 – 250 m ³	kr.	15.160,00	kr. 14.800,00
	volum fra 251 – 1000 m ³	kr.	17.010,00	kr. 16.610,00

1.4	Arealoverføring			
1.4.1	Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
	Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.			
	areal 0 – 250 m ²	kr.	15.160,00	kr. 14.800,00
	areal fra 251 m ² – 500 m ²	kr.	17.940,00	kr. 17.510,00
	areal fra 501 m ² -, økning pr påbegynt 500 m ²	kr.	5.040,00	kr. 4.920,00
1.4.2	Anleggseiendom			
	For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, – ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.			
	volum fra 0 – 250 m ³	kr.	19.780,00	kr. 19.310,00
	volum fra 251 – 500 m ³	kr.	23.440,00	kr. 22.890,00
	volum fra 501 m ³ -, økning pr påbegynt 500 m ³ .	kr.	6.270,00	kr. 6.120,00
1.5	Klarlegging av eksisterende grensepunkt der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning			
	For første punkt	kr.	3.680,00	kr. 3.590,00
	For hvert nytt punkt	kr.	750,00	kr. 730,00
1.6	Klarlegging av eksisterende grensepunkt der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter			
	For første punkt	kr.	5.800,00	kr. 5.660,00
	For hvert nytt punkt	kr.	2.910,00	kr. 2.840,00
	Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid.			
1.7	Privat grenseavtale			
	For inntil 2 punkter	kr.	4.600,00	kr. 4.490,00
	For hvert nytt punkt	kr.	750,00	kr. 730,00
	Billigste alternativ for rekvirent velges.			
	Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid (minimum 3 timer).			
1.8	Timepris			
	Timepris for arbeider etter matrikkelloven	kr.	1.000,00	kr. 1.000,00
1.9	Urimelig gebyr			
	Hvis gebyret anses å bli klart urimelig i forholdt til det arbeid og de kostnader som kommunen har hatt med saken, kan rådmannen på eget initiativ eller etter søknad fastsette annet gebyr enn det som framgår av regulativet.			

1.10	Betalingsbetingelser				
	Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på rekvisisjonstidspunktet. Gebyret kreves inn etterskuddsvis, men før tinglysning.				
1.11	Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring i saken				
	Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.				
1.12	Kostnader for innhenting av relevante opplysninger				
	Kostnader utenom det som er nevnt over, som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvirenten.				
1.13	Utstedelse av matrikkelbrev. Jf matrikkelfoskriften § 16.4				
	Matrikkelbrev inntil 10 sider	kr.	175,00	kr.	230,00
	Matrikkelbrev over 10 sider	kr.	350,00	kr.	460,00
	GEBYRREGULATIV FOR SEKSJONERING AV EIENDOMMER.		2017		2016
	Lovhjemmel: Lov om seksjonering § 7.				
1	Generelt				
	Regulativet skal dekke utgifter til kontroll av at vilkårene for seksjonering er til stede, herunder kontroll av tegninger og eventuell befaring. Gebyret gjelder pr sak og ikke pr seksjon. Rettsgebyr (R) fastsettes ved statsbudsjettet hvert år, pr 1.1.2016 kr 1.025,- . Tinglysning av seksjonsbegjæringen kommer i tillegg.				
2	Tillatelse til seksjonering uten nødvendig befaring				
	3 ganger det til enhver tid gjeldende rettsgebyr (3R)	kr.	3.075,00	kr.	2.580,00
3	Tillatelse til seksjonering med nødvendig befaring				
	5 ganger det til enhver tid gjeldende rettsgebyr (5R)	kr.	5.125,00	kr.	4.300,00
4	Betalingsbestemmelser				
	Innbetaling skal skje innen frist fastsatt av kommunen. Blir seksjoneringstillatelse ikke gitt skal tinglysningsgebyret og halvparten av gebyret for seksjonering betales tilbake.				
5	Gebyr for oppmåling av uteareal på eierseksjon kommer i tillegg til pkt 2. og 3.				
	Se gebyrregulativ for matrikkelloven pkt. 1.1.3.				
	OPPDRAK FOR TJENESTER UTFØRT AV EGET FORETAK		2017		2016
	Oppdrag og tjenester utført av eget foretak, Org. Nr. 952857991				
	For alle tiltak som krever godkjenning beregnes beløpet etter medgått tid. Medgått tid til beregning skal belastes oppdraget. For større utbyggingsprosjekter og anlegg gis foretaksleder anledning til å regne fastpris/anbud. Prisen skal baseres på timepris. Ved stiknings- og måleoppdrag skal det beregnes instrumentleie etter utleietid. Oppgitte timepriser er ekskl. mva. Alle oppdrag og tjenester faktureres med 25 % mva.				

1	Plassering av tiltak og beliggenhetskontroll For alle tiltak som krever godkjenning beregnes beløpet etter medgått tid.	kr.	1.570,00	kr.	1.530,00
2	Instrumentleie				
	GPS – timepris	kr.	470,00	kr.	450,00
	Totalstasjon – timepris	kr.	210,00	kr.	200,00
	Niveller – timepris	kr.	110,00	kr.	100,00

Byggesak - gebyr for behandling av bygge- og delingssaker

BETALINGSREGULATIV FOR BEHANDLING AV BYGGE- OG DELINGSSAKER M.M.			2017		2016	
Det fastsettes følgende gebyr for behandling av bygge- og delingssaker iht. pbl § 33-1. Tid til nødvendig tilsyn inngår og finansieres med 10% av gebyrinntektene. Eventuell tvangsmulkt og overtredelsesgebyr behandles særskilt. Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.						
Gebyr beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt saken registreres, og betales til kommunekassa etter regningsoppgave fra kommunen						
Hvis gebyret anses å bli klart urimelig i forholdt til det arbeid og de kostnader som kommunen har hatt med saken, kan rådmannen på eget initiativ eller etter søknad fastsette annet gebyr enn det som framgår av regulativet.						
1	Boliger og fritidsboliger (tillatelse til tiltak)					
A	Nybygg/hovedombygging pr. bruksenhet	kr.	22.310,00	kr.	21.780,00	
B	For søknader med mer enn en selvstendig boenhet i samme bygning, betales pr boenhet f.o.m. enhet nr. 2 t.o.m enhet nr 20:	kr.	11.160,00	kr.	10.890,00	
C	For søknader med mer enn en selvstendig boenhet i samme bygning, betales ved flere enn 20 boenheter i samme bygning f.o.m. enhet nr 21:	kr.	5.580,00	kr.	5.445,00	
2	Andre kategorier nybygg samt tilbygg, påbygg, underbygging, hovedombygging, betales etter bruksareal.					
A1	Grunnbeløp – til og med 15 m²	kr.	4.600,00	kr.	4.490,00	
A2	16 – 200 m² – pr m²	kr.	110,00	kr.	100,00	
A3	201 – 600 m² – pr m²	kr.	80,00	kr.	71,00	
A4	alt over 600 m² – pr m²	kr.	40,00	kr.	39,00	
B	Bruksendring Ved bruksendring betales 50 % av satsene i 2 A, men maksimum kr. 37.420,-.					
C	Driftsbygninger i landbruket For driftsbygninger i landbruket betales etter satsene i 2 A(1-4) , men maksimum kr 20.000,-					
3	Arealuavhengige tiltak på bolig-, fritids- og landbrukseiendom					
A	Endring av tillatelse, forstøtningsmur, støyskjerm, brønn, dam og basseng, midlertidig tiltak, fasadeendring, riving, bygningsteknisk installasjon (separat installasjon eksklusiv ildsted/skorstein), tilknytning til offentlig nett, tankanlegg, gjerde, terrenginngrep og p-plasser.	kr.	2.980,00	kr.	2.910,00	

B	Arealuavhengige tiltak på annen eiendom enn bolig-, fritids- og landbrukseiendom				
	Endring av tillatelse, forstøtningsmurer, støyskjerm, brønn, dam og basseng, midlertidig tiltak, fasadeendring, riving, bygningsteknisk installasjon (separat installasjon eksklusiv ildsted/skorstein), tilknytning til offentlig nett, lednings- og kabelanlegg, tankanlegg, gjerde, terrenginngrep og p-plasser, skiltplaner (for enkeltskilt og reklameinnretninger betales det etter satsene under 3E)	kr.	5.950,00	kr.	5.810,00
C	Igangsettingstillatelse etter rammetillatelse, pr.stk	kr.	4.130,00	kr.	4.024,00
D	Skorstein og ildsteder				
	Oppføring, rehabilitering av skorstein	kr.	940,00	kr.	911,00
E	Skilt og reklame				
	Oppføring av enkeltskilt inntil 2 stk. (ved mer enn 2 skilt og skiltplaner for bygninger betales etter satsene i 3 B)	kr.	2.580,00	kr.	2.510,00
4	Dispensasjoner				
A	Administrativ avgjørelse (fullt gebyr uavhengig av utfall)	kr.	5.540,00	kr.	5.410,00
B	Politisk avgjørelse (fullt gebyr uavhengig av utfall)	kr.	11.490,00	kr.	11.220,00
5	Fradeling				
A	For behandling av søknad om deling av eiendom i regulert område betales	kr.	4.610,00	kr.	4.500,00
B	For hver ytterligere parsell i samme søknad betales	kr.	2.360,00	kr.	2.300,00
C	For behandling av søknad om deling av eiendom utenfor regulert område betales	kr.	6.630,00	kr.	6.470,00
D	For hver ytterligere parsell i samme søknad betales	kr.	3.380,00	kr.	3.300,00
6	For behandling av utslippssøknader				
A	Inntil 15 pe:	kr.	5.170,00	kr.	5.040,00
B	15-100 pe	kr.	25.320,00	kr.	24.720,00
C	Over 100 pe	kr.	53.170,00	kr.	51.920,00
7	Behandling av søknader som ikke kommer til utførelse:				
A	For ferdigbehandlede søknader som ikke kommer til utførelse betales 75 % av satsene for gjeldende behandling, unntatt dispensasjonsgebyret som betales fullt ut, se punkt 4.				
B	Ved avslag betales 75% av satsene for gjeldende behandling, unntatt dispensasjonsgebyret som betales fullt ut, se punkt 4.				
C	Dersom søker velger å trekke saken før den er ferdigbehandlet, faktureres gebyret ut fra hvor langt i prosessen behandlingen har kommet. Ferdigbehandlet søknad settes til 75 % av ordinært gebyr. Prosesstart regnes fra mottakskontroll er gjennomført.				
D	Ved pålegg om søknad for ulovlig igangsatt byggearbeid eller arbeid igangsatt uten tillatelse, betales 100 % tillegg av satsene ovenfor pga merarbeid.				
E	Fornyelse av tidligere godkjent byggesøknad og reviderte søknader som krever ny behandling belastes med 50 % av gjeldende behandling hvis søknad mottas innen ett år etter utløp av byggefrist				
F	Merarbeid der arbeid ikke dekkes av regulativet faktureres med kr. 1000 pr time. Dette gjelder også besvarelse av forespørsler som medfører en sammenstilling av informasjon.				
8	Behandling av søknad om godkjenning av foretak og ansvarsrett, også ved sanitærmeldinger				

A	Lokal godkjenning	kr.	4.600,00	kr.	4.490,00
B	Personlig godkjenning (selvbyggere)	kr.	2.310,00	kr.	2.250,00
C	Søknad om ansvarsrett (der det ikke er gitt lokal eller personlig godkjenning)	kr.	870,00	kr.	840,00
D	Erklæring om ansvarsrett	kr.	870,00	kr.	840,00
E	Endring av ansvarshavende	kr.	1.850,00	kr.	1.800,00
F	Behandling av sanitærmeldinger der søker ikke har sentral godkjenning	kr.	3.320,00	kr.	
9	Andre gebyrer				
A	Søknad om midlertidig brukstillatelse (skal brukes kun unntaksvis, se pbl. § 21-10, 3. ledd)	kr.	3.690,00	kr.	3.600,00
B	Ferdigattest som rekvireres innen fastsatt frist i midlertidig brukstillatelse belastes ikke med gebyr. Hvis ikke settes gebyret til:	kr.	2.290,00	kr.	2.235,00
C	Anmodning om tilleggsopplysninger pga. søknad ikke komplett og behandlingsdyktig, pr. gang	kr.	1.000,00	kr.	1.000,00
D	Gjennomgang som fører til retur av søknad fordi den ikke inneholder den minimumsdokumentasjonen som kreves i forskriften	kr.	2.500,00	kr.	2.500,00

Plansaker - gebyr for behandling

BETALINGSREGULATIV FOR BEHANDLING AV PLANSAKER		2017		2016	
1	Private planforslag – Plan- og bygningsloven (PBL) kapittel 12				
Med hjemmel i forskrift til plan- og bygningsloven § 2-1 kreves det at alle forslag til reguleringsplaner konstrueres og leveres på digital form før planforslaget tas opp til 1. gangs behandling. Digital arealplan skal være i henhold til nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister. Gebyret skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på sektoren. Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.					
Hvis gebyret anses å bli klart urimelig i forholdt til det arbeid og de kostnader som kommunen har hatt med saken, kan rådmannen på eget initiativ eller etter søknad fastsette annet gebyr enn det som framgår av regulativet.					
A	Planprogram	kr.	17.920,00	kr.	17.500,00
B	Reguleringsplaner				
	Planareal inntil 10 daa	kr.	71.680,00	kr.	70.000,00
	Planareal inntil 20 daa	kr.	80.390,00	kr.	78.500,00
	Over 20 daa tillegg pr. påbegynt 10 daa	kr.	7.170,00	kr.	7.000,00
	Innenfor arealdelplanene for Elverum sentrum – Leiret og Vestad nord er gebyret	kr.	131.590,00	kr.	128.500,00
	Maksimalgebyr for reguleringsplaner	kr.	158.720,00	kr.	155.000,00
	Mindre reguleringsendringer, fast pris:	kr.	21.150,00	kr.	20.650,00
Tilleggsgebyr					

C	Når kommunen må utføre digitalisering av plankart og tilpasning av format for innlegging i GIS-database betales gebyr etter brukte timeverk.				
	Minstegebyr pr. planforslag	kr.	7.990,00	kr.	7.800,00
	Timepris – fritatt for merverdiavgift	kr.	1.030,00	kr.	1.000,00
D	Konsekvensutredninger Hvor planmyndigheten er godkjenningsmyndighet for søkers konsekvensutredninger, jfr. Forskrift om konsekvensutredninger, betales gebyr etter brukte timeverk og utgifter kommunen måtte ha hatt til sakkyndig bistand.				
	Minstegebyr pr. planforslag	kr.	24.580,00	kr.	24.000,00
	Timepris – fritatt for merverdiavgift	kr.	1.030,00	kr.	1.000,00
E	Forlenget gyldighet av planvedtak Forlenget gyldighet av planvedtak ihht plan og bygningsloven §12-4	kr.	9.840,00	kr.	9.600,00

Vei, park og anlegg

		2017		2016	
LEIE AV TORGPLASSER					
Torgplassene er på 12,5 m². Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.					
A1	Salg fra fast plass pr. år, uten strøm	kr.	3.520,00	kr.	3.430,00
A2	Salg fra fast plass pr. år, med strøm	kr.	5.570,00	kr.	5.430,00
B1	Annet salg pr. dag, uten strøm	kr.	480,00	kr.	460,00
B2	Annet salg pr. dag , med strøm	kr.	510,00	kr.	490,00
LEIE AV KOMMUNAL P-PLASS, GATEGRUNN, TORG ELLER PARK					
Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.					
Rådmannen kan inngå avtale om reduksjon av gebyr dersom gebyret blir urimelig høyt.					
A	FOLKVANGTOMTA				
	Pris pr dag.	kr.	5.300,00	kr.	5.170,00
B	TORGET SØR				
	Pris pr. dag	kr.	5.480,00	kr.	5.350,00
C	KOMMUNAL GATEGRUNN				
	Pris pr. dag og gatekvartal	kr.	5.480,00	kr.	5.350,00
D	ELVARHEIMPARKEN, TRIANGELPARKEN				
	Uten vegstenging, intet gebyr. Evt. skader belastes søker.	kr.	0,00	kr.	0,00
	Pris pr. dag dersom trafikkomlegginger	kr.	5.480,00	kr.	5.350,00
E	Det er utarbeidet særskilt avtale (2015) for Grundsetmarten, Elverumsdagene og julegateåpning med omfattende trafikktiltak og leiebehov. Evt skader				
		kr.	150.000,00	kr.	150.000,00

faktureres separat.					
PARKERINGSavgift OG -GEBYR					
1	Parkeringsavgift langtid pr dag	kr.	25,00	kr.	25,00
2	Parkeringsavgift langtid pr time	kr.	12,00	kr.	12,00
3	Jf. «Forskrift om offentlig parkeringsgebyr»; gjelder overtredelser av bestemmelser om stans og parkering av motorvogn eller tilhenger til motorvogn på veg åpen for alminnelig ferdsel, jf. trafikkreglene § 1. Gebyr fastsatt av Samferdelsdepartemenetet	kr.	900,00	kr.	500,00
4	Jf «Forskrift om vilkårsparkering (parkeringsforskriften)». Gebyr fastsatt av Samferdelsdepartemenetet. Ved overtredelse av vilkårene for parkering ilegges en kontroll sanksjon (gebyr) på: For enkelte spesielle overtredelser henvises til forskriftens § 36.	kr.	600,00	kr.	300,00
PARKERING, ABONNEMENTSKORT					
Abonnementskort for parkering på offentlige avgiftsbelagte langtids P-plasser. Kortet er elektronisk og er knyttet til kjøretøyets reg.nr.					
1	Avgift pr år	kr.	4.410,00	kr.	4.300,00
2	Avgift pr mnd	kr.	450,00	kr.	430,00
FRIKJØP AV PARKERINGSPLASSER					
	Jfr. vedtekt til PBL §69 nr. 4, stadfestet 05.11.1984. Prisen er fritatt for merverdiavgift	kr.	150.000,00	kr.	294.300,00
GRAVING I KOMMUNALE VEGER OG GATER					
Gebyrene er fritatt for merverdiavgift.					
1	Behandling av gravetillatelser, pr. søknad inntil 100 meter: Det tilkommer deretter kr 20,- pr.meter for gravelengde over 100 meter	kr.	2.800,00	kr.	2.730,00
2	Forringelsesgebyr ved ordinær graving i asfaltert veg pr. m²	kr.	240,00	kr.	230,00
3	Dersom veg-/grøfte-areal ikke er istandsatt i hht. avtale innenfor fristen, påløper et ekstra gebyr pr. m². Gebyret gjelder også dersom graving er igangsatt uten godkjent gravetillatelse.	kr.	580,00	kr.	560,00
GEBYR FOR BEHANDLING AV TILTAK UTEN GRAVING					
	På kommunalt trafikkareal som krever arbeidsvarsling og skiltplan	kr.	1.340,00	kr.	1.300,00
HÅNDHEVING AV POLITIVEDTEKTENE					
Jf Politivedtektenes § 28a. Vedtektenes § 6, § 12, § 13, § 15, § 16, § 17, § 19, § 20 håndheves av Elverum kommune med hjemmel i forskrift av 19. juni 2012 nr. 600 om Kommunal håndheving av politivedtekter. Elverum kommune legger ved overtredelser av disse bestemmelsene overtredelsesgebyr som fastsatt i forskriftens §6.					

Vann- og avløpsgebyrer

VANN- OG AVLØPSGEBYR	2017	2016
Gebyrsatsene er oppgitt ekskl. merverdiavgift. Gebyrene er		

	merverdiavgiftspliktige, hvis ikke annet er spesifisert under det enkelte punkt.			
1	Tilknytningsgebyr (engangsgebyr) Tilknytningsgebyr skal være betalt før byggearbeider kan igangsettes			
A	I eksisterende og nye boligfelt, industrifelt, forretningsområder o.l. hvor refusjoner for veg, vann og avløp er fastsatt på grunnlag av faktiske investeringer eller er innregnet i tomteprisen, betales tilknytningsgebyr ifølge gjeldende forskrifter for vann- og avløpsgebyr etter følgende satser			
	VANN:			
	For boliger pr. m ² beregnet areal	kr.	35,00	kr. 35,00
	For annen bebyggelse pr. m ² bruksareal	kr.	35,00	kr. 35,00
	AVLØP:			
	For boliger pr. m ² beregnet areal	kr.	62,00	kr. 62,00
	For annen bebyggelse pr. m ² bruksareal	kr.	62,00	kr. 62,00
B	I eksisterende og nye boligfelt, industrifelt, forretningsområder o.l. hvor refusjoner for veg, vann og avløp ikke er fastsatt på grunnlag av faktiske investeringer eller er innregnet i tomteprisen, betales et tillegg pr m2 til tilknytningsgebyr etter pkt A. Tillegget er fritatt for merverdiavgift.			
	VANN:			
	For boliger pr. m ² beregnet areal	kr.	116,00	kr. 116,00
	For annen bebyggelse pr. m ² bruksareal	kr.	41,00	kr. 41,00
	AVLØP:			
	For boliger pr. m ² beregnet areal	kr.	182,00	kr. 182,00
	For annen bebyggelse pr. m ² bruksareal	kr.	61,00	kr. 61,00
C	Eiendommer som tilknyttes vann og avløp i forbindelse med utvidelsen av forsyningsområdet i henhold til hovedplan VA, betaler et fast tillegg til tilknytningsgebyr alt. A. Tillegget er fritatt for merverdiavgift.			
	Vann	kr.	16.800,00	kr. 16.800,00
	Avløp	kr.	16.800,00	kr. 16.800,00
D	Tilknytningsgebyr for tilbygg mindre enn 8 m ² innkreves ikke.			
2	Årsgebyr			
A	Boliger – med vannmåler			
	Vann pr. m ³ målt vannforbruk	kr.	9,91	kr. 9,91
	Avløp pr. m ³ målt vannforbruk	kr.	14,95	kr. 14,95
	Boliger – uten vannmåler			
	Vann pr. m ² beregnet areal	kr.	15,86	kr. 15,86
	Avløp pr. m ² beregnet areal	kr.	23,92	kr. 23,92
	For svømmebasseng på eiendom hvor det ikke er vannmåler Vanngebyr og Avløpsgebyr etter beregnet forbruk tilsvarende bassengets størrelse pr. m ³			
	VANN:			
	Bassengvolum fra 3 m ³ til 20 m ³	kr.	396,00	kr. 396,00

	Bassengvolum fra 20 m ³ til 40 m ³	kr.	792,00	kr.	792,00
	Bassengvolum over 40 m ³	kr.	1.188,00	kr.	1.188,00
	Avløp:				
	Bassengvolum fra 3 m ³ til 20 m ³	kr.	598,00	kr.	598,00
	Bassengvolum fra 20 m ³ til 40 m ³	kr.	1.196,00	kr.	1.196,00
	Bassengvolum over 40 m ³	kr.	1.794,00	kr.	1.794,00
B	Næringsdrivende				
	Vann pr. m ³ målt vannforbruk	kr.	9,91	kr.	9,91
	Avløp Bedrifter med avløpsvann som ikke avviker vesentlig fra vanlig boligavløpsvann betaler pr. m ³ målt vannforbruk.	kr.	14,95	kr.	14,95
	Ikke forurenset avløpsvann (kjølevann o.l.) som ledes til overvannsledning pr. m ³ målt vannforbruk Det er en betingelse at det monteres vannmåler for det vann som slippes til overvannsledningen.	kr.	2,25	kr.	2,25
	Vann pr. m ³ målt vannforbruk, ved vannforbruk over 10.000 m ³ pr. år. Storkunde etter avtale	kr.	3,37	kr.	3,37
3	Gebyr for vannavstenging				
	For oppmøte i forbindelse med avstenging/-påsetting av vannforsyning betales et gebyr.	kr.	585,00	kr.	585,00

Innfordring - gebyr for behandling

INNFORDRINGSGEBYR	2017	2016
Omkostninger som påløper i forbindelse med innfordring av husleie, barnehage/SFO, pleie- og omsorgstjenester, kommunale eiendomsavgifter, diverse fakturering og plan- og byggesaker framgår i tabellen nedenfor. Gebyrer fastsettes ut fra det til enhver tid gjeldende rettsgebyr (R) eller inkassosats (IS) fastsatt i forskrift.		
Purregebyr (0,1 IS) av gjeldende inkassosats	kr. 67,00	kr. 67,00
Betalingsoppfordring (0,3 IS) av gjeldende inkassosats	kr. 201,00	kr. 195,00
Saker til forliksråd (1 R) av gjeldende rettsgebyr	kr. 860,00	kr. 860,00
Begjæring om utlegg (1,7 R) av gjeldende rettsgebyr	kr. 1.742,00	kr. 1.742,00

Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS

GEBYR FOR TILKNYTNING TIL AUTOMATISKE ALARM–MOTTAKER	2017	2016
Det fastsettes følgende satser for tilknytning til brannvesenets automatiske		

	alarmmottaker ekskl. merverdiavgift, med unntak av noen som er inkl. merverdiavgift og som er merket. Ikke avgiftspliktige ytelser er merket særskilt. For mer info om avgiftsgruppene, se www.mhbr.no – Gebyrregulativet .			
1	Avgiftsgruppe 1			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr	kr.	802,00	kr. 802,00
2	Avgiftsgruppe 2			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr	kr.	1.598,00	kr. 1.598,00
3	Avgiftsgruppe 3			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr	kr.	2.400,00	kr. 2.400,00
4	Avgiftsgruppe 4			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr	kr.	3.202,00	kr. 3.202,00
5	Avgiftsgruppe 5			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr	kr.	4.005,00	kr. 4.005,00
6	Avgiftsgruppe 6			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr (inkl. mva)	kr.	1.082,00	kr. 1.082,00
7	Avgiftsgruppe 7			
	Brannalarm			
	Kvartalsgebyr	kr.	900,00	kr. 900,00
8	Avgiftsgruppe 8			
	Innbrudd			
	Kvartalsgebyr	kr.	403,00	kr. 403,00
9	Avgiftsgruppe 9			
	Heisalarm, gjelder bygg som ikke har andre alarmer til 110 sentralen			
	Kvartalsgebyr	kr.	802,00	kr. 802,00
10	Avgiftsgruppe 10			
	Heisalarm, gjelder bygg der det er overført andre alarmer til 110 sentralen			
	Kvartalsgebyr	kr.	403,00	kr. 403,00
11	Avgiftsgruppe 11			
	Teknisk alarm, gjelder bygg som har andre alarmer til 110 sentralen			
	Kvartalsgebyr	kr.	403,00	kr. 403,00
12	Avgiftsgruppe 12			

Teknisk alarm, gjelder bygg som ikke har andre alarmer til 110 sentralen					
	Kvartalsgebyr	kr.	802,00	kr.	802,00
A	Gjelder kunder som har abonnementsavtale med lokalt brannvesen				
	Tilknytninggebyr første alarm	kr.	4.687,00	kr.	4.550,00
	Tilknytningsgebyr av flere alarmer og heisalarm	kr.	2.342,00	kr.	2.274,00
B	Gebyr				
	Gebyr ved eierskifte eller endring av alarmoverføring				
	Tilknytningsgebyr av flere alarmer og heisalarm	kr.	773,00	kr.	773,00
	NB! Gjelder alle kunder				
C	Unødige alarmer utover 1 grunnet manglende vedlikehold/ uaktsomhet.	kr.	6.605,00	kr.	6.413,00
	Unødige innbruddsalarmer utover 3 grunnet manglende vedlikehold/uaktsomhet.	kr.	651,00	kr.	630,00
D	Abonnementsgebyr på trygghetsalarmer Med virkning fra 01.01 betales en abonnementsavgift på trygghetsalarmer. Fritatt for merverdiavgift.				
	Pris pr. mnd.	kr.	240,00	kr.	230,00
E	Leie av bil og mannskap				
	Leie av utrykningskjøretøy pr. time (ihht. KS satser)	kr.	608,00	kr.	608,00
	Mannskap pr. time (ihht. KS satser)	kr.	835,00	kr.	835,00
	Fritatt for merverdiavgift ved utrykning.				
F	Kursavgift for kurs arrangert av brann- og feiervesenet fastsettes i forhold til det enkelte kurs. Fritatt for merverdiavgift				
G	Gebyr for behandling av søknad om fyrverkeri og tilsyn av utsalgssted. Fritatt for merverdiavgift.	kr.	3.059,00	kr.	2.970,00
	FEIE-OG TILSYNSGEBYR		2017		2016
	Med virkning fra 01.01.17 fastsettes følgende betalingsregulativ for feiing og tilsyn i Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS. Samtlige satser er ekskl. merverdiavgift. Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS (MHBR) innkrever+C13 feie- og tilsynsgebyrer på vegne av kommunen, og representerer ved innfordring av kravene Elverum kommune hva gjelder bruk av legalpant i eiendommer.				
1	For vanlige røykpiper i bolig- og forretningsbygg inntil 3 etasjer, ekskl. kjeller og uinnredet loft pr. pipe (røykløp) pr. år.	kr.	440,00	kr.	422,00
	Det foretas ikke feiing av piper (røykløp) dersom ildsted ikke er tilkoblet, eller i særskilte tilfeller, ildstedet (ene) er plombert av feiervesenet. I disse tilfellene kan det søkes fritak for feie-/tilsyns gebyr.				
	Feiing/tilsyn fritidsbolig pr. pipe (røykløp) pr. år (Trysil kom.)	kr.	220,00	kr.	211,00
2	For bygninger med flere etasjer enn nevnt under punkt 1 betales et tillegg pr. etasje pr. år.	kr.	74,00	kr.	71,00
3	For større røykpiper betales for medgått tid etter sats pr. time.	kr.	473,00	kr.	455,00
4	Mannskap pr. time, fyrkjele feiing.	kr.	473,00	kr.	455,00

5	Gebyr for ferdigbefaring/trykkprøving/videofilming pr. røykløp inntil 1 time, pr. påbegynte time nr. 2 er kr 473,- (pkt.4)	kr.	624,00	kr.	600,00
Samtlige gebyrer er ekskl. merverdiavgift.					

Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR)

RENOVASJONGEBYR		2017		2016	
Det fastsettes følgende gebyrsatser for Sør- Østerdal Interkommunale renovasjonsselskap IKS. Alle priser er eks. mva. Ved manuell betaling av fakturering/betalinger, vil det tilkomme et behandlingsgebyr på kr. 35,-. Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS (SØIR) innkrever renovasjonsgebyrene på vegne av kommunen, og representerer ved innfordring av kravene Elverum kommune hva gjelder bruk av legalpant i eiendommer.					
A	Grunngebyr pr. år – husstander/husholdningsavfall	kr.	864,80	kr.	848,00
B	Volumgebyr pr år – tømming av restavfallsbeholder 1 gang pr mnd – ordinære husstander:				
	140 ltr. restavfall	kr.	984,80	kr.	967,00
	190 ltr. restavfall	kr.	1.543,20	kr.	1.512,00
	240 ltr. restavfall	kr.	1.950,40	kr.	1.911,00
	360 ltr. restavfall	kr.	2.928,00	kr.	2.867,00
	660 ltr. restavfall	kr.	5.372,00	kr.	5.258,00
	160 ltr. ekstrasekk (kjøpes i butikkene – 50 kr inkl mva)	kr.	40,00	kr.	36,00
Samlet årlig renovasjonsgebyr vil være Grunngebyr + Volumgebyr					
C	Leie av papirbeholder				
	140 ltr. papir	kr.	81,60	kr.	80,00
	240 ltr. papir	kr.	143,20	kr.	140,00
	360 ltr. papir	kr.	285,60	kr.	280,00
	660 ltr. Papir	kr.	701,60	kr.	688,00
D	Leie av beholder for glass- og metallemballasje				
	140 ltr. G&M	kr.	81,60	kr.	0,00
	240 ltr. G&M	kr.	143,20	kr.	0,00
E	Renovasjonsgebyr pr. år – forenklet renovasjonsordning (kun sekkerrenovasjon) – jfr retningslinjer for endring av abonnement: (spredtbygde områder, lang privat gårdsveg, liten avfallsproduksjon)				
	Årsgebyr forenklet ordning	kr.	968,80	kr.	950,00
F	Fradrag i ordinært renovasjonsgebyr pr. år som følge av hjemmekompostering/bruk av egen gjødselkjeller for bioavfall – jfr. retningslinjer for endring av abonnement				
	Fradrag hjemmekompostering	kr.	-380,00	kr.	-372,00

G	Serviceabonnement pr. år – henting av avfall utover 3 meters-regelen.			
	3-10 meter	kr.	141,60	kr. 139,00
	11-20 meter	kr.	288,00	kr. 282,00
	over 20 meter – særskilt avtale			
H	Gebyr pr år for renovasjon av hytter og fritidseiendommer			
	Kategori 0	kr.	1.732,00	kr. 1.694,00
	– hytter/fritidseiendommer i områder med høy standard og stor avfallsproduksjon (for eksempel Trysilfjellet)			
	Kategori 1	kr.	1.081,60	kr. 1.060,00
	– hytter/fritidseiendommer i regulerte hytteområder med tilrettelagt infrastruktur (veg, vann, avløp, elektrisitet).			
	Kategori 2	kr.	586,40	kr. 575,00
	– hytter/fritidseiendommer i eller i tilknytning til regulerte hytteområder. Omfatter også hytter som ligger inntil offentlig vei/privat vei og hvor det delvis er tilrettelagt infrastruktur. De fleste hytter hører inn under denne kategorien.			
	Kategori 3	kr.	234,40	kr. 230,00
	– omfatter hytter/koier med lav standard utenfor regulerte områder, uten vegforbindelse i rimelig nærhet.			
I	Bringeordning av sortert avfall til ministasjoner – papp/papir, glass og tekstiler			
	Ministasjoner			0,00
J	Bringeordning til gjenvinningsstasjoner – sorterte avfallsfraksjoner som papp/papir, treverk, metall, møbler, farlig avfall, hageavfall, kuldemøbler osv			
	Sortert avfall – Alle fraksjoner unntatt restavfall	kr.	0,00	kr. 0,00
	Restavfall pr. m ³ (minsteavgift. kr. 80,-) inkl. mva !	kr.	160,00	kr. 155,00
	Kostnadene for håndtering av sortert avfall inngår i grunngebyret.			
K	Septikrenovasjon – Elverum kommune			
	For tømning av slamavskillere for eiendommer med fast bosetting betales pr. år for slamvolum opp til 6 m ³ og tømning hvert 2. år	kr.	804,80	kr. 789,00
	For eiendommer med fast bosetting uten toalett og for fritidsbebyggelse betales pr. år for slamvolum opptil 6 m ³ og tømning hvert 4. år	kr.	400,00	kr. 392,00

Elverum Kirkelige Fellesråd

Gebyr for:	2017	2016
Festeavgift for graver ved kirkegårdene i Elverum	kr. 220,00	kr. 220,00

Vedlegg

Nærmere spesifikasjon pr tjenesteområder

Politisk styring

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	8 564	8 564	8 564	8 564
Økt utgift revisjonen	Budsjettekniske just.	Drift	124	124	124	124
Økt utgift kontrollutvalget	Budsjettekniske just.	Drift	35	35	35	35
Valg, justeres i basis	Budsjettekniske just.	Drift	807	0	807	0
Reserve ordfører	Budsjettekniske just.	Drift	50	50	50	50
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	77	77	77	77
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	4	4	4	4
Justering politikergodtgjøring	Budsjettekniske just.	Drift	400	400	400	400
Eldrerådet til riktig funksjon	Budsjettekniske just.	Drift	-41	-41	-41	-41
Ekstra tilskudd Namibiaforeningen	Kommunestyrets revideringer	Drift	50	50	50	50
Driftsutgift			10 070	9 263	10 070	9 263
Politisk styring			10 070	9 263	10 070	9 263

Administrasjon

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	-18.272	-18.272	-18.272	-18.272
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	-369	-369	-369	-369
Avskrivninger	Budsjettekniske just.	Drift	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000
40700017 IKT i tjenesteprod., velferdsteknologi	Budsjettekniske just.	Investering	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
14321000 Helsehuset med omsorgsboliger	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	0	0
Driftsinntekt			-87.941	-87.941	-87.941	-87.941
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	96 755	96 755	96 755	96 755
Økt utgift arbeidsgiverkontroll	Budsjettekniske just.	Drift	150	150	150	150
Økt kontingent KS	Budsjettekniske just.	Drift	33	33	33	33
Økt integreringstilskudd viderefordelt til sektorer	Budsjettekniske just.	Drift	100	100	100	100
Utviklingsprosj. kultur for læring KS 094/16 fin						

Utviklingsprosj. kultur for læring KS 007/15 m.m. av kompetansemidler	Budsjettekniske just.	Drift	-800	-800	-800	-800
Tre døgn i april/reiselivseffekt øk.pln 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	-500	-500	-500	-500
test 2	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Test 1	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Retting digital., annonser, papir 1. tertial 2015	Budsjettekniske just.	Drift	-360	-360	-360	-360
Rettelse kultur/PRO vedr transporttjenester jfr 1. tertial	Budsjettekniske just.	Drift	150	150	150	150
Red.kompetansemidler kun 2016, KS 48/15	Budsjettekniske just.	Drift	2 080	2 080	2 080	2 080
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	-1 026	-622	-635	-632
PRO digitale dekodere, øk.plan 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	-4	-4	-4	-4
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Drift	19	19	19	19
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	764	764	764	764
Ny medarbeider Eiendomsskatt jf ROS analyse	Budsjettekniske just.	Drift	600	600	600	600
NHO innsparing, øk.pl 13-16	Budsjettekniske just.	Drift	2 000	2 000	2 000	2 000
Medarb. fra rådmannsktr til service IKT jfr 1. tertial	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	38	38	38	38
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	267	267	267	267
Lønnsoppgjør 2016 Ledere	Budsjettekniske just.	Drift	268	268	268	268
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	519	519	519	519
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	581	581	581	581
LEAN, effektivisering tjenesteprod., øk. plan 14-17	Budsjettekniske just.	Drift	0	-400	-400	-400
Kontinuerlig forbedr. fordelt på sektorer øk.pl 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	1 998	3 235	3 235	3 235
Kompetanseutvikling ansatte, øk.pl 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	1 000	1 000	1 000	1 000
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	379	379	379	379
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	2 608	2 608	2 608	2 608
Innsparing kontinuerlig forbedring	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	1 000	1 000
Innsparing 2015	Budsjettekniske just.	Drift	-886	-886	-886	-886
IKA Opplandene	Budsjettekniske just.	Drift	200	0	0	0
Eiendomsskatt omtaksering KS 070/14	Budsjettekniske just.	Drift	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Avskrivninger	Budsjettekniske just.	Drift	68 000	68 000	68 000	68 000
ACOS Webcruiter	Budsjettekniske just.	Drift	200	0	0	0
62204100 Ny skole i sentrum – Ydalir	Budsjettekniske just.	Investerings	0	0	153	306
40700017 IKT i tjenesteprod., velferdsteknologi	Budsjettekniske just.	Investerings	1 530	1 530	1 530	1 530
17/basis	Budsjettekniske just.	Drift	886	886	886	886
14418001 12 boenheter for unge med nedsatt	Budsjettekniske just.	Investerings	0	4	8	8

funksjonsnivå	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	657	657
14321000 Helsehuset med omsorgsboliger	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	657	657
14319000 Svartholtet bofellesskap	Budsjettekniske just.	Investering	0	3	6	6
14316000 Jotuntoppen bo- og servicesenter	Budsjettekniske just.	Investering	42	127	127	127
Videreutdanning lærere	Rådmannens forslag	Drift	-800	-800	-800	-800
Overlapp	Rådmannens forslag	Drift	450	0	0	0
LEAN koordinator	Rådmannens forslag	Drift	563	750	750	750
62205100 Ydalir – ny barnehage 2020	Rådmannens forslag	Investering	0	0	120	138
62113000 Lillemoen skole rehab og utbygging	Rådmannens forslag	Investering	20	39	39	39
62103010 Hanstad skole utbygging og rehabilitering	Rådmannens forslag	Investering	9	35	35	53
Hovedverneombud – frikjøp fra 70 til 100 %	Kommunestyrets revideringer	Drift	172	172	172	172
Driftsutgift			175.003	175.720	177.645	17.836
Administrasjon			87.062	87.779	89.704	89.894

Barnehage

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 15.937	- 15.937	- 15.937	- 15.937
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 58	- 58	- 58	- 58
Driftsinntekt			- 15.995	- 15.995	- 15.995	- 15.995
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	153.139	153.139	153.139	153.139
Økt driftstilskudd private bhg Ø.plan 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	0	- 1 000	- 1 500	- 2 000
Økt driftstilskudd – Øk.plan 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	1 000	1 500	1 500	1 500
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 1 137	- 695	- 704	- 719
Prosjekt Kvalitetsutvikling – Øk.plan 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	- 200	- 450	- 450	- 450
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	147	147	147	147
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	51	51	51	51
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	134	134	134	134
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	1 688	1 688	1 688	1 688
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske	Drift	166	166	166	166

Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	just.	Drift	2017	2018	2019	2020
KS 48/15 Rev Øk.plan 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	- 400	- 400	- 400	- 400
Korrigert rammetrekk bhg	Budsjettekniske just.	Drift	1 126	1 925	1 927	1 924
Innsparing kontinuerlig forbedring - Øk.plan 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	- 1 238	- 2 475	- 2 475	- 2 475
Økt tilskudd private barnehager	Rådmannens forslag	Drift	6 256	5 756	5 756	5 756
62205100 Ydalir - ny barnehage 2020	Rådmannens forslag	Investering	0	0	610	2 200
Driftsutgift			160.733	159.487	159.590	160.662
Barnehage			144.737	143.492	143.595	144.666

Skole

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 47.794	- 47.794	- 47.794	- 47.794
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 1 130	- 1 130	- 1 130	- 1 130
Opphør tilskudd 7 ekstra lærerårsverk fra 01.08.	Budsjettekniske just.	Drift	2 050	4 945	4 945	4 945
Driftsinntekt			- 46.874	- 43.979	- 43.979	- 43.979
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	258.530	258.530	258.530	258.530
Utviklingsprosj. kultur for læring KS 094/16 fin. av kompetansemidler	Budsjettekniske just.	Drift	800	800	800	800
Samdrift Lillem/Melåsb	Budsjettekniske just.	Drift	- 1 000	- 2 200	- 2 200	- 2 200
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 3 301	- 1 968	- 2 022	- 2 062
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	607	607	607	607
Opphør tilskudd 7 ekstra lærerårsverk fra 01.08.	Budsjettekniske just.	Drift	- 2 050	- 4 945	- 4 945	- 4 945
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	224	224	224	224
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	264	264	264	264
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	4 288	4 288	4 288	4 288
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	290	290	290	290
Korrigert rammetrekk bhg	Budsjettekniske just.	Drift	- 1 126	- 1 925	- 1 927	- 1 924

Innkjøp/fornyng av lærebøker Øk.plan 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	- 200	- 200	- 200	- 200
62204100 Ny skole i sentrum – Ydalir	Budsjettekniske just.	Investering	0	410	3 900	8 065
Videreutdanning lærere	Rådmannens forslag	Drift	800	800	800	800
justering samdrift Lillem/Melåsb	Rådmannens forslag	Drift	1 000	1 000	1 000	1 000
Fornyelse av lærebøker	Rådmannens forslag	Drift	200	200	200	200
62113000 Lillemoen skole rehab og utbygging	Rådmannens forslag	Investering	- 965	- 1 929	- 1 929	- 1 929
Driftsutgift			258.361	254.246	257.680	261.808
Skole			211.488	210.267	213.701	217.829

Barnevern

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 18.982	- 18.982	- 18.982	- 18.982
Økt integreringstilskudd viderefordelt til sektorer	Budsjettekniske just.	Drift	- 8 211	- 8 211	- 8 211	- 8 211
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 456	- 456	- 456	- 456
Driftsinntekt			-27.648	-27.648	-27.648	-27.648
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	51 066	51 066	51 066	51 066
Årlig økning i KS- satser barnevern	Budsjettekniske just.	Drift	200	200	200	200
Årlig økning av statlige satser barnevern	Budsjettekniske just.	Drift	200	200	200	200
Økt egenandel bolig for enslig mindreårige øk.plan 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 360	- 220	- 220	- 219
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	332	332	332	332
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	263	263	263	263
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	15	15	15	15
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	405	405	405	405
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	17	17	17	17
Fjerne internkjo/salg flyktning/kultur	Budsjettekniske	Drift	- 2 028	- 2 028	- 2 028	- 2 028

Økte inntekter/salg/nytteling/kuttet	just.	Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
Økt grunnramme barnevern	Rådmannens forslag	Drift	3 000	3 000	3 000	3 000
Driftsutgift			52.110	52.250	52.250	52.251
Barnevern			24.462	24.602	24.601	24.602

Helse

Tiltak	Vedtaksstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	-12.864	-12.864	-12.864	-12.864
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	-293	-293	-293	-293
Ny stilling Psykolog,øk.plan 17-20	Budsjettekniske just.	Drift	-300	-300	-300	-300
Legevakta, økt inntektskrav	Budsjettekniske just.	Drift	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Folkehelse/SLT koord. UT	Budsjettekniske just.	Drift	650	650	650	650
Endring funksjon jobbsentralen	Budsjettekniske just.	Drift	590	590	590	590
Folkehelse/SLT koordinator forlenges	Rådmannens forslag	Drift	-650	-650	-650	-650
66308000 Allaktivitetsarena	Rådmannens forslag	Investering	0	-2 730	0	0
Driftsinntekt			-14 367	-17 097	-14 367	-14 367
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	77 686	77 686	77 686	77 686
Tilskudd Møteplassen, dagtilbud psykiske helse	Budsjettekniske just.	Drift	615	615	615	615
Rettelse kultur/PRO vedr transporttjenester jfr 1. tertial	Budsjettekniske just.	Drift	-150	-150	-150	-150
Rettelse kultur – innsparing transport jfr 1. tertial	Budsjettekniske just.	Drift	50	50	50	50
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	-684	-418	-419	-417
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	580	580	580	580
Ny stilling Psykolog,øk.plan 17-20	Budsjettekniske just.	Drift	935	935	935	935
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	81	81	81	81
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	1	1	1	1
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	764	764	764	764

Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	238	238	238	238
Legevakta, økt stilling,øk.plan 17-20	Budsjettekniske just.	Drift	403	403	403	403
Justering tilskudd vedsentralen	Budsjettekniske just.	Drift	400	400	400	400
Fysioterapi – driftstilskudd økt årlig sats	Budsjettekniske just.	Drift	220	220	220	220
Folkehelse/SLT koord. UT	Budsjettekniske just.	Drift	-860	-860	-860	-860
Fastleger – Økt sats basistilskudd	Budsjettekniske just.	Drift	50	50	50	50
Endring funksjon jobbsentralen	Budsjettekniske just.	Drift	-1 425	-1 425	-1 425	-1 425
Ø-hjelp dagtid – pålagt tilskudd til fastleger	Rådmannens forslag	Drift	400	400	400	400
Ny pålagt avgift nødnett innbyggeravgift	Rådmannens forslag	Drift	200	200	200	200
Kriseteam – kompetansemidler	Rådmannens forslag	Drift	50	50	50	50
Helsestasjon – jordmortjenesten	Rådmannens forslag	Drift	300	300	300	300
Folkehelse/SLT koordinator forlenges	Rådmannens forslag	Drift	860	860	860	860
66308000 Allaktivitetsarena	Rådmannens forslag	Investering	50	50	50	50
Utgiftedekn. støttekontakter/ledsagere jfr KS 48/15	Kommunestyrets revideringer	Drift	100	100	100	100
Statsbudsjettet: Frivilligsentralen inn i rammetilskuddet	Kommunestyrets revideringer	Drift	395	395	395	395
Driftsutgift			81.260	81.526	81.525	81.527
Helse			66.893	64.429	67.158	67.160

Pleie og omsorg

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 117.249	- 117.249	- 117.249	- 117.249
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 2 130	- 2 130	- 2 130	- 2 130
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Statsbudsjett 2017: økt egenandel ressurskrevende tjenester	Rådmannens forslag	Drift	2 050	2 050	2 050	2 050

Endring refusjon ressurskrevende tjenester	Rådmannens forslag	Drift	12 838	12 838	13 288	13 988
Driftsinntekt			-104.492	-104.492	-104.042	-103.342
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	413.227	413.227	413.227	413.227
Økt antall ressurskrevende brukere egenandel	Budsjettekniske just.	Drift	2 000	4 000	6 000	6 000
Skolehelsetjenesten,økning øk.plan 17-20	Budsjettekniske just.	Drift	650	650	650	650
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 4 687	- 2 862	- 2 894	- 2 880
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	1 465	1 465	1 465	1 465
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	726	726	726	726
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	303	303	303	303
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	6 261	6 261	6 261	6 261
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	416	416	416	416
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	- 414	- 414	- 414	- 414
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	- 2 608	- 2 608	- 2 608	- 2 608
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Brannsikkerhet, nattbemanning Moen, øk.plan 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	- 3 950	- 3 950	- 3 950	- 3 950
Biler,opphør renter/avdrag, øk.plan 17-20	Budsjettekniske just.	Drift	0	22	22	22
20100017 Kjøp av biler-jevn utskifting	Budsjettekniske just.	Investering	61	61	61	61
14321000 Helsehuset med omsorgsboliger	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	6 500	6 500
Vestly – økt bemanning	Rådmannens forslag	Drift	450	600	600	600
Rusomsorg 1 stilling NAV og 1 stilling Familie og helse	Rådmannens forslag	Drift	450	600	600	600
Loken BFS – økt bemanning eller kjøp av tjenester	Rådmannens forslag	Drift	538	512	307	102
Justering reserve ressurskrevende tjenester	Rådmannens forslag	Drift	- 2 000	- 4 000	- 6 000	- 6 000
Endring refusjon ressurskrevende tjenester	Rådmannens forslag	Drift	- 6 838	- 6 838	- 6 838	- 6 838
Brannsikkerhet Moen sykehjem	Rådmannens forslag	Drift	4 096	4 096	0	0
Driftsutgift			410.146	412.268	414.435	414.244

Pleie og omsorg	305.654	307.776	310.393	310.902
------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Sosial - tjenestebistand

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 37.950	- 37.950	- 37.950	- 37.950
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 118	- 118	- 118	- 118
KS 48/15 Rev. ø-plan 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	114	114	114	114
Fjerne internkjøp/salg flyktning/kultur	Budsjettekniske just.	Drift	2 028	2 028	2 028	2 028
Endring funksjon jobbsentralen	Budsjettekniske just.	Drift	- 590	- 590	- 590	- 590
Bolig for velferd	Budsjettekniske just.	Drift	- 900	- 900	- 900	- 900
14430000 bygging av kommunale leiligheter	Budsjettekniske just.	Investering	0	- 493	- 1 480	- 1 480
14418001 12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsnivå	Budsjettekniske just.	Investering	0	- 734	- 1 469	- 1 469
14319000 Svartholtet bofellesskap	Budsjettekniske just.	Investering	0	- 308	- 615	- 615
14316000 Jotuntoppen bo- og servicesenter	Budsjettekniske just.	Investering	- 206	- 3 017	- 3 017	- 3 017
Driftsinntekt			- 37.623	- 41.969	- 43.998	- 43.998
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	36 110	36 110	36 110	36 110
Ø-plan 2015-18 Innsparing kont. forbedring	Budsjettekniske just.	Drift	- 400	- 400	- 400	- 400
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 272	- 166	- 167	- 166
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	388	388	388	388
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	37	37	37	37
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	21	21	21	21
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	354	354	354	354
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	44	44	44	44
intern korrigering PRO	Budsjettekniske just.	Drift	35	35	35	35
Endring funksjon jobbsentralen	Budsjettekniske just.	Drift	1 425	1 425	1 425	1 425

Bolig for velferd	Budsjettekniske just.	Drift	900	900	900	900
14430000 bygging av kommunale leiligheter	Budsjettekniske just.	Investering	0	86	259	259
14418001 12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsnivå	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
14418001 12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsnivå	Budsjettekniske just.	Investering	- 158	271	543	543
14321000 Helsehuset med omsorgsboliger	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	0	0
14319000 Svartholtet bofellesskap	Budsjettekniske just.	Investering	0	142	284	284
14316000 Jotuntoppen bo- og servicesenter	Budsjettekniske just.	Investering	196	589	589	589
Rusomsorg 1 stilling NAV og 1 stilling Familie og helse	Rådmannens forslag	Drift	450	600	600	600
14440000 Bofellesskap for mindreårige flyktninger	Rådmannens forslag	Investering	145	435	435	435
Driftsutgift			39.275	40.871	41.457	41.457
Sosial - tjenestebistand			1.652	- 1.099	- 2.541	- 2.541

Sosial - økonomisk bistand

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2017	2018	2019	2020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 2 111	- 2 111	- 2 111	- 2 111
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 50	- 50	- 50	- 50
Justering kap tilsk/formidl lån Husbanken	Budsjettekniske just.	Drift	4	4	4	4
Driftsinntekt			- 2 157	- 2 157	- 2 157	- 2 157
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	44 965	44 965	44 965	44 965
Ø-plan 2015-18 Økn. sos.hjelp	Budsjettekniske just.	Drift	200	400	400	400
Økt integreringstilskudd viderefordelt til sektorer	Budsjettekniske just.	Drift	5 000	5 000	5 000	5 000
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 142	- 87	- 87	- 87
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	623	623	623	623
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	10	10	10	10

Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	9	9	9	9
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	88	88	88	88
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	20	20	20	20
KS 48/15 REV. ø-plan 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	- 10	- 10	- 10	- 10
Driftsutgift			50 763	51 019	51 018	51 019
Sosial - økonomisk bistand			48 606	48 861	48 861	48 861

Kultur- og religiøse formål

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2017	2018	2019	2020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	-11.827	-11.827	-11.827	-11.827
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	-159	-159	-159	-159
Inntektskrav Elverumshallen – inndekking	Budsjettekniske just.	Drift	700	700	700	700
Inntektskrav Svømmehallen	Rådmannens forslag	Drift	225	228	232	235
Driftsinntekt			-11.060	-11.057	-11.053	-11.050
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	36 271	36 271	36 271	36 271
Tilskudd til Idrettsrådet	Budsjettekniske just.	Drift	-500	-500	-500	-500
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	-180	-110	-110	-110
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	484	484	484	484
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	31	31	31	31
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	1	1	1	1
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	194	194	194	194
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	108	108	108	108
Kulturformål brn/unge	Budsjettekniske just.	Drift	-100	-100	-100	-100
KS 48/15 Revidert økonomiplan 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	1 365	1 365	1 365	1 365
Korrigert tilskudd Elverum kirkelige fellesråd	Budsjettekniske just.	Drift	46	46	46	46
Inntektskrav Elverumshallen – inndekking	Budsjettekniske just.	Drift	-700	-700	-700	-700
Økt bok- og mediebudsjett	Rådmannens forslag	Drift	280	280	300	300
Tilskudd til frivillighet kultur	Rådmannens forslag	Drift	200	200	200	200
Inventar og utstyr Elverumshallen	Rådmannens forslag	Drift	250	250	0	0
Tilskudd til lokal musikk og lokal	Kommunestyrets revideringer	Drift	160	160	160	160
Tilskudd Møteplassen	Kommunestyrets revideringer	Drift	100	100	100	100
Tilskudd Musikk i Hedmark avsluttet	Kommunestyrets revideringer	Drift	-160	-160	-160	-160

Driftsutgift	37.849	37.919	37.689	37.689
Kultur- og religiøse formål	26.789	26.862	26.635	26.639

Teknisk forvaltning

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 12.313	- 12.313	- 12.313	- 12.313
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 296	- 296	- 296	- 296
Geodata. Økte gebyrinntekter (tilpasning til selvkost)	Budsjettekniske just.	Drift	- 501	- 501	- 501	- 501
Geodata tilbakeføring gebyr øk.plan 2016-2019	Budsjettekniske just.	Drift	658	1 159	1 159	1 159
Geodata gebyr kart og oppmåling selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	1 121	1 081	1 024	965
Geodata forbruk fond selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	- 181	- 181	- 185	- 190
Arealplan gebyr planbehandling selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	705	724	714	703
Arealplan forbruk fond selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	- 43	- 49	- 51	- 52
Driftsinntekt			- 10.850	- 10.375	- 10.448	- 10.525
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	18 212	18 212	18 212	18 212
Reguleringsplan Prestegårdsjordet	Budsjettekniske just.	Drift	0	- 300	- 300	- 300
Regulering Søbakken B2 og B3	Budsjettekniske just.	Drift	- 300	- 300	- 300	- 300
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 225	- 137	- 137	- 137
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	88	88	88	88
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	2	2	2	2
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	32	32	32	32
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	278	278	278	278
Driftsutgift			18 088	17 875	17 875	17 876
Teknisk forvaltning			7 238	7 500	7 427	7 351

Teknisk drift

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	-52.438	-52.438	-52.438	-52.438
Tilknytningsgebyr vann selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	100	100	100	100
Tilknytningsgebyr avløp selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	0	21	21	21
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	-113	-113	-113	-113
Kommunaltgebyr vann selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	298	185	-245	-217
Kommunalt gebyr avløp selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	1 032	-161	-2 023	-2 175
Forbruk fond selvkost vann	Budsjettekniske just.	Drift	92	1 545	1 537	1 267
Forbruk fond avløp selvkost	Budsjettekniske just.	Drift	-1 848	1 725	1 754	272
Reduksjon parkeringsinntekter	Rådmannens forslag	Drift	1 100	1 100	1 100	1 100
Driftsinntekt			-51.777	-48.035	-50.307	-52.183
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	55 674	55 674	55 674	55 674
Vegvedlikehold opptrappingsplan	Budsjettekniske just.	Drift	1 550	3 250	5 950	5 950
Statsbudsjettet: Utdanning deltidsbrannpersonell	Budsjettekniske just.	Drift	731	0	0	0
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	-57	-35	-35	-35
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	921	921	921	921
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	49	49	49	49
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	125	125	125	125
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	72	72	72	72
Justert tilskudd MHBR	Budsjettekniske just.	Drift	-979	-979	-979	-979
Biler kjøpt i 2015 belastet sektor med renter/avdrag	Budsjettekniske just.	Drift	0	21	21	21
17/basis	Budsjettekniske just.	Drift	-59	-59	-59	-59
Drift luftmålestasjon	Rådmannens forslag	Drift	120	120	120	120
Brukontroll	Rådmannens forslag	Drift	150	150	150	150
90441017_2 Gatelysinvesteringer økt bevilgning	Rådmannens forslag	Investering	500	500	500	500
Byutvikling – tiltak Sagtjernet badeplass	Kommunestyrets revideringer	Drift	160	160	160	160
Driftsutgift			58.956	59.969	62.669	62.669
Teknisk drift			7.179	11.933	12.362	10.486

Næringsutvikling

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 2 948	- 2 948	- 2 948	- 2 948

Redusert utbytte Skogen ihht deres økonomiplan	Budsjettekniske just.	Drift	2 110	2 110	3 110	3 110
Red. utbytte komm.skogen 2015 og-16, øk.pl 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	- 879	- 879	- 879	- 879
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 64	- 64	- 64	- 64
Driftsinntekt			- 1.781	- 1.781	- 781	- 781
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	5 788	5 788	5 788	5 788
Østerdalen sivil, militært samarbeid, øk.plan 14-17	Budsjettekniske just.	Drift	0	- 150	- 150	- 150
Tjenestekjøp Visit Elverum, øk.pl 14-17, 15-18 og 16-19	Budsjettekniske just.	Drift	- 521	- 521	- 521	- 521
Red. avsetning komm.skogutbytte fin. av finansinntekt TAIK	Budsjettekniske just.	Drift	1 000	1 000	0	0
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 19	- 12	- 12	- 12
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	52	52	52	52
Omstilling, utvikl, ny næring,industriell prod, Øk.plan 14-17	Budsjettekniske just.	Drift	25	25	0	0
MInnemarkering Midtskogen FS 53/15	Budsjettekniske just.	Drift	2	2	2	2
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	56	56	56	56
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	17	17	17	17
Husleie næringssjef	Budsjettekniske just.	Drift	55	55	55	55
F-sak 131/16 Movies om War	Budsjettekniske just.	Drift	150	150	150	150
Forsvarskoordinator, KS 083/14	Budsjettekniske just.	Drift	6	13	- 200	- 200
ENØK prosj Sør Østerdal FS 110/15	Budsjettekniske just.	Drift	0	- 240	- 481	- 481
Deltakelse ZEB2 nærings- og kompetanseutv. program	Budsjettekniske just.	Drift	150	150	150	150
Byregionprogram KS 53/15	Budsjettekniske just.	Drift	0	- 107	- 215	- 215
Tjenestekjøp Visit Elverum forlenges med ett år	Rådmannens forslag	Drift	500	0	0	0
Driftsutgift			7 261	6 278	4 691	4 691
Næringsutvikling			5 480	4 497	3 910	3 910

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2017	2018	2019	2020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	-1.199.300	-	-	-
Økt integreringstilskudd viderefordelt til sektorer	Budsjettekniske just.	Drift	-7 861	-7 861	-7 861	-7 861
Startlån 2016-20	Budsjettekniske just.	Investering	-618	-1 235	-2 439	-3 612
Renter - eksisterende startlån	Budsjettekniske just.	Drift	1 483	500	780	1 059
Renter - eksisterende lån	Budsjettekniske just.	Drift	2 948	2 948	2 948	2 948
Red. kompensasjonstilskudd skole, kirke. omsoeg	Budsjettekniske just.	Drift	600	700	800	900
Rammetilskudd og skatt	Budsjettekniske just.	Drift	-46 449	-62 425	-77 376	-91 817
KS 48/15 Rev.øk.pl 15-18 E-skatt kontortaksering	Budsjettekniske just.	Drift	14 700	14 700	14 700	14 700
Korr. utbytte EEV ihht. avtale	Budsjettekniske just.	Drift	200	200	200	200
Justert inntekt mva kompensasjon	Budsjettekniske just.	Drift	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Forskriftskrav- endret innt.føring av utbytte EEV	Budsjettekniske just.	Drift	12 105	12 105	0	0
Eiendomsskatt estimat retaksering 17 og 18	Budsjettekniske just.	Drift	-37 000	-37 000	-37 000	-37 000
Eiendomsskatt 7 promille øk.pl 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	21 790	21 790	21 790	21 790
Anslag redusert utbytte E-verket	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	6 000	6 000
Driftsinntekt			-1.238.403	-	-	-
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	219 817	219 817	219 817	219 817
Økt integreringstilskudd viderefordelt til sektorer	Budsjettekniske just.	Drift	10 972	10 972	10 972	10 972
Økt afp-pensjon	Budsjettekniske just.	Drift	500	500	500	500
Underskudd 2014, dekket i 2016	Budsjettekniske just.	Drift	-26 659	-26 659	-26 659	-26 659
Startlån 2016-20	Budsjettekniske just.	Investering	618	1 235	2 439	3 612
Saldering av økonomiplanen	Budsjettekniske just.	Drift	27 602	22 430	16 150	23 977
Rest seniorordning ut	Budsjettekniske just.	Drift	-133	-133	-133	-133
Renter - eksisterende startlån	Budsjettekniske just.	Drift	-1 483	-500	-780	-1 059

Renter – eksisterende lån	Budsjettekniske just.	Drift	-2 808	-5 764	-7 952	-11 029
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	558	558	558	558
Ny saldering 16-19, ut av basis	Budsjettekniske just.	Drift	-1 503	-1 503	-1 503	-1 503
Korrigert pensjonsreserve	Budsjettekniske just.	Drift	-5 500	-5 500	-6 000	-6 000
Korrigert lønnsreserve	Budsjettekniske just.	Drift	-10 000	1 000	500	500
Kontinuerlig forbedring øk.pl 15-18	Budsjettekniske just.	Drift	-1 600	-2 800	-2 800	-2 800
Justert minsteavdrag lånemasse pr 2016	Budsjettekniske just.	Drift	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Intern justering konti 9900	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Endring premieavvik amortisering	Budsjettekniske just.	Drift	-1 500	1 500	3 400	3 450
Eldrerådet til riktig funksjon	Budsjettekniske just.	Drift	41	41	41	41
Biler kjøpt i 2015 belaster sektor med renter/avdrag	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Biler kjøpt i 2014 belaster sektor med renter/avdrag	Budsjettekniske just.	Drift	0	0	0	0
Avdrag – eksisterende lån	Budsjettekniske just.	Drift	7 116	1 814	1 814	1 814
Ansiennitetsopprykk 2015, helårs just. i eget tiltak	Budsjettekniske just.	Drift	-1 550	-1 550	-1 550	-1 550
95205017 Rehabilitering av bruer	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	8	37
95204017 gate, veg, park, KS-072/16	Budsjettekniske just.	Investering	87	404	810	1 211
95190116 Ydalir, ny veg X RV 25	Budsjettekniske just.	Investering	61	282	459	815
95180017 VA plan	Budsjettekniske just.	Investering	238	1 189	2 365	3 527
92800117 eiendomsinngrep	Budsjettekniske just.	Investering	2	11	21	31
90441017 Gatelysinvesteringer	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	8	38
90329300 Driftsmaskiner eiendom	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	3	33
66301000 Brannvarsling, 5 kirker	Budsjettekniske just.	Investering	5	22	22	21
62204100 Ny skole i sentrum – Ydalir	Budsjettekniske just.	Investering	347	1 609	5 549	7 946
62120003 IKT i skole	Budsjettekniske just.	Investering	16	368	729	1 085

40700017 IKT i tjenesteprod., velferdsteknologi	Budsjettekniske just.	Investering	9	215	427	635
40600017 IT investeringer	Budsjettekniske just.	Investering	14	313	620	747
31125000 Renholdsmatter – inngangsparti av bygg	Budsjettekniske just.	Investering	5	57	104	102
20100017 Kjøp av biler-jevn utskifting	Budsjettekniske just.	Investering	31	391	755	1 113
14430000 bygging av kommunale leiligheter	Budsjettekniske just.	Investering	143	660	873	863
14418001 12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsnivå	Budsjettekniske just.	Investering	27	127	-602	-595
14321000 Helsehuset med omsorgsboliger	Budsjettekniske just.	Investering	985	4 044	9 829	7 228
14319000 Svartholtet bofellesskap	Budsjettekniske just.	Investering	68	317	313	310
14316000 Jotuntoppen bo- og servicesenter	Budsjettekniske just.	Investering	394	1 827	-478	-473
95205017_2 Rehabilitering av bruer økt bevilgning	Rådmannens forslag	Investering	8	35	52	52
90462000 Infrastruktur Vestad	Rådmannens forslag	Investering	61	282	789	780
90441017_2 Gatelysinvesteringer økt bevilgning	Rådmannens forslag	Investering	68	317	595	659
90329410 Utfasing av oljekjeler	Rådmannens forslag	Investering	10	75	148	220
90329400 Utfasing av kvikksølvholdige lypærer	Rådmannens forslag	Investering	9	210	207	203
90120017 Hjullaster	Rådmannens forslag	Investering	14	171	169	166
74205002 Gjerde sansehage ved Lyngholtet	Rådmannens forslag	Investering	1	4	4	4
66308000 Allaktivitetsarena	Rådmannens forslag	Investering	49	3 002	126	124
62205100 Ydalir – ny barnehage 2020	Rådmannens forslag	Investering	8	35	1 091	1 924
62120102 adm.program skole og barnehage	Rådmannens forslag	Investering	5	123	121	118
62113000 Lillemoen skole rehab og utbygging	Rådmannens forslag	Investering	462	2 141	2 118	2 095
62103010 Hanstad skole utbygging og rehabilitering	Rådmannens forslag	Investering	0	0	30	141
40600017_2 IT investeringer	Rådmannens forslag	Investering	8	175	347	516
14440000 Bofellesskap for mindreårige flyktninger	Rådmannens forslag	Investering	143	663	490	485
Rådmannens saldering av økonomiplanen tas UT	Kommunestyrets revideringer	Drift	-27 602	-22 430	-16 150	-23 977

Ny saldering ihht kommunestyrets vedtak	Kommunestyrets revideringer	Drift	26 625	21 453	14 998	22 825
66309000 Badeanlegg – skisseprosjekt	Kommunestyrets revideringer	Investering	0	0	175	175
Driftsutgift			213.288	230.048	232.438	242.193
Fellesfunksjoner			-1.025.115	-	-	-
				1.025.831	1.045.321	1.050.800

Interne servicefunk (fordeles)

Tiltak (i 1000 kroner)	Vedtakstype	Inv/Drift	2 017	2 018	2 019	2 020
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	- 14 631	- 14 631	- 14 631	- 14 631
Prisøkning salgsinntekter	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	- 351	- 351	- 351	- 351
17/basis	Budsjettekniske just.	Drift	59	59	59	59
Driftsinntekt			- 14 923	- 14 923	- 14 923	- 14 923
17/basis	Fremskrevet budsjett	Fremskrevet	88 813	88 813	88 813	88 813
Rammetrekk for saldering	Budsjettekniske just.	Drift	- 295	- 180	- 183	- 183
Prisvekst varer og tjenes	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	735	735	735	735
Lønnsvekst	Budsjettekniske just.	Fremskrevet	34	34	34	34
Lønnsoppgjør ansiennitet 2015	Budsjettekniske just.	Drift	69	69	69	69
Lønnsoppgjør 2016 Kap 4 helårsvirkning	Budsjettekniske just.	Drift	989	999	999	992
Lønnsoppgjør 2015 Lokalt	Budsjettekniske just.	Drift	93	93	93	93
Innsparingstiltak: redusert vedlikehold. Tilbakeføring	Budsjettekniske just.	Drift	1 500	1 500	1 500	1 500
Biler kjøpt i 2015 belaster sektor med renter/avdrag	Budsjettekniske just.	Drift	0	71	71	71
Biler kjøpt i 2014 belaster sektor med renter/avdrag	Budsjettekniske just.	Drift	0	119	119	119
62204100 Ny skole i sentrum – Ydalir	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	1 761	3 521
31125000 Renholdsmatter – inngangsparti av bygg	Budsjettekniske just.	Investering	- 8	- 34	- 66	- 66
14418001 12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsnivå	Budsjettekniske just.	Investering	0	47	93	93
14321000 Helsehuset med omsorgsboliger	Budsjettekniske just.	Investering	0	0	7 559	7 859
	Budsjettekniske					

14319000 Svartholtet bofellesskap	Budsjettekniske just.	Investering	0	35	70	70
14316000 Jotuntoppen bo- og servicesenter	Budsjettekniske just.	Investering	488	1 463	1 463	1 463
90329400 Utfasing av kvikksølvholdige lyspærer	Rådmannens forslag	Investering	- 14	- 29	- 29	- 29
62205100 Ydalir – ny barnehage 2020	Rådmannens forslag	Investering	0	0	411	485
62113000 Lillemoen skole rehab og utbygging	Rådmannens forslag	Investering	225	451	451	451
62103010 Hanstad skole utbygging og rehabilitering	Rådmannens forslag	Investering	102	407	407	611
Driftsutgift			92.730	94.592	104.368	106.700
Interne servicefunk (fordeles)			77.807	79.669	89.445	91.777

Ressursfordeling pr Tjenesteområde og Sektor/Stab

Budsjettramme 2017	Sektor/stab 												
	10	12	15	20	50			81	82 SI-	83			
Tjenesteområde	Rådmann	Teknikk	Eiendom	Oppveks	32 Helse	36 NAV	Kultur	70 PRO	Personal	stab	Økonom	99 Felles	Totalsum
10 Politisk styring	6 602			60			390			807		2 211	10 070
12 Administrasjon	6 020	2 113	17 764	1 941	3 183		1 555	9 860	11 547	11 147	14 920	7 011	87 062
20 Barnehage			-	144 684					12	41			144 737
21 Skole			-	209 978					15	1 484		10	211 488
23 Barnevern					32 405		17 043				-	24 986	24 462
24 Helse	261		-	23	49 851		14 060					2 698	66 893
53 Pleie og omsorg			-		6 431		1 180	293 946	46			4 050	305 654
75 Sosial - tjenestebistand			- 17 516			11 570	4 825	1 355	1	414		1 003	1 652
76 Sosial - økonomisk bistand						38 485	10 121				-	0	48 606
77 Kultur- og religiøse formål			-				16 878					9 911	26 789
80 Teknisk forvaltning		7 238											7 238
81 Teknisk drift		13 234	-								-	6 054	7 179
89 Næringsutvikling	5 534										-	54	5 480
90 Fellesfunksjoner	41		-								- 1 025 156	- 1 025 115	
94 Interne servicefunk (fordeles)	575	2 122	- 8 958	42 614	2 823		12 988	21 835	356	862	2 594	- 6	77 807
Totalsum	19 033	24 707	- 8 710	399 301	94 693	50 054	79 041	326 997	11 977	14 756	17 515	- 1 029 362	- 0

Tabellen viser budsjett for 2017 pr tjenesteområde fordelt på sektorer/staber, tall i 1000 kroner.

Rådmannens forslag til nye driftstiltak

Administrasjon

Administrasjon	2017	2018	2019	2020	Sum periode
LEAN koordinator					
Tislkudd/eksterne prosjektmidler					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-

Lønn inkl sosiale utgifter	562 500	750 000	750 000	750 000	2 812 500
Kjøp av tjenester				0	
Sum driftsutgifter	562 500	750 000	750 000	750 000	2 812 500
Netto påvirkning på drift	562 500	750 000	750 000	750 000	2 812 500

Beskrivelse av tiltaket: Rådmannen vil sterkt anbefale å ha en ressurs i organisasjonen som kan kompensere for den eksterne konsulentbistand vi har i oppstartfasen av kontinuerlig forbedring. Ambisjonen var, da prosessen med kontinuerlig forbedring/Lean startet, at organisasjonen skulle drive dette videre på egen hånd. Erfaringene som er samlet fram til nå, er at lederne og avdelingene som starter opp en metodisk tilnærming til kontinuerlig forbedring/Lean arbeid må ha en ressurs som kan være lederstøtte. Ansettelse av LEAN koordinator i 2017, med helårsvirkning fra og med 2018.

Barnehage

Barnehage	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Økt tilskudd private barnehager					
Tilskudd/eksterne prosjektmidler					0
Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0
Tilskudd private barnehager	6.256.000	5.756.000	5.756.000	5.756.000	23.524.000
Kjøp av tjenester				0	
Sum driftsutgifter	6.256.000	5.756.000	5.756.000	5.756.000	23.524.000
Netto påvirkning på drift	6.256.000	5.756.000	5.756.000	5.756.000	23.524.000

Beskrivelse av tiltaket:

Barnehageområdet må styrkes betydelig etter at spesielt nasjonale pålegg har medført økte grunnlagskostnader for beregning av tilskudd til private barnehager.

Alene betyr endret kapitaltilskudd og ny pensjonsberegning 3,6 millioner kroner. Den resterende endringen framkommer som resultat av noe redusert barnetall (enhetssatsen øker) og øvrige konsekvenser av deflatorfremskrevet regnskap fra 2015. En forhåndsberregning for 2017 som har 2015 regnskapet som basis, viser at det er behov for økt ramme på noe over 6,2 millioner kroner.

Mål som påvirkes: Sikre forsvarlig drift av barnehagene

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Kraftig redusert tilbud, vanskelig å oppnå full barnehagedekning.

Tjenesteområde Skole

Oppvekstsektor	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Videreutdanning for lærere					
Tilskudd/eksterne prosjektmidler					0

Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0
Lønn inkl sosiale utgifter					0
Kjøp av tjenester	800 000	800 000	800 000	800 000	3.200.000
Kjøp av varer					0
Sum driftsutgifter	800 000	800 000	800 000	800 000	3.200.000
Netto påvirkning på drift	800 000	800 000	800 000	800 000	3.200.000

Beskrivelse av tiltaket:

Følge opp den statlige satsing om videreutdanning for lærere. Nye lovkrav krever videreutdanning for at lærere skal få godkjent kompetanse til å kunne undervise. Dette gjennomføres i en 10 årig periode.

Mål som påvirkes: Elevenes læringsmiljø.

Helse - forebygging og behandling

Famile og helse	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Jordmortjenesten					
Tislkudd/eksterne prosjektmidler					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
Kjøp av tjenester					0
Sum driftsutgifter	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
Netto påvirkning på drift	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000

Beskrivelse av tiltaket:I 2014 kom helsedirektoratet med nye anbefalinger om ivaretagelse av barselomsorgen. Et av tiltakene som er nedfelt i «Nasjonale retningslinjer for barselomsorgen» lyder som følgende: «Det anbefales et hjemmebesøk av jordmor innen 2 dager etter hjemreise». Dette er en del av den totale nasjonale satsningsplan for helsestasjon /tilbud barn og unge.

Elverum skal fremstå som en trygg og sikker kommune for ivaretagelser av småbarnsfamilier/barselskvinner. Situasjonen i dag er at kommunen skal ta et større ansvar for barselomsorgen enn det tidligere har blitt gjort. Pr i dag har kommunen avsatt 1,7 årsverk til jordmortjenesten, dette er ikke dekkende dersom Elverum kommune ønsker å tilfredsstille nasjonale retningslinjer. For å kunne imøtekomme nye anbefalinger søkes det derfor om økte ressurser til jordmortjenesten.

Mål som påvirkes: Elverum kommune vil ha mulighet til å ivare ta barselomsorgen i henhold til Nasjonale retningslinjer, som igjen vil være et bidrag til å sikre at barselkvinnene i Elverum føler seg ivaretatt.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Helsedirektoratet sine nasjonale anbefalinger om barselomsorgen, IS- 2057, vil ikke imøtekommes. Dette går ut over brukeren og brukertilfredsstillelsen i Elverum kommune vil sannsynligvis gå ned.

Familie- og helse	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Kriseteam – kompetansemidler					
					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	50 000	50 000	50 000	50 000	200 000
					0
Sum driftsutgifter	50 000	50000	50 000	50 000	200 000
Netto påvirkning på drift	50 000	50 000	50 000	50 000	200 000

Beskrivelse av tiltaket:

Tverrfaglig team i kommune, som driftes via familie og helse, der det er behov for felles kompetanse heving i arbeid med krisehåndtering.

Mål som påvirkes:

Kompetanse på kommunens kriseteam bør heves, og mulighet for å gi et bedre tilbud til de som har behov for deres bistand.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket:

Er ikke midler i budsjett til sektor Familie- og helse, til kompetanse hevende tiltak for kriseteamet.

Familie- og helse	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Ø-hjelp dagtid					
Tislkudd/eksterne prosjektmidler					-
					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	-	-	-	-	-
Kjøp av tjenester	400 000	400 000	400 000	400 000	1 600 000
				0	
Sum driftsutgifter	400 000	400 000	400 000	400 000	1 600 000
Netto påvirkning på drift	400 000	400 000	400 000	400 000	1 600 000

Beskrivelse av tiltaket: Kommunen er lovpålagt å organisere ø-hjelp tilbud på dagtid for pasienter som oppholder seg i kommunen og ikke har fastlege (studenter, tilreisende, ferie /familie besøk o.l). Pålegget er lovfestet, og det er forhandlet i SFS 2305 mellom KS og Legeforeningen . Alle kommuner under 25.000 innbyggere er omfattet av forhandlet sats som må utbetales fastlegene som igjen har plikt til å yte denne tjenesten etter gitte rammer i avtaleverket. Ø-hjelp dagtid ytes i tidsrommet kl. 0800 til 1600, altså utenom åpningstid for kommunens pålagte legevakt.

Mål som påvirkes: Budsjett for disse pålagte satsene kommunen må betale til legene pr dag for daglegevakt ligger ikke i budsjettrammen til Familie- og helse.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket:

1. Hvis vi ikke tilbyr de som oppholder seg i kommunen (som ikke har fastlege her) legevakttenester på dagtid, så bryter vi helse- og oomsorgstjenesteloven § 3-1 og 3-2 der det står at kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Dette inkluderer blant annet legevakt hele døgnet.
2. Fylkesmannen i Hedmark påpekte i avgjørelse i tilsynssak datert 15. desember 2015 (2015/6161) at de fant det alvorlig at Elverum kommune ikke hadde en fast ordning for å dekke legevaktfunksjonen på dagtid. Dette lovbruddet var så alvorlig at de vurderte å sende saken til Statens helsetilsyn for vurdering av pålegg.

Familie-og helse	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Legevakt -nødnett					
Tiskudd/eksterne prosjektmidler					-
					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter				0	
Kjøp av tjenester	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
					0
Sum driftsutgifter	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Netto påvirkning på drift	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000

Beskrivelse av tiltaket: I 2016 ble de innført kvartalsvis avgift pr innbygger tilknyttet legevakten. Denne satsen tilsvarer en merkostnad pr år på kr. 200.000,-, Elverum sin andel av dette tilsvarer det som søkes om som økt ramme for sektor familie- og helse, Legevakten.

Sosial - tjenestebistand

NAV	2017	2018	2019	2020	Sum periode
1 nye stilling rusarbeidkonsulent					
Tiskudd/eksterne prosjektmidler					-
					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	500 000	600 000	600 000	600 000	2 300 000
					0
Sum driftsutgifter	500 000	600 000	600 000	600 000	2 300 000
Netto påvirkning på drift	500 000	600 000	600 000	600 000	2 300 000

Beskrivelse av tiltaket: Jmf. Statsbudsjettet og opptrappingsplan for psykisk helse og rusomsorg. Her er estimert at det i rammen til kommunen kommer midler tilsvarende 2 nye stillinger, spesielt i forhold til arbeid med rusomsorg .

Mål som påvirkes: Kommunen har en veldig lav andel ansatte som arbeider spesielt med rusomsorg,

Side 168

og midlene er tenkt fordelt med en stilling til enhet psykisk helse hos sektor for familie- og helse, samt en stilling til NAV for å øke med en ruskonsulentstilling. Det er mange kommunale oppgaver innen rusomsorgen som vi i dag ikke har tilstrekkelig med ansatte og kompetanse til å utføre.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Kommunen får ikke levert de tjenester vi skal i forhold til rusomsorg. Kompetansen blir forholdsvis lav på dette området.

Barnevern

Familie- og helse	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Økt ramme Barnevern					
Tiskudd/eksterne prosjektmidler					-
					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	0	0	0	0	0
Kjøp av tjenester	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	12.000.000
				0	
Sum driftsutgifter	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	12.000.000
Netto påvirkning på drift	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	12.000.000

Beskrivelse av tiltaket: Økt ramme til barneverntiltak.

Pleie og omsorg

PRO	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Økt bemanning / kjøp av tjenester Loken					
Tiskudd/eksterne prosjektmidler					-
Refusjoner	-2867200	-2048000	-1228800	-409600	-6553600
Salgsinntekter					0
Sum driftsinntekter	-2867200	-2048000	-1228800	-409600	-6553600
Lønn inkl sosiale utgifter	3584000	2560000	1536000	512000	8192000
Kjøp av tjenester					0
Sum driftsutgifter	3584000	2560000	1536000	512000	8192000
Netto påvirkning på drift	716800	512000	307200	102400	1638400

Beskrivelse av tiltaket: Tiltaket gjelder for ressurskrevende tjenestemottaker som pr. dd. har vedtak på praktisk bistand 168 timer pr. uke/1:1 bemanning hele døgnet som følge av helsetilstand. Dagens rammebetingelser medfører vesentlig bruk av tvang og makt etter Helse- og omsorgstjenestelovens kap 9; både i form av systematisk, daglig bruk av tvang og makt og i sykdomsperioder, i form av inngripende bruk av tvang og makt som skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner.

Tiltaket er etter anbefaling av spesialisthelsetjenesten ved Habiliteringstjenesten i Hedmark og Oslo Universitetssykehus, avd Dikemark PUA, hvor spesialisthelsetjenesten vurderer at endring av rammebetingelser fra nåværende bosted til bedre tilpasset bolig med stor sannsynlighet vil kunne medføre bedring i helsetilstand, og som følge av dette reduksjon i bruk av tvang og makt i tjenestemottakers daglige liv.

Tiltaket medfører å flytte tjenestemottaker ut fra nåværende bolig i bofellesskap med 6 andre beboere, til en egen bolig som er tilpasset tjenestemottakeres behov. Nåværende bolig kan ikke imøtekomme de behov som foreligger. Ved oppstart av tiltaket vil det være nødvendig med økning av bemanning til 2:1 bemanning, da vedtak etter Helse- og omsorgstjenesteloven § 9-5 tredje ledd bokstav b krever to personale til stede ved gjennomføring av vedtak. Ved bedring av helsetilstand, vil det være mulig å redusere bruk av tvang, slik at det er tilstrekkelig med 1:1 bemanning. Tjenestemottaker kan ikke ha lavere bemanning enn 1:1 uavhengig rammebetingelser.

Mål som påvirkes: Omsorgsplan 2010 – 2015 pkt . 2.2-6 – Det er tilstrekkelig bemanning med riktig kompetanse ift brukerens behov.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Brudd på Helse- og omsorgstjenestelovens kap 9-9, krav til gjennomføring og evaluering.

Får mest sannsynlig ikke godkjenning av Fylkesmannen til å opprettholde tvangsvedtaket så lenge det er sannsynlig at endring i fysiske rammebetingelser vil redusere behovet for bruk av tvang og makt.

Brannsikkerhet Moen

PRO					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Brannsikkerhet Moen sykehjem nattbemanning					
Salgsinntekter					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	4 096 000	4 096 000			8 192 000
Sum driftsutgifter	4 096 000	4 096 000	0	0	8 192 000
Netto påvirkning på drift	4 096 000	4 096 000	0	0	8 192 000

Beskrivelse av tiltaket: Nattvaktsbemanningen ved Moen sykehjem ble økt med 5, 4 årsverk i 2013 p.g.a manglende brannsikkerhet ved bygget. Bygget ble høsten 2014, og tidlig vinter 2015 oppgardert med flere strakstiltak. Dette er allikevel ikke tilstrekkelig for å kunne redusere ekstra nattbemanning, og denne må opprettholdes inntil den gamle delen stenges.

Mål som påvirkes: Forsvarlig tjeneste jf. lovverk knyttet til brannsikkerhet.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Alvorlig konsekvenser med høy risiko for skade på pasient, hvis brann skulle inntreffe.

PRO					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Vestly – økt bemanning					
Tiskudd/eksterne prosjektmidler					-
					-

Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000	8 400 000
Kjøp av tjenester				0	
				0	
Sum driftsutgifter	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000	8 400 000
Netto påvirkning på drift	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000	8 400 000

Familie- og helse					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
1 nye stilling hjemmetjeneste rusarbeid					
Tislkudd/eksterne prosjektmidler					-
					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter	500 000	600 000	600 000	600 000	2 300 000
					0
Sum driftsutgifter	500 000	600 000	600 000	600 000	2 300 000
Netto påvirkning på drift	500 000	600 000	600 000	600 000	2 300 000

Beskrivelse av tiltaket: Jmf. Statsbudsjettet og opptrappingsplan for psykisk helse og rusomsorg. Her er estimert at det i rammen til kommunen kommer midler tilsvarende 2 nye stillinger, spesielt i forhold til arbeid med rusomsorg .

Mål som påvirkes: Kommunen har en veldig lav andel ansatte som arbeider spesielt med rusomsorg, og midlene er tenkt fordelt med en stilling til enhet psykisk helse hos sektor for familie- og helse, samt en stilling til

NAV for å øke med en ruskonsulent til. Det er mange kommunale oppgaver innen rusomsorgen som vi i dag ikke har tilstrekkelig med ansatte og kompetanse til å utføre.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Kommunen får ikke levert de tjenester vi skal i forhold til rusomsorg. Kompetansen blir forholdsvis lav på dette området.

PRO/Familie og helse					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Inntektskrav ressurskevende					
Refusjoner	6 000 000	6 000 000	6 450 000	7 150 000	2 560 0000
Sum driftsinntekter	6 000 000	6 000 000	6 450 000	7 150 000	2 560 0000
Kjøp av tjenester					0
Sum driftsutgifter	0	0	0	0	0
Netto påvirkning på drift	6 000 000	6 000 000	6 450 000	7 150 000	2 560 0000

Beskrivelse av tiltaket:

Tiltaket gjelder reduksjon av inntektskravet for ressurskrevende tjenester. Inntektskravet i budsjettet for 2016 er for høyt, hvor 4,5 millioner mindreinntekt skyldes at flere av pasientene som var med i grunnlaget for refusjon 2015, nå er for gamle og faller ut av refusjonsordningen uten at kostnaden faller bort. Det samme gjelder for budsjettåret 2017, hvor flere pasienter blir for gamle, noe som medfører en forventet inntektssvikt uten at kostnaden opphører.

Mål som påvirkes: Forsvarlig helsehjelp kan oppnås.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Kan ikke gi forsvarlig helsehjelp.

PRO					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Statsbudsjett: økt egenandel ressurskrevende tjenester					
Refusjon	2.050.000	2.050.000	2.050.000	2.050.000	8.200.000
Sum driftsinntekter	2.050.000	2.050.000	2.050.000	2.050.000	8.200.000
					0
Sum driftsutgifter	0	0	0	0	0
Netto påvirkning på drift	2.050.000	2.050.000	2.050.000	2.050.000	8.200.000

Beskrivelse av tiltaket: I statsbudsjettet er det varslet at egenandel for ressurskrevende tjenester øker med 50.000 kr per bruker utover vanlig lønnsvekst.

Mål som påvirkes: Budsjettoppnåelse

Kultur og religiøse formål

Kultur	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Økt bok- og mediebudsjett					
Tislkudd/eksterne prosjektmidler					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter					-
Kjøp av tjenester				0	
Kjøp av varer	280 000	280 000	300 000	300 000	1 160 000
Sum driftsutgifter	280 000	280 000	300 000	300 000	1 160 000
Netto påvirkning på drift	280 000	280 000	300 000	300 000	1 160 000

Beskrivelse av tiltaket: Betydelig økning av bibliotekets bok- og mediebudsjett for å imøtekomme innbyggernes behov på en tilfredsstillende måte. Elverum biblioteks bok- og mediebudsjett er over 10 år blitt halvert fordi andre driftsutgifter har økt. I 2007 var bokbudsjettet på 503 505,-kr (ikke indeksregulert), mens det i 2016 er på 218 228,-kr. I tillegg har man i dag behov for at samme boka er tilgjengelig på flere typer fysiske medier: som papirbok, som lydbok og som e-bok. Dette gjør at bredden i tilbudet blir dårligere, når midlene til innkjøp ikke er økt tilsvarende. Henviser til signaler gitt på samfunnsområde «Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø» etter strategikonferansen (KS-072/16).

Mål som påvirkes: Både målene «Utlån pr innbygger» og «Antall besøkende pr år» påvirkes av hvilket bok- og medietilbud biblioteket har til innbyggerne. Et økt innkjøpsbudsjett vil gi innbyggerne et bredere tilbud og kortere ventetid. Dvs mer besøk og mer utlån. Skolesektorens mål om leseferdighet vil påvirkes positivt dersom elevene har bedre tilgang til aktuelle og interessante bøker for fritidslesning.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Elverum bibliotek klarer ikke å gi et bredt nok og aktuelt nok tilbud jmf Folkebibliotekloven. Også tilbudet til barn og unge (via barnehager og skoler) er dårlig fordi det ikke er midler til å kjøpe inn det som etterspørres og som er aktuelt.

Kultur	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Inntektskrav Svømmehallen					
Inntektskrav Hihm	550 000	560 000	570 000	580 000	2 260 000
Reell inntekt Hihm	-325 000	-332 000	-338 000	-345 000	-134 0000
Sum driftsinntekter	225 000	228 000	232 000	235 000	920 000
				0	
Sum driftsutgifter	0	0	0	0	0
Netto påvirkning på drift	225 000	228 000	232 000	235 000	920 000

Beskrivelse av tiltaket: Svømmehallen har hatt for høyt inntektskrav siden Terningen Arena åpnet. Da reduserte Høgskolen antallet leide timer i svømmehallen, begrunnet med at kostnadene var så høye på TA at de ikke hadde råd til å leie så mye timer..

De timene som høgskolen frigjorde ble overtatt av barneskolene, men inntektskravet fra barneskolene

ble økt tilsvarende den økte leien. Det, sammen med at Høgskolen betalte høyere leie enn barneskolene, gjør at inntekten fra barneskolene ikke dekker opp for den tapte inntekten fra Høgskolen.

Mål som påvirkes: Budsjettoppnåelse

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Svømmehallen starter hvert år med mer enn kr.200.000,- i underskudd, og har et minimumsbudsjett. Det gjør at hallen må spare inn midler avsatt til vedlikehold for å dekke underskuddet.

Beskrivelse av tiltaket: Svømmehallen har hatt for høyt inntektskrav siden Terningen Arena åpnet. Da reduserte Høgskolen antallet leide timer i svømmehallen, begrunnet med at kostnadene var så høye på TA at de ikke hadde råd til å leie så mye timer..

De timene som høgskolen frigjorde ble overtatt av barneskolene, men inntektskravet fra barneskolene ble økt tilsvarende den økte leien. Det, sammen med at Høgskolen betalte høyere leie enn barneskolene, gjør at inntekten fra barneskolene ikke dekker opp for den tapte inntekten fra Høgskolen.

Mål som påvirkes: Budsjettoppnåelse

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Svømmehallen starter hvert år med mer enn kr.200.000,- i underskudd, og har et minimumsbudsjett. Det gjør at hallen må spare inn midler avsatt til vedlikehold for å dekke underskuddet.

Kultur	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Inventar og utstyr Elverumshallen					
Tilskudd/eksterne prosjektmidler					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter					-
Kjøp av tjenester					-
Kjøp av varer	250 000	250 000			500 000
Sum driftsutgifter	250 000	250 000	0	0	500 000
Netto påvirkning på drift	250 000	250 000	0	0	500 000

Beskrivelse av tiltaket: Det har i praksis ikke eksistert noe budsjett for vedlikehold av inventar og utstyr på mange år, noe som har medført at det meste av innvendig utstyr for bruk i hallen er utslitt og mangelfullt. Spesielt nevnes vantene for innebandy som er så slitte og ødelagte at de utgjør en sikkerhetsrisiko ved bruk.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Elverumshallen har store mangler i grunnleggende utstyr som forventes i en idrettshall. Eksempelvis nevnes bandy-vant, ribbevegger, matter, klatretau, m.v.

Kultur	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Tilskudd til kultur					
Tilskudd/eksterne prosjektmidler					-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-
Lønn inkl sosiale utgifter					-

Kjøp av tjenester				0	
Kjøp av varer	200 000	200 000	400 000	400 000	1 200 000
Sum driftsutgifter	200 000	200 000	400 000	400 000	1 200 000
Netto påvirkning på drift	200 000	200 000	400 000	400 000	1 200 000

Beskrivelse av tiltaket: Tilskudd til frivillighet Kultur .

Mål som påvirkes: Gi årlig, og forutsigbart, tilskudd til frivilligheten for å styrke et godt samarbeid mellom kommune og frivillige organisasjoner. I Elverum skal innbyggere og tilreisende kunne drive alle vanlige og kjente former for musikk, sang og kultur , samt ha tilgang til lokale møteplasser for kulturaktivitet og sosial omgang.

- Bidra til å etablere og drifte sosiale og kulturelle møteplasser.
- Videreutvikle samarbeidet med frivilligheten.
- Bidra til at frivillighetne kan leie kulturlokaler.

Strategi:

1. Etablere god kommunikasjon med frivilliheten.
2. Skape forutsikbarhet i årlige tilskudd.
3. Øke tilskudd til frivillige lag og foreninger.

Konsekvens av ikke å gjennomføre tiltaket: Elverum vil mangle tilbud til aktivite og tilgang til kulturutvikling gjennom lag og foreninger. Mindre aktivitet vil påvirke livsglede og folkehelse.

Teknikk og miljø

Teknikk og miljø					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Parkeringsinntekter					
Salgsinntekter	-1.100.000	-1.100.000	-1.100.000	-1.100.000	-4.400.000
Sum driftsinntekter	-1 100 000	-1.100.000	-1.100.000	-1.100.000	-4.400.000
Kjøp av tjenester	0				0
Sum driftsutgifter	0	0	0	0	0
Netto påvirkning på drift	-1.100.000	-1.100.000	-1.100.000	-1.100.000	-4.400.000

Beskrivelse av tiltaket: Tilpasning av budsjett for parkeringsinntekter til de faktiske forhold i sentrum.

Mål som påvirkes: Ingen spesielle

Teknikk og miljø					
	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Brukontroll					
					0
Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0
Lønn inkl sosiale utgifter					0

Kjøp av tjenester	150 000	150 000	150 000	150 000	600000
Kjøp av varer					0
Sum driftsutgifter	150 000	150 000	150 000	150 000	600 000
Netto påvirkning på drift	150 000	150 000	150 000	150 000	600 000

Beskrivelse av tiltaket: Gjennomføring av brukkontroll i tråd med regelverket

Mål som påvirkes: Forsvarlig drift, opprettholde fremkommelighet

Teknikk og miljø	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Luftmålestasjon, drift					
Tislkudd/eksterne prosjektmidler					0
Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0
Lønn inkl sosiale utgifter	120 000	120 000	120 000	120 000	480 000
Kjøp av tjenester					0
Kjøp av varer					0
Sum driftsutgifter	120 000	120 000	120 000	120 000	480 000
Netto påvirkning på drift	120 000	120 000	120 000	120 000	480 000

Beskrivelse av tiltaket: Drift av luftmålestasjon, jf vedtak i sak FSK-042/16 «Oppretting og finansiering av permanent stasjon for måling av luftkvalitet i Leiret i Elverum»

Mål som påvirkes: Nødvendig for drift av målestasjon

Rådmannens forslag til investeringsprosjekter

Investeringer hvor kapitalkostnadene belaster kommunens driftsbudsjett

Helsehuset med omsorgsboliger

Helsehuset med omsorgsboliger	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	129 600 000	182 800 600	71 200 000	23 000 000	406 600 600
Lånebehov	103 680 000	149 346 480	-64 216 000	-14 648 000	174 162 480
Tilskudd / refusjoner			121 176 000	33 048 000	154 224 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	25 920 000	33 454 120	14 240 000	4 600 000	78 214 120
Gjeng leie omsorgsboliger			0	0	0
Inntekt utleie BUP			1 254 300	1 254 300	2 508 600
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	1 254 300	1 254 300	2 508 600
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-984 960	-1 969 920	-4 768 105	-3 451 851	
Avdrag serielån	0	-2 073 600	-5 060 530	-3 776 210	50 år
FDVR nybygg / rehab			-8 215 800	-8 215 800	-16 431 600
Budsjettøkning 14 plasser PRO			-6 500 000	-6 500 000	-13 000 000
FDVR omsorgsboliger				-300 000	-300 000
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-984 960	-4 043 520	-24 544 434	-22 243 860	-51 816 775
Årlig driftsresultat	-984 960	-4 043 520	-23 290 134	-20 989 560	-49 308 175

Ny skole i sentrum – Ydalir

Ny skole i sentrum - Ydalir	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	45 715 435	112 414 220	69 820 898		227 950 553
Lånebehov	36 572 348	89 931 376	55 856 718	-10 000 000	172 360 442
Tilskudd / refusjoner				10 000 000	10 000 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	9 143 087	22 482 844	13 964 180	0	45 590 111
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-347 437	-694 875	-2 386 199	-3 387 387	
Avdrag serielån	0	-914 309	-3 162 593	-4 559 011	40 år
FDVR-kostnader			-1 913 625	-3 827 250	-5 740 875
Skoledrift		-410 000	-6 875 000	-16 500 000	-23 785 000
Besparelse korrigerte elevtall sentrumsskolene			2 975 000	8 435 000	11 410 000
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-347 437	-2 019 183	-11 362 417	-19 838 648	-33 567 686
Årlig driftsresultat	-347 437	-2 019 183	-11 362 417	-19 838 648	-33 567 686

Lillemoen skole rehab og utbygging

Lillemoen skole rehab og utbygging	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	60 818 509				60 818 509
Lånebehov	48 654 807	0	0	0	48 654 807
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	12 163 702	0	0	0	12 163 702
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-462 221	-924 441	-901 330	-878 219	
Avdrag serielån	0	-1 216 370	-1 216 370	-1 216 370	40 år
Skoleskyss	-88 075	-176 150	-176 150	-176 150	-616 525
FDVR 1320 m2 nye klasserom	-495 000	-990 000	-990 000	-990 000	-3 465 000
Redusert FDVR Melåsberget	250 000	500 000	500 000	500 000	1 750 000
Redusert lærerbemanning	714 375	1 428 750	1 428 750	1 428 750	5 000 625
Redusert kontaktlærere	34 000	68 000	68 000	68 000	238 000
Redusert inspektør	80 000	160 000	160 000	160 000	560 000
Redusert barneveil. og merkan	224 200	448 400	448 400	448 400	1 569 400
Driftsutgifter	257 279	-701 812	-678 700	-655 589	-1 778 822
Årlig driftsresultat	257 279	-701 812	-678 700	-655 589	-1 778 822

Ydalir – ny barnehage

Ydalir - ny barnehage	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 000 000	30 000 000	24 000 000		55 000 000
Lånebehov	800 000	24 000 000	19 200 000	0	44 000 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	200 000	6 000 000	4 800 000	0	11 000 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-7 600	-15 200	-470 820	-823 840	
Avdrag serielån	0	-20 000	-620 000	-1 100 000	40 år
FDVR inkl reduksjon Fjeldmora og husmorlagets hus barnehage:					0
Forvaltning			-42 500	-64 038	-106 538
Vedlikehold			-120 381	-137 704	-258 085
Drift			-226 684	-259 304	-485 988
Renhold			-141 684	-162 073	-303 757
					0
Bemanning			-610 000	-2 200 000	-2 810 000
Driftsutgifter	-7 600	-35 200	-2 232 070	-4 746 958	-7 021 828
Årlig driftsresultat	-7 600	-35 200	-2 232 070	-4 746 958	-7 021 828

Hanstad skole utbygging og rehabilitering

Hanstad skole utbygging og rehabilitering	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	0	0	4 000 000	50 000 000	54 000 000
Lånebehov	0	0	3 200 000	40 000 000	43 200 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	0	0	800 000	10 000 000	10 800 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	0	0	-30 400	-60 800	
Avdrag serielån	0	0	0	-80 000	40 år
DVR trinn 1: 590 m2 x 750 kr/m	-110 625	-442 500	-442 500	-442 500	-1 438 125
Skoledrift (personell)				0	0
DVR trinn 2: 590 m2 x 750 kr/m2				-221 250	-221 250
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-110 625	-442 500	-472 900	-804 550	-1 830 575
Arlig driftsresultat	-110 625	-442 500	-472 900	-804 550	-1 830 575

Aktivitetsarena v/Elverum Ungdomsskole

Allaktivitetsarena	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	6 500 000	0	0	0	6 500 000
Lånebehov	5 200 000	-2 730 000	0	0	2 470 000
Tilskudd / refusjoner		2 730 000			2 730 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	1 300 000	0	0	0	1 300 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-49 400	-98 800	-43 637	-42 072	
Avdrag serielån	0	-173 333	-82 333	-82 333	30 år
Drifts- og vedlikeholdskostnad	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-200 000
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-99 400	-322 133	-175 970	-174 406	-771 909
Arlig driftsresultat	-99 400	-322 133	-175 970	-174 406	-771 909

Ydalir; ny veg X RV 25_ 2017 – 2020

Ydalir; ny veg X RV 25_ 2017 - 2020	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	8 000 000	5 125 000	10 250 000	0	23 375 000
Lånebehov	6 400 000	4 100 000	8 200 000	0	18 700 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	1 600 000	1 025 000	2 050 000	0	4 675 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-60 800	-121 600	-196 460	-347 273	
Avdrag serielån	0	-160 000	-262 500	-467 500	40 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-60 800	-281 600	-458 960	-814 773	-1 616 133
Arlig driftsresultat	-60 800	-281 600	-458 960	-814 773	-1 616 133

Infrastruktur Vestad skole

Infrastruktur Vestad skole	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	8 000 000	14 500 000	0	0	22 500 000
Lånebehov	6 400 000	11 600 000	0	0	18 000 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	1 600 000	2 900 000	0	0	4 500 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-60 800	-121 600	-338 960	-330 410	
Avdrag serielån	0	-160 000	-450 000	-450 000	40 år
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-60 800	-281 600	-788 960	-780 410	-1 911 770
Arlig driftsresultat	-60 800	-281 600	-788 960	-780 410	-1 911 770

Gate, veg, park

Gate, veg, park	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	11 491 000	11 640 000	11 640 000	11 640 000	46 411 000
Lånebehov	9 192 800	9 312 000	9 312 000	9 312 000	37 128 800
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	2 298 200	2 328 000	2 328 000	2 328 000	9 282 200
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-87 332	-174 663	-347 225	-515 363	
Avdrag serielån	0	-229 820	-462 620	-695 420	40 år
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-87 332	-404 483	-809 845	-1 210 783	-2 512 442
Årlig driftsresultat	-87 332	-404 483	-809 845	-1 210 783	-2 512 442

Gatelysinvesteringer

Gatelysinvesteringer	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp			1 093 000	1 093 000	2 186 000
Lånebehov	0	0	874 400	874 400	1 748 800
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	0	0	218 600	218 600	437 200
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	0	0	-8 307	-16 614	
Avdrag serielån	0	0	0	-21 860	40 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	0	0	-8 307	-38 474	-46 780
Årlig driftsresultat	0	0	-8 307	-38 474	-46 780

Gatelysinvesteringer – økt bevilgning

Økt bevilgning					
Gatelysinvesteringer	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	9 000 000	8 000 000	2 000 000	1 000 000	20 000 000
Lånebehov	7 200 000	6 400 000	1 600 000	800 000	16 000 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	1 800 000	1 600 000	400 000	200 000	4 000 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-68 400	-136 800	-254 980	-278 920	
Avdrag serielån	0	-180 000	-340 000	-380 000	40 år
Økte årskostnader energi	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-2 000 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-568 400	-816 800	-1 094 980	-1 158 920	-3 639 100
Årlig driftsresultat	-568 400	-816 800	-1 094 980	-1 158 920	-3 639 100

Eiendomsinngrep

Eiendomsinngrep	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	225 000	225 000	225 000	225 000	900 000
Lånebehov	180 000	180 000	180 000	180 000	720 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	45 000	45 000	45 000	45 000	180 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-1 710	-3 420	-6 703	-9 850	
Avdrag serielån	0	-7 200	-14 400	-21 600	25 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-1 710	-10 620	-21 103	-31 450	-64 883
Årlig driftsresultat	-1 710	-10 620	-21 103	-31 450	-64 883

Rehabilitering bruer

Rehabilitering bruer	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 000 000	500 000	0	0	1 500 000
Lånebehov	800 000	400 000	0	0	1 200 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	200 000	100 000	0	0	300 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-7 600	-15 200	-22 420	-21 850	
Avdrag serielån	0	-20 000	-30 000	-30 000	40 år
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-7 600	-35 200	-52 420	-51 850	-147 070
Årlig driftsresultat	-7 600	-35 200	-52 420	-51 850	-147 070

Rehabilitering av bruer 2019 – 2020

Rehabilitering av bruer 2019 - 2020	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp			1 050 000	1 050 000	2 100 000
Lånebehov	0	0	840 000	840 000	1 680 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	0	0	210 000	210 000	420 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	0	0	-7 980	-15 960	
Avdrag serielån	0	0	0	-21 000	40 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	0	0	-7 980	-36 960	-44 940
Årlig driftsresultat	0	0	-7 980	-36 960	-44 940

Hjullaster

Hjullaster	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 800 000	0	0	0	1 800 000
Lånebehov	1 440 000	0	0	0	1 440 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Egenkapital /fond					0
Inntekt MVA-kompensasjon	360 000	0	0	0	360 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-13 680	-27 360	-24 624	-21 888	
Avdrag serielån	0	-144 000	-144 000	-144 000	10 år
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-13 680	-171 360	-168 624	-165 888	-519 552
Årlig driftsresultat	-13 680	-171 360	-168 624	-165 888	-519 552

Brannvarsling 5 Kirker

Brannvarsling 5 Kirker	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	700 000	0	0	0	700 000
Lånebehov	560 000	0	0	0	560 000
Tilskudd / refusjoner	0	0	0	0	0
Egenkapital / fond	0	0	0	0	0
Andre inntekter	0	0	0	0	0
Inntekt MVA-kompensasjon	140 000	0	0	0	140 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-5 320	-10 640	-10 427	-10 214	44 616
Avdrag serielån	0	-11 200	-11 200	-11 200	50 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-5 320	-21 840	-21 627	-21 414	-70 202
Årlig driftsresultat	-5 320	-21 840	-21 627	-21 414	-70 202

Renholdsmatter

Renholdsmatter - inngangsparti av bygg	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	600 000	500 000			1 100 000
Lånebehov	480 000	400 000	0	0	880 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	120 000	100 000	0	0	220 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-4 560	-9 120	-15 808	-14 136	
Avdrag serielån	0	-48 000	-88 000	-88 000	10 år
Besparelse mindre slitasje og renholdsbehov	8 000	34 000	66 000	66 000	174 000
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	3 440	-23 120	-37 808	-36 136	-93 624
Årlig driftsresultat	3 440	-23 120	-37 808	-36 136	-93 624

Utfasing av kvikksølvholdige lyspærer

Utfasing av kvikksølvholdige lyspærer	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 200 000	0	0	0	1 200 000
Lånebehov	960 000	0	0	0	960 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	240 000	0	0	0	240 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-9 120	-18 240	-14 592	-10 944	
Avdrag serielån	0	-192 000	-192 000	-192 000	5 år
Innsparing energi	14 400	28 800	28 800	28 800	100 800
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	5 280	-181 440	-177 792	-174 144	-528 096
Årlig driftsresultat	5 280	-181 440	-177 792	-174 144	-528 096

Utfasing av oljekjeler

Utfasing av oljekjeler	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 350 000	1 350 000	1 350 000	1 350 000	5 400 000
Lånebehov	1 080 000	1 080 000	1 080 000	1 080 000	4 320 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	270 000	270 000	270 000	270 000	1 080 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-10 260	-20 520	-40 014	-58 482	
Avdrag serielån	0	-54 000	-108 000	-162 000	20 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-10 260	-74 520	-148 014	-220 482	-453 276
Årlig driftsresultat	-10 260	-74 520	-148 014	-220 482	-453 276

Vedlikehold og driftsmaskiner eiendom

vedlikehold og driftsmaskiner eiendom	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp			346 000	346 000	692 000
Lånebehov	0	0	276 800	276 800	553 600
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	0	0	69 200	69 200	138 400
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	0	0	-2 630	-5 259	
Avdrag serielån	0	0	0	-27 680	10 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	0	0	-2 630	-32 939	-35 569
Årlig driftsresultat	0	0	-2 630	-32 939	-35 569

IKT i skole

IKT i skole	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	2 100 000	2 100 000	2 100 000	2 100 000	8 400 000
Lånebehov	1 680 000	1 680 000	1 680 000	1 680 000	6 720 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	420 000	420 000	420 000	420 000	1 680 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-15 960	-31 920	-60 648	-86 184	
Avdrag serielån	0	-168 000	-336 000	-504 000	10 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-15 960	-199 920	-396 648	-590 184	-1 202 712
Årlig driftsresultat	-15 960	-199 920	-396 648	-590 184	-1 202 712

Administrasjonsprogram skole og barnehage

Administrasjonsprogram skole og barnehage	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	700 000				700 000
Lånebehov	560 000	0	0	0	560 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	140 000	0	0	0	140 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-5 320	-10 640	-8 512	-6 384	
Avdrag serielån	0	-112 000	-112 000	-112 000	5 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-5 320	-122 640	-120 512	-118 384	-366 856
Årlig driftsresultat	-5 320	-122 640	-120 512	-118 384	-366 856

Gjerde sansehage ved Lyngholtet

Gjerde sansehage ved Lyngholtet	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	120 000				120 000
Lånebehov	96 000	0	0	0	96 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	24 000	0	0	0	24 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-912	-1 824	-1 778	-1 733	
Avdrag serielån	0	-2 400	-2 400	-2 400	40 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-912	-4 224	-4 178	-4 133	-13 447
Årlig driftsresultat	-912	-4 224	-4 178	-4 133	-13 447

IKT tjensteproduksjon, velferdsteknologi

IKT tjensteproduksjon, velferdsteknologi	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 230 000	1 230 000	1 230 000	1 230 000	4 920 000
Lånebehov	984 000	984 000	984 000	984 000	3 936 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	246 000	246 000	246 000	246 000	984 000
Trygghetsalarm- innbyggerbetaling	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000	5 200 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000	5 200 000
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-9 348	-18 696	-33 653	-44 870	
Avdrag serielån	0	-196 800	-393 600	-590 400	5 år
Drift av trygghetsalarm	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-1 300 000	-5 200 000
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-1 309 348	-1 515 496	-1 727 253	-1 935 270	-6 487 367
Årlig driftsresultat	-9 348	-215 496	-427 253	-635 270	-1 287 367

IKT – investering servere og nett

IT investeringer	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 785 000	1 785 000	1 785 000	1 785 000	7 140 000
Lånebehov	1 428 000	1 428 000	1 428 000	1 428 000	5 712 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	357 000	357 000	357 000	357 000	1 428 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-13 566	-27 132	-48 838	-49 917	
Avdrag serielån	0	-285 600	-571 200	-696 800	5 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-13 566	-312 732	-620 038	-746 717	-1 693 053
Årlig driftsresultat	-13 566	-312 732	-620 038	-746 717	-1 693 053

IT investeringer – digitale Norge

IT investeringer - digitale Norge	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 000 000	1 000 000	1 000 000		3 000 000
Lånebehov	800 000	800 000	800 000	0	2 400 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	200 000	200 000	200 000	0	600 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-7 600	-15 200	-27 360	-36 480	
Avdrag serielån	0	-160 000	-320 000	-480 000	5 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-7 600	-175 200	-347 360	-516 480	-1 046 640
Årlig driftsresultat	-7 600	-175 200	-347 360	-516 480	-1 046 640

Kjøp av biler

Kjøp av biler - jevn utskifting	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	4 110 000	3 885 000	3 885 000	3 885 000	15 765 000
Lånebehov	3 288 000	3 108 000	3 108 000	3 108 000	12 612 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	822 000	777 000	777 000	777 000	3 153 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-31 236	-62 472	-115 277	-162 176	
Avdrag serielån	0	-328 800	-639 600	-950 400	10 år
	-61 000	-61 000	-61 000	-61 000	-244 000
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-92 236	-452 272	-815 877	-1 173 576	-2 533 961
Årlig driftsresultat	-92 236	-452 272	-815 877	-1 173 576	-2 533 961

Investeringer hvor kapitalkostnadene finansieres av gebyrer/inntekter/fond

Biler og maskiner

Biler og maskiner	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 000 000
Lånebehov	0	0	0	0	0
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	0	0	0	0	
Avdrag serielån	0	0	0	0	10 år
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	0	0	0	0	0
Årlig driftsresultat	0	0	0	0	0

12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsevne

12 boenheter for unge med nedsatt funksjonsevne	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	3 600 000	0	0	0	3 600 000
Lånebehov	2 880 000	-16 524 000	0	0	-13 644 000
Tilskudd / refusjoner		16 524 000			16 524 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	720 000	0	0	0	720 000
Gjengs leie, leieinntekter		734 250	1 468 500	1 468 500	3 671 250
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	734 250	1 468 500	1 468 500	3 671 250
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-27 360	-54 720	260 604	254 123	
Avdrag serielån	0	-72 000	341 100	341 100	40 år
FDV Boliger / FDVR fellesareal		-271 415	-542 830	-542 830	-1 357 075
FDVR base		-50 625	-101 250	-101 250	-253 125
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-27 360	-448 760	-42 376	-48 857	-567 353
Arlig driftsresultat	-27 360	285 490	1 426 124	1 419 643	3 103 897

Jotuntoppen bo-og servicesenter

Jotuntoppen bo-og servicesenter	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	51 900 000				51 900 000
Lånebehov	41 520 000	-51 930 000	0	0	-10 410 000
Tilskudd / refusjoner		51 930 000			51 930 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	10 380 000	0	0	0	10 380 000
Husleie demens enkel	592 720	1 778 160	1 778 160	1 778 160	5 927 200
Husleie demens dobbel	160 624	481 872	481 872	481 872	1 606 240
Husleie omsorg enkel	452 832	1 358 496	1 358 496	1 358 496	4 528 320
Husleie omsorg dobbel	199 424	598 272	598 272	598 272	1 994 240
Bortfall av husleie Jotunvg. 2-10	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-4 800 000
					0
					0
Driftsinntekter	205 600	3 016 800	3 016 800	3 016 800	9 256 000
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-394 440	-788 880	217 512	212 567	
Avdrag serielån	0	-1 038 000	260 250	260 250	40 år
FDV - boenheter demens	-102 150	-306 450	-306 450	-306 450	-1 021 500
FDV - boenheter omsorg	-94 050	-282 150	-282 150	-282 150	-940 500
FDVR - peronalbase 1	-71 000	-213 000	-213 000	-213 000	-710 000
FDVR - personalbase 2	-29 250	-87 750	-87 750	-87 750	-292 500
FDVR - dagaktivitet	-56 750	-170 250	-170 250	-170 250	-567 500
FDVR - fellesområder	-373 250	-1 119 750	-1 119 750	-1 119 750	-3 732 500
Drift dagaktivitet					0
Driftsutgifter	-1 120 890	-4 006 230	-1 701 588	-1 706 533	-8 535 241
Arlig driftsresultat	-915 290	-989 430	1 315 212	1 310 267	720 759

Svartholtet bofellesskap (Grøndalsbakken)

Svartholtet bofellesskap (Grøndalsbakken)	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	9 000 000		0	0	9 000 000
Lånebehov	7 200 000	0	0	0	7 200 000
Tilskudd / refusjoner		6 885 000			6 885 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	1 800 000	0	0	0	1 800 000
Husleie	0	307 740	615 480	615 480	1 538 700
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	307 740	615 480	615 480	1 538 700
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-68 400	-136 800	-133 380	-129 960	
Avdrag serielån	0	-180 000	-180 000	-180 000	40 år
FDV - boliger, 330 m²		-44 550	-89 100	-89 100	-296 000
FDVR - fellesareal, 260 m²	0	-97 500	-195 000	-195 000	-487 500
FDVR - personalbase, 101 m²	0	-37 875	-75 750	-75 750	-189 375
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-68 400	-496 725	-673 230	-669 810	-1 908 165
Årlig driftsresultat	-68 400	-188 985	-57 750	-54 330	-369 465

Bygging av kommunale leiligheter, gamle Trysilveg

Bygging av kommunale leiligheter, gamle Trysilveg	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	15 000 000	10 000 000	0	0	25 000 000
Lånebehov	15 000 000	5 000 000	0	0	20 000 000
Tilskudd / refusjoner		5 000 000			5 000 000
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	0	0	0	0	0
Husleie	0	493 318	1 479 952	1 479 952	3 453 222
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	493 318	1 479 952	1 479 952	3 453 222
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-142 500	-285 000	-372 875	-363 375	
Avdrag serielån	0	-375 000	-500 000	-500 000	40 år
FDV - boliger, 710 m²		-63 900	-191 700	-191 700	-426 600
FDV - fellesareal, 80 m²	0	-22 500	-67 500	-67 500	0
	0	0	0	0	0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-142 500	-746 400	-1 132 075	-1 122 575	-3 143 550
Årlig driftsresultat	-142 500	-253 082	347 877	357 377	309 672

Bofellesskap for mindreårige flyktninger

Bofellesskap for mindreårige flyktninger	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	18 835 990				18 835 990
Lånebehov	15 068 792	-3 767 198	0	0	11 301 594
Tilskudd / refusjoner		3 767 198			3 767 198
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Inntekt MVA-kompensasjon	3 767 198	0	0	0	3 767 198
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-143 154	-286 307	-207 573	-202 204	
Avdrag serielån	0	-376 720	-282 540	-282 540	40 år
FDVR	-145 000	-435 000	-435 000	-435 000	-1 450 000
Økt bemanning	0	0	0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-288 154	-1 098 027	-925 112	-919 744	-3 231 037
Årlig driftsresultat	-288 154	-1 098 027	-925 112	-919 744	-3 231 037

Vann og avløp

Vann og avløp	2017	2018	2019	2020	Sum periode
Investeringsbeløp	31 250 000	31 250 000	31 250 000	25 000 000	118 750 000
Lånebehov	25 000 000	25 000 000	25 000 000	20 000 000	95 000 000
Tilskudd / refusjoner					0
Egenkapital / fond					0
Andre inntekter					0
Fradrag for mva	6 250 000	6 250 000	6 250 000	5 000 000	23 750 000
					0
					0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsinntekter	0	0	0	0	0
Renteutg annuitet	0	0	0	0	
Avdrag annuitet	0	0	0	0	
Renteutg serielån	-237 500	-475 000	-936 429	-1 384 286	
Avdrag serielån	0	-714 286	-1 428 571	-2 142 857	35 år
			0	0	0
					0
					0
					0
					0
					0
Driftsutgifter	-237 500	-1 189 286	-2 365 000	-3 527 143	-7 318 929
Årlig driftsresultat	-237 500	-1 189 286	-2 365 000	-3 527 143	-7 318 929

Innspill og søknader fra andre

Her finner du søknader og innspill til årets økonomiplan som kommer fra ulike organisasjoner, frivillige lag og foreninger m.m

- Kontrollutvalget: [Budsjett for tilsyn og kontroll 2017](#)
- Midt-Hedmark brann og redning: [MHBR – protokoll fra styrevedtak og MHBR saksforslag til styremøtet](#)

Kommunehuset Folkvang, Lærerskolealleen 1, 2408 Elverum
PB 403, 2418 Elverum. Tlf 62 43 30 00 - postmottak@elverum.kommune.no
Webredaktør Kate Langsethagen